

Η Έρευνα για την Πράσινη και Ψηφιακή Μετάβαση διεξήχθη από το ΕΚΚΕ κατά τους πρώτους μήνες του 2025 στην Ελλάδα συμπεριλαμβάνοντας και τις 13 περιφέρειες της χώρας. Ως διεπιστημονική έρευνα πεδίου για τη Διττή Μετάβαση συνδέεται λειτουργικά με το σύνολο των επιμέρους διαστάσεων της Εμβληματικής Δράσης JustReDI. Ο σκοπός του JustReDI συνολικά είναι η διερεύνηση των προκλήσεων που θέτουν για την κοινωνία η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση. Η έρευνα στοχεύει ακριβώς να απαντήσει σε ερωτήματα που αφορούν τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των ευρωπαϊκών και εθνικών στρατηγικών για τη δίκαιη πράσινη και ψηφιακή αναπτυξιακή μετάβαση της Ελλάδας. Να διερευνήσει τον αντίκτυπο για τις τοπικές κοινωνίες αλλά και τις ευρύτερες κοινωνικές επιπτώσεις της διπλής μετάβασης ιδίως για τις ευάλωτες ομάδες και περιφέρειες. Να εξετάσει την οικονομική και κοινωνική ανθεκτικότητα υπό το πρίσμα της δίκαιης ανάπτυξης και της συμπερίληψης. Η έρευνα πεδίου υλοποιήθηκε με προσωπικές συνεντεύξεις, οι οποίες περιλάμβαναν 170 ερωτήσεις, σε αντιπροσωπευτικό και τυχαίο δείγμα 5.010 ατόμων και νοικοκυριών, με στόχο να παρέχει τη δυνατότητα τεκμηριωμένης ανάλυσης σε γενικές ομάδες, αλλά και ειδικές χωρικές, κοινωνικές και δημογραφικές κατηγορίες του πληθυσμού στην Ελλάδα.

Η ΠΡΑΣΙΝΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΕΚΘΕΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Η ΠΡΑΣΙΝΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΕΚΘΕΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Γιώργος Παπαδούδης
Νίκος Δεμερτζής

Λυδία Αβράμη
Θωμάς Γεωργιάδης
Αλεξάνδρα Θεοφίλη
Αντουανέττα Καπέλλα
Δήμητρα Κονδύλη
Απόστολος Λιναρδής
Χρήστος Στάικος
Ανδρομάχη Χατζηγιάνη

Γιώργος Παπαδούδης
Κύριος Ερευνητής ΕΚΚΕ,
Συντονιστής του JustReDI

Νίκος Δεμερτζής
Καθηγητής ΕΚΠΑ, Επιστημονικός
Υπεύθυνος του JustReDI

Λυδία Αβράμη
Διδάκτωρ ΕΚΠΑ, Επιστημονική
Συνεργάτιδα ΕΚΚΕ

Θωμάς Γεωργιάδης
ΕΔΙΠ Παντείου Πανεπιστημίου,
Επιστημονικός Συνεργάτης ΕΚΚΕ

Αλεξάνδρα Θεοφίλη
ΕΤΕΠ ΕΚΚΕ

Αντουανέττα Καπέλλα
ΕΛΕ Β' Βαθμίδας ΕΚΚΕ

Δήμητρα Κονδύλη
Διευθύντρια Ερευνών ΕΚΚΕ

Απόστολος Λιναρδής
Διευθυντής ΙΚΕ/ΕΚΚΕ

Χρήστος Στάικος
Επιστημονικός Συνεργάτης ΕΚΚΕ

Ανδρομάχη Χατζηγιάνη
Διευθύντρια Ερευνών ΕΚΚΕ

ISBN 978-960-02-4593-6

www.papazissi.gr

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

www.justredi.gr

Η ΠΡΑΣΙΝΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ ΑΕΒΕ

Η πράσινη και ψηφιακή μετάβαση στην Ελλάδα. Έκθεση ερευνητικών αποτελεσμάτων

Γιώργος Παπαδούδης, Νίκος Δεμερτζής

Λυδία Αβράμη, Θωμάς Γεωργιάδης, Αλεξάνδρα Θεοφίλη,
Αντουανέττα Καπέλλα, Δημήτρα Κονδύλη, Απόστολος Λιναρδής,
Χρήστος Στάικος, Μάχη Χατζηγιάννη

Η παρούσα έκθεση υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της Δράσης ενίσχυσης επενδύσεων «Εμβληματικές δράσεις σε διαθεματικές επιστημονικές περιοχές με ειδικό ενδιαφέρον για την σύνδεση με τον παραγωγικό ιστό» και του έργου «Ανθεκτικότητα, Συμπερίληψη και Ανάπτυξη: Προς μια Δίκαιη Πράσινη και Ψηφιακή Μετάβαση των Ελληνικών Περιφερειών – TAEDR-0537352».

Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0», με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης – NextGenerationEU

ISBN: 978-960-02-4593-6

Copyright © 2025:

Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών

Παραγωγή:

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ ΑΕΒΕ

Νικηταρά 2 & Εμμ. Μπενάκη, 106 78 Αθήνα

τηλ.: 210-3822496, 210-3838020

site: www.papazissi.gr • e-mail: papazisi@otenet.gr

Εκτύπωση-Βιβλιοδεσία:

Printfair (digital & offset solutions)

Βιολέττας 3, Αχαρνάι 136 71, τηλ.: 210-2469799

site: www.printfair.gr - e-mail: info@printfair.gr

Απαγορεύεται η μερική ή ολική αναδημοσίευση του έργου αυτού, καθώς και η αναπαραγωγή του με οποιοδήποτε μέσο χωρίς σχετική άδεια του Εκδότη

Η πράσινη και ψηφιακή μετάβαση στην Ελλάδα

Έκθεση ερευνητικών αποτελεσμάτων

Γιώργος Παπαδούδης, Νίκος Δεμερτζής

Λυδία Αβράμη, Θωμάς Γεωργιάδης, Αλεξάνδρα Θεοφίλη,
Αντουανέττα Καπέλλα, Δήμητρα Κονδύλη,
Απόστολος Λιναρδής, Χρήστος Στάικος, Μάχη Χατζηγιάννη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ
ΑΘΗΝΑ 2025

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	9
1 Το έργο «Ανθεκτικότητα, συμπερίληψη και ανάπτυξη: Προς μια δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση των ελληνικών περιφερειών»	11
1.1. Το JustReDI με μια ματιά	13
1.2. Η Ενότητα Εργασίας: «Απόψεις, στάσεις και συμπεριφορές για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση»	18
2 Η «Έρευνα για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση»	21
2.1. Σχεδιασμός έρευνας πεδίου	21
2.1.1. Δειγματοληψία, προμέτρηση και επιλογή δείγματος	22
2.1.2. Δραστηριότητες πεδίου και εκπαίδευση	28
2.1.3. Ηλεκτρονική πλατφόρμα έρευνας πεδίου (CMS/CAPI)	32
2.1.4. Πιλοτική έρευνα	40
2.1.5. Εκθέσεις παρακολούθησης της συλλογής δεδομένων, έλεγχοι και επανέλεγχοι ποιότητας	41
2.2. Υλοποίηση της έρευνας πεδίου	45
2.3. Περιγραφή του δείγματος	48
2.3.1. Κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά	49
2.3.2. Οικονομική κατάσταση	61
2.3.3. Πλαίσιο αναφοράς	66
3 Πρώτα ευρήματα της έρευνας	71
3.1. Πράσινη μετάβαση	71
3.2. Ψηφιακός μετασχηματισμός	92
3.3. Διπλή μετάβαση	126

4 Παραρτήματα	143
Παράρτημα 1: Ερωτηματολόγιο της έρευνας	145
Παράρτημα 2: Κωδικοποίηση των μεταβλητών [Codebook]	177
Παράρτημα 3: Παραγωγή μεταβλητών-σταθμίσεων	183
Παράρτημα 4: Υλικό έρευνας πεδίου	189
Παράρτημα 4.1. Εισαγωγική επιστολή προς τα ερευνώμενα άτομα	189
Παράρτημα 4.2. Εισαγωγές ανά τμήμα του ερωτηματολογίου	191
Παράρτημα 4.3. Ορισμοί και παραδείγματα για χρήση κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων	193
Παράρτημα 5: Χρονοδιάγραμμα και άλλες συμβατικές υποχρεώσεις για την υλοποίηση της έρευνας πεδίου	197

Εισαγωγή

Η ανά χείρας ερευνητική έκθεση, η οποία παρουσιάζει ένα ειδικό αντικείμενο, εκείνο της Πράσινης και Ψηφιακής Μετάβασης στην Ελλάδα, περιέχει πολλαπλά αποτελέσματα σε σειριακή μορφή. Είναι, όμως, συνάμα και ένα σύντομο εγχειρίδιο για τη διεξαγωγή μιας μεγάλης ποσοτικής κοινωνικής έρευνας, καθώς συνιστά τη σύνθετη καταγραφή μιας συγκεκριμένης άσκησης διετούς διάρκειας στο πεδίο των εμπειρικών δεδομένων. Από την αρχή μέχρι το τέλος πρόκειται για τη συλλογική προσπάθεια ανθρώπων με διαφορετικά επιστημονικά αντικείμενα και διαφορετικά ερευνητικά ενδιαφέροντα να συνεισφέρουν σε κάτι κοινό.

Στην έρευνα εφαρμόστηκαν αυστηρά κριτήρια. Από τη δειγματοληψία και την εκπαίδευση έως τον σχεδιασμό της ηλεκτρονικής πλατφόρμας και τη δραστηριότητα στο πεδίο τα κριτήρια που εφαρμόστηκαν δεν αποκλίνουν σε τίποτε από εκείνα που εφαρμόζονται στις σημαντικότερες ευρωπαϊκές ποσοτικές κοινωνικές έρευνες. Το ίδιο ισχύει και για τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν για τη διαμόρφωση του ερωτηματολογίου αλλά και για τους μηχανισμούς παρακολούθησης και ελέγχου της έρευνας πεδίου. Ακόμη, ολόκληρο το υλικό που περιλαμβάνεται ως παραρτήματα έχει μια κεντρική λειτουργία για την έκθεση, όπως είχε και στο πεδίο της έρευνας. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί πως το ίδιο το ερωτηματολόγιο και η κωδικοποίησή του, η παραγωγή μεταβλητών και σταθμίσεων, τα εργαλεία για τις συνεντεύξεις, καθώς και το χρονοδιάγραμμα για μια αυστηρή εφαρμογή είναι η ίδια η έρευνα, τουλάχιστον στις τεχνικές της διαστάσεις. Η κρισιμότητα του εγχειρήματος επέβαλε εφαρμογές ελέγχου ποιότητας σε κάθε φάση της προετοιμασίας, της συλλογής και της παραγωγής των δεδομένων.

Ο σχεδιασμός της έρευνας εξελίχθηκε σε δύο φάσεις, έξι και επτά μηνών αντιστοίχως, από τον Σεπτέμβριο του 2023 έως τον Φεβρουάριο του 2024 και εκ νέου από τον Μάρτιο έως τον Οκτώβριο του 2024. Η υλοποίηση της έρευνας, με βάση τον αρχικό σχεδιασμό αλλά και ορισμένες απαραίτητες προσαρμογές, αποτυπώθηκε σε ένα διάστημα οκτώ μηνών, από τον Νοέμβριο του 2024 έως

και τον Ιούνιο του 2025. Προγραμματίστηκε, τέλος, ένα ακόμη τρίμηνο, έως και τον Σεπτέμβριο του 2025, προκειμένου να ολοκληρωθούν και τα τελευταία στάδια της ερευνητικής διαδικασίας.

Τέλος, αλλ' όχι έσχατον, η ανά χείρας ερευνητική έκθεση είχε εξαρχής μέχρι τέλους έναν ακόμη ρόλο να υπηρετήσει. Πρόκειται για ένα από τα 80 παραδοτέα της Εμβληματικής Δράσης «Ανθεκτικότητα, συμπερίληψη και ανάπτυξη: Προς μια δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση των ελληνικών περιφερειών». Ακριβέστερα, πρόκειται για το βασικό παραδοτέο της Ενότητας Εργασίας 15 με τίτλο «Απόψεις, στάσεις και συμπεριφορές για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση», μιας ενότητας εργασίας που εντάσσεται στον άξονα #1 του έργου και αφορά τις ευρύτερες συνέργειες της πράσινης μετάβασης και του ψηφιακού μετασχηματισμού.¹ Ουσιαστικά, η έρευνα από την αρχική σύλληψη μέχρι την ολοκλήρωσή της είχε σκοπό την ανατροφοδότηση πολλών άλλων παραδοτέων είτε για τον επανέλεγχό τους είτε για την εμπάθυνση των επιμέρους αναλύσεων. Αυτός είναι και ο βασικός λόγος που τα αποτελέσματα της έρευνας δεν λαμβάνουν εδώ μία ορισμένη μορφή ερμηνείας ή/και ανάλυσης. Πρόκειται για επιλογή που καθιστά την παρούσα ερευνητική έκθεση ένα μέρος του όλου.

Στην ερευνητική έκθεση δεν εξηγείται πώς εκείνη ή η άλλη σειρά ερωτήσεων συνθέτουν έναν συγκεκριμένο δείκτη για την ανάλυση των ευρημάτων. Όπως και δεν παρουσιάζονται τα ευρήματα από τις 138 βασικές ερωτήσεις για την πράσινη μετάβαση και τον ψηφιακό μετασχηματισμό σε συνάρτηση με τις 32 ερωτήσεις που αφορούν χαρακτηριστικά του δείγματος. Είναι άλλες οι εκδόσεις που θα ακολουθήσουν με τα πρώτα ή τα σύνθετα ευρήματα και τις ερμηνείες τους για τις 170 ερωτήσεις και απαντήσεις του ερωτηματολογίου· ο σκοπός της ανά χείρας ερευνητικής έκθεσης δεν είναι άλλος από την υποστήριξή τους. Η έρευνα ειδικά σε κάθε της έκφανση και τα δεδομένα συγκεκριμένα σε στήλες και γραμμές θα είναι άμεσα στη διάθεση της ερευνητικής και ακαδημαϊκής κοινότητας ελεύθερα και χωρίς περιορισμούς. Σκοπός παραμένει η μέγιστη δυνατή αξιοποίηση σε κάθε πιθανό ή λιγότερο πιθανό συνδυασμό για την παραγωγή πραγματικά νέας επιστημονικής γνώσης.

1 <https://www.justredi.gr/>

1 ΤΟ ΕΡΓΟ «ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΔΙΚΑΙΗ ΠΡΑΣΙΝΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ»

Η κλιματική αλλαγή μετασχηματίζει με δραματικό τρόπο τον κόσμο όπως τον γνωρίζαμε, ώστε πλέον να συζητάμε για «κλιματική κρίση» ως αναπόσπαστο βεβαίως σκέλος μιας μόνιμης πολυ-κρίσης. Οι τρόποι με τους οποίους εκδηλώνεται (αύξηση θερμοκρασίας, τήξη παγετώνων, ερημοποίηση, άνοδος της στάθμης της θάλασσας κ.ά.) επηρεάζουν το κοινό μέλλον της ανθρωπότητας. Η προσαρμογή και η αντιμετώπισή της απαιτεί δίκαιη και αναπτυξιακή μετάβαση σύμφωνα και με τις διεθνείς συμφωνίες. Η μετατροπή των κλιματικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων σε ευκαιρίες δύναται υπό προϋποθέσεις να καταστήσει την πράσινη μετάβαση δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς. Παράλληλα, οι κοινωνίες αλλάζουν ένεκα και της εκθετικής διείσδυσης των ψηφιακών τεχνολογιών και της χρήσης μεγάλων δεδομένων σε ποικίλες σφαίρες δραστηριότητας στον δημόσιο και στον ιδιωτικό βίο, δημιουργώντας ευκαιρίες αλλά και απειλές για τη θεσμική οργάνωση, τις μορφές διακυβέρνησης, την αξιοπιστία της δημόσιας πληροφόρησης, τα νέα επαγγέλματα, τα ψηφιακά χάσματα κ.ο.κ. Τίθεται έτσι η ανάγκη για τη μετάβαση των κοινωνιών προς ένα πράσινο και ψηφιακό μέλλον μειωμένης διακινδύνευσης.

Στο πλαίσιο αυτό η «πράσινη μετάβαση» αναδεικνύεται ως η νέα αναπτυξιακή στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης [Ε.Ε.] όπως αποτυπώνεται στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, η οποία στοχεύει σε μια κλιματικά ουδέτερη

Ευρώπη για το 2050, με ενίσχυση της οικονομίας μέσω της πράσινης τεχνολογίας, τη δημιουργία βιώσιμων βιομηχανικών συστημάτων και μεταφορών και την εκμηδένιση της μόλυνσης, εξασφαλίζοντας παράλληλα ότι κανένας άνθρωπος και καμία περιοχή δεν θα μείνει πίσω (COM/2019/640). Επιπλέον, ο ψηφιακός μετασχηματισμός (ή ψηφιοποίηση) που επιδιώκεται να συμβάλει στη μετάβαση σε μια δίκαιη και ανταγωνιστική ψηφιακή οικονομία και σε μια ανοιχτή, συμμετοχική και βιώσιμη κοινωνία καθίσταται στρατηγική προτεραιότητα της Ε.Ε. Προς τον σκοπό αυτόν απαιτείται η επαναπροσέγγιση και ο ανασχεδιασμός των διαδικασιών που ακολουθούν επιχειρήσεις και οργανισμοί στο περιβάλλον της ψηφιακής τεχνολογίας προκειμένου να βελτιώσουν την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητά τους (C(2022)4388).

Η διασύνδεση πράσινης και ψηφιακής μετάβασης (αλλιώς: «διττή μετάβαση») αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα για την Ε.Ε. ιδιαίτερα στο τρέχον γεωπολιτικό περιβάλλον, ενώ παράλληλα βρίσκεται στο επίκεντρο του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0». Και αυτό διότι η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και η επίτευξη της πράσινης μετάβασης απαιτούν την αξιοποίηση της δύναμης της ψηφιοποίησης και των έξυπνων ψηφιακών λύσεων. Ωστόσο, αν οι ψηφιακές τεχνολογίες δεν καταστούν ενεργειακά αποδοτικότερες, η ευρεία χρήση τους θα αυξήσει την κατανάλωση ενέργειας και θα επιδεινώσουν την ενεργειακή κρίση. Σκοπός, βεβαίως, της πράσινης μετάβασης και του ψηφιακού μετασχηματισμού είναι η ανθεκτικότητα των κοινωνιών έναντι της κλιματικής αλλαγής, η συμπερίληψη και η δίκαιη ανάπτυξη. Για να υλοποιηθούν τα πιο πάνω απαιτείται:

- α) η χαρτογράφηση των οφελών και των επερχόμενων κινδύνων των πολιτικών της πράσινης μετάβασης και του ψηφιακού μετασχηματισμού και των δυνητικών συνεργειών τους με άλλες πολιτικές
- β) η συστηματική κατανόηση των υποκειμενικών (αξίες, πεποιθήσεις κ.λπ.) και αντικειμενικών (κλιματικές/περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές παράμετροι) προϋποθέσεων και παραγόντων που συμβάλλουν ή δυσχεραίνουν τη διαμόρφωση φιλοπεριβαλλοντικών στάσεων και συμπεριφορών και τη δίκαιη χωρίς αποκλεισμούς πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
- γ) η ανάδειξη και διαχείριση ζητημάτων που άπτονται της κλιματικής δικαιοσύνης, της ανθεκτικότητας νοικοκυριών και οικονομικών κλάδων, όπως και της συμπερίληψης κοινωνικών ομάδων που πλήττονται περισσότερο από τη διττή μετάβαση
- δ) η παραγωγή δεδομένων, αλλά και η ανάπτυξη και εφαρμογή επιστημονικών εργαλείων που διευκολύνουν τη διττή μετάβαση σε κοινω-

νικό και οικονομικό επίπεδο, αφενός, και στο πεδίο της χάραξης και της εφαρμογής δημόσιων πολιτικών και μορφών περιβαλλοντικής και ψηφιακής διακυβέρνησης, αφετέρου.

Η ευρωπαϊκή στρατηγική προτεραιότητα της διττής μετάβασης επιβάλλει συντονισμό πολιτικών και δράσεων και σε επίπεδο εθνικής πολιτικής. Τούτο αποτυπώνεται στο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα [ΕΣΕΚ], στο Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης [ΠΔΑΜ] με τα τρία συνοδευτικά του Εδαφικά Σχέδια Δίκαιης Μετάβασης [ΕΣΔΙΜ Δυτική Μακεδονία, Μεγαλόπολη/Πελοπόννησος, Κρήτη και νησιά], στον Κλιματικό Νόμο 4936/2022, στη Βίβλο του Ψηφιακού Μετασχηματισμού, προπαντός όμως στο Σχέδιο «Ελλάδα 2.0», το οποίο επιδιώκει την εναρμόνιση με τους στόχους της Ε.Ε. για ταχύτερη μετάβαση της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας προς ένα πράσινο και ψηφιακό μοντέλο ανάπτυξης. Το εν λόγω σχέδιο, μάλιστα, φιλοδοξεί να υπερακοντίσει τους στόχους της πράσινης ανάπτυξης και της περιβαλλοντικής αναβάθμισης από τη μια (π.χ. μείωση εκπομπών ρύπων, βιώσιμη κινητικότητα, κυκλική οικονομία, διαχείριση αποβλήτων, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού) και του ψηφιακού μετασχηματισμού από την άλλη (π.χ. πληροφοριακό σύστημα αδειοδότησης ΑΠΕ, ηλεκτρονικό περιβαλλοντικό μητρώο, υδρομετεωρολογικά δεδομένα κ.ά.).

Δεδομένης της ραγδαίας ταχύτητας των κλιματικών μεταβολών και των τεχνολογικών αλλαγών, σε συνδυασμό με τη χαμηλή ψηφιακή ωριμότητα της Ελλάδας, τίθεται επιτακτικά το ζήτημα της αξιολόγησης, της λυσιτελούς και επιστημονικά τεκμηριωμένης εφαρμογής της εθνικής στρατηγικής για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της χώρας και της διασύνδεσής της με την πράσινη μετάβαση.

1.1. Το JustReDI με μια ματιά

Η Εμβληματική Δράση JustReDI εντάσσεται στις διαθεματικές επιστημονικές περιοχές με ειδικό ενδιαφέρον για τη σύνδεση με τον παραγωγικό ιστό και ως είδος επένδυσης αφορά την έρευνα και ανάπτυξη.¹ Το JustReDI καλύπτει συνολικά τη διαθεματική επιστημονική περιοχή των κοινωνικών επιδράσεων και συνεπειών από τον διενεργούμενο πράσινο και ψηφιακό μετασχηματισμό. Συντονίζεται από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών [ΕΚΚΕ], ενώ οι

¹ Ο τίτλος της Εμβληματικής Δράσης [flagship action] στην αγγλική γλώσσα είναι “Resilience, inclusiveness and development: Towards a just green and digital transition of Greek regions” με ακρωνύμιο “JustReDI”.

συμπράττοντες φορείς είναι το Ερευνητικό Κέντρο Αθηνά, το Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών, το Ελληνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών, το Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής και το Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος. Η διάρκεια του JustReDI είναι 30,5 μήνες (15/05/2023 έως 30/11/2025) και το συνολικό κόστος ανέρχεται σε 4.915.000 €.

Το αντικείμενο του JustReDI εστιάζει α) στην αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης στην Ελλάδα· β) στην καταγραφή απόψεων, στάσεων, αξιακών προσανατολισμών και συμπεριφορικών προδιαθέσεων τόσο του ευρύτερου κοινού όσο και επιμέρους κοινωνικών ομάδων· γ) στην παροχή λύσεων και εργαλείων που να υποστηρίζουν προτάσεις πολιτικών· και δ) στα περιεχόμενα των δημόσιων πολιτικών όσον αφορά τις θετικές επιρροές και τις αρνητικές επιπτώσεις των μεταβάσεων: σε άτομα και νοικοκυριά, στις επιχειρήσεις και την οικονομία εν γένει, σε διαδικασίες σχεδιασμού και εφαρμογής τομεακών πολιτικών, έτσι ώστε ο ψηφιακός μετασχηματισμός και η πράσινη μετάβαση να συντελεστούν με όρους δικαιοσύνης, ανθεκτικότητας, βιώσιμης ανάπτυξης και κοινωνικής συμπερίληψης.

Οι επιμέρους στόχοι του έργου για την επίτευξη του πολυδιάστατου αυτού αντικειμένου είναι:

1. Συλλογή και ανάλυση πρωτογενών δεδομένων
2. Επεξεργασία δευτερογενών δεδομένων
3. Αξιοποίηση κοινών ερευνητικών υποδομών
4. Χαρτογράφηση περιοχών που αθροιστικά ή διαφορικά πλήττονται ή ωφελούνται από την πράσινη μετάβαση και τον ψηφιακό μετασχηματισμό
5. Εντοπισμός επαγγελματικών ομάδων και οικονομικών κλάδων που σωρευτικά ή με διαφορεικό τρόπο πλήττονται ή ωφελούνται από τη διττή μετάβαση
6. Ανίχνευση αναγκών επιμόρφωσης και κατάρτισης σε ψηφιακές και πράσινες δεξιότητες
7. Δημιουργία παρατηρητηρίου των βασικών δεικτών της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης και σύγκλιση με στόχους του ΟΗΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη
8. Δημιουργία ψηφιακής πύλης με χαρτογραφικά και άλλα δεδομένα για την υποβοήθηση στη λήψη στοχοθετημένων μέτρων δημόσιας πολιτικής από τους αρμόδιους φορείς
9. Επεξεργασία προτάσεων δημόσιας πολιτικής για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
10. Αποδοτική και αποτελεσματική διάχυση ερευνητικών αποτελεσμάτων.

Για τη μελέτη του αντικειμένου της διττής μετάβασης χρησιμοποιούνται διεπιστημονικές αναλύσεις και μεθοδολογίες. Πιο συγκεκριμένα, αντικείμενο έρευνας και μελέτης του έργου είναι δύο (2) μεταβάσεις [πράσινη και ψηφιακή] σε τρεις (3) τομείς [οικονομία/επιχειρήσεις, άτομα/νοικοκυριά, σχεδιασμός πολιτικής/ διακυβέρνηση] σε δύο (2) διαστάσεις κοινωνικής επίδρασης [θετική-αρνητική]. Συνεπώς η ερευνητική ομάδα ακολουθεί μια 2 x 3 x 2 προσέγγιση. Το κέντρο βάρους της έρευνας είναι εστιασμένο στις περιφέρειες της χώρας, καθώς μεταξύ τους υπάρχουν διαφορές ως προς την περιβαλλοντική επιβάρυνση, τη διείσδυση ψηφιακών τεχνολογιών και υπηρεσιών αλλά και ως προς τον βαθμό οικονομικής ανάπτυξης. Επιπλέον, οι ελληνικές περιφέρειες υφίστανται σε διαφορετικό βαθμό τις συνέπειες της εφαρμογής των δημόσιων πολιτικών για το περιβάλλον, την ενέργεια και τον ψηφιακό μετασχηματισμό. Ορισμένες δράσεις του JustReDI καλύπτουν το σύνολο της επικράτειας (π.χ. πανελλαδική δειγματοληπτική κοινωνική έρευνα γνώμης), ενώ άλλες επικεντρώνονται σε επιμέρους περιπτώσεις μελέτης ειδικών κοινωνικών κατηγοριών. Δεδομένου ότι οι ψηφιακές τεχνολογίες μπορούν να έχουν διπλό αποτύπωμα, θετικό αλλά και αρνητικό, ο μεθοδολογικός σχεδιασμός του έργου έχει γίνει με τη διασταύρωση δύο κάθετων πυλώνων και δύο οριζόντιων αξόνων. Σε κάθε άξονα αντιστοιχούν Ενότητες Εργασίας [EE] που επιμερίζονται σε επιμέρους παραδοτέα. Το έργο περιλαμβάνει συνολικά 21 EE που κατανέμονται ως εξής:

Πυλώνας #1: Κοινωνικές επιπτώσεις της πράσινης μετάβασης (7 EE)

Πυλώνας #2: Κοινωνικές διαστάσεις του ψηφιακού μετασχηματισμού (5 EE)

Άξονας #1: Συνέργειες πράσινης μετάβασης και ψηφιακού μετασχηματισμού (7 EE)

Άξονας #2: Διαχείριση δεδομένων, διάχυση αποτελεσμάτων, δικτύωση με φορείς (2 EE)

Το JustReDI περιλαμβάνει ένα συνεκτικό σύνολο δράσεων που συμβάλλει στην υλοποίηση των ευρωπαϊκών και εθνικών στρατηγικών για τη δίκαιη πράσινη και ψηφιακή αναπτυξιακή μετάβαση της χώρας. Στοχεύει, επίσης, στη μεγιστοποίηση του θετικού αντικτύπου για την τοπική κοινωνία, καθώς και στην ελαχιστοποίηση των κοινωνικών επιπτώσεων της διττής μετάβασης ιδίως για τις ευάλωτες ομάδες και περιφέρειες, ενισχύοντας την οικονομική και κοινωνική ανθεκτικότητα υπό το πρίσμα της δίκαιης ανάπτυξης και της συμπερίληψης. Ειδικότερα, τα αποτελέσματα των προτεινόμενων δράσεων αρθρώνονται σε τέσσερις διαστάσεις:

1. Ενσωμάτωση της έρευνας και καινοτομίας στον παραγωγικό ιστό της χώρας:
 - α) ανάλυση και αποτίμηση των κοινωνικών επιπτώσεων των πολιτικών και των μέτρων για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση στην κοινωνία, την οικονομία και τους θεσμούς· β) ανάδειξη των δυνητικά ωφελούμενων και πληττόμενων ομάδων· γ) διαμόρφωση ενημερωμένων και βάσει τεκμηρίων δημόσιων πολιτικών και κατάλληλων ρυθμιστικών κανονιστικών πλαισίων.
2. Ανάσχεση του braindrain: α) ανάπτυξη της περιβαλλοντικής και ψηφιακής οικονομίας· β) διάγνωση των αναγκών ανθρώπινου δυναμικού για την επίτευξη της διττής μετάβασης· γ) διατύπωση στοχευμένων παρεμβάσεων επανακατάρτισης και αναβάθμισης δεξιοτήτων. Επιπλέον, η επίτευξη των στόχων του έργου εδράζεται στην αξιοποίηση ανθρώπινου δυναμικού υψηλού επιπέδου γνώσεων και δεξιοτήτων.
3. Εντοπισμός των δυνητικών παρεμβάσεων και διατύπωση στοχευμένων προτάσεων πολιτικής: α) αποτελεσματική υλοποίηση πολιτικών και μέτρων για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση· β) ανάπτυξη της πράσινης και ψηφιακής οικονομίας· γ) άμβλυση των υφιστάμενων κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων που απορρέουν από τις εν λόγω πολιτικές· δ) αξιοποίηση των συνεργειών με άλλες δημόσιες πολιτικές· ε) υλοποίηση παρεμβάσεων δημόσιας πολιτικής με αμοιβαία και αντισταθμιστικά οφέλη για την οικονομία και την κοινωνία.
4. Καλλιέργεια κοινωνικού ενδιαφέροντος για τη διττή μετάβαση: α) αναβάθμιση του κοινωνικού ενδιαφέροντος για τη διττή μετάβαση συμβάλλοντας στη βιώσιμη ανάπτυξη αλλά και σε μια νέα εταιρική διακυβέρνηση· β) προαγωγή του περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, της συνειδητοποίησης των ψηφιακών χασμάτων και της μειωμένης ψηφιακής ωριμότητας της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας.

Ενότητες Εργασίας κατανεμημένες σε πυλώνες και άξονες

Πυλώνας #1

- ΕΕ 1. Καταγραφή, ανάλυση και αξιολόγηση μέτρων και πολιτικών για την πράσινη μετάβαση και των επιπτώσεων τους
- ΕΕ 2. Επιπτώσεις της πράσινης μετάβασης στην οικονομία, τις επιχειρήσεις και το περιβάλλον
- ΕΕ 3. Επιπτώσεις της πράσινης μετάβασης στα νοικοκυριά και ενεργειακή φτώχεια
- ΕΕ 4. Χαρτογράφηση της κοινωνικοοικονομικής τρωτότητας των ελληνικών περιφερειών

- EE 5. Ελληνική νησιωτικότητα και πράσινη μετάβαση: παραδείγματα επιπτώσεων, προκλήσεις και νέα δεδομένα
- EE 6. Διασύνδεση πράσινης μετάβασης και γαλάζιας οικονομίας: δυναμικές συνέργειες και προκλήσεις εφαρμογής
- EE 7. Προτάσεις πολιτικής για την πράσινη, δίκαιη και συμπεριληπτική μετάβαση

Πυλώνας #2

- EE 8. Χαρτογράφηση, ανάλυση και αξιολόγηση των μέτρων δημόσιας πολιτικής για τον ψηφιακό μετασχηματισμό
- EE 9. Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις των πολιτικών του ψηφιακού μετασχηματισμού στην οικονομία και τις επιχειρήσεις
- EE 10. Οι επιπτώσεις του ψηφιακού μετασχηματισμού στα νοικοκυριά και τα ψηφιακά χάσματα
- EE 11. Ψηφιακή μετάβαση, ανθεκτικότητα και συμπερίληψη
- EE 12. Προτάσεις πολιτικής για έναν κοινωνικά δίκαιο ψηφιακό μετασχηματισμό

Άξονας #1

- EE 13. Ανοικτά δεδομένα και ανοικτή επιστήμη για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
- EE 14. Δυναμικές συνέργειες της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης
- EE 15. Απόψεις, στάσεις και συμπεριφορές για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
- EE 16. Οργάνωση φορέων σε κοινότητες πρακτικής
- EE 17. Περιπτώσιολογικές μελέτες: πρωτοπόροι και βραδυπορούντες σε πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
- EE 18. Διάγνωση αναγκών, στοχευμένες παρεμβάσεις επανακατάρτισης, αναβάθμισης δεξιοτήτων πολιτών και εργαζομένων
- EE 19. Προτάσεις πολιτικής για τις συνέργειες της πράσινης μετάβασης και του ψηφιακού μετασχηματισμού

Άξονας #2

- EE 20. Διαχείριση και προστασία δεδομένων
- EE 21. Ψηφιακή πύλη για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση

Θα πρέπει να σημειωθεί πως σε κάθε Ενότητα Εργασίας συνεργάζονται διακριτές ερευνητικές ομάδες και διαφορετικά άτομα από τους φορείς που συμπράττουν με σκοπό την παραγωγή συγκεκριμένων κάθε φορά παραδοτέων.

1.2. Η Ενότητα Εργασίας: «Απόψεις, στάσεις και συμπεριφορές για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση»

Η έρευνα για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση εντάσσεται σε μια κομβική Ενότητα Εργασίας για την Εμβληματική Δράση. Εισάγει ερωτήματα και πληροφορίες από άλλες ΕΕ ώστε να παραχθούν απαντήσεις και δεδομένα με κεντρικό ρόλο για όλους τους άξονες της δράσης. Γι' αυτόν τον λόγο η διεπιστημονική έρευνα πεδίου κάλυψε γεωγραφικά ολόκληρη την ελληνική επικράτεια με ένα τυχαίο και αντιπροσωπευτικό δείγμα νοικοκυριών και ατόμων συμπεριλαμβανοντας και τις 13 περιφέρειες της χώρας.

Η έρευνα πεδίου υλοποιήθηκε με προσωπικές συνεντεύξεις σε δείγμα 5.010 ατόμων/νοικοκυριών με στόχο να παρέχει τη δυνατότητα τεκμηριωμένης ανάλυσης σε γενικές ομάδες, αλλά και ειδικές χωρικές, κοινωνικές και δημογραφικές κατηγορίες του πληθυσμού στην Ελλάδα. Η ίδια η δομή της έρευνας υπηρετεί ως ένα υπόβαθρο εμπειρικής έρευνας για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση σε πολλά επιστημονικά πεδία στα οποία συμπεριλαμβάνονται η δημογραφία και η στατιστική, τα μικροοικονομικά και τα μακροοικονομικά, η βιολογία και η φροντίδα υγείας, η ψυχολογία και η κοινωνιολογία, ο σχεδιασμός και η άσκηση δημόσιων πολιτικών. Η έρευνα συνδυάζει δύο βασικά πλεονεκτήματα ως μια τέτοια υποδομή υψηλής προτεραιότητας για τις κοινωνικές επιστήμες:

- (α) **Συγκρισιμότητα:** στην επιτόπια έρευνα περιλαμβάνονται ερωτήσεις που επιτρέπουν τη σύγκριση των ευρημάτων της με τα αποτελέσματα συναφών ερευνών της τελευταίας πενταετίας, όπως το Ευρωβαρόμετρο και η έρευνα γνώμης για την κλιματική αλλαγή, που υλοποίησε το ΕΚΚΕ στο πλαίσιο του έργου «Εθνικό Δίκτυο για την Κλιματική Αλλαγή και τις επιπτώσεις της» [CLIMPACT] το 2020 και το World Internet Project [WIP] το 2022. Κάτι τέτοιο επιτρέπει, μεταξύ άλλων, τη σύγκριση των τάσεων και των εξελίξεων αναφορικά με τις κοινωνικές επιπτώσεις της διπλής μετάβασης.
- (β) **Διεπιστημονικότητα:** η διασύνδεση πολλών, διαφορετικών επιστημονικών πεδίων διαμέσου ενός κεντρικού ερωτηματολογίου θα επιτρέψει την αποκατάσταση σημαντικών ερευνητικών κενών και ελλείψεων σε κάθε πεδίο ξεχωριστά. Η ίδια διασύνδεση θα επιτρέψει νέες επιστημονικές συνθέσεις και αλληλεπιδράσεις για νέα ερωτήματα και παραγωγή νέας επιστημονικής γνώσης.

Οργάνωση της έρευνας πεδίου

Ερευνητές από τα επιμέρους πεδία ενασχόλησης με την πράσινη μετάβαση και τον ψηφιακό μετασχηματισμό συγκρότησαν την ομάδα έργου για τη συνολική ερευνητική δράση. Κατόπιν επιλογής μέσω ανοικτής διαδικασίας υποβολής προσφορών, η οποία διήρκησε επτά μήνες, η εταιρεία Kara Research επιλέχθηκε για να υλοποιήσει την επιτόπια έρευνα πεδίου και να συλλέξει τα δεδομένα. Η οργάνωση της έρευνας από την πλευρά του ΕΚΚΕ αναπτύχθηκε διαμέσου τριών αξόνων: (α) την κεντρική ερευνητική ομάδα του έργου, (β) τις ομάδες εργασίας ανά θεματική ενότητα, (γ) τις εξειδικευμένες ομάδες υποστήριξης. Η Kara Research συνεργάστηκε συνεχώς και με συνέπεια με άτομα του ΕΚΚΕ, τα οποία είχαν ειδικό ρόλο στο πλαίσιο των παραπάνω ομάδων.

- (α) Η κεντρική ερευνητική ομάδα [ΚΕΟ] και ο επιστημονικά υπεύθυνος [ΕΥ] της ΕΕ είχαν τη συνολική εποπτεία της έρευνας εκ μέρους του ΕΚΚΕ. Οι αρμοδιότητες περιλάμβαναν τον συντονισμό όλων των αξόνων όπως και την ευθύνη για την ποιότητα των δεδομένων και την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων της έρευνας. Η ίδια ομάδα είχε την ευθύνη πραγματοποίησης όλων των διαδοχικών φάσεων του έργου ξεχωριστά (προετοιμασία έρευνας, πιλοτική και κύρια έρευνα, παραγωγή δεδομένων και δημοσιοποίηση αποτελεσμάτων).
- (β) Οι ομάδες εργασίας [ΟΕ] ανά θεματική ενότητα ήταν υπεύθυνες για τη διαμόρφωση κάθε ξεχωριστής ενότητας της έρευνας (πράσινη μετάβαση, ψηφιακός μετασχηματισμός, διττή μετάβαση, επιμέρους ενότητες). Στόχος αυτών των ομάδων ήταν να καλύψουν θέματα ανάλυσης και μεθοδολογίας πριν, κατά τη διάρκεια και μετά το τέλος της έρευνας πεδίου, ενώ τα μέλη τους παρείχαν ιδιαίτερες εξειδικεύσεις και αναφορές ανά θεματική ενότητα και επιστημονική περιοχή.
- (γ) Οι εξειδικευμένες ομάδες υποστήριξης [ΕΟΥ] συγκροτήθηκαν στη βάση των τεχνικών αναγκών μιας ευρείας ποσοτικής έρευνας πεδίου: (1) σχεδιασμός δειγματοληπτικού πλαισίου και δειγματοληψία, (2) εκπαίδευση συνεντευκτών/τριών, (3) σχεδιασμός ερευνητικών εργαλείων (CMS & CAPI), (4) έλεγχοι και διασταυρώσεις συνεντεύξεων, (5) σχεδιασμός και παραγωγή βάσεων δεδομένων, (6) παραγωγή και διαχείριση των τελικών δεδομένων της έρευνας σε ελεύθερη και ανοικτή μορφή.

2 Η «ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΑΣΙΝΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ»

Βασικό αντικείμενο του επιστημονικού εγχειρήματος ήταν η άρτια διεξαγωγή μιας δειγματοληπτικής κοινωνικής έρευνας πεδίου για τη συλλογή δεδομένων διαμέσου συστήματος CMS/CAPI με τουλάχιστον 5.000 διά ζώσης ολοκληρωμένες προσωπικές συνεντεύξεις στις 13 περιφέρειες της χώρας. Σκοπός της έρευνας ήταν η άντληση δεδομένων σχετικά με τις στάσεις, τις απόψεις, τις συμπεριφορές, τις προσδοκίες, τις αξιολογήσεις και τις αντιλήψεις της ελληνικής κοινωνίας όσον αφορά την πράσινη μετάβαση και τον ψηφιακό μετασχηματισμό, όπως και την εξέλιξη των εθνικών στρατηγικών και πολιτικών για τα δύο ζητήματα. Η έρευνα έχει στόχο να προσφέρει υψηλής ποιότητας δεδομένα για τη διττή μετάβαση σε φορείς της ακαδημαϊκής και ερευνητικής κοινότητας, σε φορείς χάραξης πολιτικής καθώς και στο ευρύτερο κοινό.¹

2.1. Σχεδιασμός έρευνας πεδίου

Στον σχεδιασμό για την ερευνητική διαδικασία περιλαμβάνεται το σύνολο των δράσεων που εφαρμόζονται στο πεδίο. Οι δράσεις υλοποιήθηκαν άλλοτε σε χρονική ακολουθία και άλλοτε εκ παραλλήλου, προκειμένου το τελικό αποτέλεσμα να είναι σύμφωνο με τα σχετικά χρονοδιαγράμματα.

¹ Τα δεδομένα και τα τεκμήρια/πόροι της έρευνας θα είναι προσβάσιμα στους ακόλουθους συνδέσμους μέσω του Αποθετηρίου του ΕΚΚΕ. Ελληνικό DOI: <https://doi.org/10.17903/FK2/YCKFNE>, αγγλικό DOI: <https://doi.org/10.17903/FK2/6KFREA>

2.1.1. Δειγματοληψία, προμέτρηση και επιλογή δείγματος

Μέθοδος συλλογής δεδομένων: Συνεντεύξεις πρόσωπο με πρόσωπο με τη μέθοδο CAPI με μέση τιμή χρονικής διάρκειας τα 50'.

Επιλεξιμότητα: Νοικοκυριά με τουλάχιστον ένα άτομο ηλικίας 18 ετών και άνω, τα οποία διαμένουν στην ελληνική επικράτεια, ανεξαρτήτως υπηκοότητας ή εθνικότητας, χωρίς όμως να υφίστανται γλωσσικά εμπόδια. Στα νοικοκυριά με επιλέξιμα άτομα διεξήχθη μόνο μία συνέντευξη ανά νοικοκυριό.

Μέγεθος δείγματος και προσπάθειες επαφής: Το προβλεπόμενο μέγεθος δείγματος ήταν 5.000 άτομα, ενώ το τελικό υλοποιηθέν δείγμα μετά την ολοκλήρωση της συλλογής δεδομένων ανήλθε σε 5.010 άτομα. Συνολικά πραγματοποιήθηκαν 14.862 προσπάθειες επαφής, με τον υπολογισθέντα δείκτη απόκρισης να διαμορφώνεται στο 51%.

Πίνακας 2.1.1.1. Ολοκληρωμένες συνεντεύξεις, σύνολο επαφών, δείκτης απόκρισης

Ολοκληρωμένες συνεντεύξεις (I)	5010
Άγνωστης επιλεξιμότητας νοικοκυριά (U)	3103
Επιλέξιμα νοικοκυριά που δεν αποκρίθηκαν (NR)	4745
Μη επιλέξιμα νοικοκυριά (NE)	2004
Σύνολο προσπαθειών επαφής	14862
Δείκτης απόκρισης (I / (I+NR))	51%

Δειγματοληπτικό πλαίσιο: Πλαίσιο με πρωταρχικές δειγματοληπτικές μονάδες [PSUs] που καλύπτει το σύνολο των 13 περιφερειών (NUTS-2) της χώρας με ειδική μέριμνα για τα δύο πρώην πολεοδομικά συγκροτήματα της ευρύτερης Αθήνας και της ευρύτερης Θεσσαλονίκης, που αποτελούν διακριτά στρώματα εντός των Περιφερειών Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας αντίστοιχα με ονομασίες Πολεοδομικό Συγκρότημα Πρωτεύουσας και Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης. Οι πρωταρχικές δειγματοληπτικές μονάδες συγκροτούνται από ένα ή περισσότερα κοντινά οικοδομικά τετράγωνα.

Δειγματοληψία: Η επιλογή του δείγματος έγινε με πολυσταδιακή στρωματοποιημένη δειγματοληψία τριών σταδίων.

Στάδιο 1: Στρωματοποιημένη συστηματική επιλογή 500 μονάδων επιφανείας σε πανελλαδικό επίπεδο με πιθανότητες επιλογής ανάλογες με το μέγεθος του πληθυσμού της μονάδας επιφανείας. Οι μεταβλητές στρωματοποίησης είναι η περιοχή και ο βαθμός αστικότητας. Η πρώτη μεταβλητή της «περιοχής» προσδιορίζεται από τις 13 περιφέρειες καθώς και από επτά αστικά στρώματα στο Πρώην Πολεοδομικό Συγκρότημα Πρωτεύουσας (Δήμος Αθηναίων,

Κεντρικός Τομέας πλην Δήμου Αθηναίων, Βόρειος Τομέας, Δυτικός Τομέας, Νότιος Τομέας, Δήμος Πειραιώς, Περιφερειακή ενότητα Πειραιώς πλην Δήμου Πειραιώς) και τρία αστικά στρώματα στο Πρώην Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης (Δήμος Θεσσαλονίκης, ΠΣΘ Βόρειο, ΠΣΘ Νότιο), ενώ ο βαθμός αστικότητας προσδιορίζεται από αστικές, ημιαστικές και αγροτικές περιοχές, όπως επεξηγούνται παρακάτω. Ο βαθμός αστικοποίησης καθορίζεται από τον σχεδιασμό του δείγματος και όχι από τη δήλωση των ερευνώμενων ατόμων. Περιοχές με 10.000 και πλέον κατοίκους χαρακτηρίζονται ως αστικές, περιοχές από 2.000-9.999 κατοίκους χαρακτηρίζονται ως ημιαστικές, ενώ εκείνες με αριθμό κατοίκων κάτω από 2.000 χαρακτηρίζονται ως αγροτικές.²

Πίνακας 2.1.1.2. Στρώματα και PSU δειγματοληψίας

Στρώμα	Αριθμός PSU	Σύνολο PSU
Περιφέρεια Αττικής – Αστικά	23	177
Περιφέρεια Αττικής – Ημιαστικά	10	
Περιφέρεια Αττικής – Αγροτικά	1	
Κεντρικός Τομέας Αθηνών Δήμος Αθηναίων	31	37
Κεντρικός Τομέας Αθηνών πλην Δήμου Αθηναίων	17	
Περιφερειακή Ενότητα Βόρειου Τομέα Αθηνών	27	
Περιφερειακή Ενότητα Δυτικού Τομέα Αθηνών	23	
Περιφερειακή Ενότητα Νότιου Τομέα Αθηνών	24	
Περιφερειακή Ενότητα Πειραιώς Δήμος Πειραιώς	8	
Περιφερειακή Ενότητα Πειραιώς πλην Δήμου Πειραιώς	13	
Θεσσαλονίκη Δήμος Θεσσαλονίκης	15	
Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης Βόρειο	15	
Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης Νότιο	7	
Περιφέρεια Αν. Μακεδονίας και Θράκης – Αγροτικά	6	28
Περιφέρεια Αν. Μακεδονίας και Θράκης – Ημιαστικά	7	
Περιφέρεια Αν. Μακεδονίας και Θράκης – Αστικά	15	

² Σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ ο αστικός πληθυσμός περιλαμβάνει τον πληθυσμό δήμων και κοινοτήτων των οποίων ο πολυπληθέστερος οικισμός έχει 10.000 κατοίκους και άνω, καθώς επίσης και τον πληθυσμό πολεοδομικών συγκροτημάτων στο σύνολό τους, ανεξάρτητα από το μέγεθος του πληθυσμού του πολυπληθέστερου οικισμού (δήμου ή κοινότητας) του συγκροτήματος. Ο ημιαστικός πληθυσμός περιλαμβάνει τον πληθυσμό δήμων και κοινοτήτων των οποίων ο πολυπληθέστερος οικισμός έχει 2.000-9.999 κατοίκους, εκτός αυτών που ανήκουν στα πολεοδομικά συγκροτήματα. Ο αγροτικός πληθυσμός περιλαμβάνει τον πληθυσμό δήμων και κοινοτήτων των οποίων ο πολυπληθέστερος οικισμός έχει λιγότερους από 2.000 κατοίκους, εκτός αυτών που ανήκουν στα πολεοδομικά συγκροτήματα.

Πίνακας 2.1.1.2. Στρώματα και PSU δειγματοληψίας (συνέχεια)

Στρώμα	Αριθμός PSU	Σύνολο PSU
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας – Αγροτικά	9	50
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας – Ημιαστικά	23	
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας – Αστικά	18	
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας – Αγροτικά	4	14
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας – Ημιαστικά	3	
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας – Αστικά	7	
Περιφέρεια Ηπείρου – Αγροτικά	5	15
Περιφέρεια Ηπείρου – Ημιαστικά	3	
Περιφέρεια Ηπείρου – Αστικά	7	
Περιφέρεια Θεσσαλίας – Αγροτικά	8	33
Περιφέρεια Θεσσαλίας – Ημιαστικά	7	
Περιφέρεια Θεσσαλίας – Αστικά	18	
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων – Αγροτικά	5	10
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων – Ημιαστικά	3	
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων – Αστικά	2	
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας – Αγροτικά	7	32
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας – Ημιαστικά	6	
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας – Αστικά	19	
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας – Αγροτικά	7	26
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας – Ημιαστικά	10	
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας – Αστικά	9	
Περιφέρεια Πελοποννήσου – Αγροτικά	9	27
Περιφέρεια Πελοποννήσου – Ημιαστικά	8	
Περιφέρεια Πελοποννήσου – Αστικά	10	
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου – Αγροτικά	3	8
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου – Ημιαστικά	2	
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου – Αστικά	3	
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου – Αγροτικά	4	14
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου – Ημιαστικά	5	
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου – Αστικά	5	
Περιφέρεια Κρήτης – Αγροτικά	7	29
Περιφέρεια Κρήτης – Ημιαστικά	5	
Περιφέρεια Κρήτης – Αστικά	17	
Σύνολο	500	500

Η κατανομή των χωρικών μονάδων στα 49 στρώματα πραγματοποιήθηκε αναλογικά ως προς το μέγεθος κάθε στρώματος, ώστε να εξασφαλιστεί η κάλυψη των 500 μονάδων του προβλεπόμενου δείγματος. Η αναλυτική κατανομή παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα. Κατόπιν ακολούθησε συστηματική επιλογή των μονάδων επιφανείας εντός κάθε στρώματος με πιθανότητα επιλογής ανάλογη με το μέγεθος της εκάστοτε μονάδας επιφανείας.

Στάδιο 2: Για τις 500 μονάδες επιφανείας που επιλέχθηκαν διενεργήθηκε προμέτρηση κατοικιών βάσει χαρτογραφικών υποβάθρων. Για την ορθότερη διεξαγωγή της προμέτρησης αποφασίστηκε για κάθε χαρτογραφικό υπόβαθρο να δημιουργηθεί αναλυτικό χαρτογραφικό υπόβαθρο βάσει του εργαλείου GoogleMaps. Στα αναλυτικά υπόβαθρα απεικονίσθηκαν τα ονόματα των οδών καθώς και τα κτίρια σε κάθε οικοδομικό τετράγωνο ή κάθε οικισμό που περιλαμβάνεται σε κάθε PSU.

Κατά τη διαδικασία της προμέτρησης για κάθε κτιριακό συγκρότημα της επιφάνειας καταγράφηκε ο αριθμός της διεύθυνσής του και ο αριθμός των κατοικιών/διαμερισμάτων σε περίπτωση πολυκατοικίας. Για περιπτώσεις υποβάθρων που περιέχουν οικισμούς χωρίς οδούς ορίστηκε ένα σημείο εκκίνησης στην αρχή του οικισμού και αριθμούνταν οι κατοικίες με κυκλική φορά συγκλίνοντας προς το κέντρο του οικισμού. Στην περίπτωση που η επιφάνεια αφορούσε περισσότερα του ενός οικοδομικά τετράγωνα, προσεγγίστηκαν διαδοχικά τα τετράγωνα έως ότου ολοκληρωθεί η καταγραφή της μονάδας επιφάνειας. Με το πέρας της παραπάνω διαδικασίας για κάθε PSU καταχωρήθηκαν σε βάση δεδομένων τα στοιχεία της προμέτρησης που αφορούσαν εγγραφές με το σύνολο των κατοικιών εντός της μονάδας. Ειδικότερα, καταχωρίστηκε σε μοναδική εγγραφή για κάθε κατοικία η περιφέρεια (NUTS-2), η περιφερειακή ενότητα (NUTS-3), ο δήμος/οικισμός, ο κωδικός επιφάνειας, η διεύθυνση της κατοικίας, η σειρά της, εάν η κατοικία ήταν διαμέρισμα πολυκατοικίας.

Η επιλογή νοικοκυριών πραγματοποιήθηκε βάσει του δειγματοληπτικού πλαισίου κατοικιών που προέκυψε από την προμέτρηση. Για κάθε λίστα κατοικιών της εκάστοτε μονάδας επιφανείας:

- Εξήχθη το κλάσμα δειγματοληψίας κάθε επιφάνειας διαιρώντας τον αριθμό του καταλόγου των νοικοκυριών που έχει προκύψει κατά το στάδιο της προμέτρησης με τον αριθμό 30 που είναι ο στόχος των προς επίσκεψη κατοικιών ανά επιφάνεια. Ορίζεται ως β (βήμα) το πηλίκο της διαίρεσης.
- Κληρώθηκε τυχαία ένας αριθμός εκκίνησης (ϵ) $\leq \beta$ για κάθε επιφάνεια ο οποίος ορίζεται ως ϵ (εκκίνηση).
- Επιλέγονται συστηματικά τα νοικοκυριά (v) ακολουθώντας τη διαδικασία $v_1 = \epsilon$, $v_2 = \epsilon + \beta$, $v_3 = \epsilon_2 + \beta$, $v_4 = \epsilon_3 + \beta$, , $v_{30} = \epsilon_{29} + \beta$.

Σε κάθε συνεντευκτή έγινε ανάθεση των κατοικιών με τα στοιχεία τους μέσω της εφαρμογής CMS/CAPI. Παράλληλα, οι συνεντευκτές εφοδιάστηκαν με έναν κατάλογο των 30 κατοικιών της χωρικής μονάδας στην οποία ήταν υπεύθυνοι. Συνολικά καθορίστηκε το ακαθάριστο δείγμα 15.000 κατοικιών. Για να επιτευχθεί ο στόχος των τουλάχιστον 5.000 ολοκληρωμένων συνεντεύξεων ακολουθήθηκε η εξής διαδικασία: χωρίστηκαν οι 30 κατοικίες ανά χωρική μονάδα σε τρεις δέσμες ώστε να γίνει η προσέγγιση εκ μέρους των συνεντευκτών με τυχαία συστηματική μέθοδο:

- (1, 4, 7, 28 για την πρώτη παρτίδα)
- (2, 5, 8, 29 για τη δεύτερη παρτίδα)
- (3, 6, 9, 30 για τη τρίτη παρτίδα)

Στάδιο 3: Σε κάθε επιλεγμένο νοικοκυριό επιλέχθηκε ένα ερευνώμενο άτομο. Η διαδικασία ήταν η εξής: Εάν έγινε επαφή με τα μέλη του νοικοκυριού και είναι πρόθυμα να συμμετάσχουν στην έρευνα επιλέγεται το ερευνώμενο άτομο με βάση τη μέθοδο των πιο πρόσφατων γενεθλίων. Εάν δεν έγινε επαφή κατά την πρώτη επίσκεψη: πραγματοποιούνται τέσσερις ή περισσότερες επισκέψεις σε διαφορετικές ημέρες ή ώρες και εάν δεν είναι επιτυχής η αποκατάσταση της επαφής, το νοικοκυριό καταγράφεται ως νοικοκυριό άγνωστης επιλεξιμότητας. Εάν έγινε επαφή αλλά τα μέλη του νοικοκυριού αρνούνται να συμμετάσχουν στην έρευνα, ο συνεντευκτής επισκέπτεται ξανά το νοικοκυριό τουλάχιστον 4 φορές (εκτός από την περίπτωση ισχυρής άρνησης, η οποία ανατίθενται εκ νέου σε πιο έμπειρο συνεντευκτή).

Η κατανομή στα στρώματα δειγματοληψίας για το τελικό, καθαρό δείγμα της έρευνας διαμορφώθηκε ως εξής:

Πίνακας 2.1.1.3. Στρώματα δειγματοληψίας και αριθμός συνεντεύξεων

Στρώμα	Πλήθος	Ποσοστό
Δήμος Θεσσαλονίκης	151	3,01%
Βόρειο Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης	150	2,99%
Νότιο Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης	70	1,40%
Κεντρική Μακεδονία Αγροτικά	87	1,74%
Κεντρική Μακεδονία Αστικά	180	3,59%
Κεντρική Μακεδονία Ημιαστικά	232	4,63%
ΠΕ Βόρειος Τομέας Αθηνών	272	5,43%
ΠΕ Δυτικός Τομέας Αθηνών	231	4,61%
ΠΕ Νότιος Τομέας Αθηνών	240	4,79%

Στρώμα	Πλήθος	Ποσοστό
ΠΕ Πειραιά Δήμος Πειραιώς	80	1,60%
ΠΕ Πειραιά πλην Δήμου Πειραιώς	130	2,59%
Περιφέρεια Αττικής Αγροτικά	10	0,20%
Περιφέρεια Αττικής Αστικά	230	4,59%
Περιφέρεια Αττικής Ημιαστικά	100	2,00%
Κεντρικός Τομέας Αθηνών – Δήμος Αθηναίων	310	6,19%
Κεντρικός Τομέας Αθηνών – πλην Δήμου Αθηναίων	171	3,41%
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης – Αγροτικά	60	1,20%
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης – Αστικά	152	3,03%
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης – Ημιαστικά	70	1,40%
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου – Αγροτικά	30	0,60%
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου – Αστικά	31	0,62%
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου – Ημιαστικά	20	0,40%
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας – Αγροτικά	69	1,38%
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας – Αστικά	191	3,81%
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας – Ημιαστικά	63	1,26%
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας – Αγροτικά	40	0,80%
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας – Αστικά	71	1,42%
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας – Ημιαστικά	30	0,60%
Περιφέρεια Ηπείρου – Αγροτικά	50	1,00%
Περιφέρεια Ηπείρου – Αστικά	70	1,40%
Περιφέρεια Ηπείρου – Ημιαστικά	32	0,64%
Περιφέρεια Θεσσαλίας – Αγροτικά	80	1,60%
Περιφέρεια Θεσσαλίας – Αστικά	180	3,59%
Περιφέρεια Θεσσαλίας – Ημιαστικά	71	1,42%
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων – Αγροτικά	50	1,00%
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων – Αστικά	20	0,40%
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων – Ημιαστικά	30	0,60%
Περιφέρεια Κρήτης – Αγροτικά	70	1,40%
Περιφέρεια Κρήτης – Αστικά	171	3,41%
Περιφέρεια Κρήτης – Ημιαστικά	50	1,00%
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου – Αγροτικά	41	0,82%
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου – Αστικά	51	1,02%
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου – Ημιαστικά	51	1,02%

Πίνακας 2.1.1.3. Στρώματα δειγματοληψίας και αριθμός συνεντεύξεων (συνέχεια)

Στρώμα	Πλήθος	Ποσοστό
Περιφέρεια Πελοποννήσου – Αγροτικά	90	1,80%
Περιφέρεια Πελοποννήσου – Αστικά	100	2,00%
Περιφέρεια Πελοποννήσου – Ημιαστικά	80	1,60%
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας – Αγροτικά	61	1,22%
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας – Αστικά	91	1,82%
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας – Ημιαστικά	100	2,00%
Σύνολο	5.010	100,00%

2.1.2. Δραστηριότητες πεδίου και εκπαίδευση

Η πραγματοποίηση μιας έρευνας πεδίου διακρίνεται από συγκεκριμένη δομή και ρόλους. Καταρχάς οι υπεύθυνοι πεδίου επέβλεψαν όλες τις διαδικασίες και τα θέματα της επιτόπιας έρευνας σε συνεργασία με την ΚΕΟ. Στην περίπτωση της προμέτρησης κάθε περιοχής, οι απογραφείς διεξήγαγαν πλήρη καταγραφή των κατοικιών από παρατήρηση. Στη συνέχεια, ο κατάλογος επιστράφηκε στους υπεύθυνους πεδίου ώστε να διαμορφωθεί μια τυχαία επιλογή κατοικιών, για να αποτελέσει το αρχικό δείγμα της έρευνας. Ο κατάλογος των κατοικιών του δείγματος ανατέθηκε ακολούθως σε έναν συνεντευκτή διαμέσου ενός επόπτη.

Προκειμένου οι συνεντεύξεις να ολοκληρωθούν εγκαίρως και με αξιόπιστο τρόπο, η έρευνα απασχόλησε περισσότερους από 100 ειδικά εκπαιδευμένους συνεντευκτές (με τεκμηριωμένη εμπειρία σε δειγματοληπτικές κοινωνικές έρευνες πεδίου). Επισημαίνεται πως είναι πολύ πιθανό σε μεγάλες επιτόπιες έρευνες να χρειαστεί να εκπαιδευτούν περισσότεροι σε σχέση με τις προβλέψεις ώστε να είναι δυνατό να αντικατασταθούν εκείνοι που μπορεί να αποφασίσουν να εγκαταλείψουν το πεδίο ή να αποσυρθούν. Οι συνεντευκτές από κοινού με τους επόπτες πεδίου ήταν υπεύθυνοι για: τον εντοπισμό και την επικοινωνία με τα άτομα του δείγματος, την εξασφάλιση της συνεργασίας με τα άτομα του δείγματος, τον ορισμό συναντήσεων για συνεντεύξεις, την τήρηση λεπτομερών αρχείων κάθε επαφής με το άτομο του δείγματος, τη διεξαγωγή συνεντεύξεων CAPI με τα επιλέξιμα άτομα του δείγματος.

Μια ειδική ομάδα 10 εμπειρών εποπτών πεδίου (με τεκμηριωμένη εμπειρία στην εποπτεία δειγματοληπτικής κοινωνικής έρευνας πεδίου) ανέλαβαν έναν συγκεκριμένο αριθμό συνεντευκτών/συνεντεύξεων χωρισμένων ανά περιοχή/χωρική μονάδα επιφάνειας για την υποστήριξή τους σχετικά με τους απαιτούμενους χρόνους και την ποιότητα των δεδομένων, επικοινωνώντας μαζί τους τακτικά (τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα).

Οι συνεντευκτές θα έπρεπε να κάνουν τουλάχιστον τέσσερις προσωπικές επισκέψεις σε κάθε μονάδα του δείγματος (νοικοκυριό), προτού αυτή εγκαταλειφθεί. Οι επισκέψεις αυτές έπρεπε να πραγματοποιηθούν σε διαφορετικές ημέρες της εβδομάδας και ώρες της ημέρας, εκ των οποίων τουλάχιστον μία έπρεπε να είναι το Σ/Κ και μία το απόγευμα, κατανεμημένες σε τουλάχιστον δύο διαφορετικές εβδομάδες (14 ημέρες).

Στη διάρκεια της εκπαίδευσης δόθηκε μια γενική οδηγία που αφορούσε την εφαρμογή τεχνικών για την ενίσχυση του ποσοστού απόκρισης. Οι τεχνικές αυτές περιλάμβαναν εκ των προτέρων επιστολές, αριθμούς τηλεφώνου χωρίς χρέωση για τα πιθανά ερευνώμενα άτομα, πρόσθετη εκπαίδευση των συνεντευκτών σε τεχνικές μεγιστοποίησης της απόκρισης, εφαρμογή τεχνικών αποφυγής και μετατροπής της άρνησης.

Η μη απόκριση είναι ένα σοβαρό πρόβλημα που επηρεάζει συχνά τις έρευνες που βασίζονται σε εμπειρικά δεδομένα. Μπορεί να γίνει διάκριση μεταξύ τουλάχιστον δύο τύπων μη απόκρισης. Η πρώτη συμβαίνει όταν οι επιλέξιμες μονάδες δείγματος δεν συμμετέχουν στην έρευνα λόγω απουσίας επαφής ή διαρκούς και ρητής άρνησης συνεργασίας. Η δεύτερη προκύπτει όταν τα ερευνώμενα άτομα δεν παρέχουν χρήσιμες απαντήσεις σε συγκεκριμένα στοιχεία του ερωτηματολογίου.

Η αρχική επαφή με το επιλεγμένο άτομο του δείγματος έγινε αυτοπροσώπως. Οι προσωπικές επαφές έγιναν σε διαφορετικές ώρες της ημέρας και σε διαφορετικές ημέρες της εβδομάδας σε ολόκληρη τη διάρκεια της έρευνας πεδίου ώστε να μεγιστοποιηθεί η πιθανή (πρώτη) επαφή με το ερευνώμενο άτομο του δείγματος. Η καλή προετοιμασία ενός συνεντευκτή τον καθιστά αξιόπιστο προς τους πληροφοριοδότες και τα ερευνώμενα άτομα. Ο συνεντευκτής πρέπει να δείχνει άνεση και αυτοπεποίθηση απέναντι στον συνομιλητή του κατά την πρώτη, εισαγωγική, επαφή. Είναι σημαντικό για τον συνεντευκτή να εξοικειωθεί με τη γενική περιοχή και με την τοποθεσία συγκεκριμένων νοικοκυριών που του έχουν ανατεθεί για συμμετοχή στην έρευνα. Μέρος της εκπαίδευσης των συνεντευκτών γίνεται ακριβώς για αυτόν τον σκοπό.

Σε κάθε περίπτωση είναι σημαντικό να δημιουργείται μια γέφυρα επικοινωνίας μεταξύ του συνεντευκτή και των ερευνώμενων ατόμων του δείγματος πριν από τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων. Γι' αυτό τον λόγο, η επιτόπια έρευνα πρέπει να ξεκινά με την παρουσίαση της έρευνας στο επιλεγμένο ερευνώμενο άτομο. Μια ενημερωτική επιστολή που αναπαριστά μια προκαταρκτική εισαγωγή στην έρευνα μπορεί να αφηθεί στην πόρτα του επιλεγμένου νοικοκυριού ή να παραδοθεί κατά την πρώτη επαφή. Η ενημερωτική επιστολή παρέχει πληροφορίες σχετικά με την ημερομηνία και την ώρα που ένας συνεντευκτής θα καλέσει ή θα επισκεφθεί το νοικοκυριό ώστε να προγραμματισθεί μια συνάντηση.

Βάσει των ανωτέρω, όλοι οι συνεντευκτές ενημερώθηκαν και εκπαιδεύθηκαν διά ζώσης, όπως και με απομακρυσμένη πρόσβαση, όπου αυτό κρίθηκε αναγκαίο, για τις προδιαγραφές της έρευνας, πριν από την εκτέλεση της εργασίας τους. Η ενημέρωση και εκπαίδευση κάλυψε λεπτομερώς τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η κωδικοποίηση των δεδομένων παρατήρησης, τον τρόπο παρακολούθησης των διαδικασιών επικοινωνίας και τη συμπλήρωση της φόρμας επαφών, καθώς και τον τρόπο παρακολούθησης των διαδικασιών επιλογής των ερωτηθέντων, όπως και τη διαδικασία επανελέγχου.

Το υλικό εκπαίδευσης περιλάμβανε, μεταξύ άλλων:

- κατευθυντήριες οδηγίες για τη συμπλήρωση της φόρμας επαφών
- κατευθυντήριες οδηγίες για τη συλλογή παρατηρήσιμων δεδομένων σε επίπεδο γειτονιάς/κατοικίας
- εξάσκηση σε συνέντευξη βάσει σεναρίων συνέντευξης
- κατευθυντήριες οδηγίες για την ενημέρωση και εκπαίδευση
- κατευθυντήριες οδηγίες για την προστασία των δεδομένων, τον χειρισμό των δεδομένων και τη συμμόρφωση με τον ΓΚΠΔ.

Σκοπός της εκπαίδευσης ήταν να εξασφαλιστεί ότι όλο το προσωπικό το οποίο εμπλεκόταν στη συλλογή των δεδομένων (συνεντευκτές/εύκτριες, επόπτες/τριες, υπεύθυνοι/ες πεδίου) ήταν σχολαστικά εκπαιδευμένο στα εργαλεία, τη μεθοδολογία και τις διαδικασίες της εμπειρικής έρευνας και προετοιμασμένο να συλλέξει δεδομένα υψηλής ποιότητας. Για την επίτευξη αυτού του στόχου πραγματοποιήθηκαν ημερήσιες ή διήμερες εκπαιδεύσεις. Στις εκπαιδευτικές συναντήσεις χρησιμοποιήθηκε ένας συνδυασμός τεχνικών παρουσίασης, για να επιτευχθεί άρτια εκπαίδευση και να διατηρηθεί, όμως, παράλληλα το ενδιαφέρον και η συμμετοχή των εκπαιδευόμενων ατόμων. Στην εκπαίδευση χρησιμοποιήθηκαν διάφορα εργαλεία, όπως διαλέξεις, διαδραστικές συζητήσεις, παιχνίδια ρόλων και σενάρια με βασικές απαντήσεις. Η θεωρητική εκπαίδευση σχετιζόταν με την παρουσίαση και την επεξήγηση των κύριων εννοιών που χρησιμοποιούνται στην έρευνα για την πράσινη μετάβαση, τον ψηφιακό μετασχηματισμό και τις ενδεχόμενες αλληλεπιδράσεις τους. Η εκπαίδευση περιλάμβανε, επίσης, την εις βάθος κατανόηση του αντικειμένου της έρευνας, την αναλυτική παρουσίαση του ερωτηματολογίου και την επεξήγηση όλων των πιθανών σεναρίων απαντήσεων σε αυτό, τα ζητήματα εμπιστευτικότητας και τις τεχνικές προσέγγισης των ερευνώμενων ατόμων. Περιλάμβανε, ακόμη, και τρόπους κάμψης της άρνησης συμμετοχής στην έρευνα, την έλλειψη ενδιαφέροντος, την έλλειψη χρόνου ή οποιαδήποτε άλλη δικαιολογία θα μπορούσε να προβληθεί ως άρνηση για τη συμμετοχή, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι συνεντευ-

κτές επικεντρώνονταν στην εξασφάλιση της συνεργασίας των ερευνώμενων ατόμων για τη μεγιστοποίηση των ποσοστών απόκρισης. Στο δεύτερο μέρος της εκπαίδευσης, το πλέον εφαρμοσμένο, έγιναν ασκήσεις για τη δοκιμή του ερωτηματολογίου, ανάλυση των οργανωτικών ζητημάτων τα οποία ανακύπτουν κατά τη διάρκεια της έρευνας πεδίου, παρουσίαση των ηλεκτρονικών εργαλείων της έρευνας και διαχείριση του συστήματος CMS/CAPI.

Στις εκπαιδεύσεις συμμετείχαν συνολικά 118 άτομα, 108 ερευνητές και 10 επόπτες, με το ακόλουθο πρόγραμμα εκπαίδευσης:

- Εισαγωγική ομιλία από τον επιστημονικά υπεύθυνο του JustReDI για τη σημασία και τους στόχους της έρευνας
- Παρουσίαση των βασικών πτυχών της έρευνας από τον συντονιστή και τον ΕΥ του έργου εκ μέρους του ΕΚΚΕ
- Αναλυτική παρουσίαση του ερωτηματολογίου στο σύστημα CAPI από ομάδα ερευνητών και συνεργατών του ΕΚΚΕ
- Αναλυτική παρουσίαση ερωτηματολογίου και εκπαίδευση για τη δειγματοληψία από τον υπεύθυνο πεδίου της Kara Research
- Εκπαίδευση στη χρήση του λογισμικού CMS/CAPI από αρμόδιο μέλος της ομάδας έργου για την Kara Research.

Πίνακας 2.1.2.1. Προγραμματισμός εκπαιδεύσεων

Ημερομηνία	Πόλη	Συμμετοχή	Περιοχές
18/01/2025	Αθήνα	10	Επόπτες
20/01/2025	Αθήνα	53	Ερευνητές Αττικής & υπόλοιπης Ελλάδας
01/02/2025	Θεσσαλονίκη	16	Ερευνητές Κεντρικής Μακεδονίας & Αν. Μακεδονίας-Θράκης
08/02/2025	Ιωάννινα	8	Ερευνητές Ηπείρου & Δυτικής Μακεδονίας
10/02/2025	Πάτρα	10	Ερευνητές Δυτικής Ελλάδας και Πελοποννήσου
12/02/2025	Διαδικτυακά	10	Ερευνητές Κρήτης και Νησιών Αιγαίου
14/02/2025	Λάρισα	7	Ερευνητές Θεσσαλίας & Στερεάς Ελλάδας
20/02/2025	Διαδικτυακά	4	Ερευνητές Ιονίου
Σύνολο		118	

Μέρος του υλικού των εκπαιδεύσεων είναι διαθέσιμο στο Παράρτημα 4 με τίτλο «Υλικό έρευνας πεδίου», όπου παρατίθενται η εισαγωγική επιστολή, εισαγωγές ανά τμήμα του ερωτηματολογίου, ορισμοί και παραδείγματα για χρήση κατά την επιτόπια έρευνα.

2.1.3. Ηλεκτρονική πλατφόρμα έρευνας πεδίου (CMS/CAPI)

Για τις ανάγκες της επιτόπιας έρευνας αναπτύχθηκε μια ηλεκτρονική πλατφόρμα για τη διεξαγωγή της έρευνας πεδίου μέσω δομημένων συνεντεύξεων CAPI και σύστημα CMS. Στη συνέχεια τα εργαλεία τέθηκαν σε πλήρη λειτουργία, όπως και οι διαδικασίες backup μέχρι και δύο μήνες μετά το πέρας της συλλογής δεδομένων της κύριας έρευνας. Όλα τα δεδομένα της έρευνας παραδόθηκαν στους απαιτούμενους χρόνους και ανήκουν εφεξής στο ΕΚΚΕ.

Η συλλογή των στοιχείων έγινε με τη μέθοδο CAPI, δηλαδή με προσωπικές συνεντεύξεις με τη χρήση φορητού Η/Υ ή tablet. Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε και παραδόθηκε από το ΕΚΚΕ. Η Kara Research προσάρμοσε το ερωτηματολόγιο στο λογισμικό έρευνας Survey Solutions σύμφωνα με τις προδιαγραφές που ορίστηκαν στη σχετική διακήρυξη. Το Survey Solutions είναι λογισμικό έρευνας και συλλογής δεδομένων που δημιουργήθηκε από την Παγκόσμια Τράπεζα. Έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να διευκολύνει τη συλλογή δεδομένων υψηλής ποιότητας για διάφορους τύπους ερευνών, όπως οι έρευνες νοικοκυριών, επιχειρήσεων, και γενικότερα για χρήση σε έρευνες κοινωνικοοικονομικού αντικειμένου. Το λογισμικό προσφέρει δυνατότητες προσωπικών συνεντεύξεων μέσω υπολογιστή και tablet (CAPI & CATI) καθώς και αυτο-συμπληρωμένων συνεντεύξεων (CASI/CAWI), επιτρέποντας τη διεξαγωγή ερευνών τόσο αυτοπροσώπως όσο και εξ αποστάσεως.

Συγκεκριμένα, παρέχει τις παρακάτω δυνατότητες:

- Συλλογή δεδομένων εκτός διαδικτύου. Επιτρέπει στους συνεντευκτές να συλλέγουν δεδομένα εκτός σύνδεσης χρησιμοποιώντας κινητές συσκευές όπως tablet ή smartphone. Αυτή η δυνατότητα είναι ιδιαίτερα χρήσιμη σε περιοχές με περιορισμένη συνδεσιμότητα στο διαδίκτυο, καθώς επιτρέπει τη συλλογή δεδομένων ακόμη και σε απομακρυσμένες τοποθεσίες.
- Σχεδιασμός και προγραμματισμός ερωτηματολογίου. Το λογισμικό παρέχει μια φιλική προς τον χρήστη εφαρμογή για τον σχεδιασμό ερωτηματολογίων, το Survey Solutions Designer. Οι προγραμματιστές της έρευνας μπορούν να δημιουργήσουν σύνθετα εργαλεία, τα οποία περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: μοτίβα παράλειψης [skip patterns], ροή/διακλάδωση [routing] του ερωτηματολογίου και χρήση φίλτρων [filters], κανόνες επικύρωσης [validation checks] σε ερωτήσεις αριθμητικού τύπου, καθώς και δυνατότητα προσαρμογής των κανόνων επικύρωσης βάσει προηγούμενων απαντήσεων, σύνθετους τύπους ερωτήσεων που καταγράφουν με ακρίβεια τα απαραίτητα δεδομένα, όπως π.χ. τη χρήση διαστημάτων απαντήσεων (σταθερών ή και ανοιχτών), δυνατότητα καταγραφής σχολίων από ερευνητές, επόπτες και

υπεύθυνους ερευνών και για το σύνολο του ερωτηματολογίου αλλά και για συγκεκριμένες απαντήσεις ή μεταβλητές καθώς και δυνατότητα προσαρμογής τους κατά τη διάρκεια αλλά και μετά το πέρας της κάθε συνέντευξης, δυνατότητα τυχαιοποίησης της σειράς εμφάνισης συγκεκριμένων ερωτήσεων που ορίζονται από τον προγραμματιστή καθώς και επιλογών απάντησης.

- Παρέχει, επίσης, τη δυνατότητα και σε άλλους χρήστες, εκτός των προγραμματιστών, να ελέγξουν απομακρυσμένα τη ροή και τη λειτουργικότητα του ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου σε δοκιμαστικό περιβάλλον. Ακόμη υπάρχει δυνατότητα ενσωμάτωσης τυχόν προσαρμογών στο ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του έργου, μέσω του εργαλείου «ανανέωση αναθέσεων» [assignments update].
- Παρακολούθηση σε πραγματικό χρόνο. Οι επόπτες μπορούν να παρακολουθούν την εξέλιξη των ερευνών πεδίου σε πραγματικό χρόνο μέσω ενός πίνακα εργαλείων [Dashboard] στο διαδίκτυο. Αυτή η δυνατότητα επιτρέπει στους επόπτες αλλά και τους υπεύθυνους του έργου να παρακολουθούν την πρόοδο των συνεντεύξεων, να εντοπίζουν τυχόν ζητήματα ή ασυνέπειες στη διαδικασία συλλογής στοιχείων και να λαμβάνουν άμεσα διορθωτικές αποφάσεις.
- Υποστήριξη GPS και πολυμέσων. Υποστηρίζει την ενσωμάτωση στοιχείων πολυμέσων όπως εικόνες, ήχος και βίντεο στο ερωτηματολόγιο. Επιπλέον, μπορεί να καταγράψει τοπικές συντεταγμένες GPS κατά τη διάρκεια συνεντεύξεων, επιτρέποντας στους επόπτες και τους υπεύθυνους του έργου να εντοπίζουν γεωγραφικά τις απαντήσεις των ερευνών και να αναλύουν τοπικές τάσεις στα δεδομένα που συλλέγονται αλλά και στα παρα-δεδομένα (που έχουν να κάνουν με τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου).
- Έλεγχοι ποιότητας δεδομένων. Το λογισμικό περιλαμβάνει ενσωματωμένους ελέγχους ποιότητας δεδομένων για τη διασφάλιση της ακρίβειας και της συνέπειας των στοιχείων που συλλέγονται. Οι ερευνητές (αλλά και οι ερωτώμενοι σε περίπτωση CASI) λαμβάνουν άμεση ανατροφοδότηση για τυχόν σφάλματα ή ασυνέπειες που εντοπίζονται κατά την εισαγωγή δεδομένων, με αποτέλεσμα να μειώνεται η ανάγκη για εκτενή καθαρισμό και επικύρωση δεδομένων μετά τη συλλογή. Είναι, επίσης, δυνατή η καταγραφή της διάρκειας συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου, ενοτήτων αυτού αλλά και η καταγραφή και σύγκριση της διάρκειας απάντησης σε μεμονωμένες ερωτήσεις ή μεταβλητές του ερωτηματολογίου.
- Συμβατότητα με εργαλεία ανάλυσης δεδομένων. Επιτρέπει στους χρήστες να εξάγουν συλλεγμένα δεδομένα σε διάφορες μορφές, συμπεριλαμβανομένων CSV, Stata και SPSS για περαιτέρω ανάλυση.

- Ασφάλεια και κρυπτογράφηση δεδομένων. Με το λογισμικό δίνεται μεγάλη σημασία στην ασφάλεια, την εμπιστευτικότητα και την ακεραιότητα των δεδομένων. Όλα τα δεδομένα κρυπτογραφούνται κατά τη μετάδοση και την αποθήκευση στον server. Προσφέρει, επίσης, έλεγχο ταυτοποίησης του χρήστη και έλεγχο πρόσβασης βάσει ρόλου για την προστασία των δεδομένων έρευνας από μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση. (Παρακάτω περιγράφονται λεπτομερώς περαιτέρω δικλίδες ασφαλείας των δεδομένων).

Όλες οι συνεντεύξεις CAPI πραγματοποιήθηκαν με το συγκεκριμένο λογισμικό μέσω συμβατών φορητών συσκευών, οι οποίες διατέθηκαν αποκλειστικά για την υλοποίηση του έργου για όλη τη διάρκειά του. Για το συγκεκριμένο έργο ετοιμάστηκαν και διατέθηκαν στους συνεντευκτές περισσότερα από 100 tablets/φορητοί Η/Υ.

Η ηλεκτρονική πλατφόρμα υποστηρίζει τα χαρακτηριστικά του ερωτηματολογίου της έρευνας πεδίου και έχει τα εξής χαρακτηριστικά ερωτήσεων, τα οποία εξυπηρετούνται και με την εκ των υστέρων επεξεργασία και κωδικοποίηση δεδομένων:

- Κλειστού τύπου, δηλαδή όταν υπάρχει προκαθορισμένη λίστα απαντήσεων και είναι δυνατή μία απάντηση [single select] ή πολλαπλές απαντήσεις [multiple choice]. Η λίστα των απαντήσεων πρέπει να παρουσιάζεται με radio buttons, checkboxes ή με καταρράκτη [dropdown].
- Ημιανοιχτού τύπου [semi-open], οι οποίες βασίζονται σε προκαθορισμένη λίστα απαντήσεων, ενώ συγχρόνως επιτρέπεται και η εισαγωγή ανοιχτής [open ended] απάντησης σε μορφή text.
- Ανοιχτού τύπου κειμένου [open ended text]: η εισαγωγή των απαντήσεων γίνεται σε μορφή κειμένου. Αφορά τις ερωτήσεις σχετικά με το επάγγελμα, την οικονομική δραστηριότητα, το επίπεδο εκπαίδευσης και το επιστημονικό πεδίο.
- Αριθμητικές.

Επίσης, το λογισμικό περιλάμβανε τις εξής δυνατότητες μετακίνησης [navigation] στο ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο κατά τη συνέντευξη: επιστροφή σε προηγούμενη ερώτηση [move backward], μετάβαση σε επόμενη ερώτηση μέχρι εκεί που υπάρχουν απαντήσεις [move forward], μετάβαση σε προηγούμενη/επόμενη ενότητα [move between modules], διακοπή της συνέντευξης και δυνατότητα συνέχισής της σε ύστερο χρόνο.

Όσον αφορά το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο προβλέπονταν:

- Λογικοί έλεγχοι [validity checks], δηλαδή να ελέγχεται η ορθότητα των απαντήσεων με βάση προκαθορισμένους κανόνες (π.χ. ένα άτομο 18 ετών δεν μπορεί να είναι κάτοχος διδακτορικού). Οι έλεγχοι να μπορούν να χωρίζονται σε *hardchecks* (να απαιτείται η αλλαγή της απάντησης) και σε *softchecks* (να συνεχίζεται η ροή με προειδοποιητικό μήνυμα).
- Σε περίπτωση επιστροφής σε προηγούμενη ερώτηση θα πρέπει να σβήνονται οι ενδιαμέσες ερωτήσεις αν επηρεάζεται η ροή τους (π.χ. αν η συνέντευξη βρίσκεται στην ερώτηση 10 και πρέπει να γίνει επιστροφή στην ερώτηση 4, αν ανακαλυφθεί ότι η πρέπει να διορθωθεί η απάντησή της, τότε οι ερωτήσεις 5 έως 9 θα πρέπει να ξαναγίνουν, εφόσον η ροή τους επηρεάζεται από την απάντηση της ερώτησης 4).

Όσον αφορά τις προδιαγραφές ασφαλείας για τον εξοπλισμό, που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα, η πρόσβαση ήταν διαβαθμισμένη και κωδικοποιημένη τόσο ως προς τον (α) Web server, και τον (β) Database server αλλά και τα (γ) laptops ή/και tablets.

Τα επίπεδα χρήστη και οι εξουσιοδοτήσεις πρόσβασης κατανεμήθηκαν ως εξής:

- Διευθυντής δεδομένων: είχε πρόσβαση σε όλους τους υπολογιστές, τους διακομιστές, το λογισμικό και τα αρχεία
- Συντονιστής ερευνών: είχε πρόσβαση σε όλους τους διακομιστές υπολογιστών, το λογισμικό και τα αρχεία έργου
- Συντονιστής πεδίου: είχε πρόσβαση σε αρχεία έργου και το λογισμικό
- Επόπτες: είχαν πρόσβαση στο λογισμικό ως παρατηρητές έρευνας πεδίου με συγκεκριμένη IP. Είχαν, επίσης, πρόσβαση στις αναφορές που τους παρείχε το λογισμικό στη διάρκεια των ερευνών.
- Συνεντευκτές: είχαν πρόσβαση μόνο στον αποκλειστικό φορητό υπολογιστή ή tablet τους στον οποίο είναι εγκατεστημένο το λογισμικό.

Ακολουθούν ορισμένα παραδείγματα καταγραφής επαφών με τα ερευνώμενα άτομα και νοικοκυριά όπως και για τις έξι βασικές ενότητες του ερωτηματολογίου από το περιβάλλον CMS/CAPI, δηλαδή την ηλεκτρονική πλατφόρμα που αξιοποιήθηκε:

Progress: 0/1 0%

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ

+ ΕΠΑΦΕΣ

Complete

ΕΚΚΕ main final

ID νοικοκυριού
p999h10 x

PSU
999 x

Διεύθυνση
Διεύθυνση 1 x

Κωδικός νοικοκυριού
10 x

ΕΠΑΦΕΣ

Εικόνα 2.1.3.1. Πληροφορίες νοικοκυριού

Progress: 3/4 75%

Πληροφορίες νοικοκυριού

- Επαφές

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ 1

Complete

ΕΠΑΦΕΣ / ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ 1

Πατήστε για να καταγράψετε ημερομηνία και ώρα
2024-12-10 16:37:31 x

Record current time

Αποτέλεσμα επαφής

- Κινό διαμέρισμα
- Δεν υπάρχει επιλέγμο άτομο
- Οριστική άρνηση
- Γλωσσικά εμπόδια
- Φυσική / Νοητική αδυναμία επικοινωνίας
- Μη ασφαλής περιοχή
- Επαγγελματικός χώρος / Επιχείρηση
- Εποχική / εξοχική κατοικία
- Χώρος βραχυχρόνιας εκμίσθωσης
- Καμία απάντηση - προσπαθήστε ξανά
- Δεν έχει χρόνο - προσπαθήστε ξανά
- Επιστροφή στο νοικοκυριό με ραντεβού
- Θετική απάντηση - εκκίνηση συνέντευξης

Εικόνα 2.1.3.2. Πληροφορίες επαφής

74-39-38-18 ΕΚΚΕ pilot

Progress: 2/165 1%

Πληροφορίες νοικοκυριού

+ Επαφές

Κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά

Οικονομική κατάσταση

Πράσινη μετάβαση

Ψηφιακός μετασχηματισμός

Διττή μετάβαση

Πλαίσιο αναφοράς

Δοκιμές δεδομένων

Κατάσταση συνέντευξης

Complete

Κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά

Καλημέρα / Καλησπέρα σας, το όνομά μου είναι _____ και εργάζομαι για το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, το μοναδικό δημόσιο ερευνητικό κέντρο στην Ελλάδα που εξειδικεύεται στην κοινωνική έρευνα. Αυτή την περίοδο διεξάγουμε μια σημαντική έρευνα που αφορά την κοινωνία, τα περιβάλλον και την τεχνολογία. Θα το εκτιμούσαμε ιδιαίτερα αν μπορούσατε να αφιερώσετε λίγο χρόνο για να μας απαντήσετε σε κάποιες ερωτήσεις. Σας διαβεβαιώνουμε ότι όλες οι απαντήσεις σας θα παραμείνουν αυστηρά εμπιστευτικές, δεν θα διαβιβαστούν σε τρίτους και τα δεδομένα σας θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για στατιστικούς σκοπούς. Σε περίπτωση που αποδεχτείτε να συμμετάσχετε, έχετε το δικαίωμα να ασκήσετε όλα τα δικαιωμάτά σας, όπως αυτά προβλέπονται από τη νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Μπορείτε να βρείτε περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα μας. Μπορείτε να διαβάσετε περισσότερα για την πολιτική προστασίας των προσωπικών δεδομένων του ΕΚΚΕ στην ιστοσελίδα www.ekke.gr. Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συνεργασία σας.

Οι ερωτήσεις μας περιλαμβάνουν αρχικά πληροφορίες σχετικά με το επίπεδο ζωής και οικονομικο-κοινωνικά στοιχεία, τα οποία θα μας βοηθήσουν να δημιουργήσουμε αντιπροσωπευτικά προφίλ των πολιτών της Ελλάδας σήμερα, με βάση τα θέματα που διερευνούμε.

1.1. Σε ποια Περιφέρεια της Ελλάδας βρίσκεται το νοικοκυριό:

- Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
- Κεντρικής Μακεδονίας
- Δυτικής Μακεδονίας
- Ηπείρου
- Θεσσαλίας
- Ιονίων Νήσων
- Δυτικής Ελλάδας
- Στερεάς Ελλάδας
- Πελοποννήσου

Εικόνα 2.1.3.3. Κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά

Progress: 20/167 12%

Πληροφορίες νοικοκυριού

+ Επαφές

Κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά

Οικονομική κατάσταση

Πράσινη μετάβαση

Ψηφιακός μετασχηματισμός

Διττή μετάβαση

Πλαίσιο αναφοράς

Δοκιμές δεδομένων

Κατάσταση συνέντευξης

Complete

Οικονομική κατάσταση

2.1. Σκεπτόμενος/η το συνολικό μηνιαίο εισόδημα του νοικοκυριού σας, θα λέγατε ότι η οικογένειά σας καταφέρνει να τα βγάλει πέρα

- Με μεγάλη δυσκολία
- Με δυσκολία
- Με μικρή δυσκολία
- Σχεδόν εύκολα
- Εύκολα
- Πολύ εύκολα
- ΔΓ/ΔΑ

2.2. Μπορεί οικονομικά το νοικοκυριό σας να πληρώσει έκτακτες ή απροσδόκητες δαπάνες ύψους 500 ευρώ χωρίς να δανειστεί χρήματα;

- Ναι
- Όχι
- ΔΓ/ΔΑ

2.3. Μπορεί οικονομικά το νοικοκυριό σας να πληρώσει έκτακτες ή απροσδόκητες δαπάνες ύψους 5000 ευρώ χωρίς να δανειστεί χρήματα;

- Ναι
- Όχι
- ΔΓ/ΔΑ

Εικόνα 2.1.3.4. Οικονομική κατάσταση

Progress: 31/168 18%

Πληροφορίες νοικοκυριού

+ Επαφές

Κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά

Οικονομική κατάσταση

Πράσινη μετάβαση

Ψηφιακός μετασχηματισμός

Διττή μετάβαση

Πλαίσιο αναφοράς

Δοκίμες δεδομένων

Κατάσταση συνέντευξης

Complete

Πράσινη μετάβαση

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης γίνεται πολλή συζήτηση για την «πράσινη μετάβαση». Με αυτό εννοούμε γενικά ότι σε λίγες δεκαετίες από τώρα τα κράτη πρέπει να μειώσουν δραστικά τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και άλλων αερίων που συμβάλλουν στην υπερθέρμανση του πλανήτη προκειμένου να προστατευθούν το περιβάλλον και οι άνθρωποι. Στο πλαίσιο αυτό γίνεται λόγος και για «ενεργειακή μετάβαση». Με αυτό εννοούμε την όλο και περισσότερο χρήση πηγών ενέργειας φιλικών προς το περιβάλλον όπως είναι π.χ. η ηλιακή, η αιολική κ.λπ. και τη σταδιακή εγκατάλειψη του άνθρακα και του πετρελαίου. Θα ήθελα τώρα, αν συμφωνείτε και εσείς, να συνεχίσουμε με ορισμένες άλλες ερωτήσεις.

3.1. Πείτε μου τρεις λέξεις που σας έρχονται στο μυαλό όταν ακούτε τη φράση «κλιματική αλλαγή»:

Παρακαλούμε καταγράψτε μία λέξη σε κάθε πεδίο. Χρησιμοποιήστε ελληνικούς χαρακτήρες με κεφαλαία. Μετά την εισαγωγή της κάθε λέξης πατήστε enter για να ανοίξει το επόμενο πεδίο. Καταγράψτε έως τρεις (3) λέξεις. Εάν ο κρυπόμενος δεν αναφέρει καμία λέξη, καταχωρήστε 99 στην πρώτη γραμμή

ΛΕΞΗ1

ΛΕΞΗ2

ΛΕΞΗ3

3.2. Ποια από τις παρακάτω περιγραφές θα λέγατε ότι ταιριάζει περισσότερο με την προσωπική σας άποψη;

Η φύση είναι ιδιότροπη, όσα συμβαίνουν σε αυτή είναι τυχαία πέρα από τον έλεγχό μας

Η φύση είναι εξαιρετικά ανθεκτική και υπάρχει για να εξυπηρετεί τις ανάγκες μας

Η φύση μας ανήχεται και πρέπει να προσήχουμε

Η φύση είναι ευάλικη και χρειάζεται να την προστατέψουμε συλλογικά

Εικόνα 2.1.3.5. Πράσινη μετάβαση

Progress: 78/168 46%

Πληροφορίες νοικοκυριού

+ Επαφές

Κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά

Οικονομική κατάσταση

Πράσινη μετάβαση

Ψηφιακός μετασχηματισμός

Διττή μετάβαση

Πλαίσιο αναφοράς

Δοκίμες δεδομένων

Κατάσταση συνέντευξης

Complete

Ψηφιακός μετασχηματισμός

Η Ελλάδα και οι υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης επικεντρώνονται τα τελευταία χρόνια στον «ψηφιακό μετασχηματισμό». Γενικά, με τη λέξη αυτή εννοούμε τις αλλαγές που κάνουν ή πρέπει να εφαρμόσουν πολλές επιχειρήσεις, η δημόσια διοίκηση, οι επιχειρήσεις, τα σχολεία και άλλοι φορείς στον τρόπο που λειτουργούν χρησιμοποιώντας τη ψηφιακή τεχνολογία για να γίνουν πιο αποδοτικοί. Μερικές φορές χρησιμοποιείται και η λέξη «ψηφιοποίηση» για να περιγράψει όλα αυτά τα πράγματα. Θα ήθελα τώρα να συνεχίσουμε με μερικές ακόμα ερωτήσεις γύρω από το όλο ζήτημα.

4.1. Πείτε μου τρεις λέξεις που σας έρχονται στο μυαλό όταν ακούτε την έκφραση «νέα ψηφιακή εποχή»:

Παρακαλούμε καταγράψτε μία λέξη σε κάθε πεδίο. Χρησιμοποιήστε ελληνικούς χαρακτήρες με κεφαλαία. Μετά την εισαγωγή της κάθε λέξης πατήστε enter για να ανοίξει το επόμενο πεδίο. Καταγράψτε έως τρεις (3) λέξεις. Εάν ο κρυπόμενος δεν αναφέρει καμία λέξη, καταχωρήστε 99 στην πρώτη γραμμή

Enter new item

4.2. Στην εποχή που ζούμε χρησιμοποιούμε στην καθημερινή μας ζωή επαγγελματικό και οικιακό εξοπλισμό υψηλής τεχνολογίας. Πώς θα αξιολογούσατε συνολικά τις δεξιότητές σας στη χρήση αυτών των πολλών και διαφορετικών συσκευών;

Άριστος

Πολύ καλός

Καλός

Μέτριος

Κακός

Δ/Γ/Δ

Εικόνα 2.1.3.6. Ψηφιακός μετασχηματισμός

Progress:129/168
77%

Πληροφορίες νοικοκυριού

+ Επαφές

Κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά

Οικονομική κατάσταση

Πράσινη μετάβαση

Ψηφιακός μετασχηματισμός

Διττή μετάβαση

Πλαίσιο αναφοράς

Δοκιμές δεδομένων

Κατάσταση συνέντευξης

Complete

Διττή μετάβαση

Και τώρα επιτρέψτε μου να ζητήσω τη γνώμη σας για τη διττή ή διπλή μετάβαση, δηλαδή τον συνδυασμό πράσινης και ψηφιακής μετάβασης της οικονομίας και της κοινωνίας καθώς η μία μπορεί να επηρεάσει την άλλη με διαφορετικούς τρόπους.

5.1. Κατά τη γνώμη σας, πόσο σημαντικό θα πρέπει να είναι για τις δημόσιες αρχές οι ψηφιακές τεχνολογίες που εφαρμόζονται να εξυπηρετούν την πράσινη μετάβαση.

- Σημαντική
- Σημαντική αλλά όχι πρώτης προτεραιότητας
- Μη σημαντική
- ΔΓ/ΔΑ

5.2. Πώς θα αξιολογούσατε συνολικά την μεταρρύθμιση και το άνοιγμα της αγοράς ενέργειας τα τελευταία χρόνια;

- Θετικά
- Ούτε θετικά, ούτε αρνητικά
- Αρνητικά
- ΔΓ/ΔΑ

5.3. Πώς θα αξιολογούσατε συνολικά την μεταρρύθμιση και το άνοιγμα της αγοράς τηλεπικοινωνιών τα τελευταία χρόνια;

- Θετικά
- Ούτε θετικά, ούτε αρνητικά

Εικόνα 2.1.3.7. Διπλή μετάβαση

Progress:156/168
93%

Πληροφορίες νοικοκυριού

+ Επαφές

Κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά

Οικονομική κατάσταση

Πράσινη μετάβαση

Ψηφιακός μετασχηματισμός

Διττή μετάβαση

Πλαίσιο αναφοράς

Δοκιμές δεδομένων

Κατάσταση συνέντευξης

Complete

Πλαίσιο αναφοράς

Σε αυτό το σημείο χρειαζόμαστε από εσάς λίγες ακόμη πληροφορίες, γενικές όπως η στάση σας απέναντι στην πολιτική και πιο ειδικές αναφορικά με την ζωή σας.

6.1. Πόσο σας ενδιαφέρει η πολιτική;

- Πολύ
- Αρκετά
- Λίγο
- Καθόλου
- ΔΓ/ΔΑ

6.2. Ποια από τις παρακάτω φράσεις αποδίδει καλύτερα τη σχέση σας με την πολιτική;

- Δεν ασχολούμαι καθόλου
- Δεν ψηφίζω
- Απλά ψηφίζω στις εκλογές
- Αισθάνομαι κοντά σε ένα κόμμα χωρίς, όμως, να το υποστηρίζω ενεργά
- Υποστηρίζω ενεργά ένα κόμμα
- Είμαι μέλος κάποιου κόμματος
- ΔΓ/ΔΑ

Εικόνα 2.1.3.8. Πλαίσιο αναφοράς

2.1.4. Πιλοτική έρευνα

Το στάδιο της εγκατάστασης των εφαρμογών και του εξοπλισμού ολοκληρώθηκε πριν από την πιλοτική έρευνα (Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2024) διασφαλίζοντας τη λειτουργικότητα όλων των μερών του εξοπλισμού και του λογισμικού. Η φάση αυτή ήταν κρίσιμη για τον εντοπισμό λαθών λειτουργικότητας των συστημάτων, αστοχιών, δυσλειτουργιών και γενικότερα προβλημάτων που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ομαλή λειτουργία της επιτόπιας έρευνας.

Οι βασικοί στόχοι της πιλοτικής έρευνας περιλάμβαναν τον έλεγχο του προγραμματισμού και της δρομολόγησης [routing] του CAPI, καθώς και τον έλεγχο της ορθότητας των ερωτήσεων και των κλιμάκων στις απαντήσεις. Ήταν οι εξής:

- Έλεγχος του ερωτηματολογίου
- Έλεγχος της εφαρμογής CMS
- Έλεγχος της εφαρμογής CAPI

Η διαδικασία της δειγματοληψίας που χρησιμοποιήθηκε κατά το στάδιο αυτό ήταν όσο το δυνατόν πλησιέστερη σε αυτή που θα χρησιμοποιούνταν κατά τη διάρκεια της κύριας έρευνας πεδίου. Η πιλοτική έρευνα θα έπρεπε να διεξαχθεί όσο το δυνατόν εγγύτερα στην προγραμματισμένη ημερομηνία έναρξης της κύριας έρευνας. Ο απαιτούμενος αριθμός ολοκληρωμένων συνεντεύξεων για την πιλοτική έρευνα ήταν 275, αναλογικά διαμοιρασμένες στα τρία επίπεδα αστικότητας σε δύο περιφέρειες της χώρας.

Αναφορικά με το δείγμα της πιλοτικής έρευνας αποφασίσθηκε αυτή να διεξαχθεί σε δύο περιοχές (Αττική και Κεντρική Μακεδονία) σε 300 νοικοκυριά. Η δειγματοληψία πραγματοποιήθηκε σε στάδια με τη χρήση δύο στρωμάτων με βάση την αστικότητα και την περιοχή, κατά το πρώτο στάδιο, και την τυχαία επιλογή νοικοκυριού στο δεύτερο στάδιο. Κατά το πρώτο στάδιο επελέγησαν οι δήμοι με πληθυσμιακά κριτήρια και σε κάθε δήμο τυχαία οικοδομικά τετράγωνα. Συνολικά επελέγησαν 30 οικοδομικά τετράγωνα (20 στην Αττική και 10 στην Κεντρική Μακεδονία).

Η οριστικοποίηση του ερωτηματολογίου της κύριας έρευνας έλαβε χώρα μετά τη λήξη και ανάλυση των αποτελεσμάτων της πιλοτικής έρευνας. Σε αυτή τη φάση ήταν ανοικτό το ενδεχόμενο να αφαιρεθούν ή/και να προστεθούν επιπλέον ερωτήσεις στοχευμένου ενδιαφέροντος. Κατά τη διεξαγωγή των πιλοτικών συνεντεύξεων από την πλευρά των ερευνώμενων ατόμων διαπιστώθηκαν τα εξής:

- Δυσφορία λόγω μεγάλου μεγέθους του ερωτηματολογίου
- Δυσφορία λόγω αδυναμίας αντιστάθμισης του διαθέσιμου χρόνου
- Ακαδημαϊκό ύφος λόγου στα κείμενα των ερωτήσεων

Αυτά τα σημεία αξιολογήθηκαν εκ νέου το αμέσως επόμενο διάστημα και σε κάθε περίπτωση πριν από την έναρξη της κύριας έρευνας. Είναι γεγονός πως οι βασικές ανησυχίες που συνοδεύουν την εφαρμογή των μεγάλων ποσοτικών ερευνών παγκοσμίως συνόδευσαν μέχρι τέλους και την εφαρμογή της έρευνας για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση στην Ελλάδα. Σε κάθε περίπτωση, τα βασικά ζητήματα αντιμετωπίστηκαν με την απαιτούμενη αρτιότητα, γεγονός που αντανακλάται στο υψηλό ποσοστό απόκρισης αλλά και στο ζωηρό ενδιαφέρον με το οποίο τα ερευνώμενα άτομα συμμετείχαν παρά το απαιτητικό σε χρόνο και δομή ερωτηματολόγιο.

2.1.5. Εκθέσεις παρακολούθησης της συλλογής δεδομένων, έλεγχοι και επανέλεγχοι ποιότητας

Μετά τις πρώτες δύο εβδομάδες διεξαγωγής της κύριας έρευνας, και ανά δύο εβδομάδες, υποβάλλονταν ενδιάμεσα αρχεία δεδομένων από τις ολοκληρωμένες συνεντεύξεις για τον αρχικό έλεγχο της ποιότητας των συνεντεύξεων. Τα ενδιάμεσα αρχεία δεδομένων πέραν των ολοκληρωμένων συνεντεύξεων περιλάμβαναν και ορισμένες επιπλέον πληροφορίες από την ηλεκτρονική πλατφόρμα, όπως, ενδεικτικά, τη διάρκεια της συνέντευξης, την αναγνωριστική αριθμητική σήμανση των συνεντευκτών/τριών κ.ά., ώστε να είναι δυνατός ο εντοπισμός περιπτώσεων συνεντευκτών/τριών που εμφάνισαν ακραίες τιμές κατά τη διάρκεια της συνέντευξης (όπως επιτάχυνση της συνέντευξης ή παράλειψη ερωτήσεων κ.λπ.). Όλα τα δεδομένα της ηλεκτρονικής φόρμας επαφής συλλέγονταν σε ψηφιακή μορφή μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας και διαβιβάζονταν οι απαιτούμενες πληροφορίες σχετικά με την πρόοδο τόσο των αποτελεσματικών όσο και των μη αποτελεσματικών προσπαθειών επαφής που εξακολουθούσαν να είναι ανοικτές στο πεδίο. Ανά δύο εβδομάδες παραδιδόταν έκθεση με βάση τις πληροφορίες που συλλέγονται από την ηλεκτρονική φόρμα επαφών καθώς και αρχείο με τις ολοκληρωμένες συνεντεύξεις σύμφωνα με τον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 2.1.5.1. Χρονοδιάγραμμα συλλογής συνεντεύξεων και αναφορών

Ημερομηνία	Σύνολο επαφών (αθροιστικά)	Ολοκληρωμένες συνεντεύξεις (αθροιστικά)
18/02/2025	2.723	805
04/03/2025	4.829	1.411
18/03/2025	5.396	2.264
01/04/2025	10.445	3.261
14/04/2025	11.190	3.797
29/04/2025	12.736	4.102
13/05/2025	14.020	4.565
25/05/2025	14.862	5.010

Η αναφορά κάθε παράδοσης περιείχε:

- Αναλυτικούς πίνακες με το status κάθε επίσκεψης στο σύνολο και ανά ερευνητή
- Αναλυτικούς πίνακες με στοιχεία συνεντεύξεων (χωρική μονάδα, περιφέρεια, αστικότητα, φύλο, ομάδα ηλικιών)
- Αναλυτικούς πίνακες αποτελεσμάτων της έρευνας
- Αρχείο επαφών και συνεντεύξεων SPSS
- Αρχείο επαφών και συνεντεύξεων STATA

Η παρακολούθηση για τις επιδόσεις των συνεντευκτών και οι επανέλεγχοι ποιότητας για τα ερευνώμενα άτομα και στις μη επιλέξιμες περιπτώσεις ήταν συνεχείς. Στην περίπτωση των ερευνώμενων ατόμων αυτό συνεπαγόταν σύντομη επικοινωνία (είτε τηλεφωνικά είτε αυτοπροσώπως), η οποία περιλάμβανε ελέγχους για την επιλογή του ερευνώμενου ατόμου, για την πραγματοποίηση της συνέντευξης, για τη χρήση των καρτών του ερωτηματολογίου, για τη χρήση φορητού υπολογιστή ή tablet, για τη διάρκεια της συνέντευξης, για τα είδη ερευνητικών εργαλείων που χρησιμοποιήθηκαν, όπως και το εάν ο συνεντευκτής συμπεριφέρθηκε με επαγγελματικό/φιλικό/όχι βιαστικό τρόπο.

Η διαδικασία των επανελέγχων ποιότητας αποτελεί τμήμα της ενημέρωσης και εκπαίδευσης των συνεντευκτών. Κατά τη διάρκεια του πεδίου, η ΚΕΟ ενημερωνόταν, βάσει πρωτοκόλλου, σχετικά με τον εντοπισμό τυχόν παρατυπιών που διαπιστώνονταν κατά τον ποιοτικό επανέλεγχο των ερωτώμενων και των μη επιλέξιμων περιπτώσεων. Επίσης, διεξαγόταν σειρά ποιοτικών ελέγχων για τα δεδομένα της έρευνας σε ολόκληρη τη διάρκεια της συλλογής δεδομένων όπως και αμέσως μετά την ολοκλήρωσή της. Ενδεικτικά αναφέρονται: (α) η εξέλιξη της έρευνας στο πεδίο, ενεργοί συνεντευκτές και ολοκληρωμένες

συνεντεύξεις, (β) η γεωγραφική κατανομή του δείγματος, (γ) η διάρκεια των ολοκληρωμένων συνεντεύξεων του δείγματος, και (δ) επιλεγμένα δημογραφικά και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά των ατόμων του δείγματος.

Ο ποιοτικός επανέλεγχος διενεργούνταν σε όλες τις αναθέσεις των συνεντευκτών (τουλάχιστον μία για κάθε έναν). Ο φόρτος εργασίας ανά συνεντευκτή ήταν σκόπιμο να μην υπερβαίνει τις 100 μονάδες δείγματος, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται τόσο οι ολοκληρωμένες όσο και οι μη ολοκληρωμένες συνεντεύξεις.

Κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της κύριας έρευνας πραγματοποιήθηκαν οι εξής έλεγχοι:

- Έλεγχος πληρότητας ερωτηματολογίων από τους επόπτες της έρευνας και αποδοχής των ερωτηματολογίων που κρίθηκαν ότι πληρούν τις προδιαγραφές
- Έλεγχος διεξαγωγής συνέντευξης από ειδική ομάδα ελεγκτών (τηλεφωνικά μέσω επικοινωνίας με τους ερωτώμενους)
- Έλεγχος απαντήσεων σε επιλεγμένες ερωτήσεις (τηλεφωνικά μέσω επικοινωνίας και επανυποβολής των ερωτήσεων στους ερωτώμενους)
- Έλεγχος δημογραφικών στοιχείων των ερωτώμενων

Ο πρώτος, ο έλεγχος πληρότητας ερωτηματολογίων και διάρκειας διεξαγωγής των συνεντεύξεων, πραγματοποιήθηκε στο σύνολο των συνεντεύξεων και διεξαγόταν από τους επόπτες αμέσως μετά την αποστολή των συνεντεύξεων. Αναφορικά με τη διάρκεια των συνεντεύξεων ελεγχόταν η συνολική διάρκεια και η διάρκεια κάθε ενότητας με τη μέθοδο της απόκλισης των δεικτών αυτών από τη συνολική μέση διάρκεια του ερωτηματολογίου και της κάθε ενότητας αντίστοιχα. Ο επόπτης αποδεχόταν μονάχα εκείνες τις συνεντεύξεις που ήταν πλήρως συμπληρωμένες.

Ο έλεγχος διεξαγωγής συνέντευξης πραγματοποιήθηκε σε ποσοστό 29% των συνεντεύξεων ως εξής:

- Πραγματοποιήθηκε από τους 10 επόπτες που είχαν αναλάβει τους ερευνητές του πεδίου υπό την καθοδήγηση του υπεύθυνου πεδίου.
- Έγινε σε τυχαία επιλεγμένα ερωτηματολόγια της βάσης δεδομένων και αφορούσε τον συνολικό χρόνο διάρκειας της συνέντευξης καθώς και τον χρόνο των επιμέρους ενοτήτων.
- Ο έλεγχος ποιότητας έγινε τηλεφωνικά και σε τουλάχιστον δύο συνεντεύξεις ανά PSU, εντός μιας βδομάδας από τη διενέργεια της συνέντευξης, με επιλογή συνεντεύξεων με τυχαίο τρόπο. Αφορούσε: τη διενέργεια ή μη της συνέντευξης, την επιλογή ατόμου στην προεπιλεγμένη διεύθυνση, τη διε-

νέργεια με χρήση tablet, τη χρήση καρτών του ερωτηματολογίου, τη διάρκεια της συνέντευξης, τη συμπεριφορά του συνεντευκτή με επαγγελματικό, φιλικό τρόπο, την παράδοση της εισαγωγικής επιστολής.

Το αποτέλεσμα του ελέγχου δινόταν στους υπεύθυνους της έρευνας πεδίου οι οποίοι με τη σειρά τους αποδέχονταν τη συνέντευξη ώστε αυτή να συμπεριλαμβάνεται στο 15ήμερο παραδοτέο της κύριας έρευνας. Συνολικά πραγματοποιήθηκαν έλεγχοι σε 1.400 συνεντεύξεις στο σύνολο των χωρικών μονάδων. Πιο αναλυτικά, η παρακολούθηση διεξήχθη μέσω των εξής ελέγχων:

- Έλεγχος στο 100% των ερωτηματολογίων ως προς την πληρότητα, τον μέσο χρόνο συνολικής διάρκειας καθώς και τους μέσους χρόνους διάρκειας ανά ενότητα.
- Έλεγχος στο 29% των συνεντεύξεων μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας με τον ερωτώμενο για την επίσκεψη και τη λήψη συνέντευξης στο νοικοκυριό, η οποία περιλάμβανε έλεγχο για την ορθή επιλογή ερωτώμενου, την πραγματοποίηση της συνέντευξης, τη χρήση των καρτών του ερωτηματολογίου, τη χρήση tablet, τη συμπεριφορά του ερευνητή.
- Έλεγχος σε 405 συνεντεύξεις μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας με τον ερωτώμενο και επανάληψη επιλεγμένων ερωτήσεων.

Εκτός από τον κύριο έλεγχο θεωρήθηκε χρήσιμο να πραγματοποιηθούν επιπλέον έλεγχοι μέσω μικρής τηλεφωνικής συνέντευξης στους ερωτώμενους με υποβολή συγκεκριμένων ερωτήσεων με διπλό σκοπό: τον έλεγχο των ερευνητών και την κατανόηση των ερωτήσεων από τους ερωτώμενους. Επιλέχθηκαν δύο τύποι ερωτήσεων, αφενός ερωτήσεις γενικής άποψης και αφετέρου σύνθετες –και ίσως δυσνόητες– ερωτήσεις, ώστε να ελεγχθεί κατά πόσο τις είχαν κατανοήσει οι ερωτώμενοι και εάν οι απαντήσεις τους ήταν προϊόν σκέψης ή μηχανικής απόκρισης. Συνολικά πραγματοποιήθηκαν 438 έλεγχοι και απάντησαν 437 (ένας δεν απάντησε λόγω έλλειψης χρόνου). Από τον έλεγχο αυτόν προέκυψε ότι:

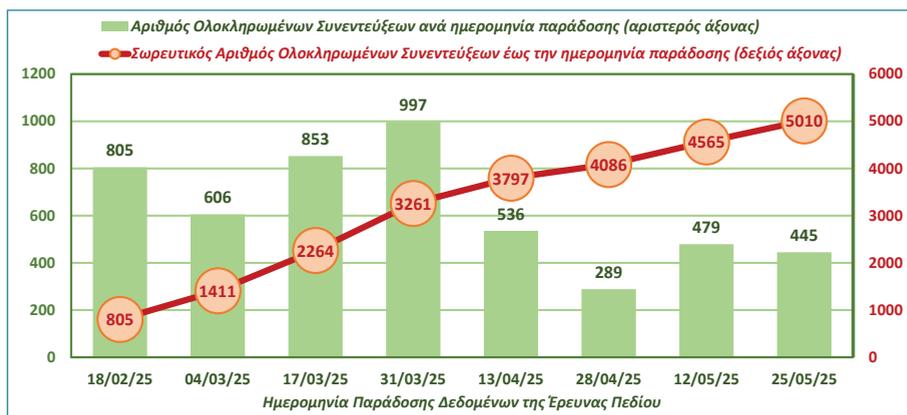
- Στην πρώτη κατηγορία ερωτήσεων όλοι οι ερωτώμενοι θυμόντουσαν να τους έχουν τεθεί οι συγκεκριμένες ερωτήσεις και οι απαντήσεις στον έλεγχο ταυτίζονταν με αυτές που είχαν καταχωρηθεί στη βάση δεδομένων από την κανονική συνέντευξη των ερευνητών
- Στη δεύτερη κατηγορία επισημάνθηκε από τους ερωτώμενους ότι δυσκολεύτηκαν στην κατανόηση και ζήτησαν και διευκρινήσεις από τους συνεντευκτές, ωστόσο σε ποσοστό 98% οι απαντήσεις στον έλεγχο συμφωνούσαν με τις καταχωρήσεις κατά την κανονική διεξαγωγή της συνέντευξης.

2.2. Υλοποίηση της έρευνας πεδίου

Η συλλογή δεδομένων της κύριας έρευνας πεδίου ξεκίνησε στο τέλος Ιανουαρίου 2025 και ολοκληρώθηκε στο τέλος Μαΐου 2025, διήρκεσε δηλαδή συνολικά περίπου τέσσερις μήνες. Είχε προηγηθεί η πιλοτική έρευνα, η οποία ξεκίνησε στις 19 Νοεμβρίου 2024 και ολοκληρώθηκε στις 12 Δεκεμβρίου 2024 (διήρκεσε 24 ημέρες), κατά την οποία συγκεντρώθηκαν 275 συνεντεύξεις και στην οποία συμμετείχαν 15 συνεντευκτές/τριες. Ασφαλώς, οι εν λόγω συνεντεύξεις δεν συμπεριελήφθησαν στο τελικό δείγμα της έρευνας.

Κατά την τετράμηνη διάρκεια της κύριας έρευνας πεδίου, οι συνεντεύξεις που είχαν συλλεχθεί παραδίδονταν τμηματικά, με σχεδόν δεκαπενθήμερη περιοδικότητα. Συνολικά πραγματοποιήθηκαν οκτώ παραδόσεις δεδομένων, σε κάθε μία από τις οποίες αποστέλλονταν τα δεδομένα των συνεντεύξεων που είχαν ολοκληρωθεί έως την εκάστοτε ημερομηνία παράδοσης. Η πρώτη παράδοση δεδομένων έγινε λίγες ημέρες μετά τη συμπλήρωση του πρώτου δεκαπενθήμερου από την έναρξη της έρευνας, ενώ η τελευταία (όγδοη) παράδοση συνέπεσε με την ολοκλήρωσή της, στις 25 Μαΐου 2025.

Κατά το πρώτο ήμισυ της κύριας έρευνας πεδίου, δηλαδή το δίμηνο από τις 30 Ιανουαρίου 2025 έως και την 31^η Μαρτίου 2025 είχαν πραγματοποιηθεί συνολικά 3.261 συνεντεύξεις, που αντιστοιχούν περίπου στο 65% του συνολικού αριθμού συνεντεύξεων (βλ. Γράφημα 2.2.1). Η επίδοση αυτή αναδεικνύει τον έντονα εμπροσθοβαρή χαρακτήρα του σχεδίου υλοποίησης της έρευνας πεδίου, με το μεγαλύτερο μέρος της συλλογής δεδομένων να γίνεται στις πρώτες εβδομάδες, αποτυπώνοντας έναν εξαρχής έντονο και σταθερό ρυθμό υλοποίησης του σχεδίου συλλογής δεδομένων. Παρότι στη συνέχεια παρατη-

Γράφημα 2.2.1. Αριθμός συνεντεύξεων ανά ημερομηνία παράδοσης δεδομένων και σωρευτικά

ρήθηκε μια σχετική επιβράδυνση (εν πολλοίς αναμενόμενη λόγω της περιόδου των διακοπών του Πάσχα), η μετέπειτα πορεία της συλλογής δεδομένων ήταν απολύτως ομαλή και με σταθερό ρυθμό, επιτυγχάνοντας έναν συνολικό αριθμό 5.010 ολοκληρωμένων συνεντεύξεων.

Ο εμπροσθοβαρής χαρακτήρας της συλλογής συνεντεύξεων διευκολύνθηκε από δύο, κυρίως, παράγοντες: α) τον αυστηρό σχεδιασμό και την ευέλικτη οργάνωση της έρευνας αλλά και τα οφέλη που προέκυψαν από τη διεξαγωγή της πιλοτικής έρευνας και β) από την εξαρχής ενεργοποίηση ενός σχετικά μεγάλου αριθμού εκπαιδευμένων συνεντευκτών/τριών στην κύρια έρευνα πεδίου. Η σημασία του δεύτερου παράγοντα αποτυπώνεται στα δεδομένα του Γραφήματος 2.2.2, όπου παρουσιάζεται ο αριθμός των ενεργών συνεντευκτών/τριών κατά τη διάρκεια της κύριας έρευνας πεδίου. Έως και το πρώτο δεκαπενθήμερο της έρευνας πεδίου είχαν ενεργοποιηθεί 51 συνεντευκτές/τριες στη συλλογή δεδομένων. Ο ολόένα αυξανόμενος αριθμός συνεντεύξεων κατά τις πρώτες τέσσερις παραδόσεις δεδομένων (όπως παρουσιάστηκε στο Γράφημα 2.2.1) μπορεί να αποδοθεί στον σταθερά αυξανόμενο αριθμό συνεντευκτών/τριών που συμμετείχαν στην έρευνα σε κάθε μία από τις τέσσερις πρώτες παραδόσεις δεδομένων συνεντεύξεων. Χαρακτηριστικά, τα δεδομένα των 997 συνεντεύξεων που συγκεντρώθηκαν κατά την τέταρτη παράδοση δεδομένων, συλλέχθηκαν από 71 συνεντευκτές/τριες. Επίσης, ενδεικτικό της μεγάλης ενεργοποίησης σημαντικού αριθμού συνεντευκτών/τριών από την αρχή της έρευνας πεδίου θεωρείται το γεγονός ότι έως το πρώτο δίμηνο είχαν ενεργοποιηθεί 76 από τους/τις 87 συνεντευκτές/τριες που συμμετείχαν στη συλλογή δεδομένων κατά την κύρια έρευνα πεδίου (ήτοι το 87% αυτών ήταν ήδη ενεργοποιημένοι/ες από το πρώτο ήμισυ της έρευνας πεδίου).

Γράφημα 2.2.2. Αριθμός ενεργών συνεντευκτών/τριών ανά ημερομηνία παράδοσης δεδομένων και σωρευτικά

Ο Πίνακας 2.2.1 παρουσιάζει τη μέση τιμή του ημερήσιου αριθμού συνεντεύξεων ανά συνεντευκτή/τρια για κάθε ημερομηνία παράδοσης δεδομένων. Για το σύνολο των συνεντεύξεων ο μέσος ημερήσιος αριθμός συνεντεύξεων ανά συνεντευκτή ανέρχεται σε 2,34. Η διακύμανση μεταξύ των επιμέρους παραδόσεων είναι σχετικά μικρή και εντός λογικών ορίων (δεδομένης της διάρκειας των συνεντεύξεων), με τη μέγιστη τιμή να εμφανίζεται στην πρώτη παράδοση (2,86 ημερήσιες συνεντεύξεις ανά συνεντευκτή/τρια) και τις υπόλοιπες τιμές να κυμαίνονται γύρω από 2 έως 2,75 ημερήσιες συνεντεύξεις ανά συνεντευκτή/τρια.

Πίνακας 2.2.1. Μέση τιμή ημερήσιου αριθμού συνεντεύξεων ανά συνεντευκτή/τρια

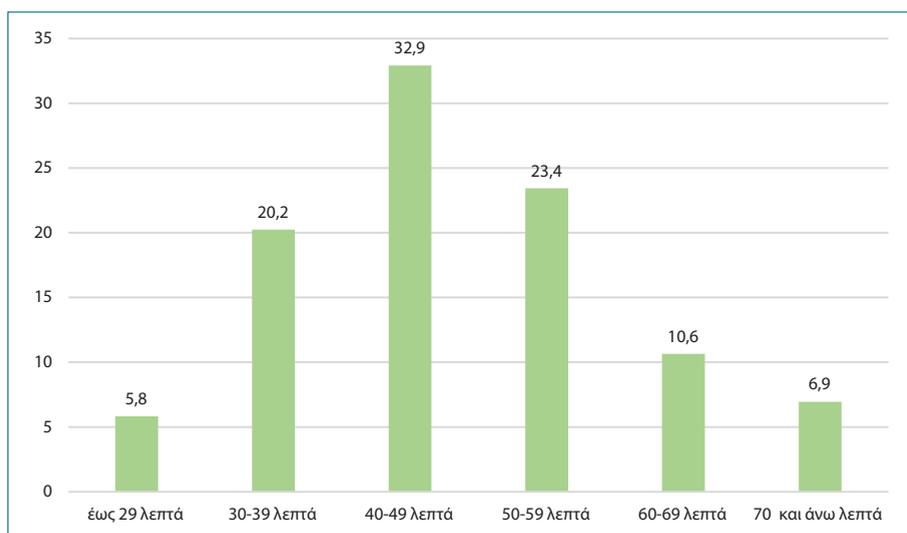
Ημερομηνία παράδοσης δεδομένων		Μέση τιμή ημερήσιου αριθμού συνεντεύξεων ανά συνεντευκτή/τρια
Έναρξη έρευνας πεδίου	30/01/2025	-
1η παράδοση	18/02/2025	2,86
2η παράδοση	04/03/2025	2,04
3η παράδοση	17/03/2025	2,13
4η παράδοση	31/03/2025	2,75
5η παράδοση	13/04/2025	2,16
6η παράδοση	28/04/2025	2,05
7η παράδοση	12/05/2025	2,12
8η παράδοση	25/05/2025	2,24
Σύνολο συνεντεύξεων		2,34

Η μέση διάρκεια συνέντευξης για το σύνολο των συνεντεύξεων της έρευνας πεδίου διαμορφώθηκε στα 50 λεπτά και η διάμεση στα 48 λεπτά (Πίνακας 2.2.2). Αξίζει να σημειωθεί ότι η διάρκεια των συνεντεύξεων παρουσίασε σχετική σταθερότητα κατά την υλοποίηση της έρευνας πεδίου, με τη διάμεση τιμή να κυμαίνεται μεταξύ 44 και 49 λεπτών και τη μέση τιμή μεταξύ 46 και 51 λεπτών. Οι χαμηλότερες τιμές διάρκειας συνεντεύξεων καταγράφονται στις τελευταίες παραδόσεις δεδομένων, γεγονός που ενδέχεται να σχετίζεται με την ολοένα αυξανόμενη εξοικείωση των συνεντευκτών/τριών με τη διαδικασία.

Η κατανομή των συνεντεύξεων με βάση τη διάρκειά τους δείχνει ότι μία στις δύο συνεντεύξεις (56,3%) διήρκησε από 40 έως 59 λεπτά, ενώ συνολικά μεταξύ 30 λεπτών και 60 λεπτών ολοκληρώθηκε το 76% των συνεντεύξεων. Το ποσοστό των συνεντεύξεων που διήρκησε λιγότερο από 30 λεπτά είναι 5,8% και εκείνων που ξεπέρασαν τη μία ώρα 17,5% – το 10,6% ήταν από 60 έως 69 λεπτά, ενώ ένα επιπλέον 6,9% διήρκησε 70 λεπτά και άνω (Γράφημα 2.2.3).

Πίνακας 2.2.2. Διάρκεια συνέντευξης (σε λεπτά), ανά ημερομηνία παράδοσης δεδομένων

Ημερομηνία παράδοσης δεδομένων	Διάρκεια συνέντευξης (σε λεπτά)	Μέση τιμή διάρκειας συνέντευξης (σε λεπτά)
Έναρξη έρευνας πεδίου	30/01/2025	-
1η παράδοση	18/02/2025	49
2η παράδοση	04/03/2025	48
3η παράδοση	17/03/2025	49
4η παράδοση	31/03/2025	47
5η παράδοση	13/04/2025	48
6η παράδοση	28/04/2025	44
7η παράδοση	12/05/2025	44
8η παράδοση	25/05/2025	45
Σύνολο		48

Γράφημα 2.2.3. Κατανομή συνεντεύξεων, ανά διάρκεια συνέντευξης (%)

2.3. Περιγραφή του δείγματος

Στις υποενότητες που ακολουθούν επιχειρείται η περιγραφή του δείγματος μέσω της παρουσίασης των ευρημάτων της έρευνας από τις ερωτήσεις «υπόβαθρου» του ερωτηματολογίου, δηλαδή τις ερωτήσεις που συλλέγουν πληρο-

φορίες για τα κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος, την οικονομική κατάσταση των ερευνώμενων, καθώς και το πλαίσιο αναφοράς του δείγματος. Συγκεκριμένα, η υποενότητα 2.3.1 παρουσιάζει τα βασικά κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος, ενώ η υποενότητα 2.3.2 επικεντρώνεται σε ερωτήσεις που αφορούν την οικονομική κατάσταση των ερευνώμενων ατόμων. Τέλος, στην υποενότητα 2.3.3 παρουσιάζονται ευρήματα που αφορούν ένα πλαίσιο αναφοράς των ερευνώμενων, περιλαμβάνοντας το ενδιαφέρον και τη σχέση τους με την πολιτική, καθώς και την υποκειμενική αίσθηση ελευθερίας και ικανοποίησης από τη ζωή τους.

2.3.1. Κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά

Στην ενότητα του ερωτηματολογίου για τα κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά τους τα ερευνώμενα άτομα κλήθηκαν να απαντήσουν σε 18 ερωτήσεις. Ορισμένες έχουν ως σημείο αναφοράς το νοικοκυριό στο οποίο είναι ενταγμένα, ενώ άλλες αναφέρονται σε αυστηρώς ατομικά χαρακτηριστικά.

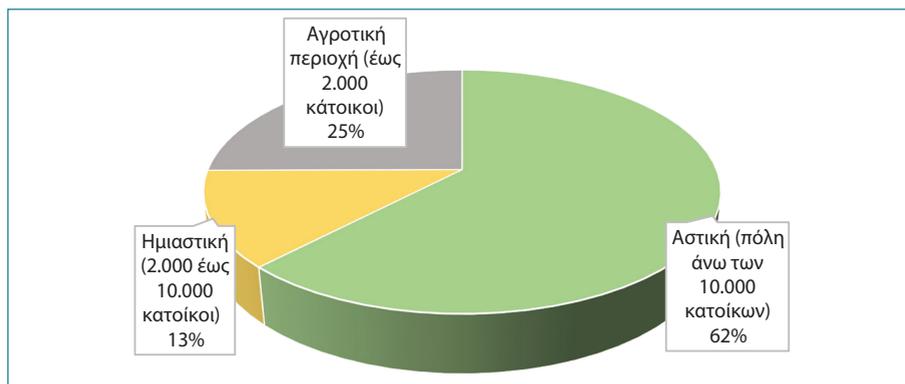
Το δείγμα της έρευνας περιλαμβάνει 5.010 παρατηρήσεις, κατανεμημένες σε όλες τις περιφέρειες της χώρας (σε επίπεδο NUTS-2). Η Περιφέρεια Αττικής συγκεντρώνει 1833 παρατηρήσεις, καταγράφοντας το μεγαλύτερο μερίδιο (36,6%) επί του συνόλου των παρατηρήσεων, σημειώνοντας σχεδόν αμελητέα απόκλιση σε σχέση το αντίστοιχο μερίδιό της με βάση την απογραφή του 2021 (35,1%). Ακολουθεί η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με 857 παρατηρήσεις (17,1% του δείγματος), ενώ μερίδιο που κυμαίνεται περί το 5% με 6% του συνολικού δείγματος εμφανίζουν άλλες 6 περιφέρειες (Θεσσαλίας 6,6%, Δυτικής Ελλάδας 6,2%, Κρήτης 5,8%, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης 5,3%, Πελοποννήσου 5,2% και Στερεάς Ελλάδας 4,9%). Αξίζει να σημειωθεί ότι ακόμη και οι λιγότερο πολυπληθείς περιφέρειες, όπως τα Ιόνια Νησιά ή το Βόρειο Αιγαίο, διαθέτουν επαρκές δείγμα (άνω των 90 παρατηρήσεων σε απόλυτους όρους) για την εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων σε βασικές στατιστικές αναλύσεις (Πίνακας 2.3.1.1).

Παράλληλα, οι αστικές περιοχές (δηλαδή, πόλη άνω των 10.000 κατοίκων) αντιπροσωπεύονται με μερίδιο ίσο με το 62% του δείγματος. Ένα επιπλέον 13% του δείγματος αφορά συνεντεύξεις σε ημιαστικές περιοχές (πόλεις με 2.000 έως 10.000 κατοίκους), ενώ οι αγροτικές περιοχές (περιοχές με πληθυσμό έως 2.000 κατοίκους) αντιστοιχούν στο 25% του συνολικού δείγματος (Γράφημα 2.3.1.1).

Πίνακας 2.3.1.1. Σε ποια Περιφέρεια της Ελλάδας βρίσκεται το νοικοκυριό

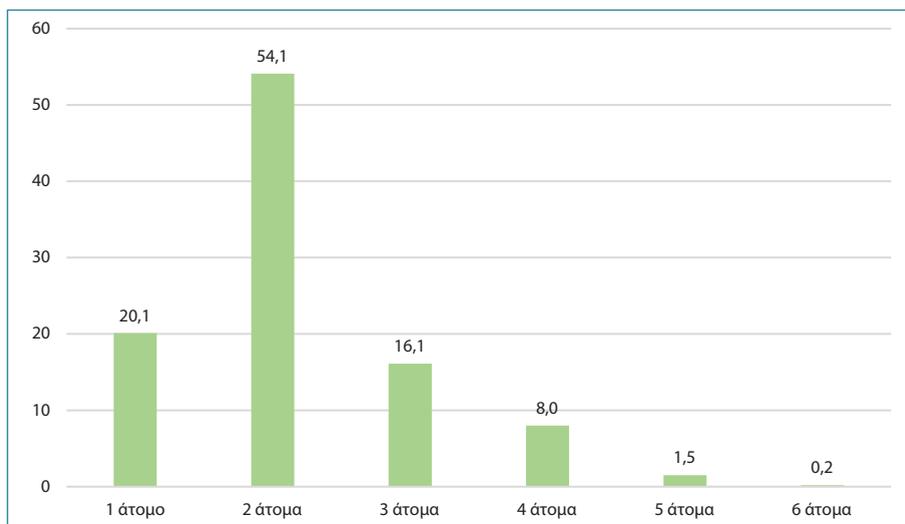
Περιφέρεια (NUTS-2 επίπεδο)	Αριθμός παρατηρήσεων	Ποσοστό (%)
Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	268	5,3
Κεντρικής Μακεδονίας	857	17,1
Δυτικής Μακεδονίας	123	2,5
Ηπείρου	155	3,1
Θεσσαλίας	329	6,6
Ιονίων Νήσων	97	1,9
Δυτικής Ελλάδας	308	6,2
Στερεάς Ελλάδας	245	4,9
Πελοποννήσου	262	5,2
Αττικής	1833	36,6
Βορείου Αιγαίου	93	1,8
Νοτίου Αιγαίου	152	3,0
Κρήτης	290	5,8
Σύνολο	5010	100

Πηγή: Ερώτηση 1.1

Γράφημα 2.3.1.1. Κατοικία σε αστική, ημιαστική ή αγροτική περιοχή (%)

Πηγή: Ερώτηση 1.2

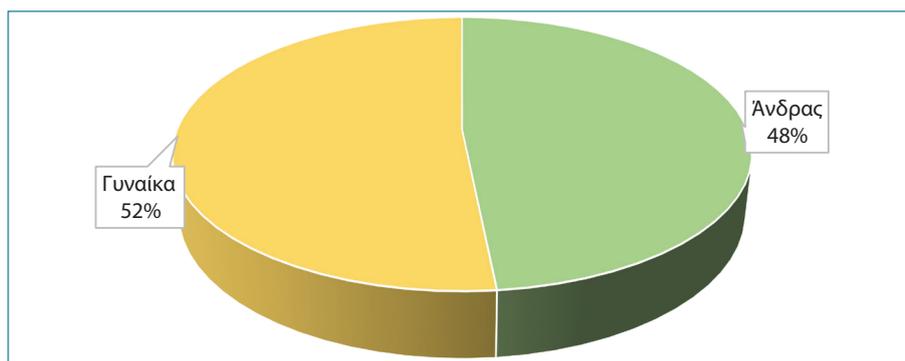
Η κατανομή του δείγματος με βάση τον αριθμό ενηλίκων μελών τους εμφανίζει την υψηλότερη συγκέντρωση στα νοικοκυριά με δύο ενήλικα άτομα (54,1%), ακολουθούμενη από τα νοικοκυριά με ένα ενήλικο άτομο (20,1%), όπως φαίνεται στο Γράφημα 2.3.1.2. Τα νοικοκυριά με τρία και τέσσερα ενήλικα άτομα αποτελούν, αντιστοίχως, το 16,1% και 8% του δείγματος. Πολυμελή νοικοκυριά με πέντε ή περισσότερους ενήλικες εμφανίζονται σε πολύ μικρά ποσοστά (1,5% για πέντε άτομα, 0,2% για έξι και 0,1% για επτά ενήλικες).

Γράφημα 2.3.1.2. Πόσα άτομα 18 ετών και άνω κατοικούν σε αυτό το νοικοκυριό (συμπεριλαμβάνεται και ο ερωτώμενος);

Πηγή: Ερώτηση 1.3

Συνεχίζοντας με τα βασικά δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος, η ποσοστιαία σύνθεση του δείγματος ως προς το φύλο αποτελείται από 52% γυναίκες και 48% άνδρες (Γράφημα 2.3.1.3). Το ηλικιακό εύρος των ατόμων του δείγματος κυμαίνεται μεταξύ της ηλικίας των 18 ετών έως και την ηλικία των 91 ετών, με διάμεση (και μέση) τιμή τα 51 έτη. Από 18 έως και 37 ετών είναι το 25% του δείγματος, από 37 έως και 65 ετών είναι το 50% των ερευνημένων, ενώ από την ηλικία των 65 ετών έως και την ηλικία των 91 ετών είναι ένα επιπλέον 25% του δείγματος (Πίνακας 2.3.1.2).

Γράφημα 2.3.1.3. Σημείωση του φύλου του ερωτώμενου ατόμου (%)

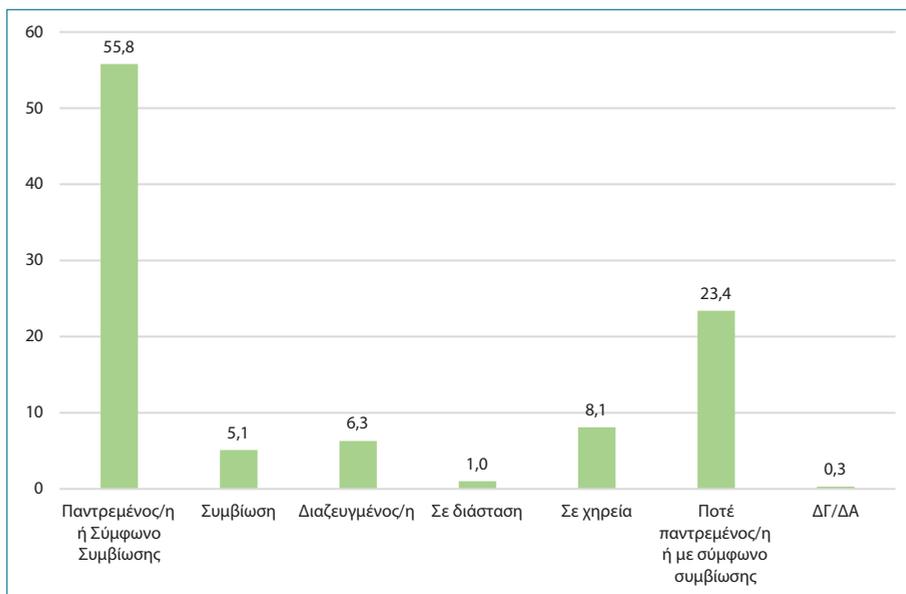
Πηγή: Ερώτηση 1.4

Πίνακας 2.3.1.2 Παρακαλώ πείτε μου το έτος γέννησής σας

Κατανομή ηλικίας του/της ερευνώμενου/ης	Ηλικία (σε έτη)
Κατώτατη τιμή	18
Πρώτο τεταρτημόριο (κατώτερο 25%)	37
Διάμεση τιμή (50%)	51
Μέση τιμή	51
Τρίτο τεταρτημόριο (ανώτερο 25%)	65
Ανώτατη τιμή	91

Πηγή: Ερώτηση 1.5

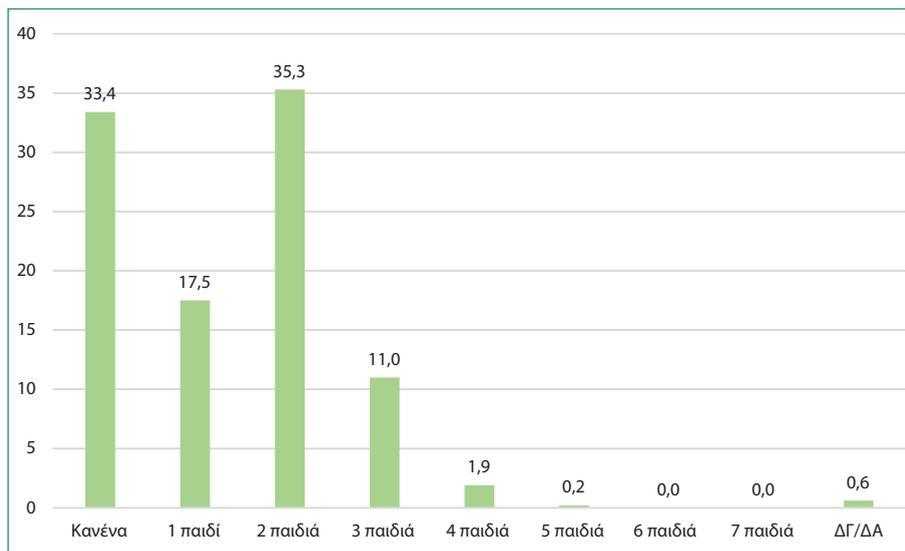
Όσον αφορά την οικογενειακή κατάσταση, το 55,8% του δείγματος είναι έγγαμοι (ή με σύμφωνο συμβίωσης), ενώ ένα επιπλέον 5% αποτελείται από άτομα που δηλώνουν συμβίωση. Άγαμοι είναι το 23,4% του δείγματος, ενώ σε κατάσταση χηρείας βρίσκεται το 8,1% του δείγματος. Τέλος, το μερίδιο των διαζευγμένων στο συνολικό δείγμα ισούται με 1%· βλ. Γράφημα 2.3.1.4.

Γράφημα 2.3.1.4. Η οικογενειακή σας κατάσταση αυτή τη στιγμή είναι (%)

Πηγή: Ερώτηση 1.6

Η κατανομή του δείγματος ως προς τον αριθμό των παιδιών αναδεικνύει ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων (35,3%) έχει δύο παιδιά, ενώ ένα επιπλέον 17,5% δηλώνει ότι έχει ένα παιδί. Οι τρίτεκνοι αντιστοιχούν στο 11%

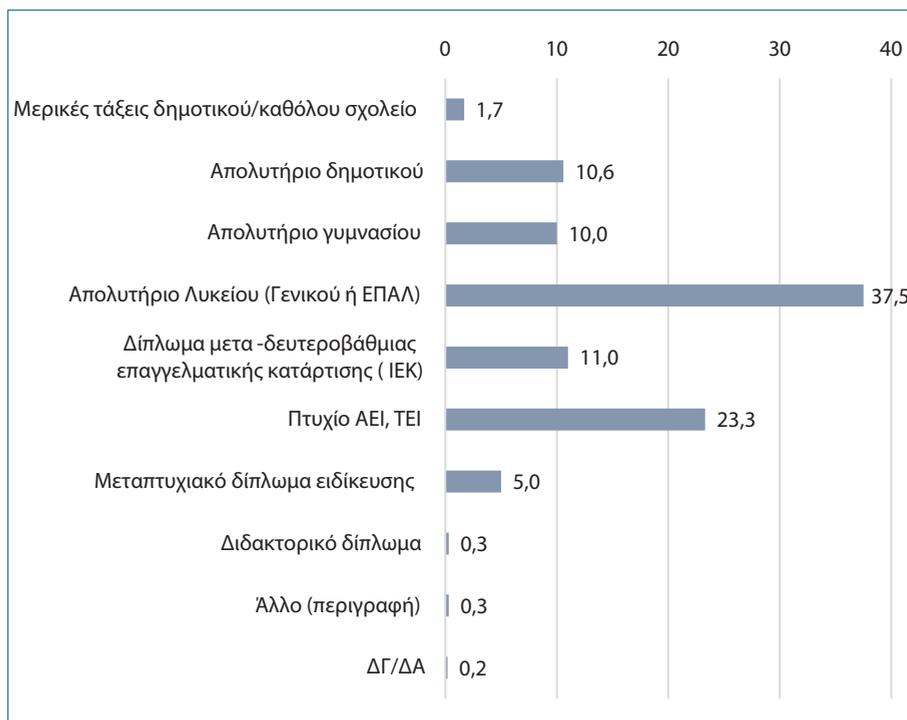
του δείγματος, ενώ τα ποσοστά μειώνονται αισθητά για τέσσερα ή περισσότερα παιδιά (1,9% και κάτω από 1% αντίστοιχα). Το ποσοστό των ατόμων χωρίς παιδιά αντιστοιχεί στο ένα τρίτο του δείγματος (33,4%). Τέλος, μόλις το 0,6% δεν έδωσε σχετική απάντηση (Γράφημα 2.3.1.5).

Γράφημα 2.3.1.5. Έχετε παιδιά (συνολικά από προηγούμενες και υφιστάμενες σχέσεις); (%)

Πηγή: Ερώτηση 1.7

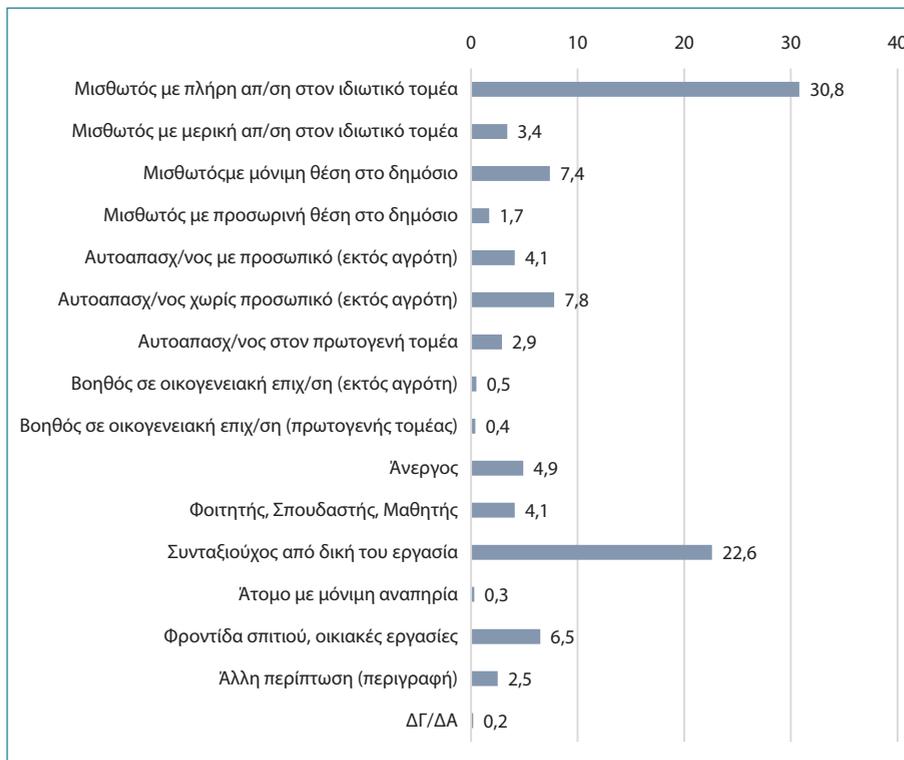
Στρέφοντας την προσοχή στην ποσοστιαία σύνθεση του δείγματος ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης των ερευνώμενων διαπιστώνεται ότι το 37,5% των συμμετεχόντων έχει ολοκληρώσει ένα επίπεδο εκπαίδευσης αντίστοιχο μέχρι και το σημερινό λύκειο (Γενικό ή ΕΠΑΛ), ενώ ένα επιπλέον 11% έχει αποκτήσει δίπλωμα αντίστοιχο με μεταδευτεροβάθμια επαγγελματική κατάρτιση (ΙΕΚ). Το 23,3% είναι πτυχιούχοι ανώτατης εκπαίδευσης (ΑΕΙ/ΤΕΙ), ενώ μικρότερα ποσοστά καταγράφονται για μεταπτυχιακούς (5%) και διδακτορικούς τίτλους (0,3%). Τα χαμηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης (δημοτικό ή γυμνάσιο) αφορούν συνολικά περίπου το 22% του δείγματος (10% έχουν ολοκληρώσει το γυμνάσιο, 10,6% το δημοτικό, ενώ το 1,7% έχει ολοκληρώσει μόνο μερικές τάξεις του δημοτικού)· βλ. Γράφημα 2.3.1.6.

Γράφημα 2.3.1.6. Ποιο είναι το ανώτατο επίπεδο εκπαίδευσης που έχετε ολοκληρώσει επιτυχώς; (%)

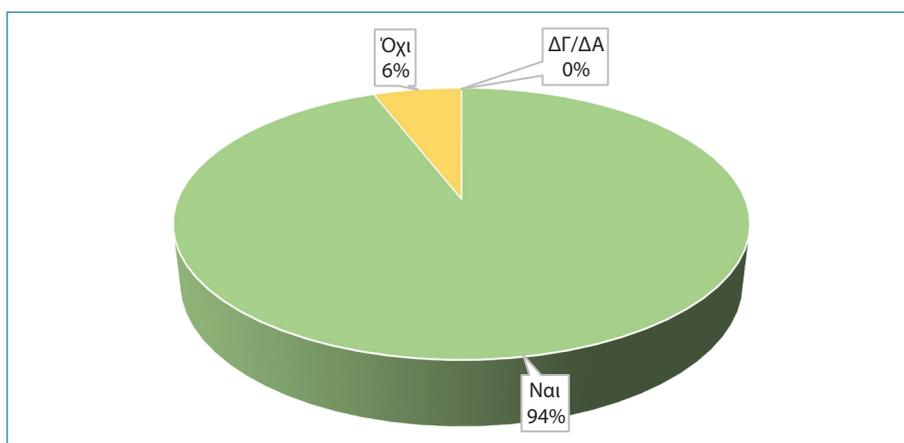
Πηγή: Ερώτηση 1.8

Σε κατάσταση απασχόλησης βρίσκεται, συνολικά, το 59% του δείγματος, όπως αποτυπώνεται στο Γράφημα 2.3.1.7. Ειδικότερα, το 30,8% είναι μισθωτοί σε πλήρη απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα και ένα επιπλέον 7,4% μισθωτοί με μόνιμη θέση στον δημόσιο τομέα. Οι αυτοαπασχολούμενοι αντιστοιχούν στο 11,9% του συνολικού δείγματος (4,1% με προσωπικό, 7,8% χωρίς προσωπικό). Οι αυτοαπασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα (αγρότης, κτηνοτρόφος, αλιέας) αποτελούν το 2,9% του δείγματος. Αντιθέτως, σε κατάσταση ανεργίας βρίσκεται το 4,9% του δείγματος, ενώ ένα επιπλέον 33,5% του δείγματος βρίσκεται εκτός εργατικού δυναμικού (με τους συνταξιούχους, ειδικότερα, να αποτελούν το 22% των ερευνώμενων). Τέλος, το 94% έχουν εργαστεί για κάποιο διάστημα στη ζωή τους, ενώ το υπόλοιπο 6% δεν έχει εργαστεί ποτέ (Γράφημα 2.3.1.8).

Γράφημα 2.3.1.7. Ποια είναι η κύρια απασχόληση σας σήμερα; Είστε (%)

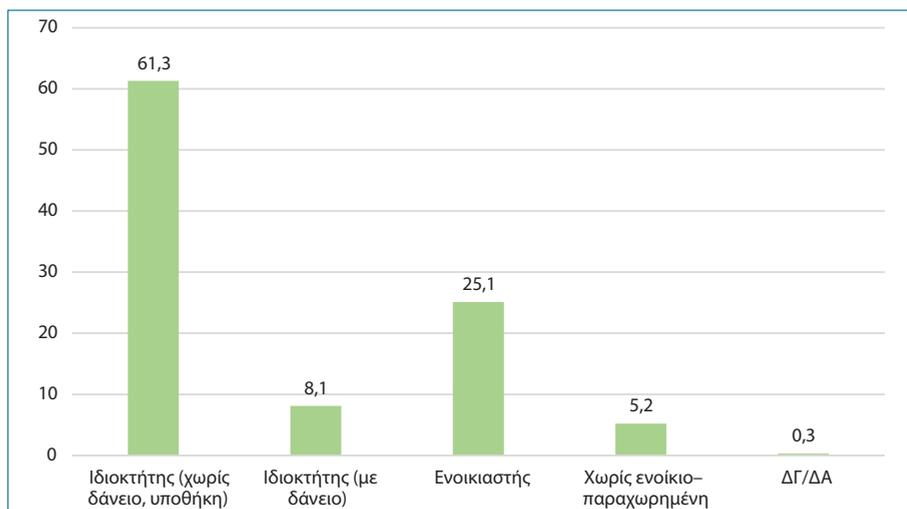
Πηγή: Ερώτηση 1.9

Γράφημα 2.3.1.8. Έχετε εργασθεί ποτέ; (%)

Πηγή: Ερώτηση 1.10

Το 69,4% του δείγματος είναι ιδιοκτήτες της κατοικίας όπου διαμένουν (61,3% ιδιοκτήτες χωρίς υποχρεώσεις δανείου και ένα επιπλέον 8,1% ιδιοκτήτες με υποχρέωση δανείου). Ταυτόχρονα το 5,2% του δείγματος διαμένει σε παραχωρημένη κατοικία, δίχως να καταβάλλει ενοίκιο. Τέλος, οι ενοικιαστές αποτελούν το 25% του δείγματος· βλ. Γράφημα 2.3.1.9.

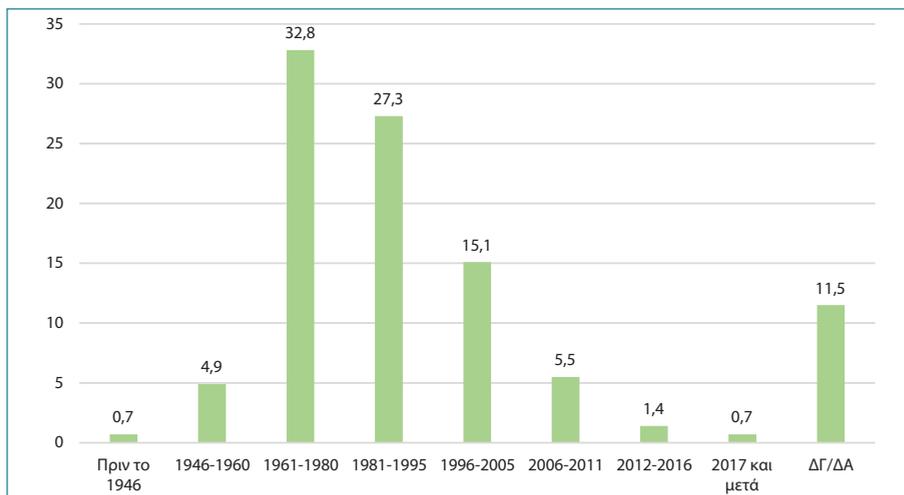
Γράφημα 2.3.1.9. Στην κατοικία όπου διαμένει το νοικοκυριό σας είστε (%)

Πηγή: Ερώτηση 1.11

Η πλειονότητα των κατοικιών του δείγματος φαίνεται να έχει κατασκευαστεί κατά την περίοδο 1961-1980 (32,8%) και την περίοδο 1981-1995 (27,3%). Ένα μικρότερο ποσοστό κατοικεί σε νεότερες κατοικίες: 15,1% διαμένει σε σπίτια που κατασκευάστηκαν την περίοδο 1996-2005, ενώ κατοικίες μετά το 2012 είναι ιδιαίτερα περιορισμένες (μόλις 1,4% για το διάστημα 2012-2016 και 0,7% για το 2017 και μετά). Οι παλαιότερες κατοικίες (πριν από το 1960) αφορούν περίπου το 5,6% του δείγματος. Τέλος, το 11,5% δεν έδωσε απάντηση όσον αφορά το έτος κατασκευής της κατοικίας όπου διαμένει (Γράφημα 2.3.1.10).

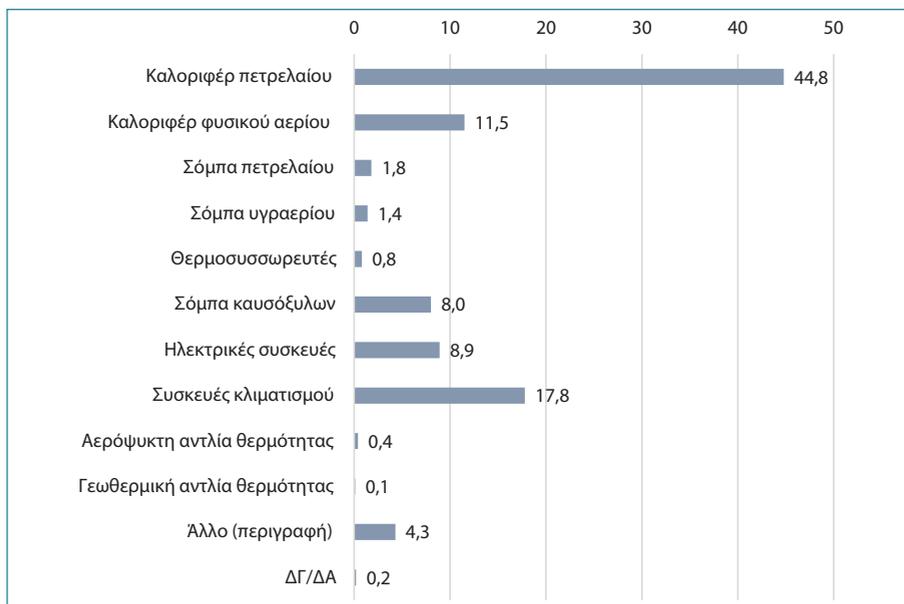
Σύμφωνα με την κατανομή του κύριου μέσου θέρμανσης των κατοικιών, η πλειονότητα των νοικοκυριών (44,8%) χρησιμοποιεί καλοριφέρ πετρελαίου ως κύριο μέσο θέρμανσης της κατοικίας τους, ενώ ακολουθούν οι συσκευές κλιματισμού με 17,8% και το καλοριφέρ φυσικού αερίου με 11,5%. Οι ηλεκτρικές συσκευές αποτελούν το κύριο μέσο θέρμανσης για το 8,9% των νοικοκυριών, ενώ οι σόμπες καυσόξυλων χρησιμοποιούνται από το 8% των νοικοκυριών. Πολύ μικρότερη σχετική σημασία ως μέσο θέρμανσης της κατοικίας εμφανίζουν οι σόμπες πετρελαίου (1,8%),

οι σόμπες υγραερίου (1,4%) και οι θερμοσυσσωρευτές (0,8%), και ακόμη μικρότερη οι αντλίες θερμότητας, οι αερόψυκτες (0,4%) και γεωθερμικές (0,1%). Επιπλέον, το 4,3% των συμμετεχόντων δήλωσε άλλο μέσο θέρμανσης, ενώ το 0,2% δεν απάντησε στη σχετική ερώτηση (Γράφημα 2.3.1.11).

Γράφημα 2.3.1.10. Έτος κατασκευής της κατοικίας (%)

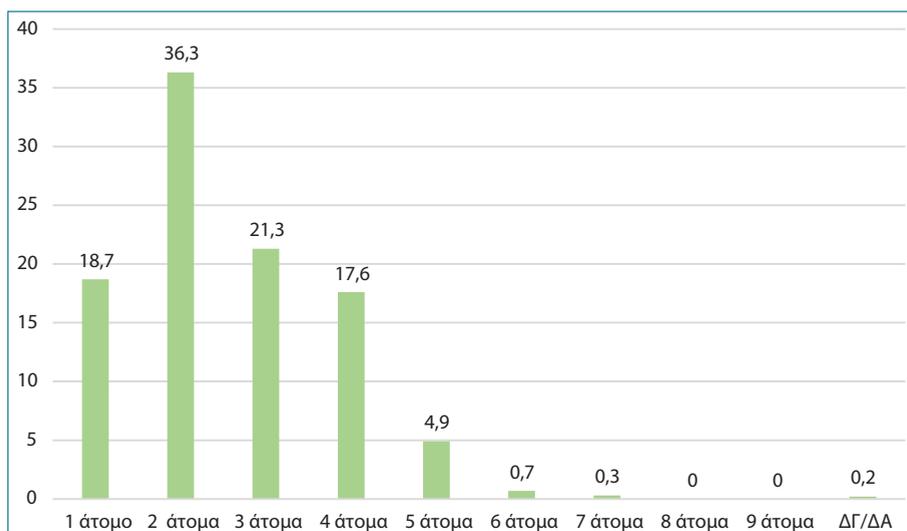
Πηγή: Ερώτηση 1.12

Γράφημα 2.3.1.11. Ποιο είναι το κύριο μέσο θέρμανσης της κατοικίας σας; (%)

Πηγή: Ερώτηση 1.13

Όσον αφορά το συνολικό μέγεθος του νοικοκυριού, δηλαδή τον αριθμό των ατόμων που ζουν στο ίδιο νοικοκυριό με το άτομο με το οποίο έγινε η συνέντευξη, προκύπτει (Γράφημα 2.3.1.12) ότι τα άτομα σε διμελή νοικοκυριά αντιστοιχούν στο 36,3% του δείγματος. Το σχετικό μερίδιο των τριμελών και των τετραμελών νοικοκυριών είναι 21,3% και 17,6% αντίστοιχα, ενώ ένα επιπλέον 4,9% αφορά νοικοκυριά αποτελούμενα από πέντε μέλη. Τέλος, το μερίδιο των μονομελών νοικοκυριών ανέρχεται στο 18,7% του δείγματος.

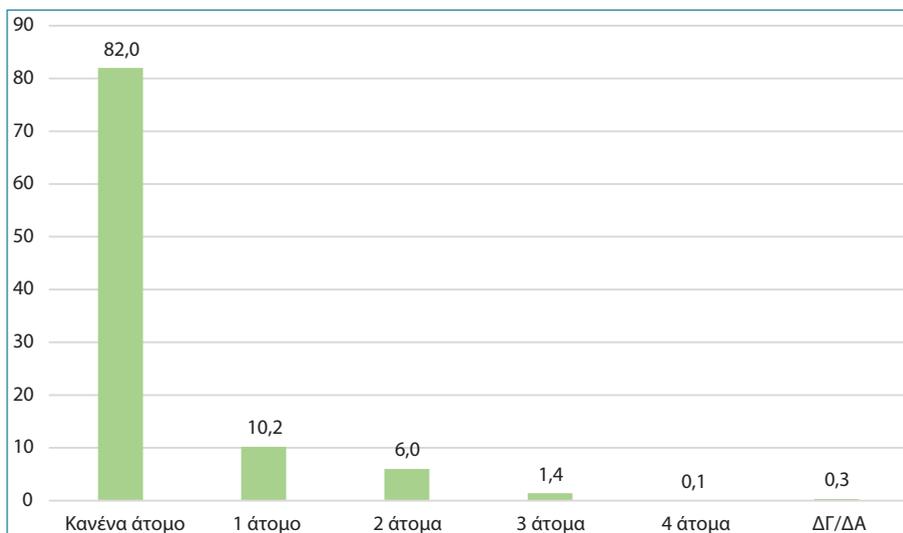

Γράφημα 2.3.1.12. Από πόσα μέλη αποτελείται συνολικά το νοικοκυριό σας (συμπεριλαμβάνεται και ο ερωτώμενος); (%)

Πηγή: Ερώτηση 1.14

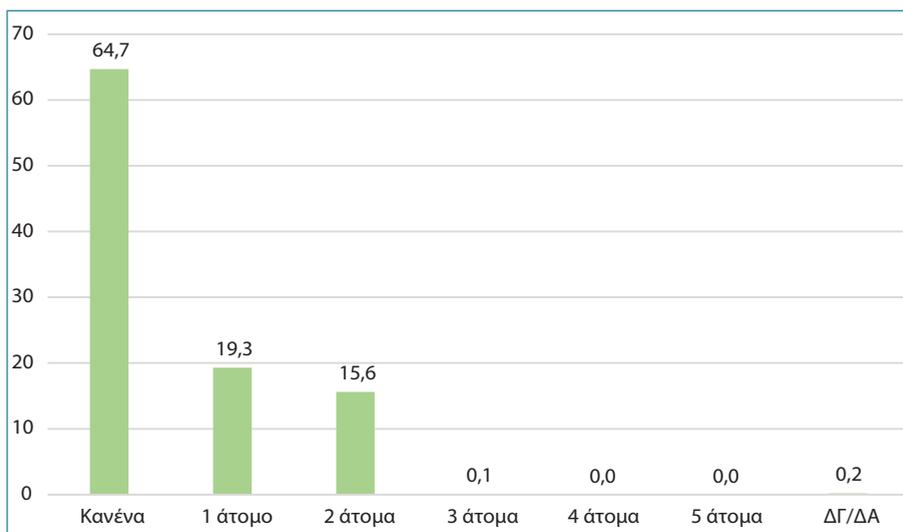
Στρέφοντας την προσοχή στην ηλικιακή σύνθεση των νοικοκυριών του δείγματος παρατηρείται ότι το 82% των νοικοκυριών που συμμετείχαν στην έρευνα δεν έχουν κανένα μέλος ηλικίας έως 12 ετών. Ένα παιδί έως ηλικίας 12 ετών έχει το 10,2% των νοικοκυριών του δείγματος, 2 παιδιά έως 12 ετών το 6%, ενώ 3 ή 4 παιδιά έως 12 ετών έχει μόλις το 1,4% και το 0,1% του δείγματος αντίστοιχα, όπως φαίνεται στο Γράφημα 2.3.1.13.

Παρουσία ενός ή δύο ατόμων ηλικίας άνω των 65 ετών αφορά το 35% των νοικοκυριών του δείγματος (το 19,3% των νοικοκυριών έχουν ένα άτομο άνω των 65 ετών και το 15,6% είναι νοικοκυριά με δύο άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών). Αντιθέτως, σε σχεδόν δύο στα τρία νοικοκυριά (64,7%) δεν έχουν κανένα μέλος άνω των 65 ετών (Γράφημα 2.3.1.14).

Γράφημα 2.3.1.13. Πόσα άτομα ηλικίας έως 12 ετών διαμένουν στο νοικοκυριό σας; (%)

Πηγή: Ερώτηση 1.15

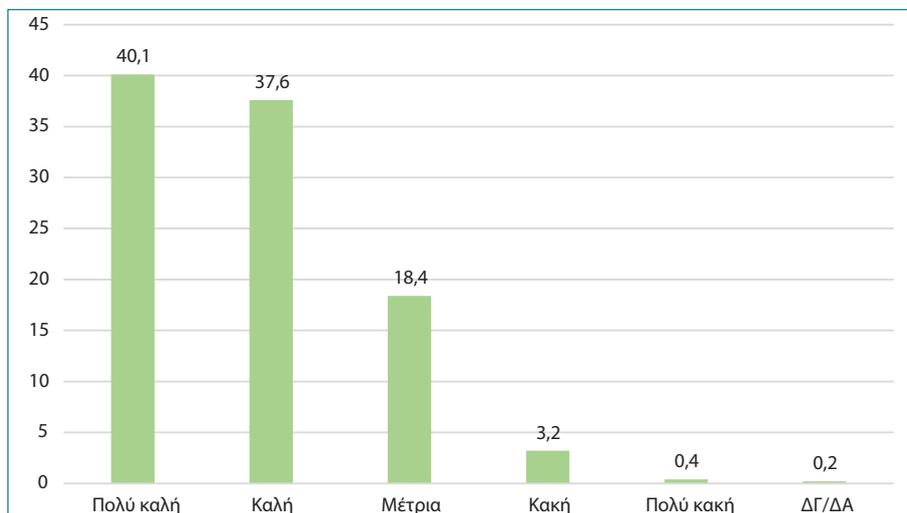

Γράφημα 2.3.1.14. Πόσα άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών διαμένουν στο νοικοκυριό σας (συμπεριλαμβάνεται και ο ερωτώμενος); (%)

Πηγή: Ερώτηση 1.16

Σε ό,τι αφορά την κατάσταση υγείας των μελών του νοικοκυριού του ερωτώμενου (Γράφημα 2.3.1.15) αυτή σύμφωνα με το 40,1% των ερευνώμενων δηλώνεται ως «πολύ καλή», ενώ το 37,6% την αναφέρει ως «καλή». Το 22%

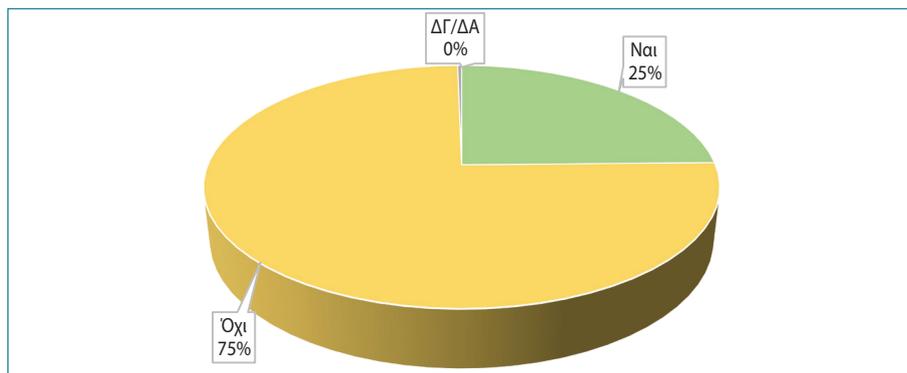
τη θεωρεί λιγότερο από «καλή» (18,4% «μέτρια», 3,2% «κακή» και 0,4% «πολύ κακή»).

Γράφημα 2.3.1.15. Πώς θα χαρακτηρίζατε την υγεία των μελών του νοικοκυριού σας (συμπεριλαμβάνεται και ο ερωτώμενος); (%)

Πηγή: Ερώτηση 1.17

Τέλος, στην ερώτηση εάν κάποιο μέλος του νοικοκυριού ή ο ίδιος ο ερωτώμενος αντιμετωπίζει χρόνια προβλήματα υγείας, καταφατικά απαντά το 25% (βλ. Γράφημα 2.3.1.16).

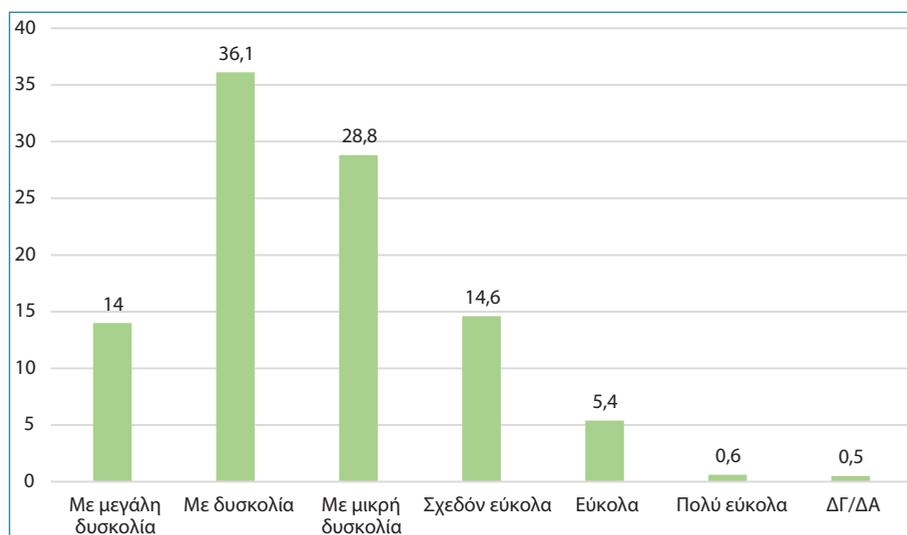
Γράφημα 2.3.1.16. Έχει κάποιο μέλος του νοικοκυριού σας χρόνια πρόβλημα υγείας ή χρόνια πάθηση (συμπεριλαμβάνεται και ο ερωτώμενος); (%)

Πηγή: Ερώτηση 1.18

2.3.2. Οικονομική κατάσταση

Με τη δεύτερη ενότητα του ερωτηματολογίου τα ερευνώμενα άτομα κλήθηκαν να απαντήσουν σε 10 ερωτήσεις σχετικά με την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους και εμμέσως τη δική τους ως μέλη του.

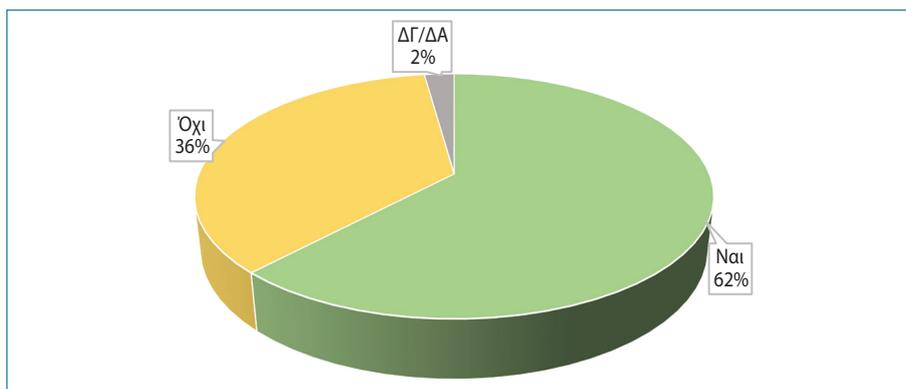
Όσον αφορά το κατά πόσο το νοικοκυριό τους καταφέρνει να τα «βγάλει πέρα» με το μηνιαίο του εισόδημα, η πλειονότητα των ερωτηθέντων δήλωσε ότι αντιμετωπίζει δυσκολίες. Συγκεκριμένα, το 36,1% απάντησε «με δυσκολία», το 28,8% «με μικρή δυσκολία» και το 14% «με μεγάλη δυσκολία». Μόνο το 14,6% απάντησε ότι τα βγάζει πέρα «σχεδόν εύκολα», ενώ πολύ μικρότερα ποσοστά δήλωσαν ότι τα καταφέρνουν «εύκολα» (5,4%) ή «πολύ εύκολα» (0,6%)· βλ. Γράφημα 2.3.2.1.

Γράφημα 2.3.2.1 Σκεπτόμενος/η το συνολικό μηνιαίο εισόδημα του νοικοκυριού σας, θα λέγατε ότι η οικογένειά σας καταφέρνει να τα βγάλει πέρα... (%)

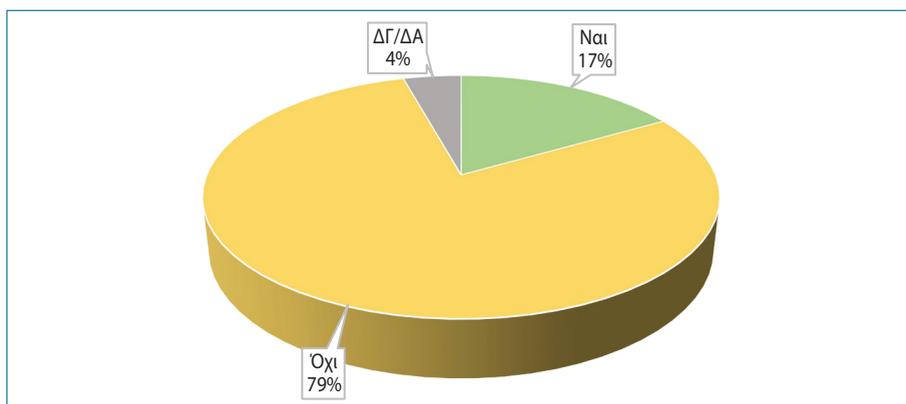
Πηγή: Ερώτηση 2.1

Παράλληλα, αδυναμία να ανταποκριθεί σε έκτακτες ή απροσδόκητες δαπάνες ύψους 500 ευρώ (χωρίς να δανειστεί χρήματα) δηλώνει πάνω από ένα στα τρία νοικοκυριά (36%). Στην αντίστοιχη ερώτηση που επικεντρώνεται στη δυνατότητα του νοικοκυριού να καλύψει κάποια έκτακτη ανάγκη ύψους 5.000 ευρώ (χωρίς δανεισμό), το ποσοστό των νοικοκυριών που δηλώνει αδυναμία κάλυψης δαπάνης αυτού του ύψους ανέρχεται στο 79% (Γραφήματα 2.3.2.2 και 2.3.2.3).

Γράφημα 2.3.2.2. Μπορεί το νοικοκυριό σας να πληρώσει έκτακτες ή απροσδόκητες δαπάνες ύψους 500 ευρώ χωρίς να δανειστεί χρήματα; (%)

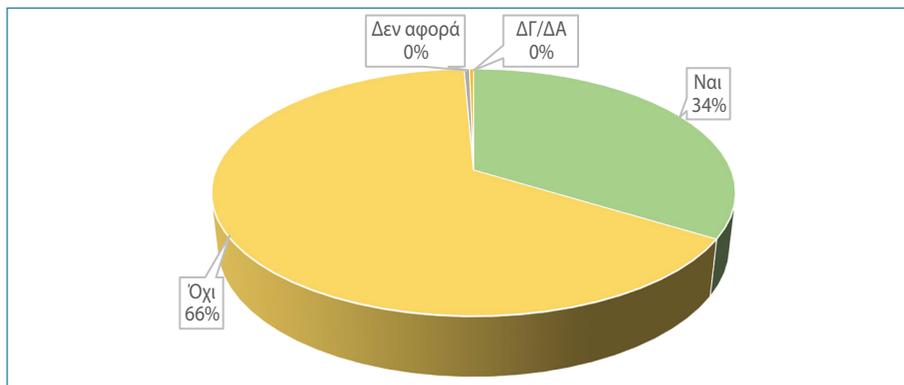
Πηγή: Ερώτηση 2.2

Γράφημα 2.3.2.3. Μπορεί το νοικοκυριό σας να πληρώσει έκτακτες ή απροσδόκητες δαπάνες ύψους 5.000 ευρώ χωρίς να δανειστεί χρήματα; (%)

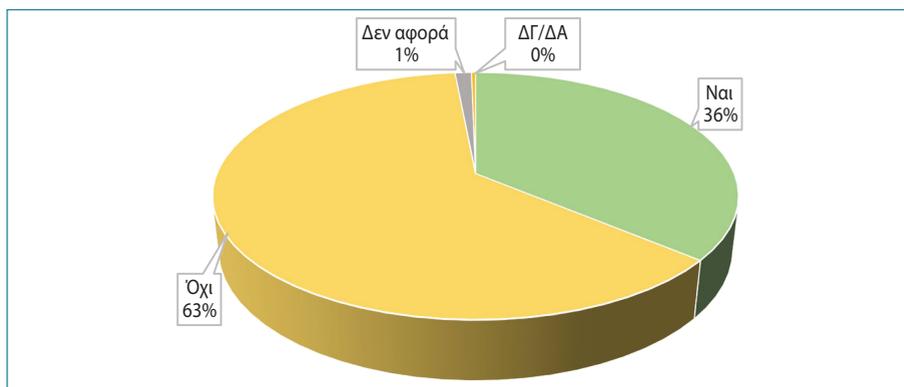
Πηγή: Ερώτηση 2.3

Ζητήθηκε επίσης από τους ερευνώμενους να δηλώσουν εάν τους τελευταίους 12 μήνες αναγκάστηκε το νοικοκυριό τους να ανεχτεί το κρύο ή/και τη ζέστη προκειμένου να εξοικονομήσουν χρήματα και να κρατήσουν τα έξοδα χαμηλά. Ειδικότερα, ένα στα τρία νοικοκυριά (34%) δήλωσε ότι ανέχτηκε το κρύο τους τελευταίους 12 μήνες προκειμένου να κρατήσει τα έξοδα του νοικοκυριού χαμηλά. Σχεδόν ισόποσο (36%) εμφανίζεται και το ποσοστό των νοικοκυριών που αναγκάστηκε να ανεχτεί τη ζέστη προκειμένου να εξοικονομήσει χρήματα τους τελευταίους 12 μήνες· βλ. Γραφήματα 2.3.2.4 και 2.3.2.5.

Γράφημα 2.3.2.4. Κατά τους τελευταίους 12 μήνες, έχετε ανεχτεί το κρύο για να εξοικονομήσετε χρήματα, προκειμένου να κρατήσετε τα έξοδα σας χαμηλά; (%)

Πηγή: Ερώτηση 2.4

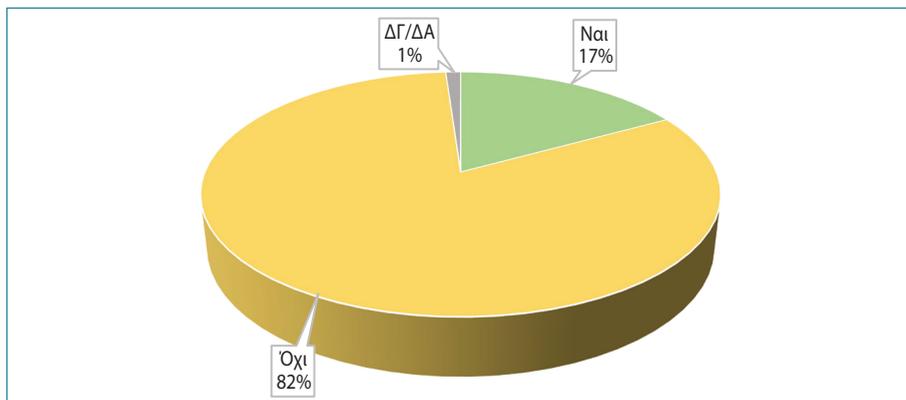

Γράφημα 2.3.2.5. Κατά τους 12 δώδεκα μήνες, έχετε ανεχτεί τη ζέστη για να εξοικονομήσετε χρήματα, προκειμένου να κρατήσετε τα έξοδα σας χαμηλά; (%)

Πηγή: Ερώτηση 2.5

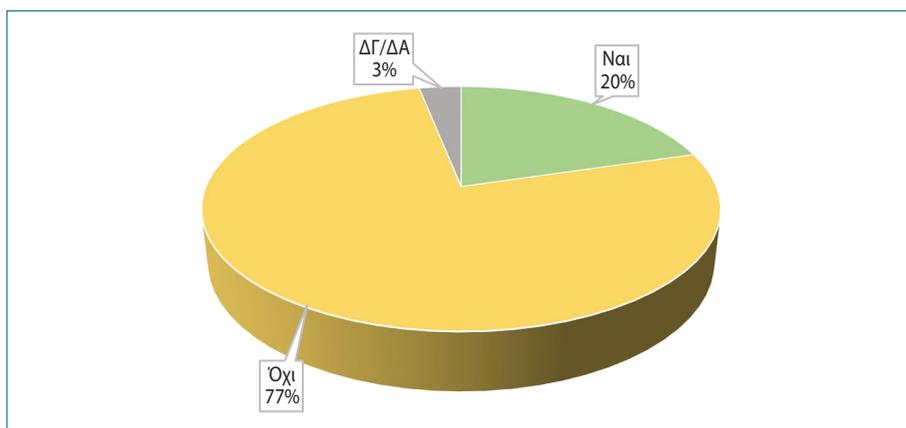
Ληξιπρόθεσμες οφειλές σε λογαριασμούς (ρεύματος, φυσικού αερίου, τηλεφώνου, νερού κ.λπ.) λόγω οικονομικής αδυναμίας εξόφλησής τους αναφέρει το 17% των νοικοκυριών, όπως φαίνεται στο Γράφημα 2.3.2.6.

Αντίστοιχη εικόνα αναφορικά με την ένταση της οικονομικής πίεσης προκύπτει και από την ερώτηση που ζητάει από τους ερευνώμενους να δηλώσουν εάν είχε το νοικοκυριό τη δυνατότητα να αποταμιεύσει χρήματα τα δύο τελευταία χρόνια, με το 77% των ερωτώμενων να αναφέρει ότι δεν είχε τη δυνατότητα αποταμίευσης μέρος του εισοδήματός του την τελευταία διετία (Γράφημα 2.3.2.7).

Γράφημα 2.3.2.6. Έχει το νοικοκυριό σας ληξιπρόθεσμες οφειλές σε λογαριασμούς, όπως ρεύμα, φυσικό αέριο, τηλέφωνο, νερό κ.λπ., λόγω αδυναμίας εξόφλησής τους; (%)

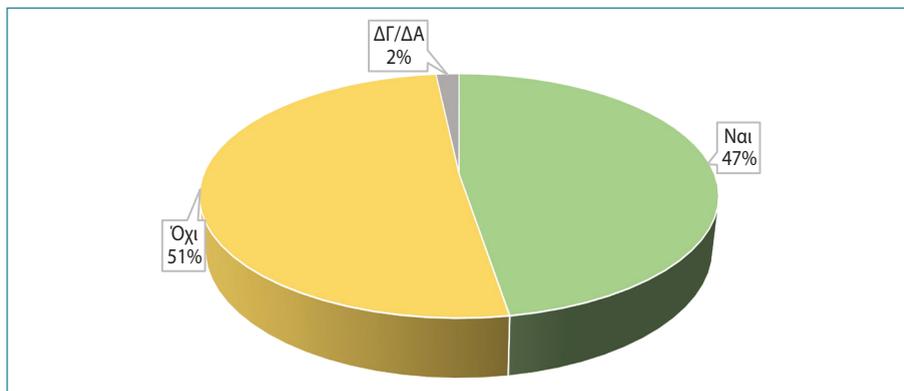
Πηγή: Ερώτηση 2.6

Γράφημα 2.3.2.7. Τα τελευταία δύο χρόνια ήταν το νοικοκυριό σας σε θέση να αποταμιεύει χρήματα; (%)

Πηγή: Ερώτηση 2.7

Στην ερώτηση που αφορούσε εάν το νοικοκυριό έχει τη δυνατότητα να καλύψει το κόστος διακοπών διάρκειας μίας εβδομάδας για όλα τα μέλη του, το 50,9% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι δεν διαθέτει την απαιτούμενη οικονομική δυνατότητα, ενώ το 47,4% απάντησε θετικά, όπως φαίνεται στο Γράφημα 2.3.2.8. Ποσοστό 1,7% επέλεξε να μην απαντήσει.

Γράφημα 2.3.2.8. Έχει το νοικοκυριό σας την οικονομική δυνατότητα να πληρώσει για μία εβδομάδα τον χρόνο διακοπές για όλα τα μέλη του; (%)

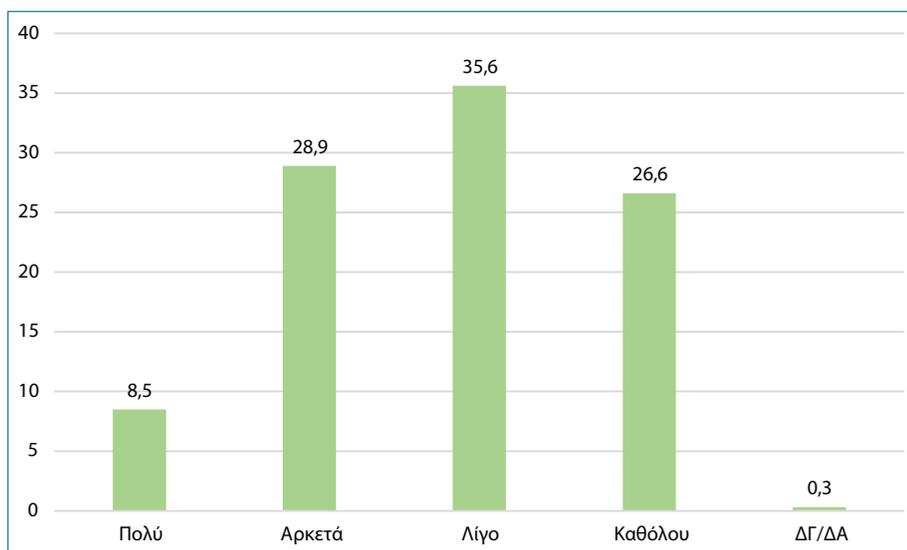
Πηγή: Ερώτηση 2.8

Τέλος, εκτός από τις ερωτήσεις που επιτρέπουν την αποτύπωση της υποκειμενικής οικονομικής κατάστασης του νοικοκυριού, στο ερωτηματολόγιο της έρευνας έχει επίσης συμπεριληφθεί μία ερώτηση που ζητάει από τους ερευνώμενους να δηλώσουν το συνολικό καθαρό μηνιαίο εισόδημα του νοικοκυριού (δηλαδή το άθροισμα του ατομικού καθαρού εισοδήματος όλων των μελών του νοικοκυριού σε έναν τυπικό μήνα, συν τις εισροές εισοδήματος σε επίπεδο νοικοκυριού, όπως για παράδειγμα το εισόδημα από ενοίκια ή από επιδόματα). Ειδικότερα, η πληροφορία για το συνολικό καθαρό μηνιαίο εισόδημα του νοικοκυριού συλλέγεται ως συνεχής μεταβλητή (με τους ερευνώμενους να δηλώνουν το ύψος του μηνιαίου εισοδήματος του νοικοκυριού τους). Για τους ερευνώμενους που απάντησαν ΔΓ/ΔΑ στην ερώτηση για το ακριβές ύψος του εισοδήματός τους, ακολούθησε μια επιπλέον ερώτηση, στην οποία τους ζητήθηκε να αναφέρουν ένα εύρος (ως ένδειξη τάξης μεγέθους) του εισοδήματός τους, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να επιλέξουν από μια σειρά κλιμακίων εισοδήματος, ποιο κλιμάκιο θεωρούν ότι είναι εκείνο που προσεγγίζει καλύτερα την τάξη μεγέθους του εισοδήματός τους. Και για τις δύο ερωτήσεις «Ερώτηση 2.9. Πόσο ήταν το συνολικό καθαρό εισόδημα το οποίο ολόκληρο το νοικοκυριό σας έχει σε έναν τυπικό μήνα» και «Ερώτηση 2.10. Ποιο είναι το συνολικό (όλων των μελών αθροιστικά) καθαρό μηνιαίο εισόδημα του νοικοκυριού σας; (επιλογή μίας κλίμακας εισοδήματος)» η επεξεργασία των απαντήσεων θα ολοκληρωθεί με την τελική δημοσίευση των δεδομένων, η οποία έπεται χρονικά της ερευνητικής έκθεσης.

2.3.3. Πλαίσιο αναφοράς

Οι ερωτήσεις της ενότητας με τίτλο «Πλαίσιο αναφοράς» απευθύνθηκαν στα ερευνώμενα άτομα στο τέλος του ερωτηματολογίου. Στην ανά χείρας αναφορά παρουσιάζονται σε αυτό το σημείο, προκειμένου να ολοκληρωθεί η περιγραφή των ατόμων και των νοικοκυριών του δείγματος. Στην τρέχουσα υποενότητα σχολιάζονται οι απαντήσεις σε ερωτήματα που αναφέρονται σε τέσσερις διακριτές αλλά αλληλένδετες διαστάσεις. Η πρώτη διάσταση αφορά το ενδιαφέρον για την πολιτική. Η δεύτερη επικεντρώνεται στον τρόπο με τον οποίο οι συμμετέχοντες προσδιορίζουν τη σχέση τους με την πολιτική. Η τρίτη και η τέταρτη διάσταση εστιάζουν στην υποκειμενική αίσθηση ελευθερίας επιλογών και ικανοποίησης που νιώθουν οι ερωτώμενοι για τη ζωή τους, όπως αυτή αποτυπώνεται μέσω επιλογών σε 10βάθμια κλίμακα. Οι διαστάσεις αυτές συμβάλλουν στην κατανόηση τόσο της πολιτικής συμμετοχής όσο και της υποκειμενικής αντίληψης των ατόμων για την ευημερία τους.

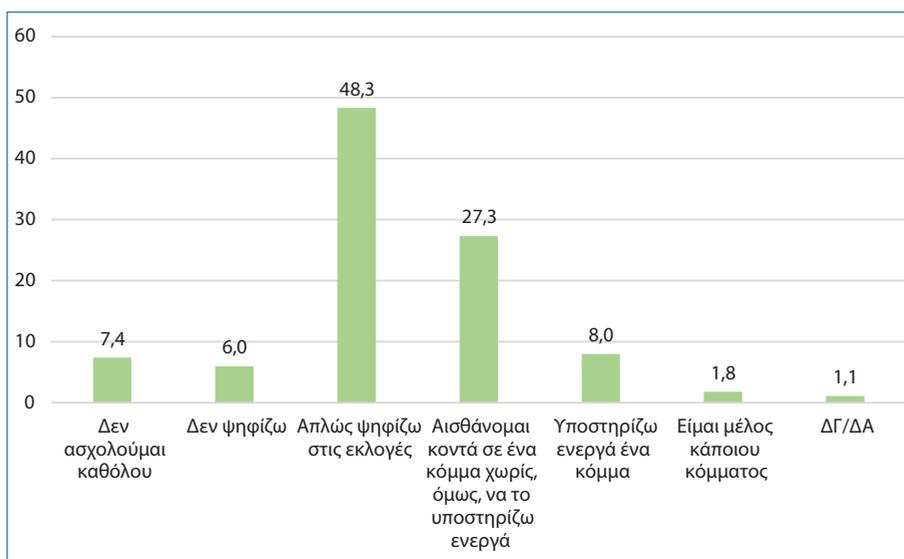
Ξεκινώντας με τα ευρήματα για την κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση σχετικά με το ενδιαφέρον για την πολιτική, η εικόνα που προκύπτει, όπως φαίνεται στο Γράφημα 2.3.3.1, δείχνει ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων δηλώνει περιορισμένο ενδιαφέρον: το 35,6% ενδιαφέρεται «λίγο» και το 26,6% «καθόλου». Μόνο το 8,5% δηλώνει ότι ενδιαφέρεται «πολύ», ενώ περίπου τρεις στους δέκα (28,9%) απαντούν ότι ενδιαφέρονται «αρκετά».

Γράφημα 2.3.3.1. Πόσο σας ενδιαφέρει η πολιτική; (%)

Πηγή: Ερώτηση 6.1

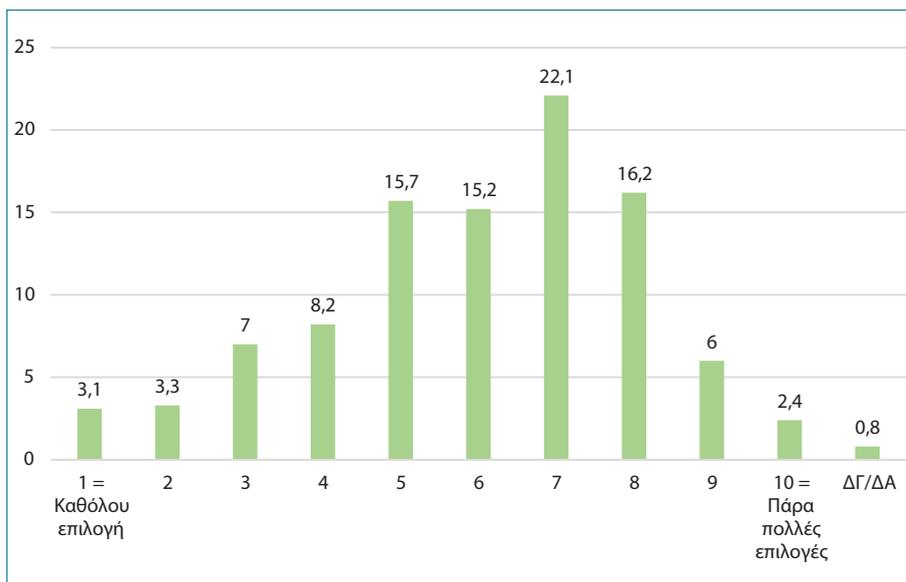
Οι απαντήσεις σχετικά με τη σχέση των ερωτώμενων με την πολιτική δείχνουν ότι σχεδόν οι μισοί (48,3%) απλώς ψηφίζουν στις εκλογές, ενώ σημαντικό ποσοστό (27,3%) δηλώνει ότι αισθάνεται κοντά σε κάποιο κόμμα χωρίς να εκδηλώνει ενεργή υποστήριξη. Μόνο το 9,8% έχει ενεργό ρόλο (είτε ως υποστηρικτές είτε ως μέλη ενός κόμματος), ενώ ένα 13,4% δηλώνει πλήρη αποστασιοποίηση είτε μέσω αποχής είτε μέσω μη συμμετοχής στις εκλογές (Γράφημα 2.3.3.2).

Γράφημα 2.3.3.2. Ποια από τις παρακάτω φράσεις αποδίδει καλύτερα τη σχέση σας με την πολιτική;

Πηγή: Ερώτηση 6.2

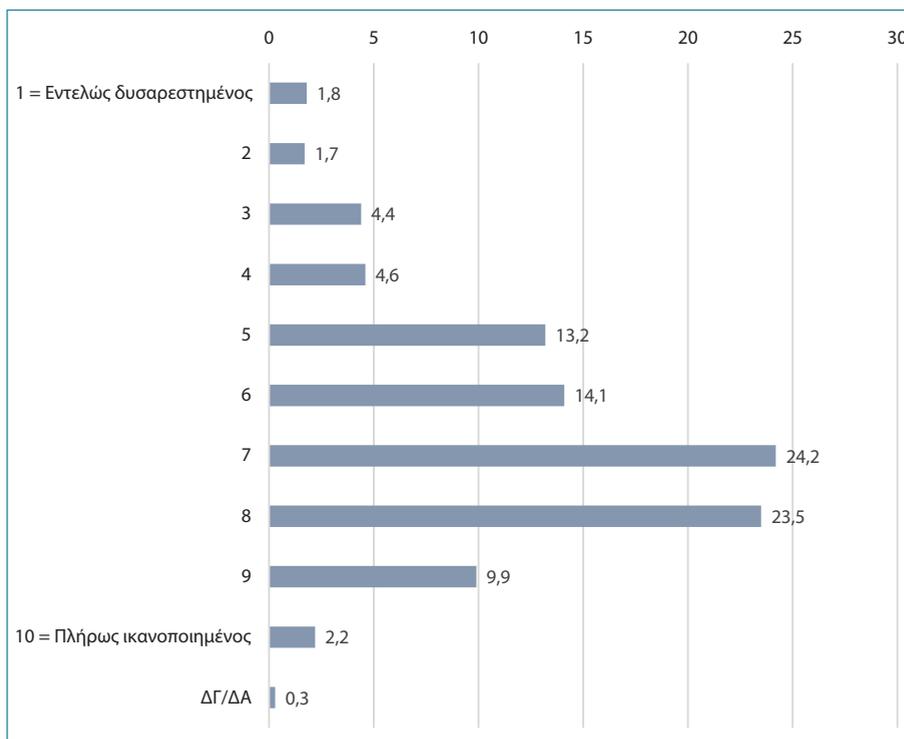
Οι απαντήσεις στην ερώτηση για την υποκειμενική αίσθηση ελευθερίας επιλογών και ελέγχου στη ζωή δείχνουν μια κατανομή με σχετική έμφαση στις μεσαίες τιμές της 10βάθμιας κλίμακας. Η πλειονότητα των ερωτώμενων συγκεντρώνεται στις τιμές 5 έως 8 (69,2%), με κορυφή στην τιμή 7 (22,1%), υποδηλώνοντας μια σχετικά θετική αλλά όχι απόλυτα σίγουρη αίσθηση ελέγχου. Αντίθετα, μόνο ένα μικρό ποσοστό (6,4%) τοποθετείται στα δύο ακραία σημεία της κλίμακας (1 ή 10), δείχνοντας ότι οι περισσότεροι βιώνουν την καθημερινότητά τους μέσα σε ένα φάσμα περιορισμένης αλλά όχι ανύπαρκτης αυτονομίας· βλ. Γράφημα 2.3.3.3.

Γράφημα 2.3.3.3. Κάποιοι άνθρωποι αισθάνονται ότι έχουν απόλυτη ελευθερία επιλογής και έλεγχο στη ζωή τους, ενώ κάποιοι άλλοι νιώθουν πως οτιδήποτε κάνουν δεν έχει καμιά πραγματική επίδραση σε αυτά που τους συμβαίνουν. Σε μια κλίμακα όπου το «1» σημαίνει «καθόλου επιλογή» και το «10» σημαίνει «πάρα πολλές επιλογές» (για να προσδιορίσετε πόση ελευθερία επιλογής και έλεγχο αισθάνεστε ότι έχετε πάνω στον τρόπο που κυλά η ζωή σας) τι θα επιλέγατε;

Πηγή: Ερώτηση 6.3

Οι απαντήσεις σχετικά με τον βαθμό ικανοποίησης από τη ζωή αποτυπώνουν μία κατά κύριο λόγο θετική εικόνα. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων, δηλαδή ποσοστό 71,8%, τοποθετείται στις ανώτερες βαθμίδες της κλίμακας (τιμές 6 έως 9), με τις κορυφαίες συγκεντρώσεις να εντοπίζονται στις τιμές 7 (24,2%) και 8 (23,5%). Αντίθετα, χαμηλές τιμές ικανοποίησης (1 έως 4) καταγράφονται στο 12,5% των απαντήσεων, υποδηλώνοντας ότι, συνολικά, οι περισσότεροι δηλώνουν ικανοποιημένοι –αν και όχι απολύτως– με τη ζωή τους αυτήν την περίοδο (Γράφημα 2.3.3.4).

Γράφημα 2.3.3.4. Παίρνοντας υπόψη όλα τα δεδομένα, πόσο ικανοποιημένος/η είστε από τη ζωή σας αυτό τον καιρό; Σε μια κλίμακα σύμφωνα με την οποία «1» σημαίνει «εντελώς δυσαρεστημένος» και «10» «πλήρως ικανοποιημένος», πού θα τοποθετήσετε την ικανοποίηση με τη ζωή σας συνολικά;

Πηγή: Ερώτηση 6.4

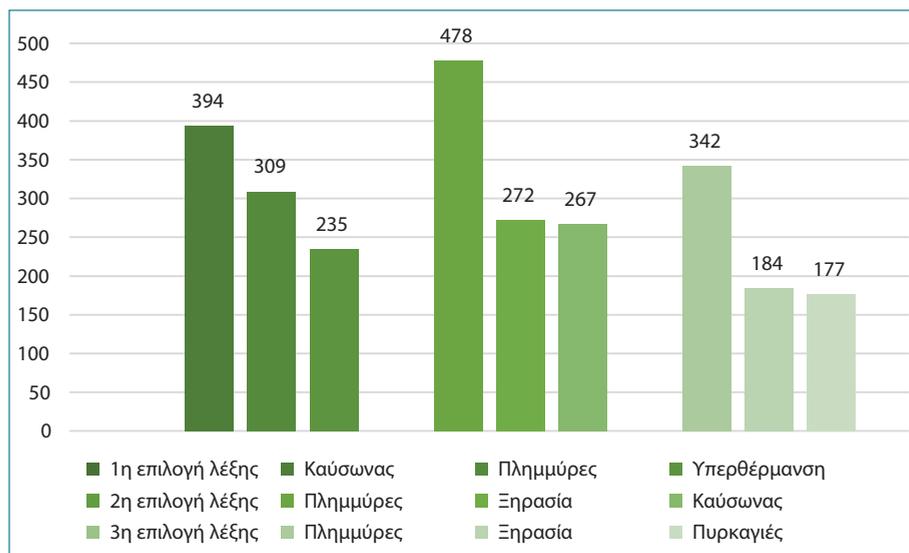
3 ΠΡΩΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Μέχρι αυτό το σημείο έχουν παρουσιασθεί δεδομένα της έρευνας τα οποία σκοπό είχαν να περιγράψουν με τον πιο λεπτομερή, κατά το δυνατόν, τρόπο τα ερευνώμενα άτομα του δείγματος. Ακόμη και για μεταβλητές που σχετίζονται άμεσα με το αντικείμενο της έρευνας επιλέχθηκε η παρουσίαση των απλών κατανομών στο σύνολο του σταθμισμένου δείγματος αντί για την παρουσίαση περισσότερο σύνθετων συσχετίσεων. Η επιλογή αυτή –των απλών κατανομών– ακολουθείται και στη συνέχεια. Τα πρώτα ευρήματα της έρευνας θα παραμείνουν ακριβώς «πρώτα» για το σύνολο της ερευνητικής έκθεσης. Με άλλα λόγια, δεν θα παρουσιασθούν οι απαντήσεις στα ποικίλα ερωτήματα για την πράσινη μετάβαση, τον ψηφιακό μετασχηματισμό και τη διττή μετάβαση ανά περιφέρεια, ανά φύλο, ανά ηλικιακή ομάδα, ανά εκπαιδευτικό επίπεδο, ανά κατάσταση απασχόλησης κ.ο.κ. Όπως δεν θα παρουσιασθούν και οι μεθοδολογικές πρακτικές για την κατασκευή σύνθετων δεικτών σε καθορισμένες ομάδες ερωτήσεων και απαντήσεων. Οι ερωτήσεις και οι απαντήσεις για τα κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά, την οικονομική κατάσταση και το πλαίσιο αναφοράς θα συσχετισθούν με τα ευρήματα των μεταβάσεων για συγκεκριμενοποιήσεις, εξειδικεύσεις, γενικεύσεις σε άλλες ήδη προγραμματισμένες εκδόσεις του JustReDI. Βεβαίως, μέχρι τότε το συνολικό υλικό της έρευνας στη λεπτομέρεια του θα είναι ελεύθερα προσβάσιμο σε κάθε επιστήμονα ή φορέα της ακαδημαϊκής και ερευνητικής κοινότητας, σε κάθε φορέα χάραξης πολιτικής στην Ελλάδα καθώς και στο ευρύτερο κοινό με γνήσιο ενδιαφέρον για τα αντικείμενα των μεταβάσεων.

3.1. Πράσινη μετάβαση

Στο ερωτηματολόγιο της έρευνας εντάχθηκαν συνολικά 28 ερωτήσεις που αφορούν την πράσινη μετάβαση, αποσκοπώντας στην αποτύπωση των στάσεων,

αντιλήψεων, συμπεριφορών και προθέσεων της ελληνικής κοινωνίας για το θέμα. Μεταξύ άλλων, με την παραπάνω σκοπιμότητα διερευνώνται οι πολιτικές για την πράσινη μετάβαση και οι θεσμοί και οι φορείς που εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα στη διαμόρφωση και εφαρμογή των πολιτικών. Στο επίκεντρο τίθενται και οι εκτιμώμενες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, η αντίληψη κινδύνου και η πρόθεση για ανάληψη ατομικής ή συλλογικής δράσης.

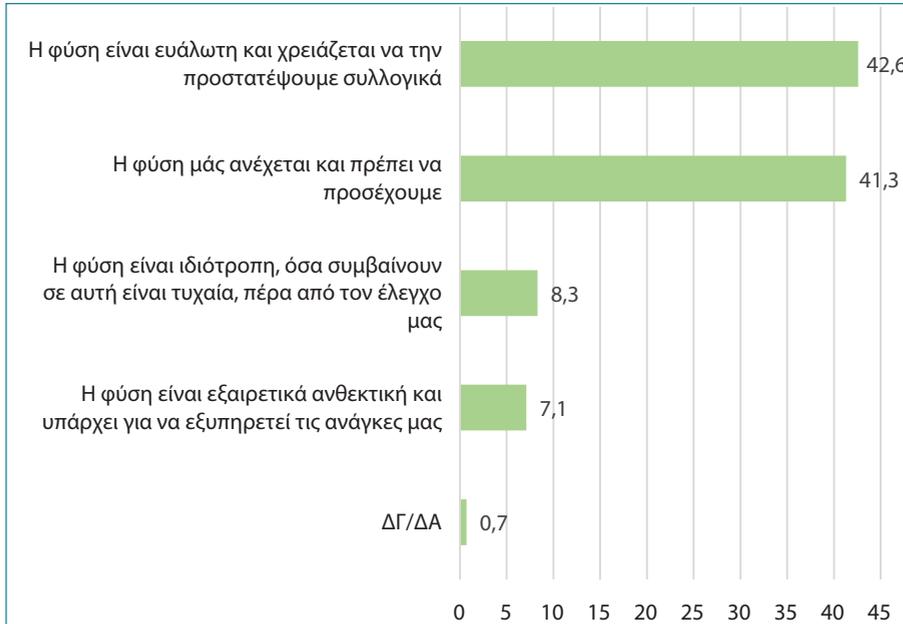
Γράφημα 3.1.1. Πείτε μου τρεις λέξεις που σας έρχονται στο μυαλό όταν ακούτε τη φράση «κλιματική αλλαγή».

Πηγή: Ερώτηση 3.1

Η επεξεργασία των απαντήσεων στο συγκεκριμένο ερώτημα (οι οποίες δυνητικά θα μπορούσαν να αθροίζουν 15.000 λέξεις) βρίσκεται σε ένα πολύ πρώιμο στάδιο. Με δεδομένη αυτή την αντικειμενική δυσχέρεια και με έναν τελείως ενδεικτικό τρόπο, στο Γράφημα 3.1.1 παρουσιάζονται ορισμένες απλές κατανομές για τις τρεις πρώτες λέξεις σε καθεμία από τις τρεις επιλογές που είχαν στη διάθεσή τους τα ερευνώμενα άτομα, όσον αφορά την «κλιματική αλλαγή».

Στο Γράφημα 3.1.2. αποτυπώνονται οι διαφορετικοί τρόποι θεώρησης της φύσης από τους ερωτώμενους. Το 42,6% υιοθετεί την άποψη ότι «η φύση είναι ευάλωτη και χρειάζεται να την προστατεύσουμε συλλογικά», ενώ εξίσου υψηλό (41,3%) είναι το ποσοστό εκείνων που θεωρούν ότι «η φύση μας ανέχεται και πρέπει να προσέχουμε». Ιδιαίτερως χαμηλά είναι τα ποσοστά των ερωτώμενων που αντιλαμβάνονται τη φύση ως εξαιρετικά ανθεκτική και ότι υπάρχει για

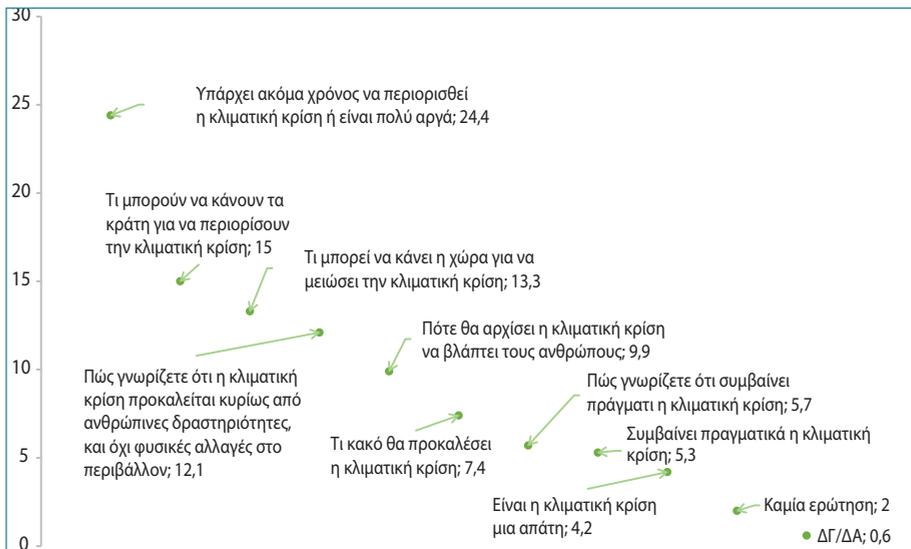
να εξυπηρετεί τις ανάγκες των ανθρώπων ή ως ιδιότροπη, υπό την έννοια ότι βρίσκεται πέρα από τον ανθρώπινο έλεγχο.

Γράφημα 3.1.2. Με ποια από τις παρακάτω περιγραφές θα λέγατε ότι ταιριάζει περισσότερο η προσωπική σας άποψη; (%)

Πηγή: Ερώτηση 3.2

Επιπλέον, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνα να διατυπώσουν μία μόνο ερώτηση που θα ήθελαν να κάνουν σε έναν ειδικό όσον αφορά την κλιματική αλλαγή/κρίση. Όπως φαίνεται στο Γράφημα 3.1.3., η πλειονότητα (52,2%) θέτει ερωτήσεις που συνδέονται με τα χρονικά περιθώρια και τους τρόπους αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής/κρίσης. Συγκεκριμένα, το 24,4% θα ρωτούσε έναν ειδικό αν υπάρχει ακόμη χρόνος για να περιορισθεί η κλιματική κρίση, ενώ το 15% και το 13,3% αντίστοιχα θα ρωτούσαν τι μπορούν να κάνουν τα κράτη γενικά και ειδικότερα η χώρα μας για να περιορισθεί η κλιματική αλλαγή. Αξίζει, όμως, να σημειωθεί ότι ιδιαίτερος υψηλό ποσοστό (27,7%) θέτει ερωτήματα που υποκρύπτουν την απόρριψη της κλιματικής αλλαγής, καθώς δεν φαίνεται να είναι πεπεισμένο ότι η κλιματική κρίση προκαλείται κυρίως από ανθρώπινες δραστηριότητες και όχι από φυσικές αλλαγές στο περιβάλλον (12,1%) ή ότι συμβαίνει πραγματικά (11%) ή ότι δεν είναι φενάκη (4,2%). Μικρότερο είναι το ποσοστό εκείνων που φαίνονται να ανησυχούν για τις επικείμενες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και το πότε θα

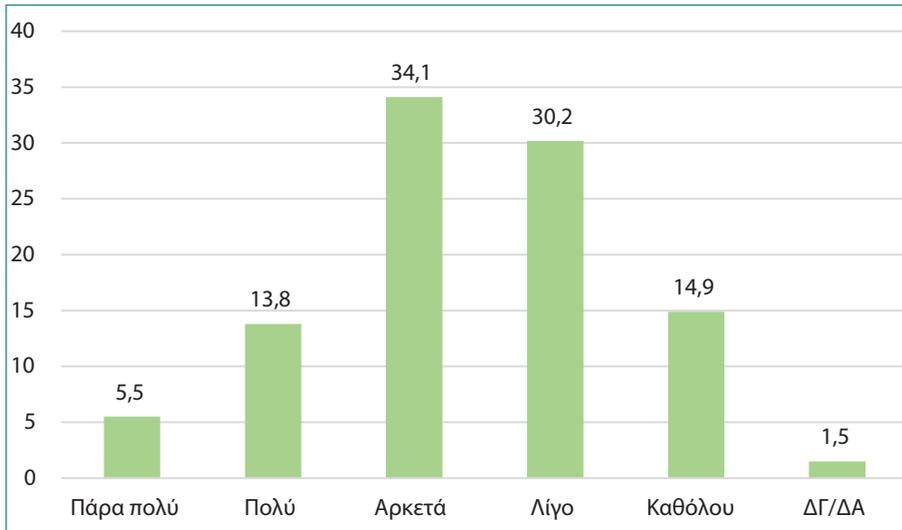
Γράφημα 3.1.3. Γίνεται μεγάλη συζήτηση για τις έννοιες «κλιματική αλλαγή» και «κλιματική κρίση». Εσείς προσωπικά αν θα μπορούσατε να ρωτήσετε έναν ειδικό ΜΙΑ ΜΟΝΟ ΕΡΩΤΗΣΗ ποια από τις παρακάτω ερωτήσεις θα επιλέγατε; (%)

Πηγή: Ερώτηση 3.3

αρχίσουν να γίνονται ορατές (17,4%), επιλέγοντας να διατυπώσουν αντίστοιχα ερωτήματα σε έναν ειδικό.

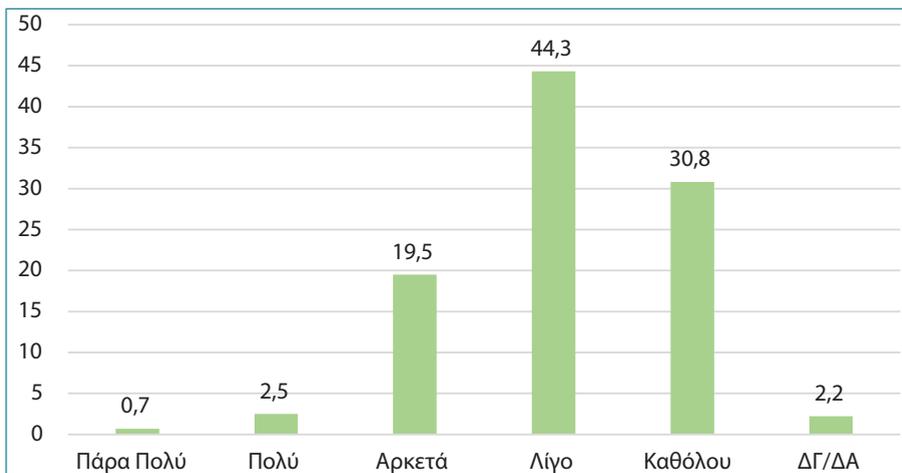
Ένα σημαντικό ποσοστό των συμμετεχόντων στην έρευνα εκτιμά ότι δεν επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την κλιματική αλλαγή, δηλώνοντας ότι έχει επιπτώσεις για τους ίδιους προσωπικά «λίγο» (30,2%) ή «καθόλου» (14,9%), ενώ «αρκετά» θεωρεί ότι επηρεάζεται από την κλιματική αλλαγή το 34,1% (Γράφημα 3.1.4.). Ενδεχομένως, τα προσωπικά βιώματα να επηρεάζουν τις αντιλήψεις και τις εκτιμήσεις περί έντασης και εγγύτητας του επερχόμενου κινδύνου, οι οποίες συνακόλουθα διατηρούν, αυξάνουν ή μειώνουν και την απόσταση από το πρόβλημα.

Η πλειονότητα των ερωτηθέντων δεν αναγνωρίζει κάποια προσωπική ευθύνη ή συμβολή στην κλιματική αλλαγή, καθώς εκτιμά ότι ευθύνεται «λίγο» (30,2%) ή «καθόλου» (14,2%) για αυτή (Γράφημα 3.1.5). Μάλιστα, το 68,6% υιοθετεί την άποψη πως «ό,τι και να κάνω εγώ για την προστασία του περιβάλλοντος δεν μετράει, αν και οι άλλοι δεν κάνουν το ίδιο». Ωστόσο, πολύ μεγάλο ποσοστό των ερωτώμενων (64,3%) δηλώνει ότι προτίθεται να χάσει κάποιες από τις καθημερινές του ανέσεις προκειμένου να προστατευθεί το περιβάλλον και διαφωνεί με την άποψη πως έχει σοβαρότερα πράγματα να κάνει από το να το προστατεύει (81%)· βλ. Γράφημα 3.1.6.

Γράφημα 3.1.4. Κατά πόσο νομίζετε ότι η κλιματική αλλαγή έχει επιπτώσεις σε εσάς προσωπικά σήμερα; (%)

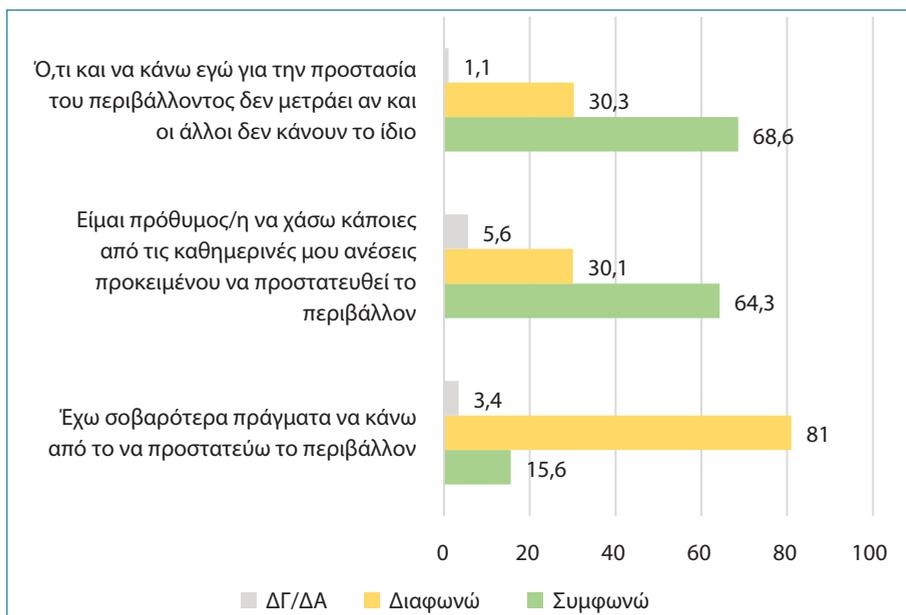
Πηγή: Ερώτηση 3.4

Γράφημα 3.1.5. Σε ποιον βαθμό θεωρείτε ότι ευθύνεστε προσωπικά για την κλιματική αλλαγή; (%)

Πηγή: Ερώτηση 3.5

Από την άλλη πλευρά, η πρόθεση των ερωτηθέντων για μεταβολή των καθημερινών ανέσεων και συνηθειών τους δεν συνεπάγεται απαραίτητα ότι αποδέχονται να επιβαρυνθούν οικονομικά προκειμένου να υλοποιηθούν τα προγράμματα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Στο σημείο αυτό

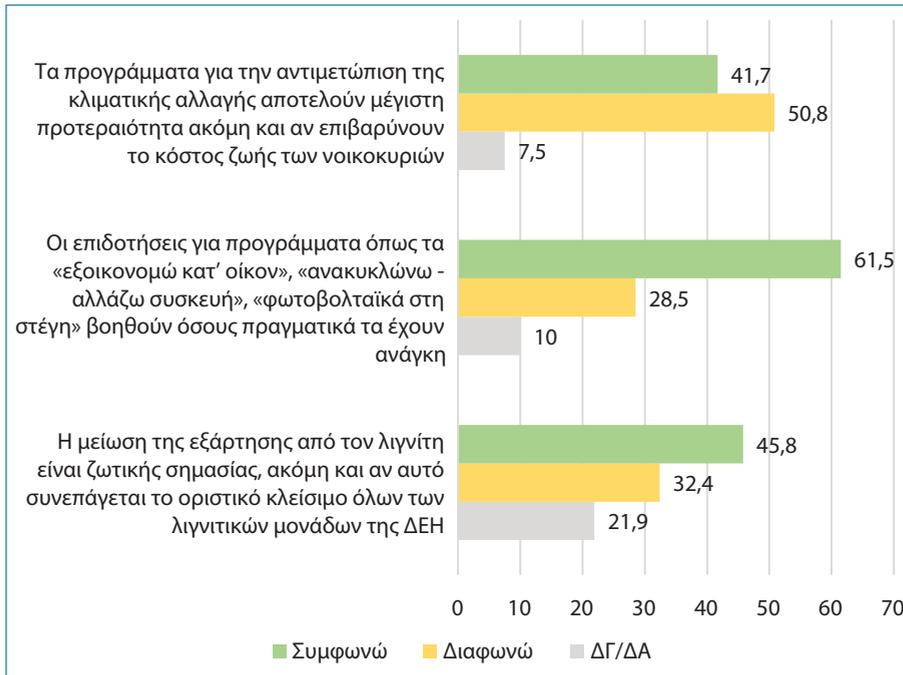
Γράφημα 3.1.6. Επιλέξτε αν συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω απόψεις (%)

Πηγή: Ερώτηση 3.6

οι απόψεις της κοινής γνώμης δίστανται. Το 50,8% των ερωτηθέντων διαφωνεί ότι «τα προγράμματα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής αποτελούν μέγιστη προτεραιότητα, ακόμη και αν επιβαρύνουν το κόστος ζωής των νοικοκυριών». Υψηλό πάντως είναι και το ποσοστό εκείνων που υποστηρίζουν την εν λόγω άποψη (41,7%) (Γράφημα 3.1.7).

Η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνα (45,8%) συμφωνεί ότι είναι ζωτικής σημασίας η μείωση της εξάρτησης από τον λιγνίτη, ακόμη και αν αυτό συνεπάγεται το οριστικό κλείσιμο όλων των λιγνιτικών μονάδων της ΔΕΗ, ενώ υψηλό παρουσιάζεται το ποσοστό εκείνων (61,5%) που αναγνωρίζουν ότι επωφελούνται αυτοί που έχουν πραγματικά ανάγκη από τις επιδοτήσεις που δίνονται μέσω των προγραμμάτων για την ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων, τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, όπως τα «εξοικονομώ κατ' οίκον», «ανακυκλώνω-αλλάζω συσκευή» και «φωτοβολταϊκά στη στέγη» (Γράφημα 3.1.7).

Δεν διαφεύγει της προσοχής ότι σχεδόν πέντε χρόνια μετά από την εφαρμογή του προγράμματος απολιγνιτοποίησης της χώρας και το κλείσιμο των εργοστασίων της ΔΕΗ, ένας στους τρεις συμμετέχοντες στην έρευνα (32,4%) δηλώνει αντίθετος με την απόφαση αυτή. Αντίστοιχο είναι και το ποσοστό εκείνων που αμφισβητούν τη δίκαιη και αποτελεσματική κατανομή των χρη-

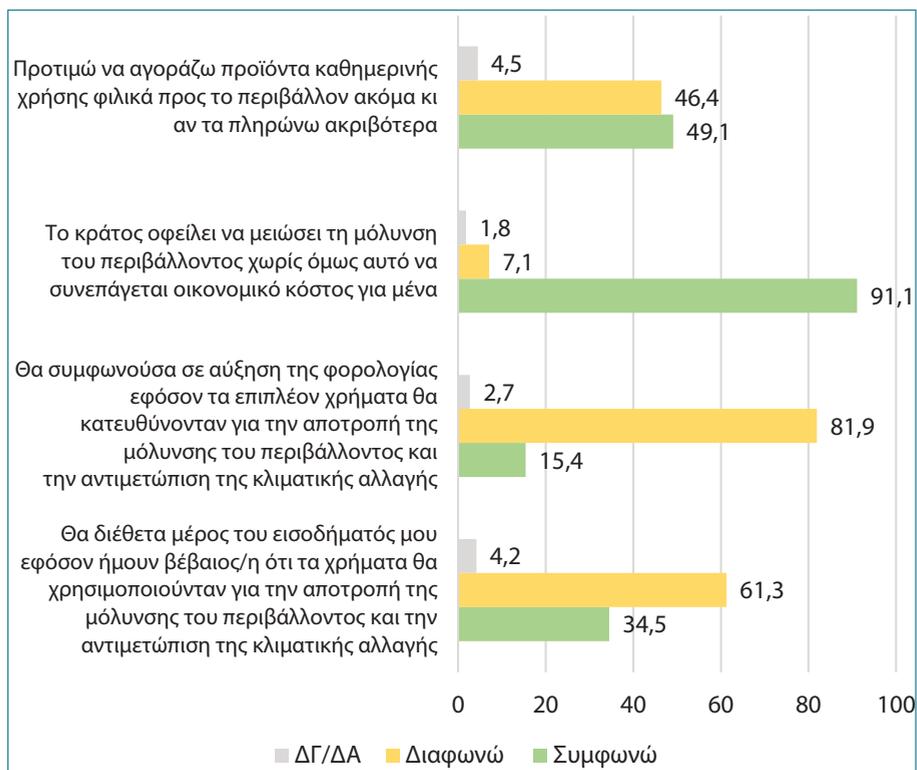

Γράφημα 3.1.7. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω απόψεις; (%)

Πηγή: Ερώτηση 3.7

ματοδοτικών πόρων, όπως οι προαναφερθείσες επιδοτήσεις, για τις οποίες δεν θεωρούν ότι βοηθούν τα νοικοκυριά που τις έχουν πραγματικά ανάγκη (28,5%) (Γράφημα 3.1.7).

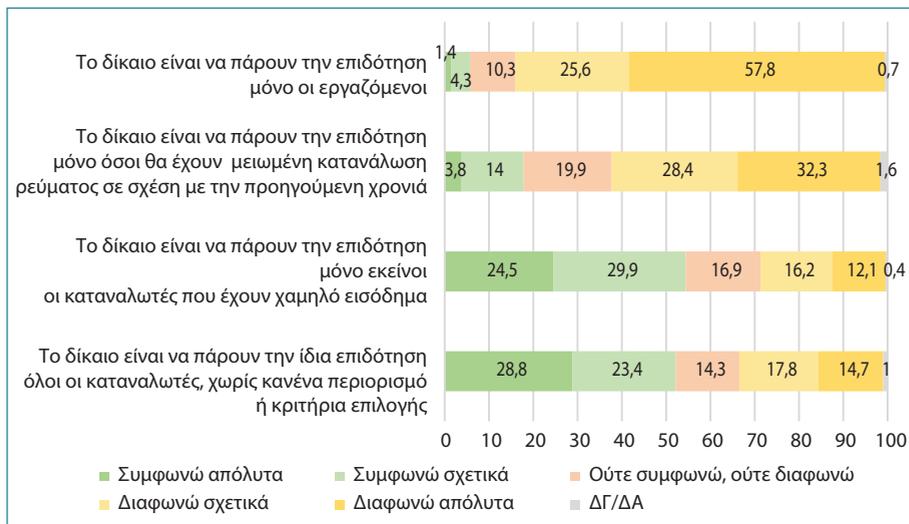
Από την έρευνα προκύπτει η ιδιαίτερος χαμηλή πρόθεση των πολιτών να επωμισθούν μέρος του οικονομικού κόστους για την προστασία του περιβάλλοντος, με τη συντριπτική πλειονότητα να θεωρεί ότι «το κράτος οφείλει να μειώσει την μόλυνση του περιβάλλοντος χωρίς αυτό να συνεπάγεται οικονομικό κόστος για τους ίδιους» (91,1%) και να διαφωνεί με «αύξηση της φορολογίας, εφόσον τα επιπλέον χρήματα θα κατευθύνονταν για την αποτροπή της μόλυνσης του περιβάλλοντος και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής» (81,9%) (Γράφημα 3.1.8). Σημαντικό, όμως, είναι και το ποσοστό των ερωτηθέντων που δηλώνουν ότι «θα διέθεταν μέρος του εισοδήματός τους αν ήταν βέβαιοι ότι τα χρήματα θα χρησιμοποιηθούν για την αποτροπή της ρύπανσης του περιβάλλοντος» (34,5). Ιδιαίτερη σημασία έχει το γεγονός πως οι μισοί δηλώνουν ότι προτιμούν να αγοράζουν «οικολογικού χαρακτήρα προϊόντα ακόμη κι αν τα πληρώνουν ακριβότερα» (49,1%) ενώ οι άλλοι μισοί (46,4%) το αντίθετο.

Γράφημα 3.1.8. Παρακαλούμε πείτε μας αν συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω προτάσεις (%)

Πηγή: Ερώτηση 3.8

Στο Γράφημα 3.1.9 αποτυπώνονται οι πεποιθήσεις της κοινής γνώμης όσον αφορά τη δίκαιη κατανομή πιθανών μελλοντικών επιδοτήσεων του κράτους στους λογαριασμούς του ρεύματος. Ιδιαίτερως μικρό είναι το ποσοστό που υποστηρίζει την άποψη ότι «δίκαιο είναι να πάρουν την επιδότηση μόνο οι εργαζόμενοι» (5,7%) ή «μόνο όσοι θα έχουν μειωμένη κατανάλωση ρεύματος σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά» (17,8%). Όσον αφορά τις απόψεις περί χρηματοδοτικής υποστήριξης μόνο των πιο ευάλωτων οικονομικά νοικοκυριών το 24,5% και το 29,9% δηλώνουν ότι συμφωνούν «απόλυτα» ή «σχετικά» αντιστοίχως με την άποψη ότι «το δίκαιο είναι να πάρουν την επιδότηση μόνο εκείνοι καταναλωτές που έχουν χαμηλό εισόδημα». Παρομοίως υψηλά είναι και τα ποσοστά εκείνων που τάσσονται υπέρ της παροχής επιδότησης στους λογαριασμούς ρεύματος όλων των καταναλωτών, χωρίς κανένα περιορισμό ή κριτήρια επιλογής (συμφωνώ απόλυτα: 28,8% και συμφωνώ σχετικά: 23,4%).

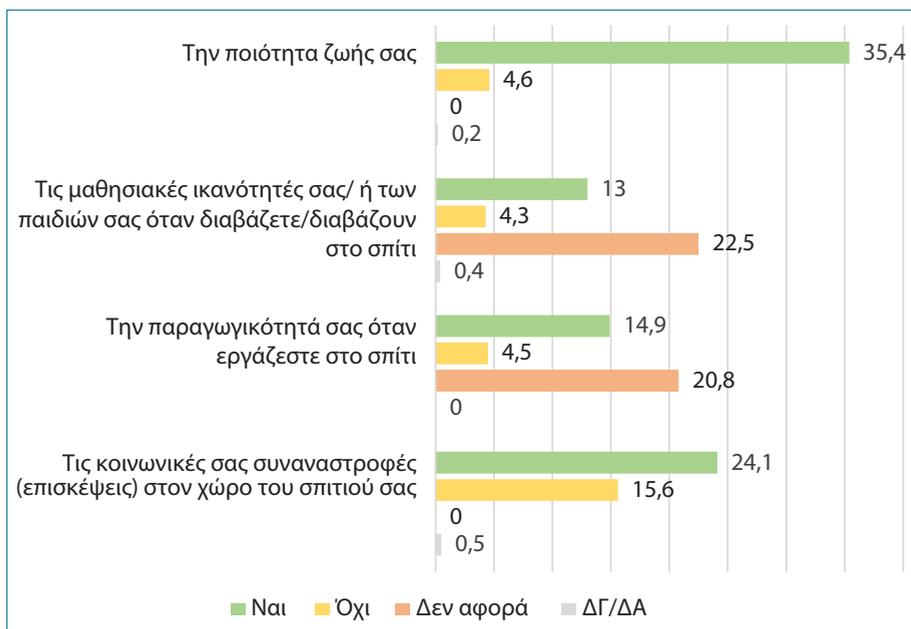

Γράφημα 3.1.9. Η «ενεργειακή μετάβαση» στη χώρα μας μπορεί να αυξήσει κι άλλο τις τιμές στο ρεύμα. Παρακάτω πείτε μας τη γνώμη σας για πιθανές μελλοντικές επιδοτήσεις του κράτους στους λογαριασμούς του ρεύματος (%)

Πηγή: Ερώτηση 3.9

Όπως φαίνεται στο Γράφημα 3.1.10, ένας στους τρεις (35,4%) θεωρεί ότι η αδυναμία ικανοποιητικής θέρμανσης ή/και δροσίσιμης του σπιτιού τους επηρεάζει γενικότερα την ποιότητα ζωής τους. Πολύ μικρότερα εμφανίζονται τα ποσοστά εκείνων που δηλώνουν ότι αυτή η κατάσταση επηρεάζει τις δικές τους μαθησιακές ικανότητες ή εκείνες των παιδιών τους (13%), την παραγωγικότητά τους (14,9%) ή/και τις κοινωνικές συναναστροφές στον χώρο του σπιτιού τους (24,1%).

Σημειώνεται ότι όπως και σε όλες τις άλλες περιπτώσεις πρόκειται για τις απόψεις του συνόλου των συμμετεχόντων στην έρευνα και όχι μονάχα εκείνων που διαβιούν σε συνθήκες ενεργειακής φτώχειας, υπό την έννοια της μη επαρκούς θέρμανσης και δροσίσιμης.

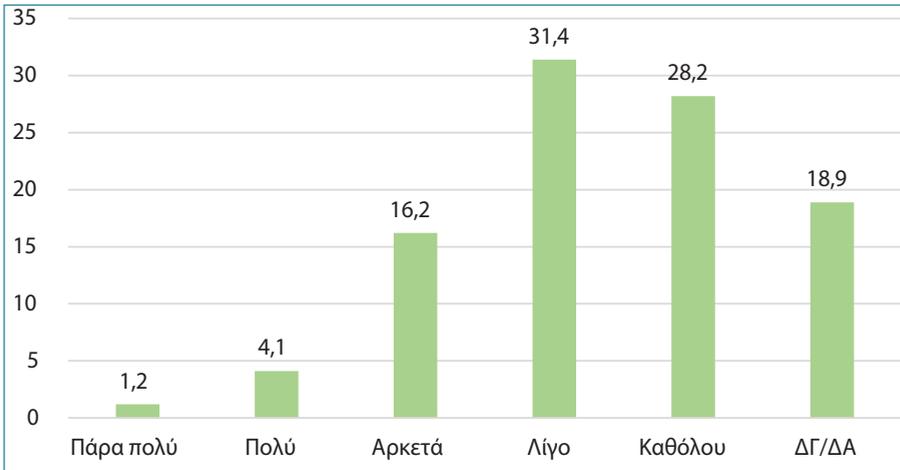

Γράφημα 3.1.10. Η αδυναμία ικανοποιητικής θέρμανσης ή/και δροσισμού του σπιτιού σας θεωρείτε ότι επηρεάζει (%)

Πηγή: Ερώτηση 3.10

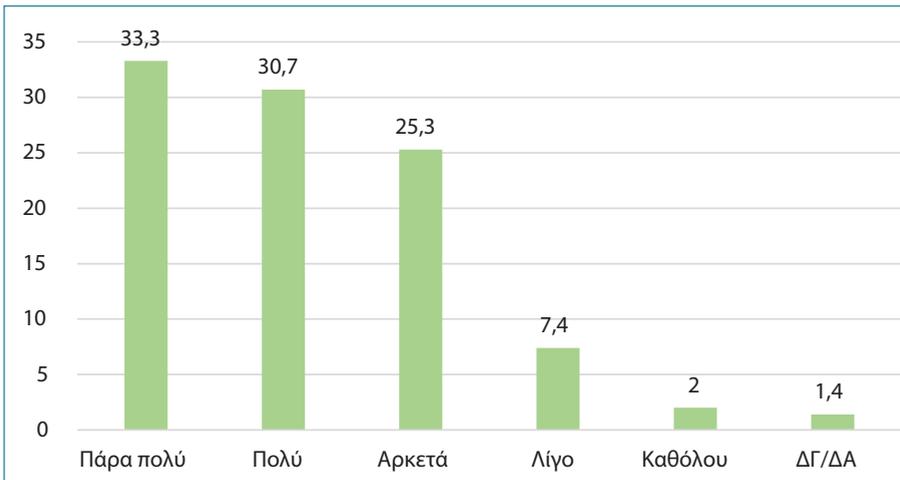
Η πλειονότητα των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η περιφέρεια όπου διαμένει επωφελείται απλώς «λίγο» (31,4%) ή και «καθόλου» (28,2%) από τις επενδύσεις στην πράσινη ενέργεια, όπως η δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Αξιοσημείωτο, όμως, είναι και το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν ότι δεν γνωρίζουν κάτι γι' αυτό (18,9%) (Γράφημα 3.1.11).

Οι περισσότεροι αναγνωρίζουν ότι τα άτομα με χαμηλότερα εισοδήματα είναι «πάρα πολύ» (33,3%) ή «πολύ» (30,7%) πιο ευάλωτα στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, όπως καύσωνες και πλημμύρες στην περιφέρειά τους (Γράφημα 3.1.12).

Γράφημα 3.1.11. Σε ποιον βαθμό θεωρείτε ότι η περιφέρεια που διαμένετε επωφελείται από τις επενδύσεις στην πράσινη ενέργεια (π.χ. δημιουργία θέσεων εργασίας, τοπικές επενδύσεις); (%)

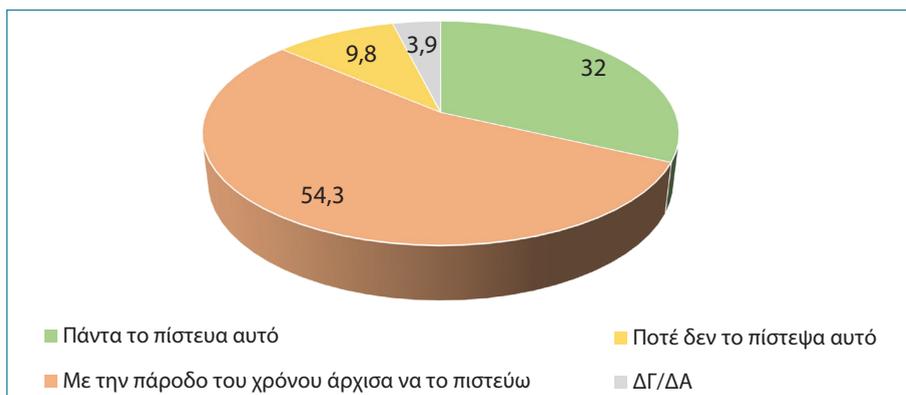
Πηγή: Ερώτηση 3.11

Γράφημα 3.1.12. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα άτομα με χαμηλότερα εισοδήματα είναι πιο ευάλωτα στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής (π.χ. καύσωνες, πλημμύρες) στην περιφέρειά σας; (%)

Πηγή: Ερώτηση 3.12

Η συντριπτική πλειονότητα του δείγματος αναγνωρίζει ότι η κλιματική αλλαγή αποτελεί σοβαρή και άμεση απειλή για τον πλανήτη (86,3%) με το 54,3% να δηλώνει ότι υιοθέτησε αυτή την άποψη με την πάροδο του χρόνου (Γράφημα 3.1.13). Είναι πιθανό η απάντηση αυτή να υποδηλώνει ότι οι πολύ

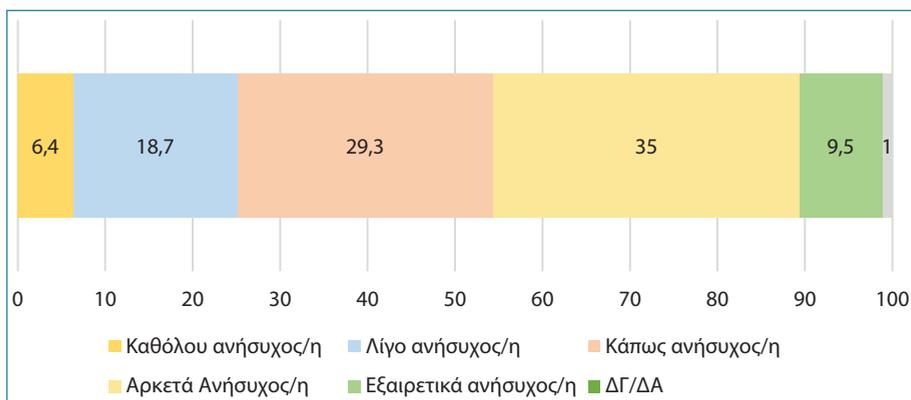

Γράφημα 3.1.13. Ορισμένοι θεωρούν πως η κλιματική αλλαγή αποτελεί σοβαρή και άμεση απειλή για τον πλανήτη. Εσείς τι θα λέγατε; (%)

Πηγή: Ερώτηση 3.13

πλευρες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής γίνονται ολοένα και περισσότερο ορατές ή αντιληπτές.

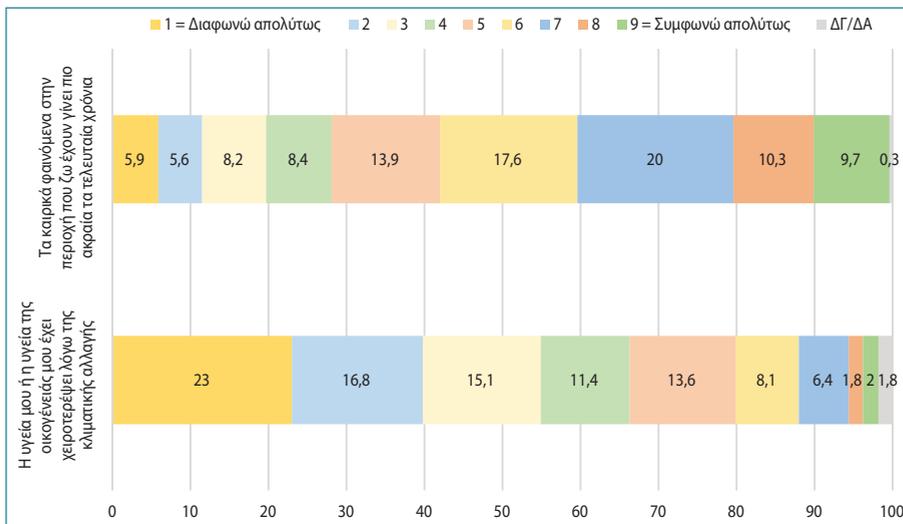
Η ανησυχία για τις μελλοντικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής παρουσιάζεται ως σημαντική με το 9,5% και το 35% των ερωτηθέντων να δηλώνουν «εξαιρετικά» ή «αρκετά» ανήσυχοι ότι η κλιματική αλλαγή θα κάνει τη ζωή δυσάρεστη για τους ίδιους και την οικογένειά τους (Γράφημα 3.1.14). Στον αντίποδα το 6,4% και το 18,7% των ερωτηθέντων δηλώνουν «καθόλου» ή «λίγο» ανήσυχοι για τον επερχόμενο κίνδυνο και τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής για εκείνους και την οικογένειά τους.

Γράφημα 3.1.14. Πόσο ανήσυχος/η είστε ότι η κλιματική αλλαγή θα κάνει τη ζωή εξαιρετικά δυσάρεστη για εσάς και την οικογένειά σας; (%)

Πηγή: Ερώτηση 3.14

Στο Γράφημα 3.1.15 αποτυπώνονται οι αντιλήψεις της ελληνικής κοινής γνώμης όσον αφορά την ένταση των καιρικών φαινομένων. Το 9,7% των ερωτηθέντων συμφωνούν «απολύτως» ότι τα τελευταία χρόνια τα καιρικά φαινόμενα έχουν γίνει πιο ακραία στην περιοχή όπου ζουν, ενώ σε μεγάλο βαθμό συμφωνεί με την άποψη αυτή το 10,3% (τιμή «8») και το 20% (τιμή «7»). Ωστόσο, στο ίδιο Γράφημα αποτυπώνεται ότι μεγάλο ποσοστό των ερωτώμενων δεν θεωρεί ότι η δική τους υγεία ή της οικογένειάς τους έχει χειροτερέψει λόγω της κλιματικής αλλαγής, δηλώνοντας ότι διαφωνούν «απολύτως» (τιμή 9: 23%) ή σε μεγάλο βαθμό (τιμή 8: 16,8%) με την άποψη αυτή.

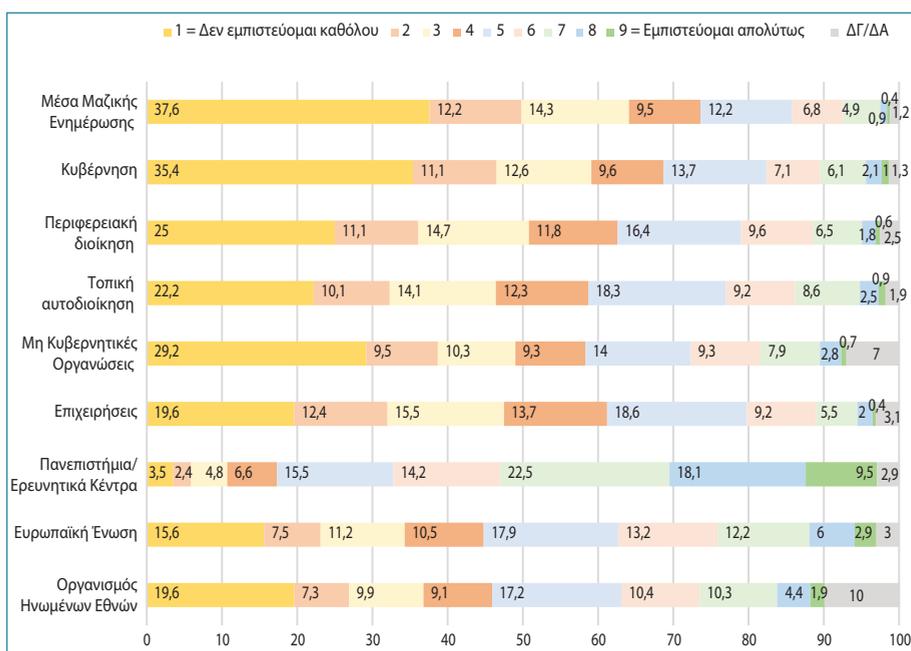

Γράφημα 3.1.15. Παρακαλώ επιλέξτε πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω προτάσεις (%)

Πηγή: Ερώτηση 3.15

Στο Γράφημα 3.1.16. αποτυπώνεται η διάχυτη δυσπιστία των πολιτών απέναντι στους θεσμούς/φορείς όσον αφορά την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Συγχρόνως, οι πολίτες φαίνεται να διατηρούν σε υψηλό ποσοστό μια σχετική εμπιστοσύνη απέναντι στην επιστημονική κοινότητα (πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα). Συγκεκριμένα, το 9,5% εκφράζει «απόλυτη» εμπιστοσύνη (τιμή 9), ενώ σε μεγάλο βαθμό δηλώνουν ότι εμπιστεύονται αυτούς τους φορείς το 22,5% και το 18,1% (τιμές «7» και «8» αντίστοιχα). Τα «Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης» και η «Κυβέρνηση» συγκεντρώνουν τα υψηλότερα ποσοστά εκείνων που επιλέγουν την απάντηση «δεν εμπιστεύομαι καθόλου» (37,6% και 35,4% αντίστοιχα). Λαμβάνοντας δε υπόψη και εκείνους που δηλώνουν ότι εμπιστεύονται μόνο λίγο αυτούς τους θεσμούς (τιμές «2» και «3»), τα ποσοστά

χαμηλής εμπιστοσύνης για αυτούς τους δύο θεσμούς αγγίζουν το 64,1% και το 59,1%. Η έλλειψη εμπιστοσύνης καταγράφεται και απέναντι στους θεσμούς περιφερειακής διοίκησης και τοπικής αυτοδιοίκησης, αν και με σαφώς χαμηλότερα ποσοστά σε σχέση με την κεντρική διοίκηση. Επιπλέον, ένας στους τρεις ερωτώμενους δηλώνει ότι εμπιστεύεται λίγο έως καθόλου την Ευρωπαϊκή Ένωση και τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών να πράξουν το σωστό όσον αφορά την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, ενώ δεν ξεπερνά το 8% με 10% το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν ότι εμπιστεύονται σε μεγάλο βαθμό (τιμές «7»-«8») έως «απολύτως» (τιμή «9») τις επιχειρήσεις και τις ΜΚΟ.

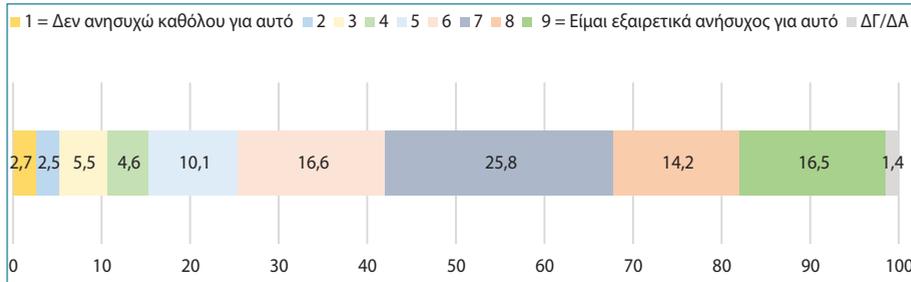
Γράφημα 3.1.16. Πόσο εμπιστεύεστε τον καθένα από τους παρακάτω θεσμούς/φορείς να πράξει το σωστό όσον αφορά την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής (%);

Πηγή: Ερώτηση 3.16

Στο Γράφημα 3.1.17 αποτυπώνεται η ανησυχία της ελληνικής κοινής γνώμης για τις μελλοντικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Το 16,5% δηλώνει εξαιρετικά ανήσυχο ότι η κλιματική αλλαγή θα οδηγήσει σε ξηρασία, άνοδο της στάθμης της θάλασσας και άλλες φυσικές καταστροφές, ενώ το 14,2% και το 25,8% των ερωτηθέντων εκφράζει αυτή την ανησυχία σε μεγάλο βαθμό (τιμές «7» και «8» αντίστοιχα).

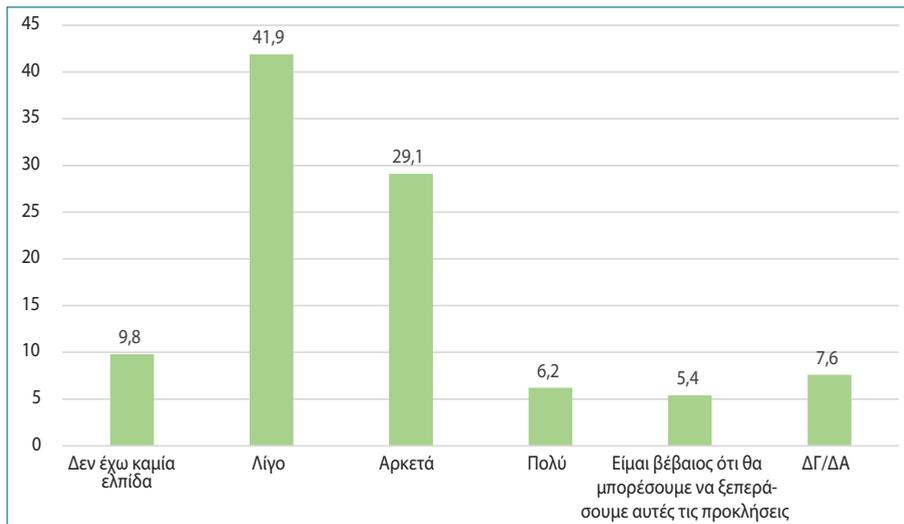
Σε μεγάλο ποσοστό φαίνεται ότι οι πολίτες δεν ελπίζουν ότι μπορούν να αντιμετωπισθούν οι προκλήσεις που θέτει η κλιματική αλλαγή. Συγκεκριμένα,

το 41,9% και το 9,8% των ερωτηθέντων ελπίζουν «λίγο» ή ουδόλως ελπίζουν ότι θα ξεπεράσουμε τις προκλήσεις που θέτει η κλιματική αλλαγή (Γράφημα 3.1.18). Στον αντίποδα, εμφανίζεται ένα ποσοστό περίπου 12% που ελπίζει «πολύ» ή με «βεβαιότητα» πως θα ξεπεραστούν αυτές οι προκλήσεις.

Γράφημα 3.1.17. Πόσο ανησυχείτε ότι η κλιματική αλλαγή θα οδηγήσει σε ξηρασία, άνοδο της στάθμης της θάλασσας και άλλες φυσικές καταστροφές;

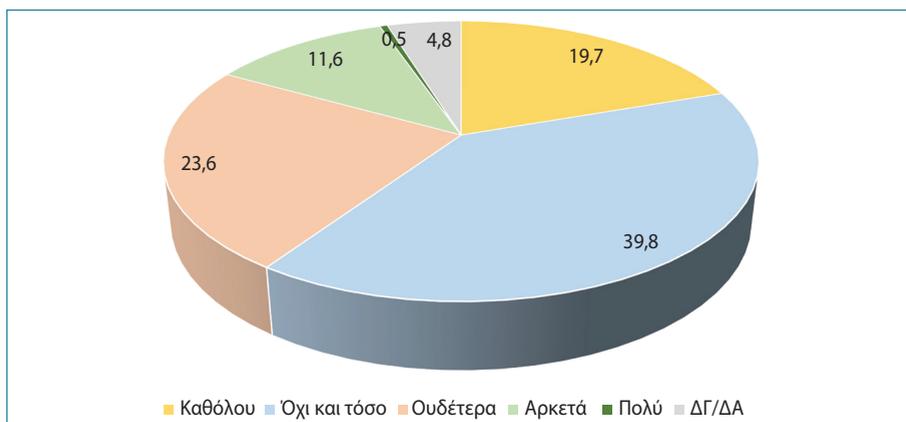
Πηγή: Ερώτηση 3.17

Γράφημα 3.1.18. Πόσο ελπίζετε ότι θα καταφέρουμε να ξεπεράσουμε τις προκλήσεις που θέτει η κλιματική αλλαγή;

Πηγή: Ερώτηση 3.18

Η χαμηλή εμπιστοσύνη στις επιχειρήσεις, όπως αποτυπώθηκε παραπάνω, παρατηρείται και στο ζήτημα των πολύ μεγάλων εταιρειών αναφορικά με τις υποσχέσεις και τις δεσμεύσεις τους για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, όπως καταγράφεται στο Γράφημα 3.1.19. Το 19,7% των ερωτηθέντων εκτιμά ότι οι πολύ μεγάλες εταιρείες ανταποκρίνονται «καθόλου» και το 39,8%

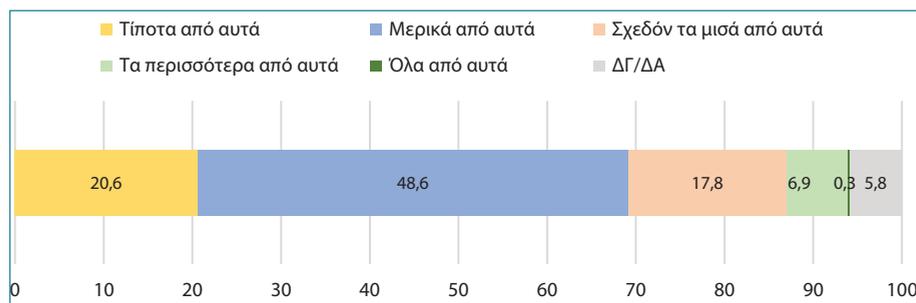

Γράφημα 3.1.19. Γενικά, σε ποιον βαθμό εκτιμάτε ότι οι πολύ μεγάλες εταιρείες (πολυεθνικές επιχειρήσεις, τράπεζες, βιομηχανίες, παραγωγοί και προμηθευτές ενέργειας) ανταποκρίνονται στις υποσχέσεις και τις δεσμεύσεις τους για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής;

Πηγή: Ερώτηση 3.19

«όχι και τόσο» στις υποσχέσεις και δεσμεύσεις τους για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

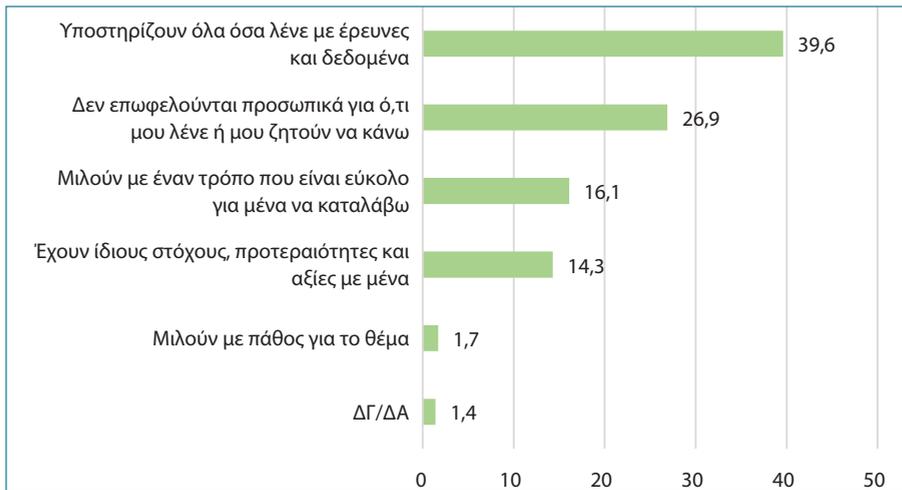
Το 20,6% και το 48,6% των συμμετεχόντων στην έρευνα δηλώνει ότι «τίποτα από αυτά» και «μερικά από αυτά» που βλέπουν και ακούν στα μέσα ενημέρωσης και στο διαδίκτυο τους κάνουν να ελπίζουν ότι μπορούμε να ξεπεράσουμε τις προκλήσεις που θέτει η κλιματική αλλαγή (Γράφημα 3.1.20). Η στάση αυτή πιθανόν συνδέεται με τη γενικότερη δυσπιστία των πολιτών απέναντι στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ως πηγή αντικειμενικής πληροφόρησης, όπως αποτυπώνεται και στο παραπάνω Γράφημα 3.1.16.

Γράφημα 3.1.20. Από αυτά που βλέπετε και ακούτε στα μέσα ενημέρωσης και στο διαδίκτυο υπάρχουν κάποια που σας κάνουν να ελπίζετε ότι μπορούμε να ξεπεράσουμε τις προκλήσεις που θέτει η κλιματική αλλαγή;

Πηγή: Ερώτηση 3.20

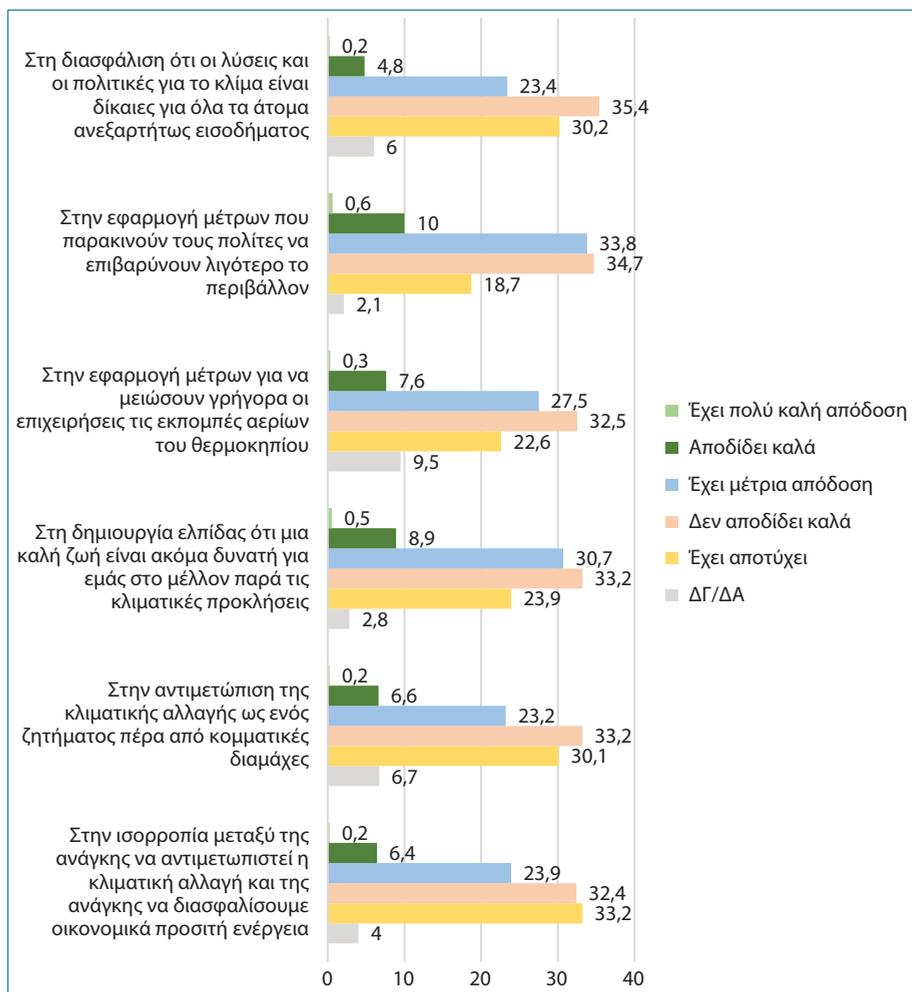
Για τους περισσότερους εκ των ερωτηθέντων η αξιοπιστία της πληροφόρησης είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την τεκμηριωμένη γνώση και τη μη ύπαρξη προσωπικού οφέλους. Σχεδόν 40% των πολιτών θεωρεί πρωτίστως αξιόπιστους εκείνους που υποστηρίζουν όλα όσα λένε με έρευνες και δεδομένα, καθώς και εκείνους που δεν επωφελούνται προσωπικά από τις ενέργειες που τους παροτρύνουν να πράξουν (Γράφημα 3.1.21). Δεν συμβαίνει το ίδιο με όσους απλώς «μιλούν με πάθος για το θέμα».

Γράφημα 3.1.21. Ποιοι τύποι ανθρώπων είναι πρωτίστως αξιόπιστοι για εσάς όσον αφορά τη συζήτηση για το κλίμα;

Πηγή: Ερώτηση 3.21

Η έλλειψη εμπιστοσύνης στους θεσμούς, όπως αποτυπώθηκε παραπάνω, είναι πιθανό να συνδέεται με την αξιολόγηση του ελληνικού κράτους (κεντρική κυβέρνηση, περιφερειακή διοίκηση, τοπική αυτοδιοίκηση) από τους πολίτες όσον αφορά τις διαφορετικές πτυχές της κλιματικής αλλαγής και γενικότερα της πράσινης μετάβασης: δίκαιη πράσινη μετάβαση, ενθάρρυνση φιλοπεριβαλλοντικών συμπεριφορών, μείωση των εκπομπών, ελπίδα για το μέλλον, διακομματική συνεργασία και οικονομικά προσιτή ενέργεια (Γράφημα 3.1.22). Η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνα (περίπου 53%-63%) εκτιμά ότι το ελληνικό κράτος «έχει αποτύχει» ή «δεν αποδίδει καλά» σε όλα τα παραπάνω ζητήματα. Αξιοσημείωτο είναι ότι σχεδόν το ένα τρίτο των ερωτηθέντων θεωρεί ότι το κράτος έχει αποτύχει να διασφαλίσει ότι οι λύσεις και οι πολιτικές για το κλίμα είναι δίκαιες για όλα τα άτομα ανεξαρτήτως εισοδήματος (30,2%), να αντιμετωπίσει την κλιματική αλλαγή ως ένα ζήτημα πέρα από κομματικές διαμάχες (30,1%) και να εξισορροπήσει την αντιμετώπιση για την κλιματική

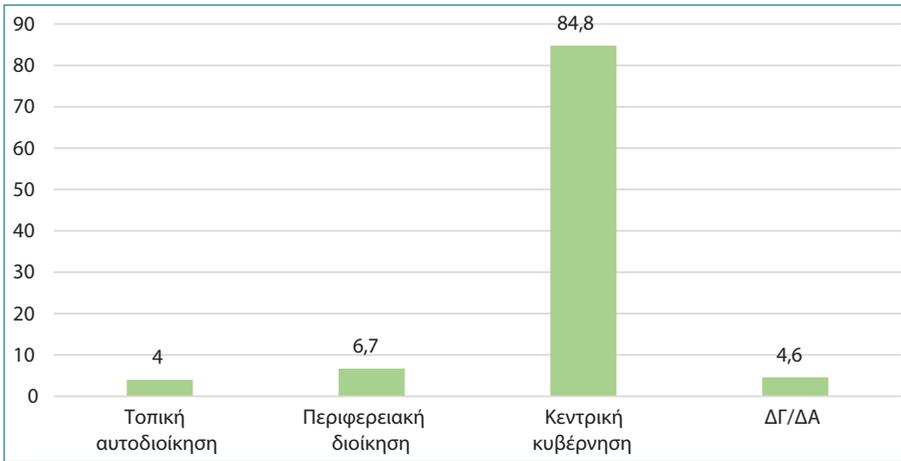

Γράφημα 3.1.22. Πώς αξιολογείτε το ελληνικό κράτος (κεντρική κυβέρνηση, περιφερειακή διοίκηση, τοπική αυτοδιοίκηση) σε κάθε ένα από τα παρακάτω; (%)

Πηγή: Ερώτηση 3.22

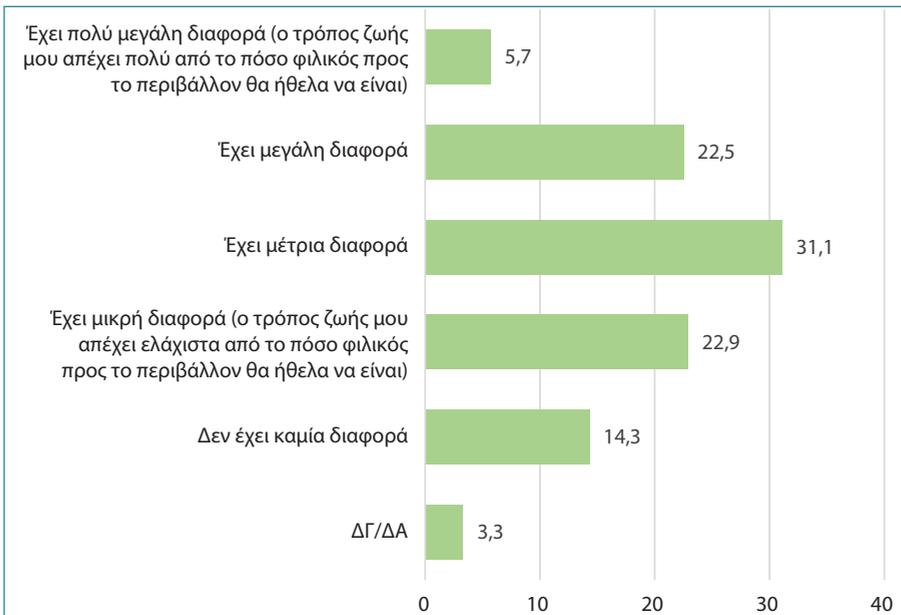
αλλαγή με τη διασφάλιση οικονομικά προσιτής ενέργειας (33,2%). Ενώ εξίσου υψηλά είναι και τα ποσοστά εκείνων που δηλώνουν ότι το κράτος «δεν αποδίδει καλά» ως προς αυτά τα ζητήματα (33,2%-35,4%).

Όπως φαίνεται στο Γράφημα 3.1.23, η συντριπτική πλειονότητα (84,8%) θεωρεί ότι η «κεντρική κυβέρνηση» έχει τη μεγαλύτερη ευθύνη για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, με μόλις 6,7% και 4% να αναφέρει την περιφερειακή διοίκηση και την τοπική αυτοδιοίκηση ως φέρουσες τη μεγαλύτερη ευθύνη για την αντιμετώπισή της.

Γράφημα 3.1.23. Ποιο από τα παρακάτω επίπεδα διοίκησης στη χώρα μας θεωρείτε ότι έχει τη μεγαλύτερη ευθύνη για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής; (%)

Πηγή: Ερώτηση 3.23

Γράφημα 3.1.24. Πόση διαφορά θα λέγατε ότι έχει ο σημερινός τρόπος ζωής σας απέναντι στο περιβάλλον από έναν τρόπο ζωής που θα είναι απολύτως φιλικός προς το περιβάλλον; (%)

Πηγή: Ερώτηση 3.24

Στο Γράφημα 3.1.24 αποτυπώνεται η αυτοαξιολόγηση των πολιτών όσον αφορά τη φιλοπεριβαλλοντική τους συμπεριφορά, με το 14,3% των ερωτηθέν-

ντων να εκτιμά ότι ο τρόπος ζωής του «δεν έχει καμία διαφορά» και το 22,9% να θεωρεί ότι «απέχει ελάχιστα» από το πόσο φιλικός προς το περιβάλλον θα ήθελε να είναι. Η πλειονότητα εξ αυτών που εντοπίζουν διαφορές στον σημερινό τρόπο ζωής τους από έναν απολύτως φιλικό προς το περιβάλλον τρόπο ζωής υποδεικνύει το υψηλότερο κόστος ως κύριο αποτρεπτικό παράγοντα για την υιοθέτηση πιο φιλοπεριβαλλοντικών συμπεριφορών και συνηθειών στην καθημερινότητά τους (29,6%) (Γράφημα 3.1.25).

Γράφημα 3.1.25. Ποιο από τα παρακάτω θα λέγατε ότι σας αποτρέπει κυρίως από το να έχετε έναν τρόπο ζωής πιο φιλικό προς το περιβάλλον; (%)

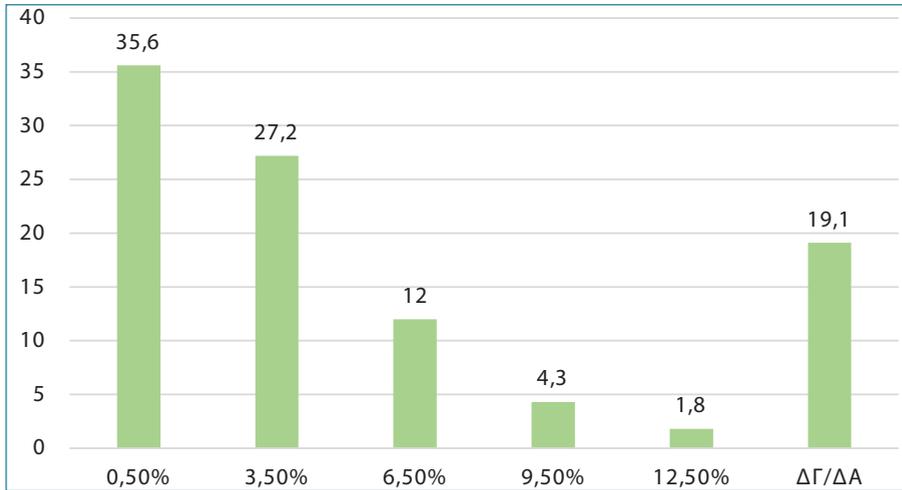
Πηγή: Ερώτηση 3.25

Στα Γραφήματα 3.1.26, 3.1.27 και 3.1.28 αποτυπώνονται οι εκτιμήσεις των πολιτών όσον αφορά την πρόοδο που καταγράφεται στην Ελλάδα το 2024 σε συγκεκριμένους τομείς της πράσινης μετάβασης και έμμεσα αναδεικνύεται η ορθή ή λανθασμένη πληροφόρηση των πολιτών για ζητήματα που βρίσκονται στο επίκεντρο της δημόσιας συζήτησης. Όπως φαίνεται στο Γράφημα 3.1.26, το 35,6% των ερωτηθέντων θεωρούν σωστά ότι τα αμιγώς ηλεκτρικά αυτοκίνητα αντιπροσωπεύουν το 0,50% του συνόλου των αυτοκινήτων που κυκλοφορούν στην Ελλάδα το 2024.¹ Επιπλέον, το 25,9% θεωρεί σωστά ότι το πραγματικό ποσοστό ανακύκλωσης στη χώρα αντιστοιχεί σε 16% (Γράφημα 3.1.27).² Όπως προκύπτει από το Γράφημα 3.1.28, σχεδόν ένας στους τέσσερις (27,5%) θεωρούν σωστά ότι οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) αντιπροσωπεύουν

¹ Πηγή: <https://www.evstats.gr/el>

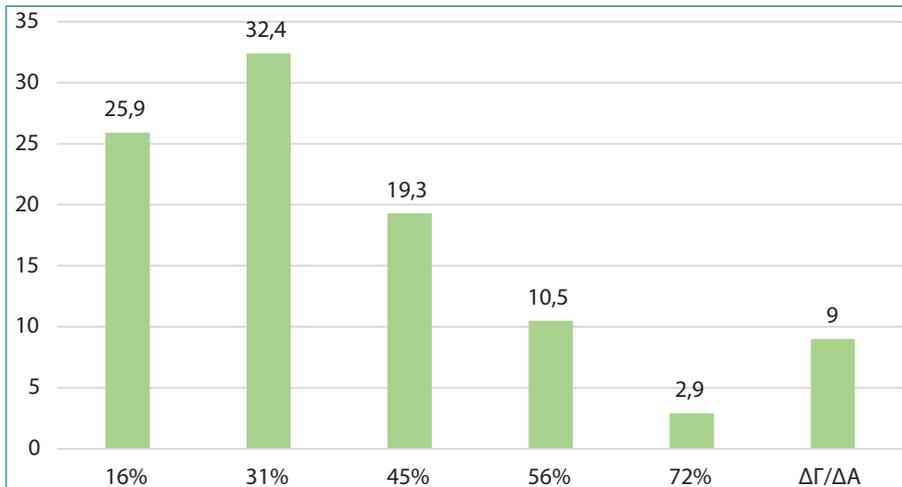
² Πηγή: https://www.wwf.gr/ti_kanoume/anthropos/plastika/viosimi_diaheirisi/

το 22% της συνολικής ενέργειας που καταναλώνεται (με περίοδο αναφοράς το 2023).³ Αξίζει να σημειωθεί πως και στις τρεις ερωτήσεις το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν ότι δεν γνωρίζουν την απάντηση είναι ιδιαίτερος υψηλό.

Γράφημα 3.1.26. Στο σύνολο των αυτοκινήτων που κυκλοφορούν στην Ελλάδα το 2024 τα αμιγώς ηλεκτρικά (λειτουργία μονάχα με μπαταρία) αντιπροσωπεύουν ένα ποσοστό περίπου: (%)

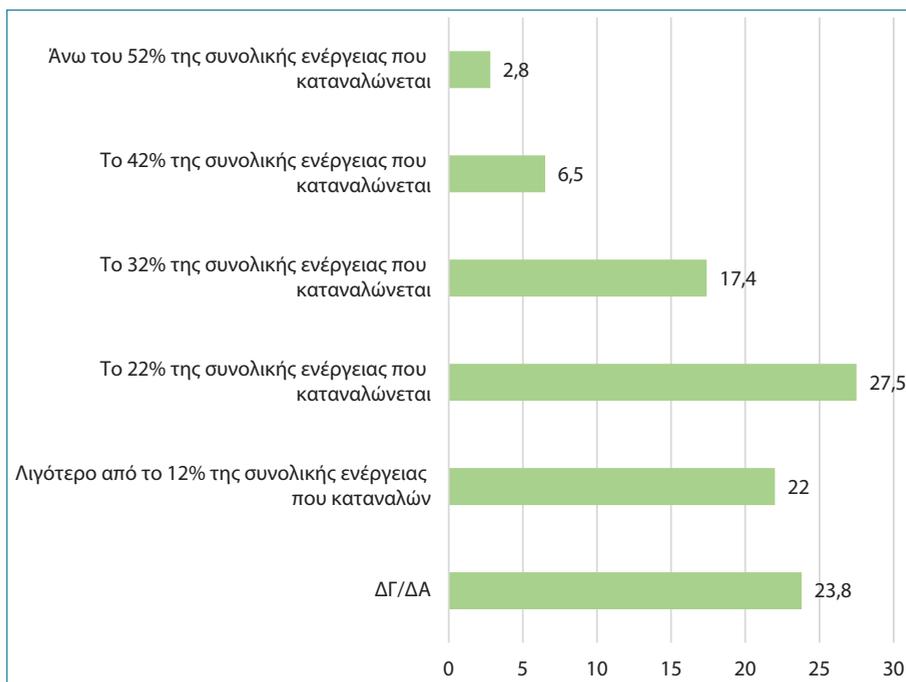
Πηγή: Ερώτηση 3.26

Γράφημα 3.1.27. Ποιο θεωρείτε πως είναι περίπου το πραγματικό ποσοστό ανακύκλωσης στην Ελλάδα: (%)

Πηγή: Ερώτηση 3.27

³ Πηγή: <https://ypen.gov.gr/energeia/esek/>

Γράφημα 3.1.28. Για την Ελλάδα το 2023 οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) αντιπροσωπεύουν: (%)

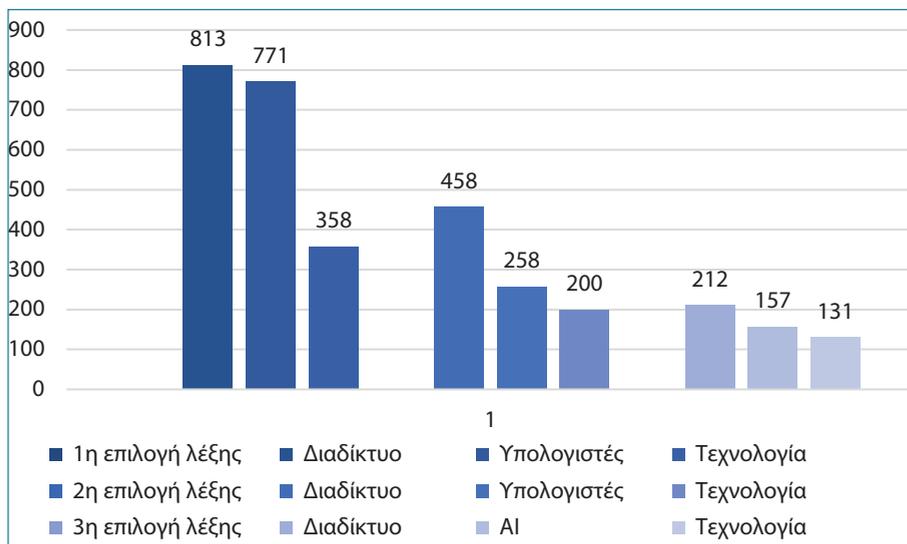
Πηγή: Ερώτηση 3.28

3.2. Ψηφιακός μετασχηματισμός

Στο ερωτηματολόγιο της έρευνας εντάχθηκαν συνολικά 25 ερωτήσεις που αφορούν τον ψηφιακό μετασχηματισμό, αποσκοπώντας στην αποτύπωση των στάσεων, αντιλήψεων, συμπεριφορών και προσδοκιών της ελληνικής κοινωνίας για τη συγκεκριμένη μετάβαση. Οι ερωτήσεις εξετάζουν, μεταξύ άλλων, τις ψηφιακές δεξιότητες των πολιτών, τη χρήση ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών, την αξιολόγηση των τεχνολογικών καινοτομιών, καθώς και τις ανησυχίες που προκύπτουν από την ταχύτητα των τεχνολογικών εξελίξεων και τις ενδεχόμενες κοινωνικές ανισότητες που αυτές μπορεί να προκαλέσουν.

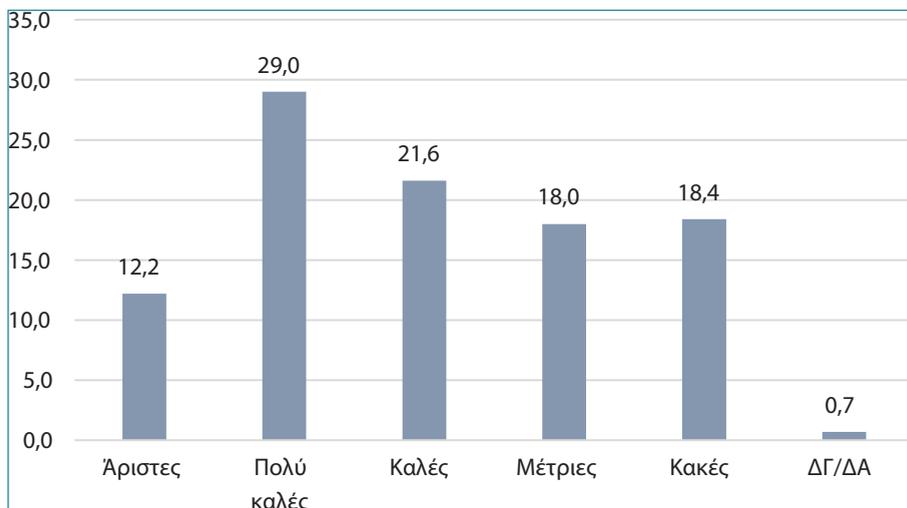
Όπως και στην αντίστοιχη περίπτωση προηγούμενης, με την ερώτηση 3.1, και σε αυτό το σημείο η επεξεργασία των απαντήσεων στο συγκεκριμένο ερώτημα (οι οποίες δυνητικά θα μπορούσαν να αθροίζουν 15.000 λέξεις) βρίσκεται σε ένα πολύ πρώιμο στάδιο, το οποίο δεν επιτρέπει σύνθετες αναλύσεις. Με δεδομένη αυτή την αντικειμενική δυσχέρεια και με έναν τελειώς ενδεικτικό τρόπο, στο Γράφημα 3.2.1 παρουσιάζονται ορισμένες απλές κατανομές για τις

τρεις πρώτες λέξεις σε καθεμία από τις τρεις επιλογές που είχαν στη διάθεσή τους τα ερευνώμενα άτομα αναφορικά με τη «νέα ψηφιακή εποχή».

Γράφημα 3.2.1. Πείτε μου τρεις λέξεις που σας έρχονται στο μυαλό όταν ακούτε την έκφραση «νέα ψηφιακή εποχή»;

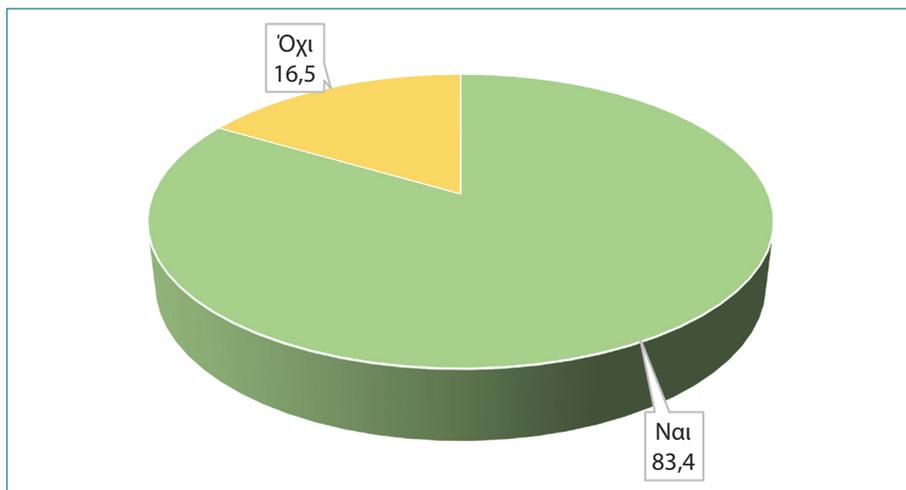
Πηγή: Ερώτηση 4.1

Γράφημα 3.2.2. Στην καθημερινή μας ζωή χρησιμοποιούμε επαγγελματικό και οικιακό εξοπλισμό υψηλής τεχνολογίας. Πώς θα αξιολογούσατε συνολικά τις δεξιότητές σας στη χρήση αυτών των πολλών και διαφορετικών συσκευών; (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.2

Το 29% δήλωσε ότι θεωρεί τις δεξιότητές του στη χρήση πολλών και διαφορετικών συσκευών υψηλής τεχνολογίας ως «πολύ καλές», ενώ το 21,6% τις χαρακτήρισε «καλές». Ένα επίσης σημαντικό ποσοστό (18,6%) δήλωσε ότι διαθέτει «μέτριες» δεξιότητες. Ωστόσο, δεν έλειψαν και οι λιγότερο θετικές εκτιμήσεις, καθώς το 18,4% αξιολόγησε τις δεξιότητές του ως «κακές», ενώ μόλις το 12,2% απάντησε ότι διέθετε «άριστες» δεξιότητες. Μονάχα ένα πολύ μικρό ποσοστό (0,7%) επέλεξε το «Δεν γνωρίζω/Δεν απαντώ»· βλ. Γράφημα 3.2.2.

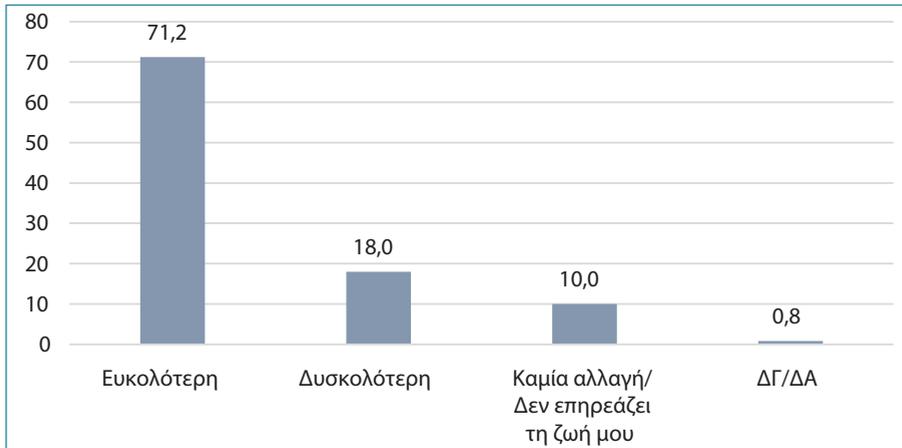

Γράφημα 3.2.3. Τις τελευταίες επτά ημέρες έχετε χρησιμοποιήσει έστω και μία φορά το διαδίκτυο για επικοινωνία, ενημέρωση, αναζήτηση πληροφοριών, αγορές ή για οποιονδήποτε άλλο σκοπό; (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.3

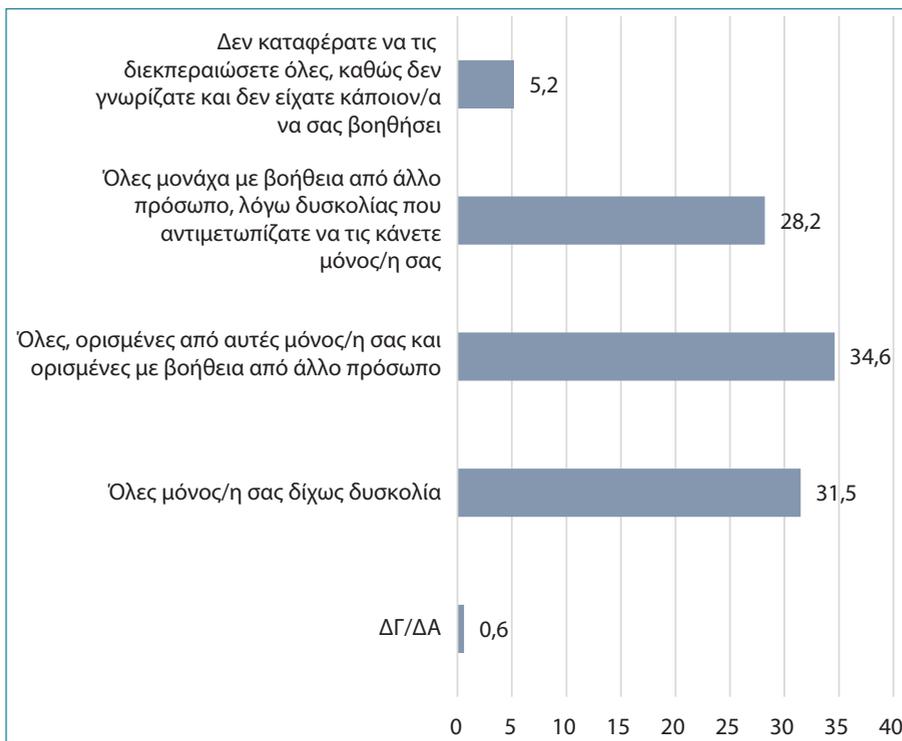
Το 83,4% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι χρησιμοποίησε το διαδίκτυο τουλάχιστον μία φορά την τελευταία εβδομάδα, είτε για επικοινωνία είτε για ενημέρωση, αγορές ή άλλους σκοπούς. Το υψηλό αυτό ποσοστό αναδεικνύει την καθοριστική θέση του διαδικτύου στην καθημερινή ζωή. Ωστόσο, ένα σημαντικό ποσοστό τις τάξης του 16,5% δήλωσε ότι δεν έκανε καμία χρήση του διαδικτύου (Γράφημα 3.2.3).

Στην ερώτηση σχετικά με την επίδραση της ψηφιοποίησης των δημόσιων και των ιδιωτικών υπηρεσιών, η πλειονότητα (71,2%) των συμμετεχόντων απάντησε ότι η ζωή τους έχει γίνει ευκολότερη. Αντίθετα, το 18% απάντησε ότι έχει γίνει δυσκολότερη, ενώ ένα μικρότερο ποσοστό (10%) δεν διέκρινε καμία αλλαγή σύμφωνα με το Γράφημα 3.2.4.

Γράφημα 3.2.4. Θεωρείτε ότι η ψηφιοποίηση των καθημερινών δημόσιων και ιδιωτικών υπηρεσιών κάνει τη ζωή σας ευκολότερη ή δυσκολότερη; (%)

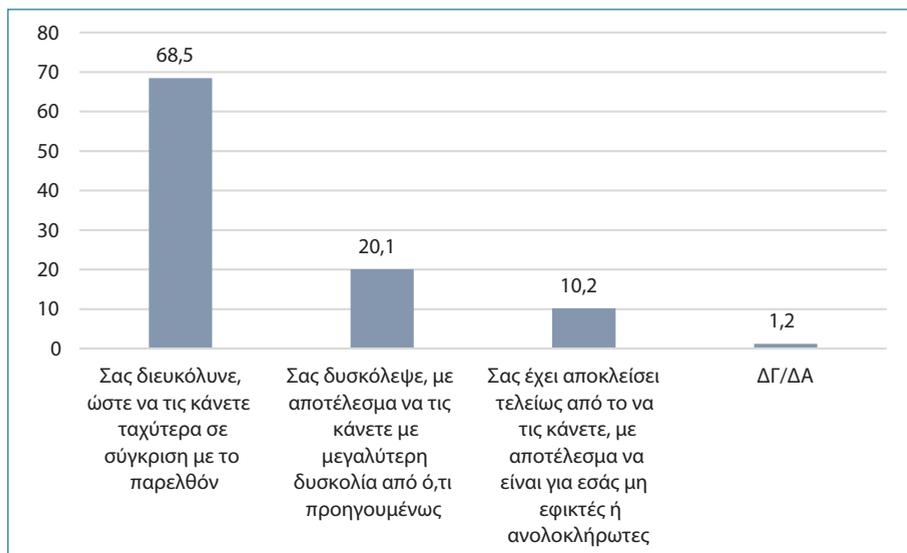
Πηγή: Ερώτηση 4.4

Γράφημα 3.2.5. Με ποιο τρόπο διεκπεραιώσατε ηλεκτρονικές συναλλαγές ή ηλεκτρονικές διαδικασίες του δημοσίου μέσω διαδικτύου κατά τους τελευταίους 12 μήνες; (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.5

Το ένα τρίτο των συμμετεχόντων περίπου (34,6%) διεκπεραίωσε τις ηλεκτρονικές διαδικασίες είτε μόνο του είτε με τη βοήθεια άλλου προσώπου. Επιπλέον, το 31,5% ολοκλήρωσε όλες τις διαδικασίες μόνο του και χωρίς δυσκολία. Αντίθετα, ένα ποσοστό της τάξης του 28,2% χρειάστηκε βοήθεια από άλλο άτομο, λόγω δυσκολιών που αντιμετώπισε κατά την προσπάθειά του να τις διεκπεραιώσει μόνο του. Μόλις το 5,2% δεν κατάφερε να ολοκληρώσει τις ηλεκτρονικές διαδικασίες, καθώς είτε δεν γνώριζε πώς να τις χειριστεί, είτε δεν είχε στη διάθεσή του κάποιον να τον/τη βοηθήσει (Γράφημα 3.2.5).

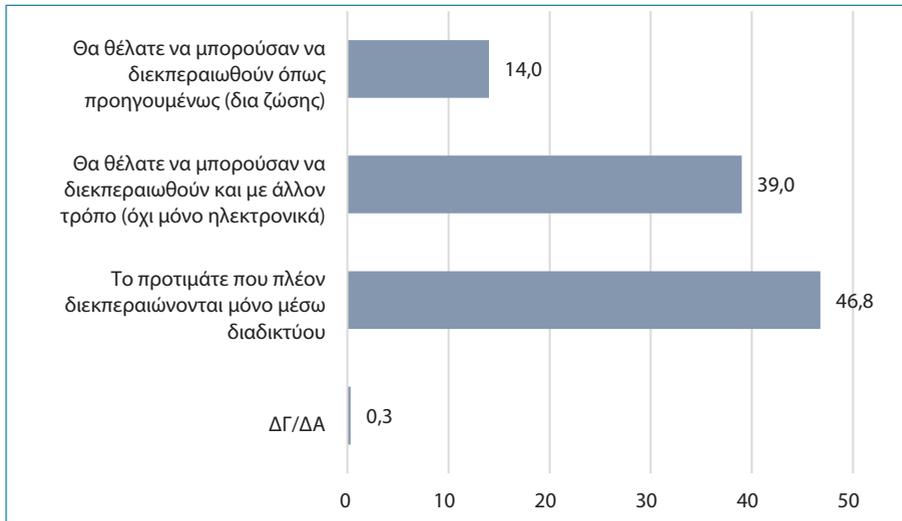
Γράφημα 3.2.6. Αισθάνεστε ότι η υποχρεωτική ψηφιοποίηση ορισμένων βασικών καθημερινών διαδικασιών (π.χ. συναλλαγές με τράπεζες, καθημερινές διαδικασίες με το Δημόσιο κ.ά.) (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.6

Η υποχρεωτική ψηφιοποίηση βασικών καθημερινών διαδικασιών διευκόλυne το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων, καθώς το 68,5% δήλωσε ότι τις διεκπεραίωσε ταχύτερα σε σύγκριση με το παρελθόν. Ωστόσο, σημαντικό ποσοστό των ερωτηθέντων, της τάξης του 20,1%, δυσκολεύτηκε περισσότερο, ενώ ένα 10,2% αποκλείστηκε εντελώς, αδυνατώντας να τις ολοκληρώσει, όπως φαίνεται στο Γράφημα 3.2.6.

Στην ερώτηση σχετικά με τις βασικές διαδικασίες που πλέον διεκπεραιώνονται αποκλειστικά μέσω διαδικτύου, το 46,8% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι προτιμά αυτή την αλλαγή. Παράλληλα, ένα σημαντικό ποσοστό (39%) εξέφρασε την επιθυμία να υπάρχει και εναλλακτικός τρόπος, πέραν του ηλε-

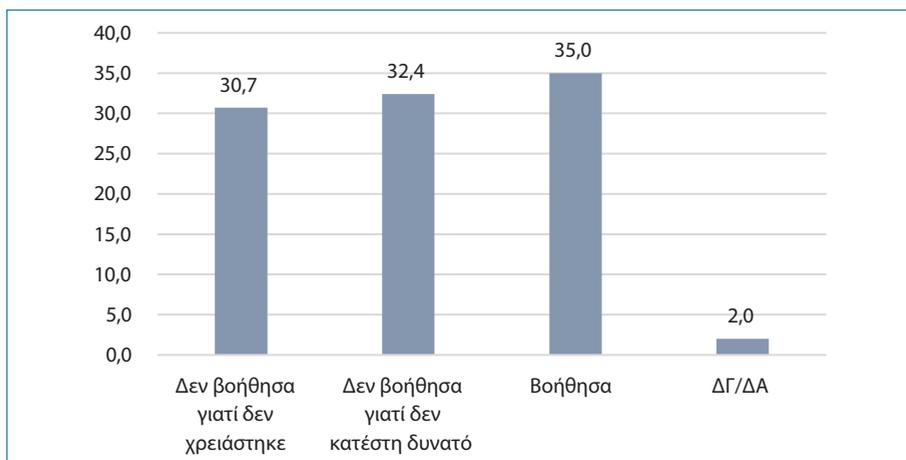
κτρονικού, ενώ το 14% δήλωσε ότι προτιμά την παλαιότερη, διά ζώσης εξυπηρέτηση (Γράφημα 3.2.7).

Γράφημα 3.2.7. Για ορισμένες βασικές διαδικασίες που χρειάζεται πλέον να διεκπεραιώνετε αποκλειστικά μέσω διαδικτύου (π.χ. προς το Δημόσιο ή/και τις τράπεζες κ.λπ.)... (%)
 Πηγή: Ερώτηση 4.7

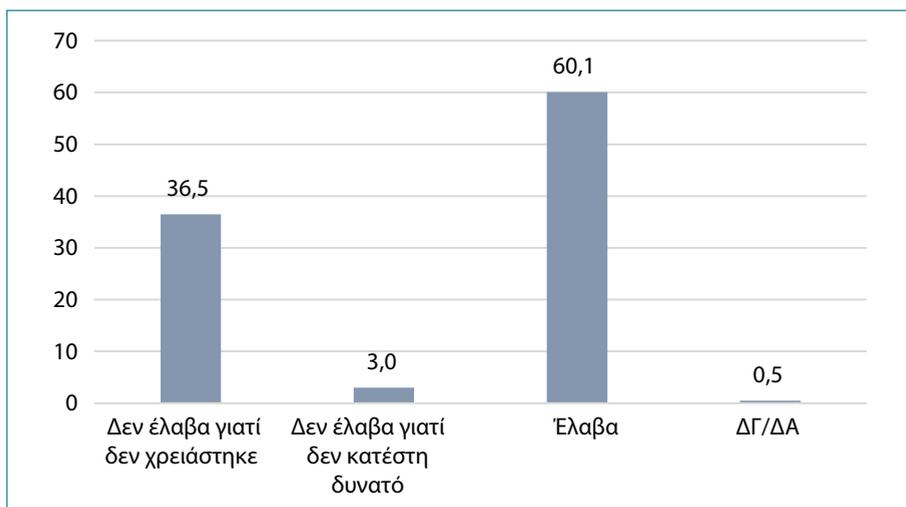
Κατά το προηγούμενο δωδεκάμηνο, το 35% των ερωτηθέντων ανέφερε ότι προσέφερε βοήθεια σε άλλο άτομο –είτε μέλος του νοικοκυριού είτε εκτός αυτού– για την αντιμετώπιση προβλημάτων που σχετίζονταν με τη χρήση προϊόντων νέας τεχνολογίας. Την ίδια στιγμή, ένα 32,4% δήλωσε ότι δεν κατάφερε να βοηθήσει, παρότι υπήρξε σχετική ανάγκη, κυρίως λόγω αδυναμίας ή έλλειψης γνώσεων. Επιπλέον, ένα 30,7% δεν χρειάστηκε να παρέμβει, καθώς δεν του ζητήθηκε ή δεν υπήρξε αντίστοιχο περιστατικό στο περιβάλλον του. Τέλος, ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 2% επέλεξε το «Δεν γνωρίζω/Δεν απαντώ», όπως φαίνεται στο Γράφημα 3.2.8.

Κατά το τελευταίο έτος, το 60,1% των συμμετεχόντων ανέφερε ότι έλαβε βοήθεια από άλλο άτομο –είτε εντός είτε εκτός του νοικοκυριού– για την επίλυση προβλημάτων που σχετίζονταν με τη χρήση προϊόντων νέας τεχνολογίας. Παράλληλα, ένα 36,5% δήλωσε ότι δεν χρειάστηκε βοήθεια. Αντίθετα, ένα μικρό ποσοστό (3%) ανέφερε ότι δεν κατόρθωσε να λάβει βοήθεια, παρότι τη χρειάστηκε. Επιπλέον, ένα ελάχιστο ποσοστό (0,5%) δεν εξέφρασε γνώμη ή επέλεξε να μην απαντήσει (Γράφημα 3.2.9).

Γράφημα 3.2.8. Κατά τους τελευταίους 12 μήνες βοηθήσατε κάποιο άλλο άτομο (εντός ή εκτός νοικοκυριού) για προβλήματα χρήσης προϊόντων νέας τεχνολογίας; (%)

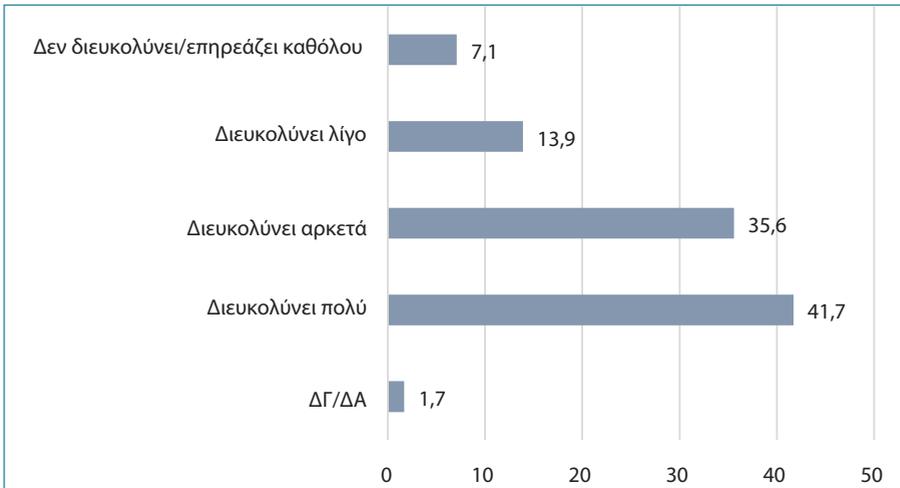
Πηγή: Ερώτηση 4.8

Γράφημα 3.2.9. Κατά τους τελευταίους 12 μήνες, λάβατε βοήθεια από κάποιο άλλο άτομο (εντός ή εκτός νοικοκυριού) για προβλήματα χρήσης προϊόντων νέας τεχνολογίας; (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.9

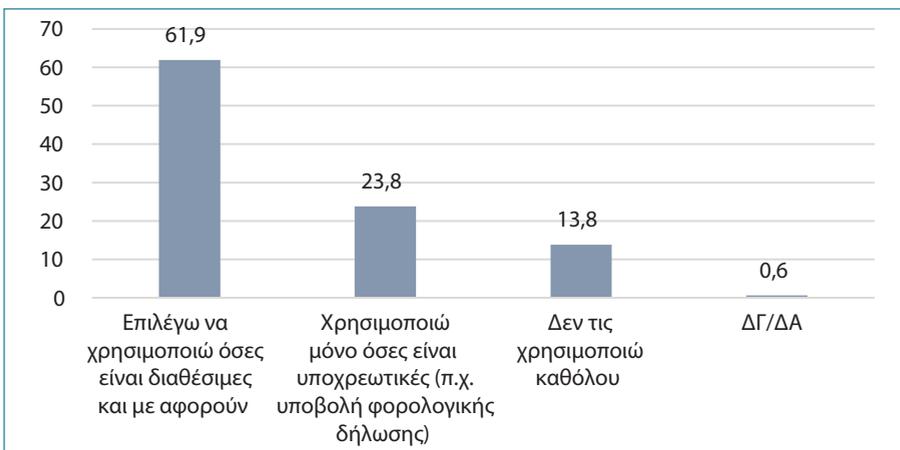
Το 41,7% δήλωσε ότι διευκολύνθηκε «πολύ» από την ηλεκτρονική επικοινωνία με δημόσιες υπηρεσίες και αρχές και το 35,6% «αρκετά». Αντίθετα, το 13,9% διευκολύνθηκε «λίγο» και το 7,1% «καθόλου». Τα ευρήματα αναδεικνύουν μια γενική αποδοχή των ψηφιακών υπηρεσιών ως εργαλείο ενίσχυσης της εξυπηρέτησης του πολίτη· βλ. Γράφημα 3.2.10.

Γράφημα 3.2.10. Θεωρείτε ότι η ηλεκτρονική επικοινωνία με δημόσιες υπηρεσίες και αρχές (χρήση δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών) διευκολύνει γενικά την καθημερινότητα του πολίτη στις συναλλαγές του με το Δημόσιο; (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.10

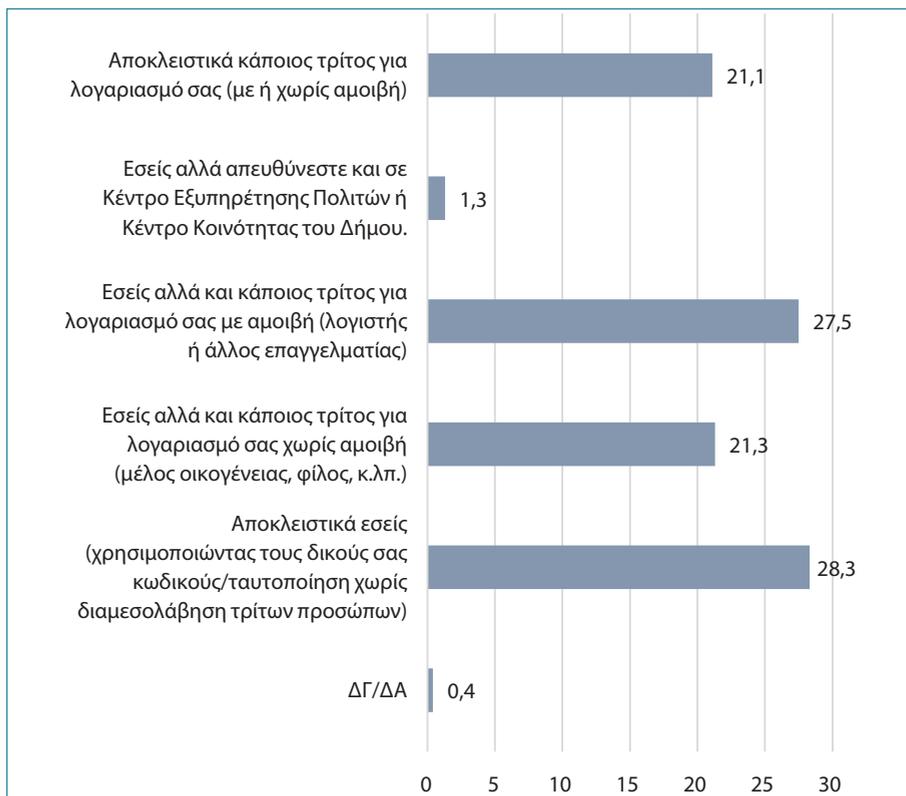
Οι περισσότεροι συμμετέχοντες (61,9%) επέλεξαν να χρησιμοποιήσουν όλες τις δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες που τους αφορούσαν. Το 23,8% χρησιμοποίησε μόνο τις υποχρεωτικές, όπως για την υποβολή φορολογικής δήλωσης, ενώ το 13,8% φαίνεται να μην τις χρησιμοποίησε καθόλου (Γράφημα 3.2.11).

Γράφημα 3.2.11. Ποιες παρεχόμενες δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες επιλέγετε για την εξυπηρέτησή σας από δημόσιες υπηρεσίες ή αρχές (για προσωπική και όχι επαγγελματική χρήση); (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.11

Η χρήση των δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών για προσωπική εξυπηρέτηση πραγματοποιήθηκε από τους ίδιους τους πολίτες σε ποσοστό 28,3%, χωρίς διαμεσολάβηση τρίτων. Παράλληλα, το 27,5% απευθύνθηκε και σε επαγγελματίες (λογιστή κ.λπ.), ενώ το 21,3% ζήτησε βοήθεια από κάποιο οικείο πρόσωπο χωρίς αμοιβή. Σημειώνεται, επίσης, ότι το 21,1% βασίστηκε αποκλειστικά σε τρίτους και μόλις το 1,3% απευθύνθηκε σε ΚΕΠ ή παρεμφερή υπηρεσία (Γράφημα 3.2.12).

Γράφημα 3.2.12. Χρησιμοποιείτε τις δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες (για προσωπική και όχι επαγγελματική χρήση); (%)

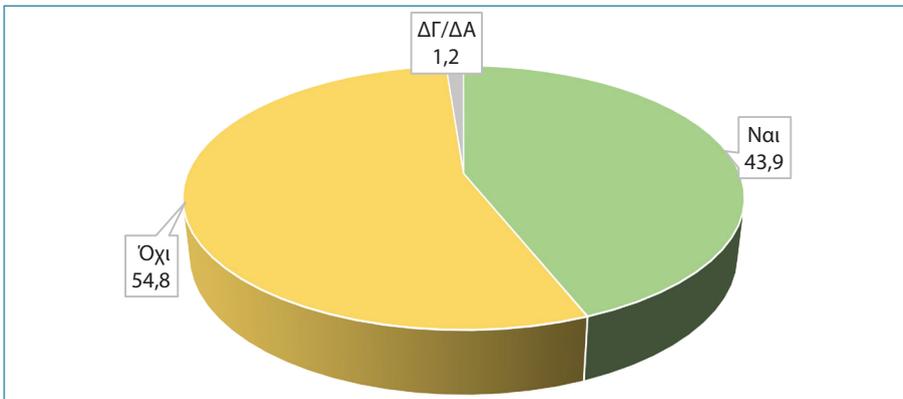
Πηγή: Ερώτηση 4.12

Η ερώτηση 4.13. «Ποια είναι τα κυριότερα προβλήματα/δυσκολίες που αντιμετωπίζετε κατά τη χρήση των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών; (%)» εστιάζει στην καταγραφή των βασικότερων εμποδίων που συναντούν οι πολίτες κατά την αλληλεπίδρασή τους με τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες. Οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να αξιολογήσουν μια σειρά πιθανών δυσκολιών, οι οποίες καλύπτουν τόσο τεχνικές όσο και λειτουργικές πτυχές – από την έλλειψη ψηφιακών δεξιοτήτων και την πολυπλοκότητα των υπηρεσιών, έως ζητήματα εμπιστοσύνης

στην προστασία των προσωπικών δεδομένων ή ασυμβατότητας με κινητές συσκευές. Τα ευρήματα παρουσιάζονται αναλυτικά ακολούθως.

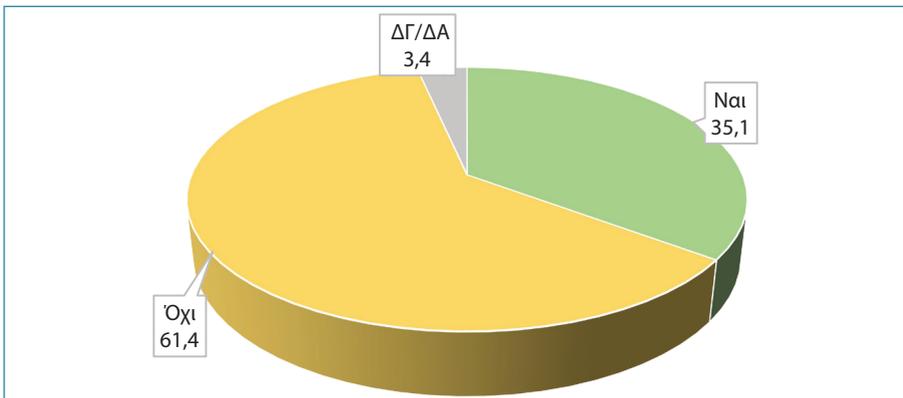
Το 43,9% δήλωσε ότι αντιμετώπισε σχετική δυσκολία κατά τη χρήση ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών. Αντίθετα, το 54,8% δεν ανέφερε τέτοιο ζήτημα, ενώ μόλις 1,2% δεν απάντησε (Γράφημα 3.2.13.α).

Η ανάγκη χρήσης προσωπικών ψηφιακών εργαλείων, όπως email, ηλεκτρονική υπογραφή ή ταυτοποίηση, αποτέλεσε εμπόδιο για το 35,1% των ερωτώμενων κατά την πρόσβασή τους σε ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες. Ωστόσο, η πλειονότητα (61,4%) δεν ανέφερε σχετική δυσκολία, ενώ ένα μικρό ποσοστό (3,4%) δεν διατύπωσε άποψη (Γράφημα 3.2.13.β).

Γράφημα 3.2.13.α. Ποια είναι τα κυριότερα προβλήματα/δυσκολίες που αντιμετωπίζετε κατά τη χρήση των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών: Έλλειψη απαραίτητων ψηφιακών δεξιοτήτων (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.13.1

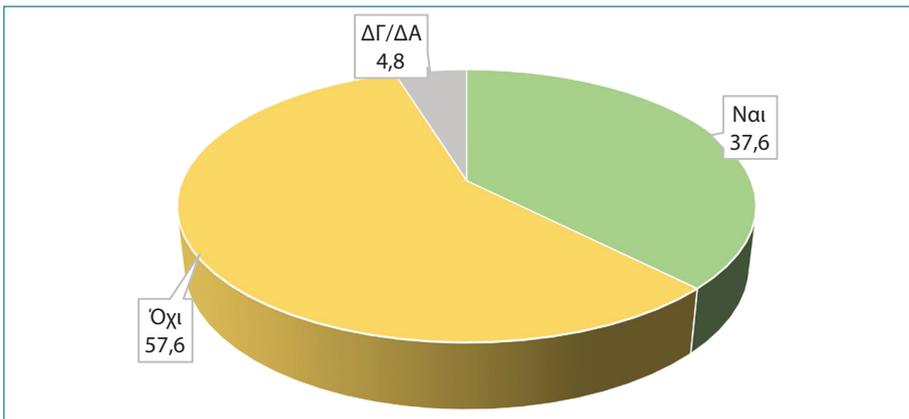

Γράφημα 3.2.13.β. Ποια είναι τα κυριότερα προβλήματα/δυσκολίες που αντιμετωπίζετε κατά τη χρήση των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών: Απαιτήσεις σε προσωπικά ψηφιακά εργαλεία (email, ηλεκτρονική υπογραφή, ταυτοποίηση) (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.13.2

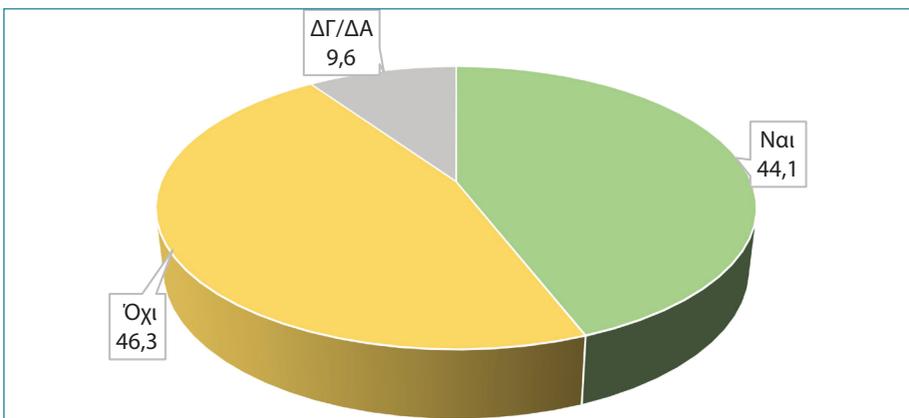
Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων φανερώνουν ότι το 57,6% δεν εξέφρασε έλλειψη εμπιστοσύνης για τη διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων. Παρόλα αυτά, ένα σημαντικό ποσοστό (37,6%) δήλωσε πως διατηρεί επιφυλάξεις. Το 4,8% δεν εξέφρασε σαφή άποψη, όπως φαίνεται στο Γράφημα 3.2.13.γ.

Το 46,3% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι οι παρεχόμενες οδηγίες και οι βοηθητικές υπηρεσίες (όπως ο ψηφιακός βοηθός) είναι επαρκείς, ενώ το 44,1% διαφωνεί και το 9,6% δεν εκφράζει άποψη· βλ. Γράφημα 3.2.13.δ.

Γράφημα 3.2.13.γ. Ποια είναι τα κυριότερα προβλήματα/δυσκολίες που αντιμετωπίζετε κατά τη χρήση των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών: Έλλειψη εμπιστοσύνης για τη διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων (%)

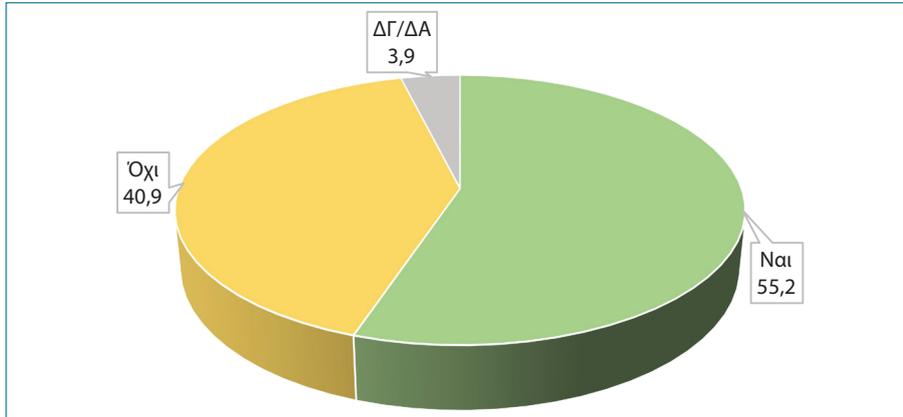
Πηγή: Ερώτηση 4.13.3

Γράφημα 3.2.13.δ. Ποια είναι τα κυριότερα προβλήματα/δυσκολίες που αντιμετωπίζετε κατά τη χρήση των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών: Έλλειψη παροχής επαρκών οδηγιών-ψηφιακού βοηθού (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.13.4

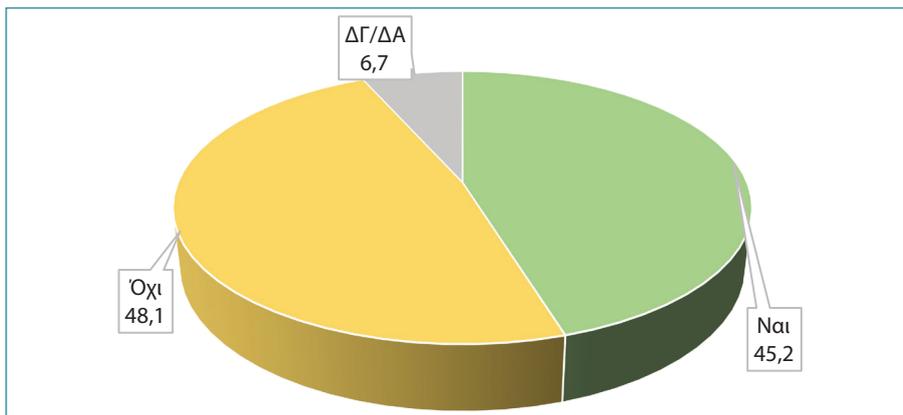
Το 55,2% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι αντιμετωπίζει δυσκολία στη χρήση των υπηρεσιών λόγω πολυπλοκότητας, ενώ το 40,9% διαφώνησε και μόλις το 3,9% δεν εξέφρασε άποψη (Γράφημα 3.2.13.ε).

Γράφημα 3.2.13.ε. Ποια είναι τα κυριότερα προβλήματα/δυσκολίες που αντιμετωπίζετε κατά τη χρήση των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών: Πολυπλοκότητα υπηρεσιών-δυσκολία χρήσης (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.13.5

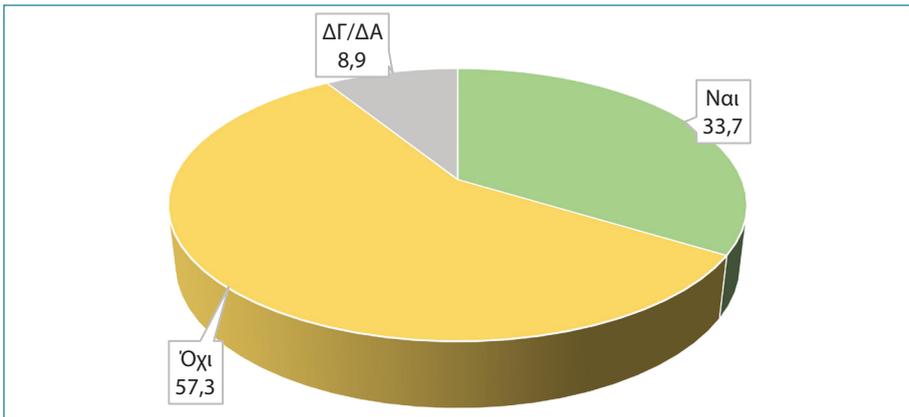
Ενώ 48,1% δεν θεωρεί ότι το κόστος/αντίτιμο της διαμεσολάβησης για τη χρήση της υπηρεσίας από λογιστή ή άλλο επαγγελματία είναι πολύ υψηλό, εν τούτοις το 45,2% το θεωρεί υψηλό. Ένα ποσοστό της τάξης του 6,7% δεν εξέφρασε άποψη (Γράφημα 3.2.13.στ).

Γράφημα 3.2.13.στ. Ποια είναι τα κυριότερα προβλήματα/δυσκολίες που αντιμετωπίζετε κατά τη χρήση των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών: Το κόστος/ αντίτιμο της διαμεσολάβησης για τη χρήση της υπηρεσίας από λογιστή ή άλλο επαγγελματία είναι πολύ υψηλό (%)

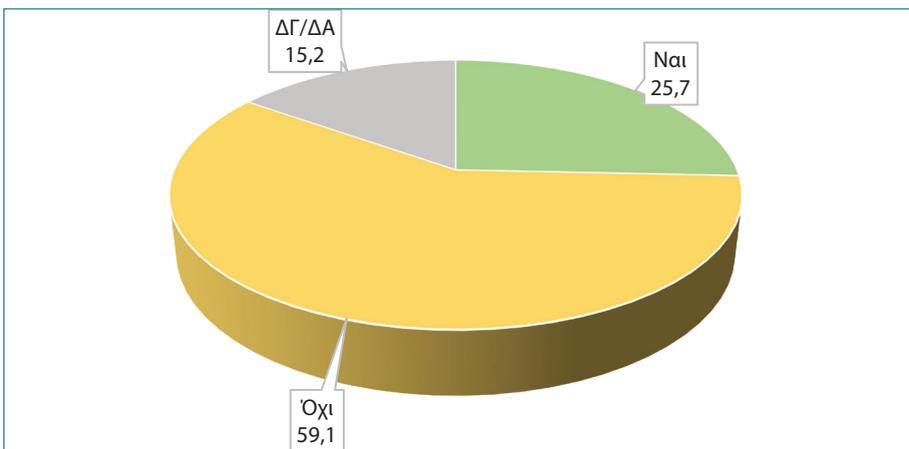
Πηγή: Ερώτηση 4.13.6

Η πλειονότητα των ερωτηθέντων (57,3%) δεν αντιμετωπίζει τεχνικά προβλήματα κατά τη χρήση των υπηρεσιών. Ωστόσο, ο ένας/η μία στους τρεις (33,7%) δηλώνει ότι συναντά δυσκολίες, όπως προβλήματα συστήματος ή περιορισμένη πρόσβαση στο διαδίκτυο, ενώ το 8,9% δεν εκφράζει άποψη (Γράφημα 3.2.13.ζ).

Γράφημα 3.2.13.ζ. Ποια είναι τα κυριότερα προβλήματα/δυσκολίες που αντιμετωπίζετε κατά τη χρήση των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών: *Τεχνικά προβλήματα (π.χ. προβλήματα συστήματος, περιορισμένη πρόσβαση στο διαδίκτυο)* (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.13.7

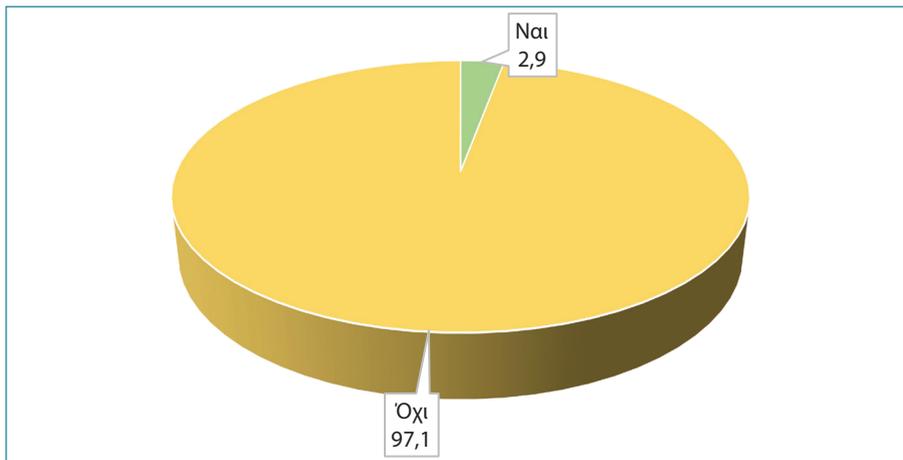

Γράφημα 3.2.13.η. Ποια είναι τα κυριότερα προβλήματα/δυσκολίες που αντιμετωπίζετε κατά τη χρήση των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών: *Εφαρμογές μη συμβατές με smartphone και tablet/δεν ήταν διαθέσιμη έκδοση για κινητές συσκευές* (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.13.8

Η πλειονότητα (59,1%) δεν αντιμετώπισε πρόβλημα με μη συμβατές εφαρμογές στις ηλεκτρονικές τους συσκευές (π.χ. smartphones και tablets). Ωστόσο, το 25,7% δήλωσε ότι αντιμετώπισε δυσκολία, ενώ ένα όχι αμελητέο ποσοστό 15,2% των συμμετεχόντων δήλωσε ΔΓ/ΔΑ (Γράφημα 3.2.13.η).

Η συντριπτική πλειονότητα των ερωτηθέντων (97,1%) δεν ανέφερε κάποια άλλη δυσκολία πέρα από τις ήδη καταγεγραμμένες. Μόνο το 2,9% δήλωσε την ύπαρξη επιπλέον προβλημάτων (Γράφημα 3.2.13.θ).

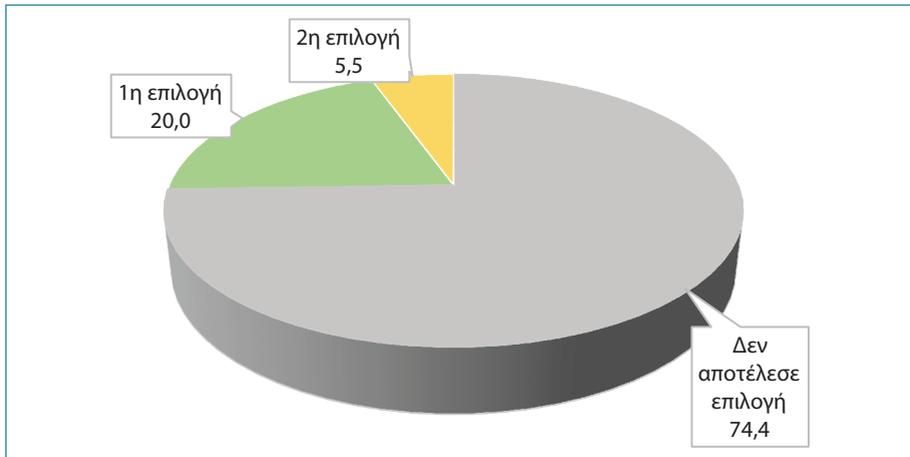

Γράφημα 3.2.13.θ. Ποια είναι τα κυριότερα προβλήματα/δυσκολίες που αντιμετωπίζετε κατά τη χρήση των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών: Κάποια άλλη δυσκολία; (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.13.9

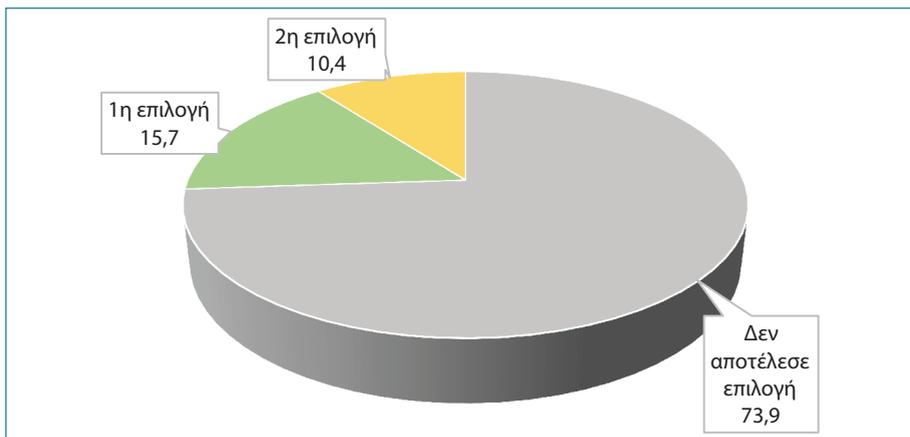
Στο πλαίσιο της ερώτησης 4.14 «Πώς θα μπορούσαν οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες να γίνουν περισσότερο προσβάσιμες/χρήσιμες στους πολίτες;» ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να επιλέξουν δύο παρεμβάσεις που, κατά την άποψή τους, θα μπορούσαν να συμβάλουν ουσιαστικά στη βελτίωση των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών, κατατάσσοντάς τες ως «πρώτη» και ως «δεύτερη» επιλογή. Στόχος ήταν να αποτυπωθούν οι προτεραιότητες των πολιτών ως προς τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους ενίσχυσης της προσβασιμότητας και της χρηστικότητας των υπηρεσιών. Τα ευρήματα παρουσιάζονται ακολούθως.

Η παροχή οικονομικών κινήτρων για την απόκτηση ή τον εκσυγχρονισμό ψηφιακού εξοπλισμού (π.χ. μέσω vouchers) επιλέχθηκε ως πρώτη επιλογή μόνο από το 20,0% των ερωτηθέντων και ως δεύτερη από το 5,5%. Αντίθετα, το 74,4% δεν τη συμπεριέλαβε καθόλου στις προτεινόμενες παρεμβάσεις, όπως φαίνεται στο Γράφημα 3.2.14.α.

Γράφημα 3.2.14.α. Πώς θα μπορούσαν οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες να γίνουν περισσότερο προσβάσιμες/χρήσιμες στους πολίτες: Με την παροχή οικονομικών κινήτρων για την απόκτηση/εκσυγχρονισμό του ψηφιακού εξοπλισμού (π.χ. με την παροχή vouchers) (%).

Πηγή: Ερώτηση 4.14.1

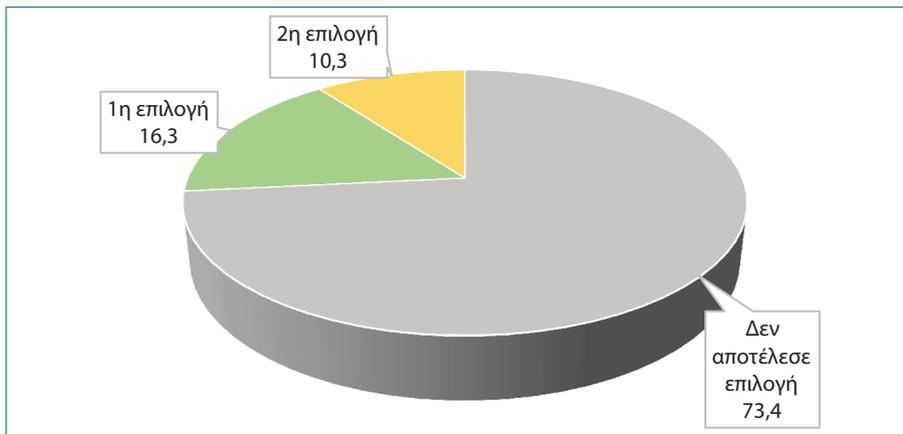
Γράφημα 3.2.14.β. Πώς θα μπορούσαν οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες να γίνουν περισσότερο προσβάσιμες/χρήσιμες στους πολίτες: Με επιδοτούμενα προγράμματα ψηφιακής κατάρτισης-εκπαίδευσης του γενικού πληθυσμού (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.14.2

Η επιλογή «επιδοτούμενα προγράμματα ψηφιακής κατάρτισης-εκπαίδευσης του γενικού πληθυσμού» συγκέντρωσε συνολικά την προτίμηση του 26,1% των ερωτηθέντων, με το 15,7% να την επιλέγει ως πρώτη επιλογή και το 10,4% ως δεύτερη. Η πλειονότητα (73,9%) δεν θεωρεί ότι με τα επιδοτούμενα προγράμ-

ματα ψηφιακής κατάρτισης-εκπαίδευσης του γενικού πληθυσμού μπορούν να γίνουν οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες περισσότερο προσβάσιμες/χρήσιμες στους πολίτες· βλ. Γράφημα 3.2.14.β.

Η επιλογή «δωρεάν εκπαιδευτικά σεμινάρια-προγράμματα σε πολίτες μεγαλύτερης ηλικίας» συγκέντρωσε συνολικά την προτίμηση του 26,6% των ερωτηθέντων, με 16,3% εξ αυτών να την επιλέγει ως πρώτη και 10,3% ως δεύτερη επιλογή. Τα ποσοστά αυτά δείχνουν ότι ένα αξιοσημείωτο μέρος των πολιτών αναγνωρίζει την ανάγκη στήριξης των ηλικιωμένων στην ψηφιακή μετάβαση, ειδικά μέσω στοχευμένων και δωρεάν δράσεων επιμόρφωσης (Γράφημα 3.2.14.γ).

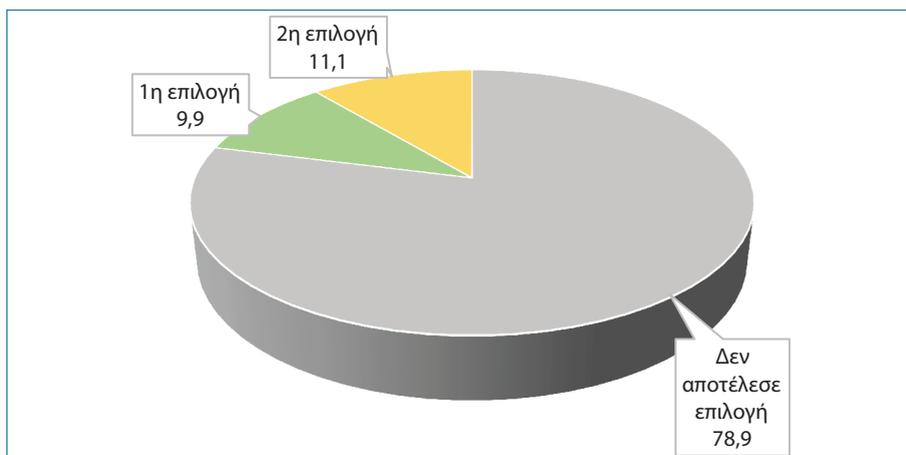

Γράφημα 3.2.14.γ. Πώς θα μπορούσαν οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες να γίνουν περισσότερο προσβάσιμες/χρήσιμες στους πολίτες: Με δωρεάν εκπαιδευτικά σεμινάρια-προγράμματα σε πολίτες μεγαλύτερης ηλικίας (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.14.3

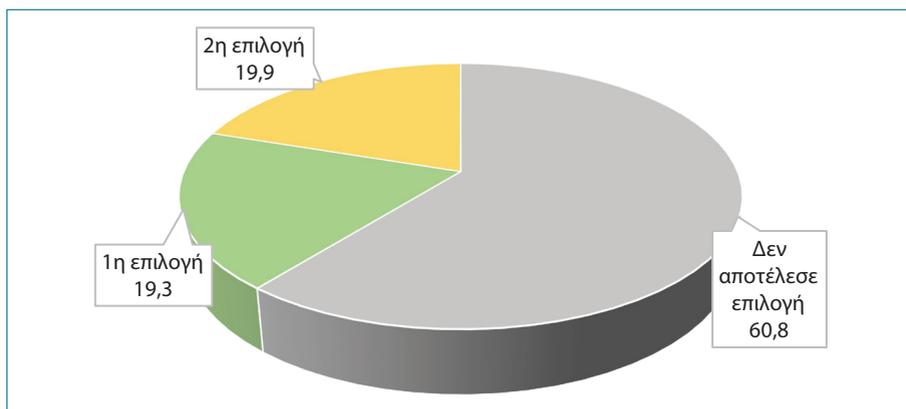
Η πρόταση για την «παροχή online υποστήριξης/προσωπικού ψηφιακού βοηθού για τις παρεχόμενες υπηρεσίες» συγκέντρωσε συνολικά την προτίμηση του 21,0% των ερωτηθέντων, με το 9,9% να την επιλέγει ως πρώτη και το 11,1% ως δεύτερη επιλογή. Το 78,9% δεν θεωρεί επείγουσα την παρέμβαση αυτή (Γράφημα 3.2.14.δ).

Η επιλογή «πραιτέρω απλοποίηση των ψηφιακών διαδικασιών» αναδείχθηκε ως μία από τις πιο δημοφιλείς παρεμβάσεις, συγκεντρώνοντας συνολικά την προτίμηση του 39,2% των ερωτηθέντων (το 19,3% τη δήλωσε ως πρώτη επιλογή και το 19,9% ως δεύτερη). Το υψηλό αυτό ποσοστό επιβεβαιώνει ότι η απλοποίηση των διαδικασιών παραμένει κομβικής σημασίας προτεραιότητα για τους πολίτες, όπως φαίνεται στο Γράφημα 3.2.14.ε.

Γράφημα 3.2.14.δ. Πώς θα μπορούσαν οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες να γίνουν περισσότερο προσβάσιμες/χρήσιμες στους πολίτες: *Με την παροχή on-line υποστήριξης/προσωπικού ψηφιακού βοηθού για τις παρεχόμενες υπηρεσίες.*

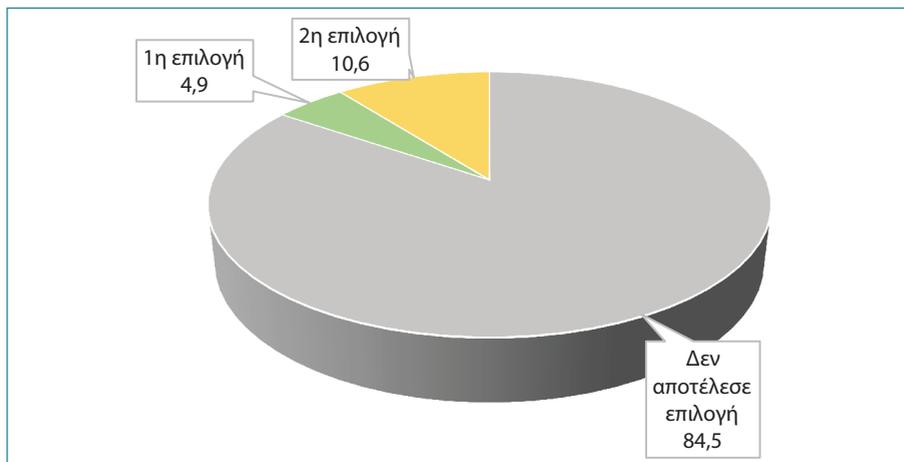
Πηγή: Ερώτηση 4.14.4

Γράφημα 3.2.14.ε. Πώς θα μπορούσαν οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες να γίνουν περισσότερο προσβάσιμες/χρήσιμες στους πολίτες: *Με περαιτέρω απλοποίηση των ψηφιακών διαδικασιών (%)*

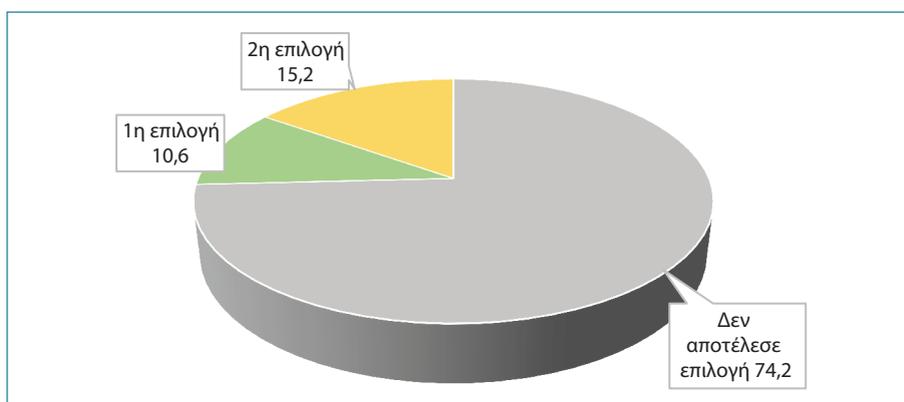
Πηγή: Ερώτηση 4.14.5

Η παρέμβαση «περαιτέρω διασύνδεση/διαλειτουργικότητα των διαφορετικών ψηφιακών υπηρεσιών» συγκέντρωσε συνολικά την προτίμηση του 15,5% των ερωτώμενων, με 4,9% να την επιλέγει ως πρώτη και 10,6% ως δεύτερη επιλογή. Το υψηλό ποσοστό όσων δεν την επέλεξαν (84,5%) δείχνει ότι δεν αναγνωρίζεται ακόμη ως άμεση ανάγκη από τους περισσότερους πολίτες (Γράφημα 3.2.14.στ).

Γράφημα 3.2.14.στ. Πώς θα μπορούσαν οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες να γίνουν περισσότερο προσβάσιμες/χρήσιμες στους πολίτες: Με περαιτέρω διασύνδεση/διαλειτουργικότητα των διαφορετικών ψηφιακών υπηρεσιών (π.χ. καταχώρηση αιτήματος ή πληροφορίας μία φορά και αυτοματοποιημένη διεκπεραίωση των υπολοίπων διαδικασιών) (%).
Πηγή: Ερώτηση 4.14.6

Η επιλογή «επέκταση των δωρεάν παρεχόμενων υπηρεσιών διαμεσολάβησης από τα ΚΕΠ ή τα Κέντρα Κοινότητας των Δήμων» συγκέντρωσε την προτίμηση του 26% των συμμετεχόντων, με το 10,6% να την επιλέγει ως πρώτη και το 15,2% ως δεύτερη επιλογή. Ωστόσο, για το 74,2% των ερωτώμενων δεν αποτέλεσε καν επιλογή, όπως φαίνεται στο Γράφημα 3.2.14.ζ.

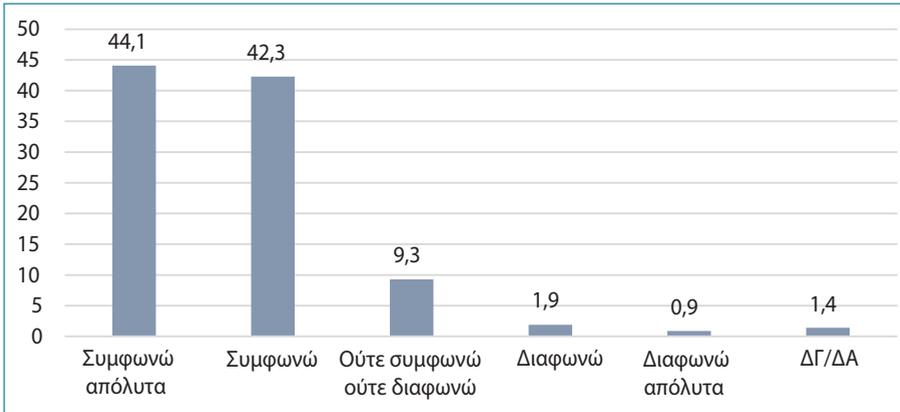
Γράφημα 3.2.14.ζ. Πώς θα μπορούσαν οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες να γίνουν περισσότερο προσβάσιμες/χρήσιμες στους πολίτες: Με επέκταση των δωρεάν παρεχόμενων υπηρεσιών διαμεσολάβησης από τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών ή τα Κέντρα Κοινότητας των Δήμων για τη χρήση δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών (%)
Πηγή: Ερώτηση 4.14.7

Από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην ερώτηση 4.14, αναδεικνύονται τρεις παρεμβάσεις ως οι πλέον κρίσιμες για τη βελτίωση της προσβασιμότητας και της χρηστικότητας των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών. Πρώτη σε προτίμηση καταγράφεται η περαιτέρω απλοποίηση των ψηφιακών διαδικασιών (39%, με 19% να την επιλέγει ως πρώτη επιλογή και 20% ως δεύτερη). Ακολουθεί η παροχή επιδοτούμενων προγραμμάτων ψηφιακής κατάρτισης-εκπαίδευσης του γενικού πληθυσμού (26%, 16% ως πρώτη και 10% ως δεύτερη επιλογή), η οποία αντανακλά την ανάγκη για ενίσχυση των δεξιοτήτων του ευρύτερου κοινού. Ισοδύναμο ποσοστό (26%) συγκεντρώνει και η επέκταση των δωρεάν παρεχόμενων υπηρεσιών διαμεσολάβησης από τα ΚΕΠ ή τα Κέντρα Κοινότητας των Δήμων (11% ως πρώτη και 15% ως δεύτερη επιλογή), αναδεικνύοντας τον ρόλο της διαμεσολάβησης.

Στην ερώτηση 4.15, «Συγκρίνοντας τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες με τις αντίστοιχες παρεχόμενες διά ζώσης υπηρεσίες, συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω απόψεις;», οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να συγκρίνουν τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες με τις παραδοσιακές διά ζώσης υπηρεσίες, εκφράζοντας τη συμφωνία ή διαφωνία τους με μια σειρά από προτάσεις που αφορούν ζητήματα όπως η εξοικονόμηση χρόνου και χρημάτων, η ταχύτητα και ασφάλεια εξυπηρέτησης, η φιλικότητα προς το περιβάλλον, αλλά και η ικανότητα των ψηφιακών υπηρεσιών να καλύπτουν πιο σύνθετα αιτήματα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται ακολούθως.

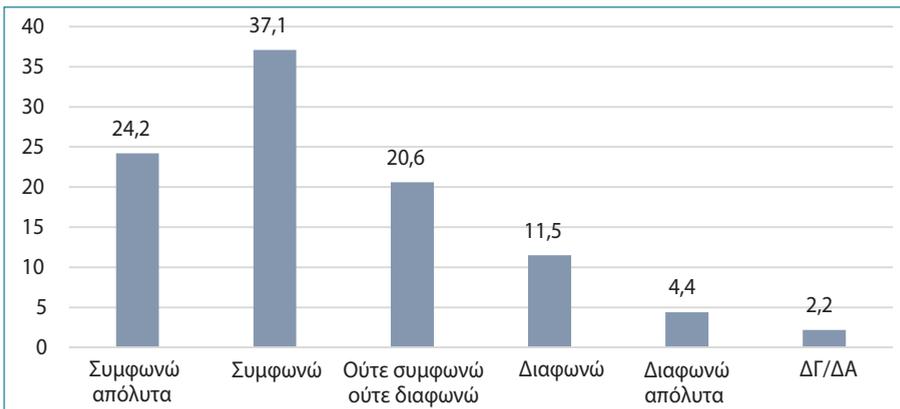
Αναφορικά με τον αν οι ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες εξοικονομούν προσωπικό χρόνο, το 44,1% επέλεξε «συμφωνώ απόλυτα» και το 42,3% «συμφωνώ». Μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό (1,9%) διαφώνησε ή διαφώνησε απόλυτα (0,9%), ενώ το 9,3% ούτε συμφώνησε ούτε διαφώνησε (Γράφημα 3.2.15.α).

Σε σχέση με την εξοικονόμηση χρημάτων, η πλειονότητα συμφωνεί ότι οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες προσφέρουν σχετικό όφελος (Γράφημα 3.2.15.β). Το 24,2% συμφώνησε σε απόλυτο βαθμό και το 37,1% συμφώνησε σε πιο ήπιο βαθμό. Παρόλα αυτά, ένα σημαντικό ποσοστό (20,6%) ούτε συμφώνησε ούτε διαφώνησε, ενώ το 11,5% δήλωσε «διαφωνώ» και το 4,4% «διαφωνώ απόλυτα».

Γράφημα 3.2.15.α. Συγκρίνοντας τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες με τις αντίστοιχες παρεχόμενες διά ζώσης υπηρεσίες, συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω απόψεις: Οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες εξοικονομούν προσωπικό χρόνο στον πολίτη (πχ μειώνοντας την αναμονή στις ουρές) (%)

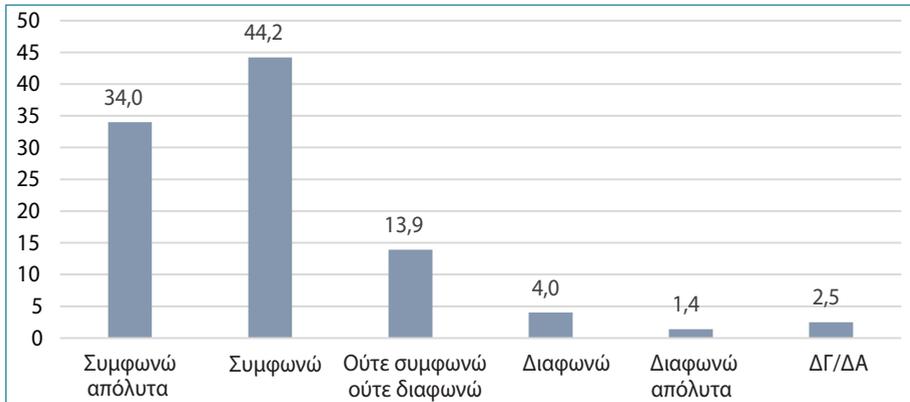
Πηγή: Ερώτηση 4.15.1

Γράφημα 3.2.15.β. Συγκρίνοντας τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες με τις αντίστοιχες παρεχόμενες διά ζώσης υπηρεσίες, συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω απόψεις: Οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες εξασφαλίζουν εξοικονόμηση χρημάτων στον πολίτη (%).

Πηγή: Ερώτηση 4.15.2

Το 44,2% των ερωτώμενων συμφώνησε με την άποψη ότι οι ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες εξασφαλίζουν ταχύτερη εξυπηρέτηση και το 34% συμφώνησε απόλυτα, ενώ μόνο ένα μικρό ποσοστό διαφωνίας καταγράφηκε (4% διαφώνησε και το 1,4% διαφώνησε απόλυτα). Ένα 13,9% κράτησε ουδέτερη στάση και μόλις 2,5% δεν εξέφρασε γνώμη· βλ. Γράφημα 3.2.15.γ.

Γράφημα 3.2.15.γ. Συγκρίνοντας τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες με τις αντίστοιχες παρεχόμενες διά ζώσης υπηρεσίες, συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω απόψεις: Οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες εξασφαλίζουν ταχύτητα στην εξυπηρέτηση/διεκπεραίωση των αιτημάτων του πολίτη (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.15.3

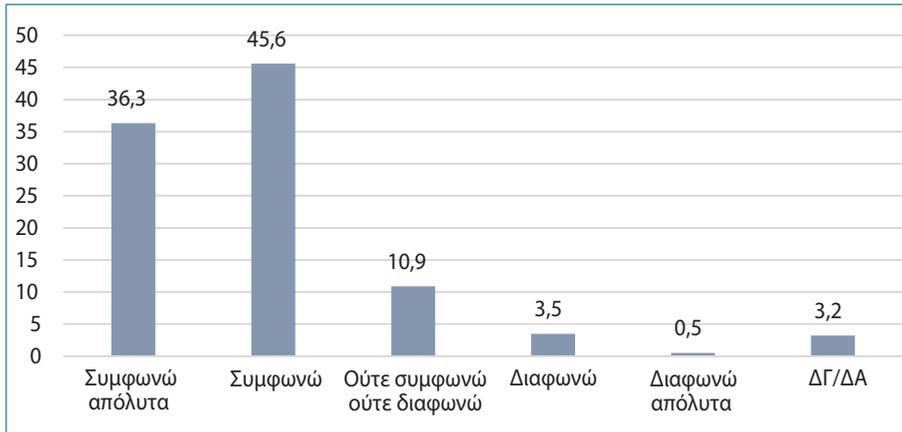
Σύμφωνα με τα δεδομένα του Γραφήματος 3.2.15.δ., το 15,8% των ερωτηθέντων συμφωνεί απόλυτα ότι οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες εξασφαλίζουν ασφάλεια στη συναλλαγή του πολίτη, ενώ το 36,0% απλώς συμφωνεί. Το 26,1% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, το 10,1% διαφωνεί, το 3,6% διαφωνεί απόλυτα και το 8,4% δήλωσε ότι δεν γνωρίζει ή δεν απάντησε.

Γράφημα 3.2.15.δ. Συγκρίνοντας τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες με τις αντίστοιχες παρεχόμενες διά ζώσης υπηρεσίες, συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω απόψεις: Οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες εξασφαλίζουν ασφάλεια στη συναλλαγή του πολίτη (%).

Πηγή: Ερώτηση 4.15.4

Ένα ποσοστό 36,3% εξέφρασε απόλυτη συμφωνία με την άποψη ότι οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες ήταν πιο φιλικές προς το περιβάλλον, ενώ 45,6% δήλωσε απλή συμφωνία. Ούτε συμφώνησε ούτε διαφώνησε το 10,9%, ενώ μικρότερα ποσοστά εξέφρασαν διαφωνία (3,5%) ή απόλυτη διαφωνία (0,5%). Τέλος, ένα 3,2% δεν έδωσε κάποια συγκεκριμένη απάντηση (Γράφημα 3.2.15.ε).

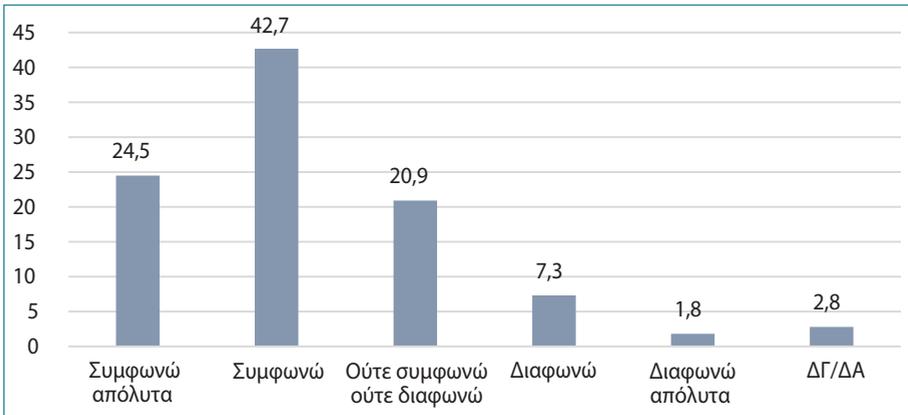

Γράφημα 3.2.15.ε. Συγκρίνοντας τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες με τις αντίστοιχες παρεχόμενες διά ζώσης υπηρεσίες, συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω απόψεις: Οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες είναι πιο φιλικές προς το περιβάλλον (μείωση κατανάλωσης χαρτιού, μείωση μετακινήσεων κ.λπ.) (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.15.5

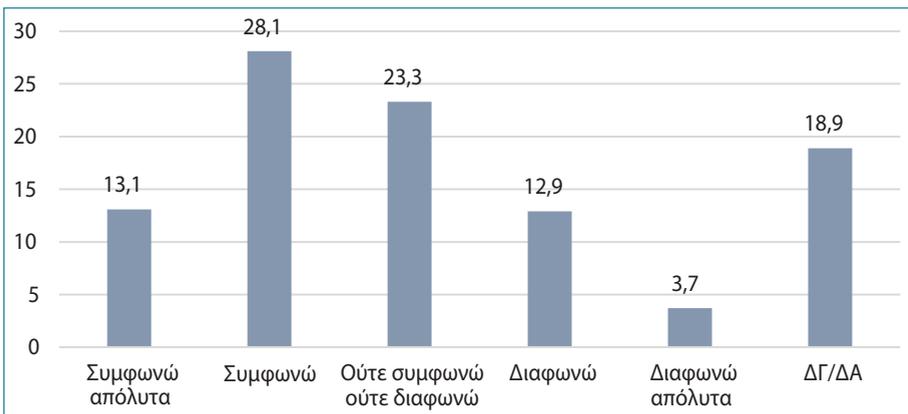
Ένα ποσοστό 24,5% εξέφρασε απόλυτη συμφωνία με την άποψη ότι οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες εξασφαλίζουν καλύτερη εξυπηρέτηση στον πολίτη, ενώ το 42,7% δήλωσε απλώς ότι συμφωνεί. Ούτε συμφώνησε ούτε διαφώνησε το 20,9%, το 7,3% διαφώνησε, το 1,8% διαφώνησε απόλυτα και 2,8% δεν γνώριζε ή δεν απάντησε, όπως φαίνεται στο Γράφημα 3.2.15.στ.

Ένα ποσοστό 13,1% εξέφρασε απόλυτη συμφωνία με την άποψη ότι οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες είναι ανεπαρκείς στην εξυπηρέτηση ιδιαίτερων περιπτώσεων ή αιτημάτων, ενώ 28,1% δήλωσε απλή συμφωνία. Ούτε συμφώνησε ούτε διαφώνησε το 23,3%, το 12,9% διαφώνησε, το 3,7% διαφώνησε απόλυτα και 18,9% δεν γνώριζε ή δεν απάντησε· βλ. Γράφημα 3.2.15.ζ.

Γράφημα 3.2.15.στ. Συγκρίνοντας τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες με τις αντίστοιχες παρεχόμενες διά ζώσης υπηρεσίες, συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω απόψεις: Οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες εξασφαλίζουν καλύτερη εξυπηρέτηση στον πολίτη (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.15.6

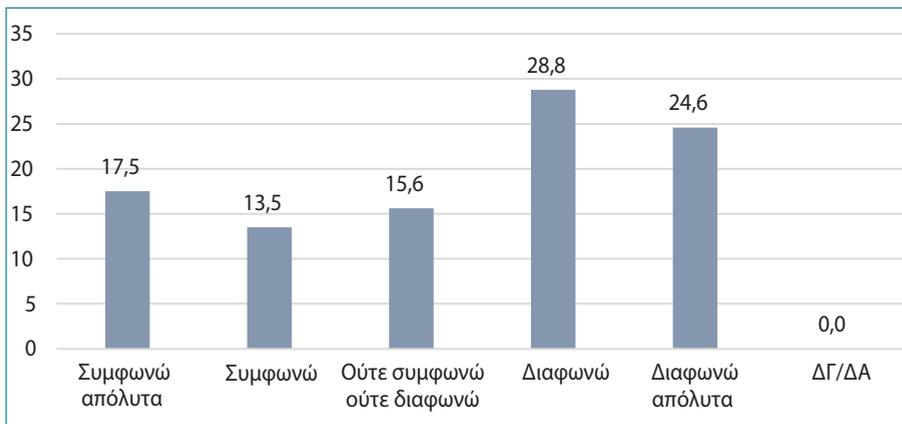
Γράφημα 3.2.15.ζ. Συγκρίνοντας τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες με τις αντίστοιχες παρεχόμενες δια ζώσης υπηρεσίες, συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω απόψεις: Οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες είναι ανεπαρκείς στην εξυπηρέτηση ιδιαίτερων περιπτώσεων/αιτημάτων (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.15.7

Η ερώτηση 4.16 «Ποια από τα παρακάτω θα λέγατε ότι σας χαρακτηρίζουν;» εστιάζει στη σχέση των ερωτώμενων με την τεχνολογία. Μέσω επιμέρους προτάσεων εξετάζονται παράγοντες όπως η τεχνολογική επάρκεια, η προθυμία για μάθηση νέων χαρακτηριστικών, η άνεση ή η αμηχανία κατά τη χρήση ψηφιακών μέσων, αλλά και η πεποίθηση σχετικά με το αν η τεχνολογία διευκολύνει ή περιπλέκει την καθημερινότητα. Τα ευρήματα παρουσιάζονται ακολούθως.

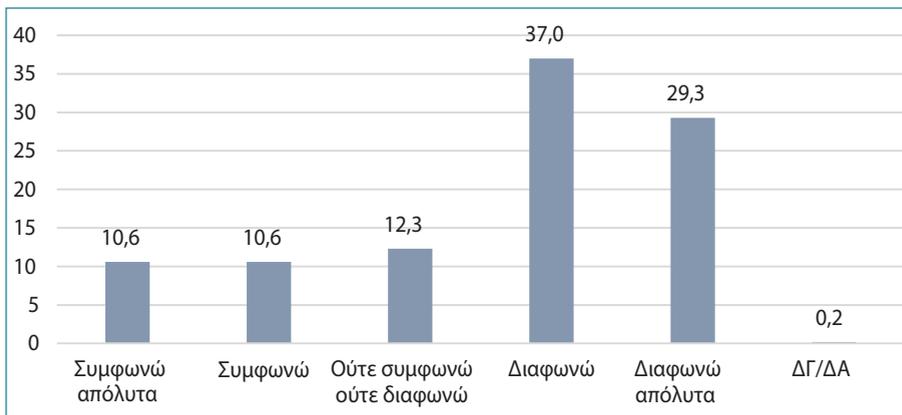
Ένα ποσοστό 17,5% συμφώνησε απόλυτα με την πρόταση «δεν είμαι άνθρωπος της τεχνολογίας», ενώ 13,5% συμφώνησε απλώς. Ούτε συμφώνησε ούτε διαφώνησε το 15,6%, το 28,8% διαφώνησε και το 24,6% διαφώνησε απόλυτα. Ουδείς επέλεξε να αποκριθεί με το «δεν γνωρίζω/δεν απαντώ» (Γράφημα 3.2.16.α).

Ένα ποσοστό 10,6% συμφώνησε απόλυτα με την πρόταση «δεν θέλω να μάθω νέα χαρακτηριστικά της τεχνολογίας», ενώ το ίδιο ποσοστό (10,6%) συμφώνησε απλώς. Ούτε συμφώνησε ούτε διαφώνησε το 12,3%, ενώ 37,0% διαφώνησε και 29,3% διαφώνησε απόλυτα· βλ. Γράφημα 3.2.16.β.

Γράφημα 3.2.16.α. Ποια από τα παρακάτω θα λέγατε ότι σας χαρακτηρίζουν: *Δεν είμαι άνθρωπος της τεχνολογίας* (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.16.1

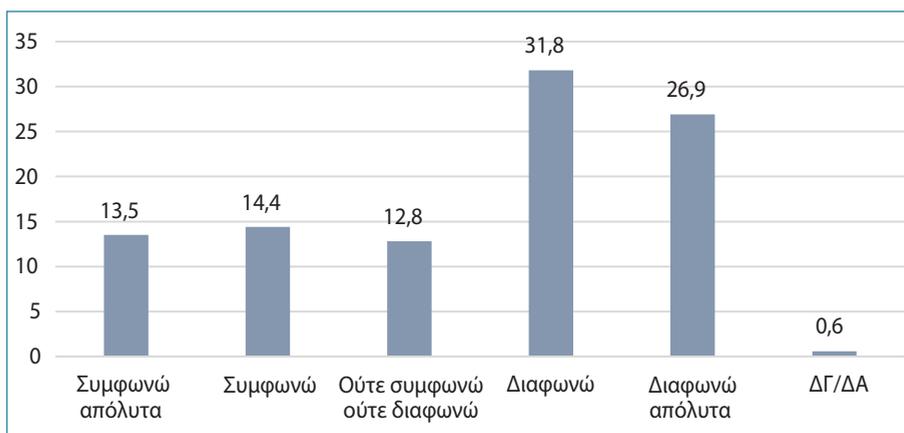

Γράφημα 3.2.16.β. Ποια από τα παρακάτω θα λέγατε ότι σας χαρακτηρίζουν: *Δεν θέλω να μάθω νέα χαρακτηριστικά της τεχνολογίας* (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.16.2

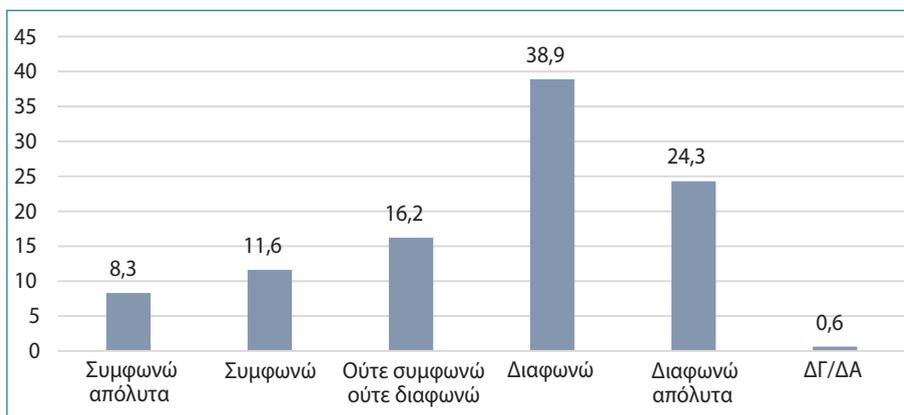
Ένα ποσοστό 13,5% συμφώνησε απόλυτα με την πρόταση «δεν αισθάνομαι άνετα με τη χρήση της τεχνολογίας», ενώ 14,4% συμφώνησε απλώς. Ούτε συμφώνησε ούτε διαφώνησε το 12,8%, ενώ 31,8% διαφώνησε και 26,9% διαφώνησε απόλυτα, όπως φαίνεται στο Γράφημα 3.2.16.γ.

Ένα ποσοστό 8,3% συμφώνησε απόλυτα με την πρόταση «η τεχνολογία δεν βελτιώνει την ποιότητα της ζωής μου», ενώ 11,6% συμφώνησε απλώς. Ούτε συμφώνησε ούτε διαφώνησε το 16,2%, το 38,9% διαφώνησε και το 24,3% διαφώνησε απόλυτα. Τέλος, 0,6% επέλεξε ΔΓ/ΔΑ (Γράφημα 3.2.16.δ).

Γράφημα 3.2.16.γ. Ποια από τα παρακάτω θα λέγατε ότι σας χαρακτηρίζουν: Δεν αισθάνομαι άνετα με τη χρήση της τεχνολογίας (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.16.3

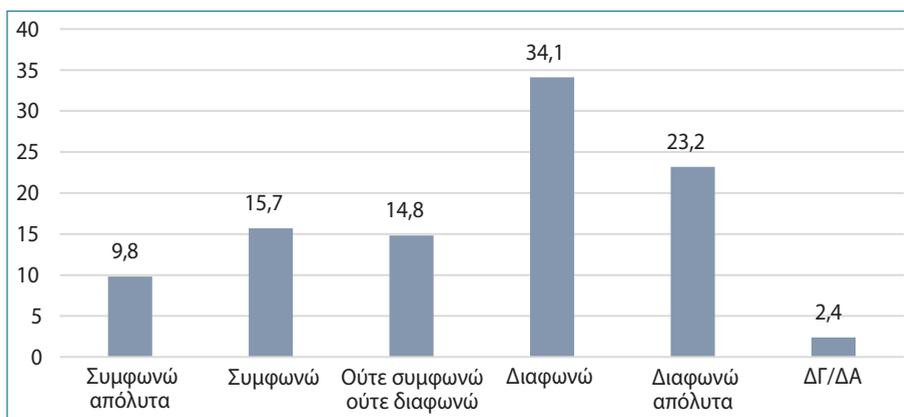

Γράφημα 3.2.16.δ. Ποια από τα παρακάτω θα λέγατε ότι σας χαρακτηρίζουν: Η τεχνολογία δεν βελτιώνει την ποιότητα της ζωής μου (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.16.4

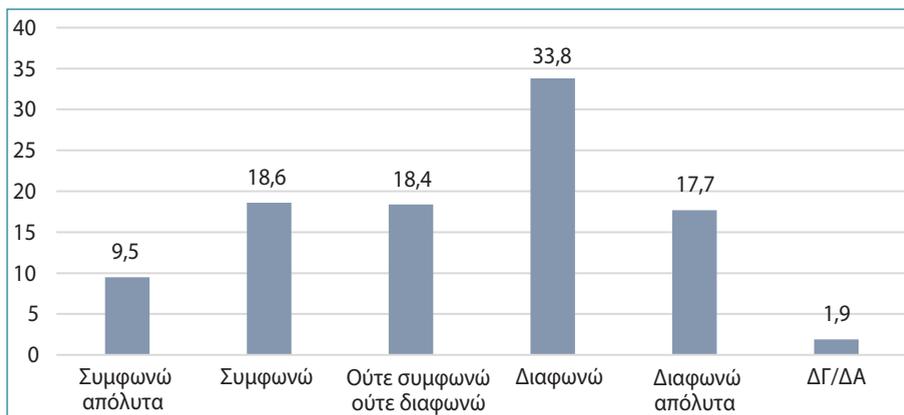
Ένα ποσοστό 9,8% συμφώνησε απόλυτα με την πρόταση «αισθάνομαι ότι χάνω τον έλεγχο με τη χρήση της τεχνολογίας», ενώ 15,7% συμφώνησε απλώς. Ούτε συμφώνησε ούτε διαφώνησε το 14,8%, ενώ το 34,1% διαφώνησε και το 23,2% διαφώνησε απόλυτα. Τέλος, 2,4% δεν γνώριζε ή δεν απάντησε· βλ. Γράφημα 3.2.16.ε.

Η πλειονότητα των ερωτώμενων δεν συμμερίστηκε την άποψη ότι η τεχνολογία περιπλέκει τις απλές εργασίες. Το 33,8% δήλωσε ότι διαφωνεί και το 17,7% ότι διαφωνεί απόλυτα. Αντίθετα, συμφώνησε το 28,1%, αν και μόλις το 9,5% εξ αυτών δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα. Επίσης, το 18,4% ούτε συμφώνησε ούτε διαφώνησε, όπως φαίνεται στο Γράφημα 3.2.16.στ.

Γράφημα 3.2.16.ε. Ποια από τα παρακάτω θα λέγατε ότι σας χαρακτηρίζουν: *Αισθάνομαι ότι χάνω τον έλεγχο με τη χρήση της τεχνολογίας (%)*

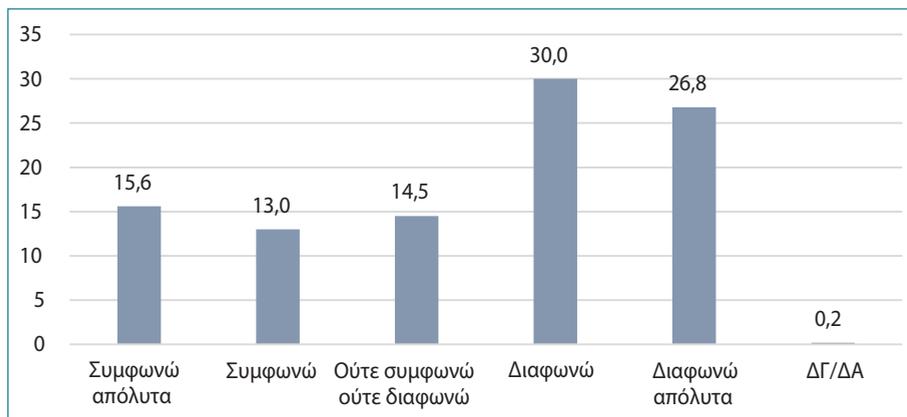
Πηγή: Ερώτηση 4.16.5

Γράφημα 3.2.16.στ. Ποια από τα παρακάτω θα λέγατε ότι σας χαρακτηρίζουν: *Αισθάνομαι ότι η τεχνολογία περιπλέκει τις απλές εργασίες (%)*

Πηγή: Ερώτηση 4.16.6

Ένα ποσοστό 15,6% των ερωτώμενων συμφώνησε απόλυτα με την πρόταση «Δεν τα καταφέρνω με την τεχνολογία», ενώ 13,0% συμφώνησε απλώς. Ούτε συμφώνησε ούτε διαφώνησε το 14,5%, ενώ το 30,0% διαφώνησε και το 26,8% διαφώνησε απόλυτα. Τέλος, 0,2% επέλεξε ΔΓ/ΔΑ· βλ. Γράφημα 3.2.16.ζ.

Γράφημα 3.2.16.ζ. Ποια από τα παρακάτω θα λέγατε ότι σας χαρακτηρίζουν: *Δεν τα καταφέρνω με την τεχνολογία* (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.16.7

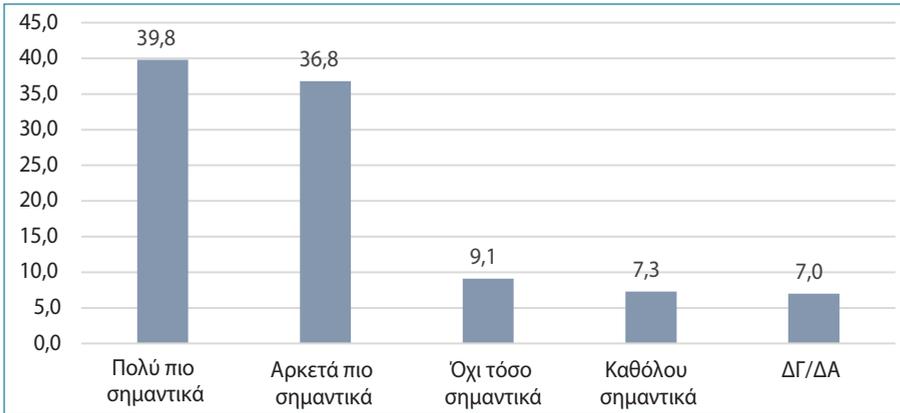
Ένα ποσοστό 9,9% συμφώνησε απόλυτα με την πρόταση «πολλές φορές νιώθω άβολα όταν ασχολούμαι με την τεχνολογία», ενώ 18,5% συμφώνησε απλώς. Ούτε συμφώνησε ούτε διαφώνησε το 12,2%, ενώ το 30,3% διαφώνησε και το 26,0% διαφώνησε απόλυτα. Τέλος, 3,2% δεν γνώριζε ή δεν απάντησε (Γράφημα 3.2.16.η).

Γράφημα 3.2.16.η. Ποια από τα παρακάτω θα λέγατε ότι σας χαρακτηρίζουν: *Πολλές φορές νιώθω άβολα όταν ασχολούμαι με την τεχνολογία* (%)

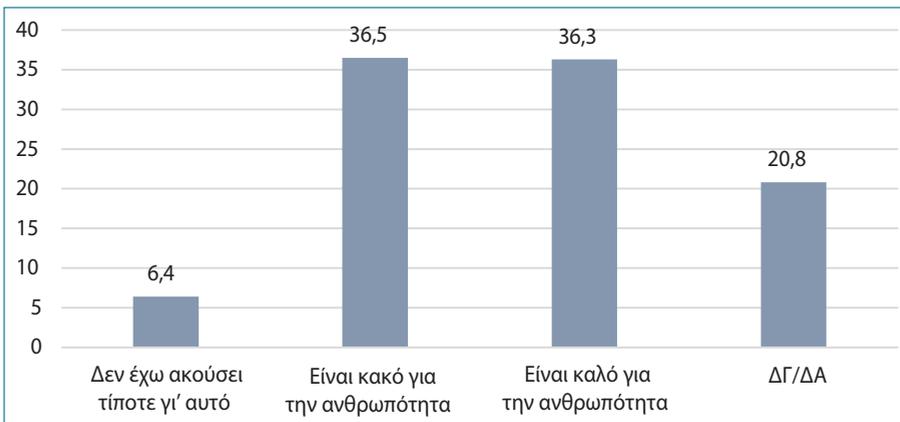
Πηγή: Ερώτηση 4.16.8

Το 39,8% απάντησε ότι το διαδίκτυο και ψηφιακή τεχνολογία σε 10 χρόνια από τώρα θα είναι «πολύ πιο σημαντικά» και το 36,8% «αρκετά πιο σημαντικά». Αντίθετα, μόνο το 9,1% δήλωσε ότι θα είναι λιγότερο σημαντικά, και μόλις το 7,3% καθόλου σημαντικά. Το 7% δήλωσε ΔΓ/ΔΑ· βλ. Γράφημα 3.2.17.

Γράφημα 3.2.17. Θα λέγατε πως η ψηφιακή τεχνολογία και το διαδίκτυο σε 10 χρόνια από τώρα θα είναι για τη ζωή σας: (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.17

Γράφημα 3.2.18. Θα λέγατε ότι η τεχνητή νοημοσύνη είναι κάτι καλό ή κάτι κακό για την ανθρωπότητα; (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.18

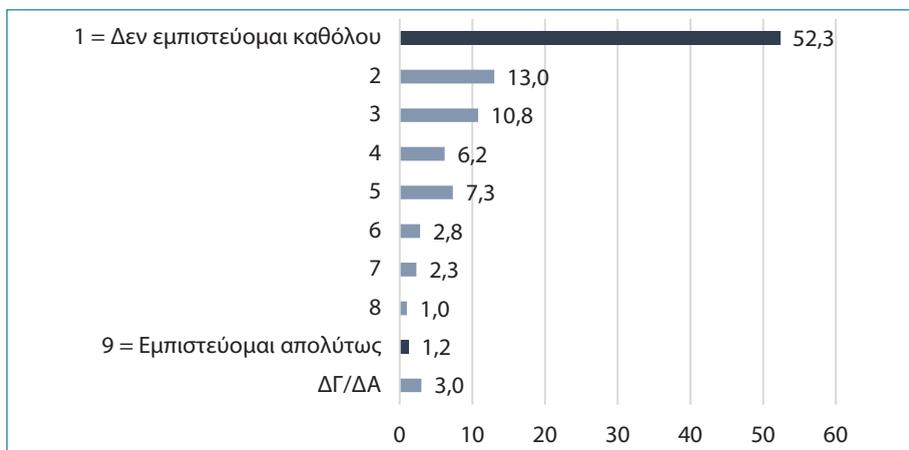
Όπως φαίνεται στο Γράφημα 3.2.18, ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 6,4% δήλωσε ότι δεν είχε ακούσει τίποτα για την τεχνητή νοημοσύνη, ενώ ένα αξιοσημείωτο ποσοστό της τάξης του 20,8% επέλεξε να αποκριθεί με το ΔΓ/ΔΑ. Κατά τα άλλα η κοινή γνώμη φαίνεται να διχάζεται ως προς την

αξιολόγηση της τεχνητής νοημοσύνης: Το 36,5% θεώρησε ότι είναι «κάτι κακό», ενώ το 36,3% τη χαρακτήρισε ως «κάτι καλό» για την ανθρωπότητα.

Η ερώτηση 4.19 «Πόσο εμπιστεύεστε καθεμία από τις παρακάτω τεχνολογικές καινοτομίες;» επικεντρώνεται στην καταγραφή του βαθμού εμπιστοσύνης των πολιτών απέναντι σε επιλεγμένες τεχνολογικές καινοτομίες, οι οποίες σχετίζονται τόσο με την καθημερινότητα όσο και με κρίσιμους τομείς όπως η υγεία και η ενέργεια. Μέσα από τις απαντήσεις των ερωτώμενων αναδεικνύονται διαφοροποιημένες στάσεις, που κυμαίνονται από σχετική αποδοχή έως έντονη επιφύλαξη και δυσπιστία. Τα ευρήματα ανά τεχνολογική καινοτομία παρουσιάζονται ακολούθως.

Ένα ποσοστό 52,3% δήλωσε ότι δεν εμπιστεύεται καθόλου τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα, ενώ 13,0% τοποθετήθηκε στη δεύτερη βαθμίδα εμπιστοσύνης και 10,8% στην τρίτη. Με ποσοστά 6,2%, 7,3%, και 2,8% τοποθετήθηκαν αντίστοιχα οι ερωτώμενοι στις βαθμίδες «4», «5» και «6». Τη βαθμίδα «7» επέλεξε το 2,3%, την «8» το 1% και μόνο 1,2% δήλωσε απόλυτη εμπιστοσύνη (βαθμίδα «9»). Τέλος, 3,0% επέλεξε το ΔΓ/ΔΑ· βλ. Γράφημα 3.2.19.α.

Ένα ποσοστό 4,5% δεν εμπιστεύεται καθόλου την πράσινη ενέργεια, ενώ 2,6% την αξιολόγησε με βαθμό «2» και 5,3% με βαθμό «3». Ποσοστό 6,3% επέλεξε τη βαθμίδα «4», 15,1% τη βαθμίδα «5» και 13,1% τη βαθμίδα «6». Το 20,7% τοποθετήθηκε στη βαθμίδα «7», 17,6% επέλεξε τη βαθμίδα «8» και το 10,9% δήλωσε απόλυτη εμπιστοσύνη. Τέλος, 4,2% δεν απάντησε ή δεν ήταν σε θέση να απαντήσει (Γράφημα 3.2.19.β).

Γράφημα 3.2.19.α Πόσο εμπιστεύεστε καθεμία από τις παρακάτω τεχνολογικές καινοτομίες: Γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα (τρόφιμα που προέρχονται από γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς, όπως καλλιέργειες ανθεκτικές στην ξηρασία, τα παράσιτα και τις ασθένειες, τα ταχύτερα αναπτυσσόμενα ψάρια και τα προϊόντα που έχουν μεγαλύτερη διάρκεια ζωής) (%) Πηγή: Ερώτηση 4.19.1

Γράφημα 3.2.19.β Πόσο εμπιστεύεστε καθεμία από τις παρακάτω τεχνολογικές καινοτομίες: Πράσινη ενέργεια (όπως βιοκαύσιμα και ανανεώσιμο φυσικό αέριο, υγρό υδρογόνο και αιολική και ηλιακή ενέργεια) (%).

Πηγή: Ερώτηση 4.19.2

Όπως φαίνεται στο Γράφημα 3.2.19.γ, το 18,1% των ερωτώμενων εξέφρασε απόλυτη δυσπιστία στην τεχνητή νοημοσύνη, ενώ σε ποσοστά 8%, 8,4% και 6,1% επέλεξαν τις τιμές «2», «3» και «4» αντίστοιχα. Το 12,3% τοποθετήθηκε στη βαθμίδα «5», ενώ οι τιμές «6», «7» και «8» επελέγησαν από το 9,8%, το 13,6% και το 8,6% των ερωτώμενων αντιστοίχως. Μόλις το 2,6% του δείγματος εξέφρασε απόλυτη εμπιστοσύνη, ενώ το 12,5% δεν απάντησε ή δεν γνώριζε.

Γράφημα 3.2.19.γ Πόσο εμπιστεύεστε καθεμία από τις παρακάτω τεχνολογικές καινοτομίες: Τεχνητή νοημοσύνη (όπως μηχανική μάθηση, επεξεργασία φυσικής γλώσσας και παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη) (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.19.3

Το 17,2% των ερωτώμενων εξέφρασε απόλυτη δυσπιστία στις ιατρικές τεχνολογίες που βασίζονται σε γονίδια. Κατά 7,2%, 9,5% και 6,3% τοποθετήθηκαν αντίστοιχα στις βαθμίδες «2», «3» και «4». Στη βαθμίδα «5» τοποθετήθηκε το 13,3%, ενώ το 9,0% του δείγματος επέλεξε την τιμή «6». Τις τιμές «7» και «8» επέλεξε το 15,4% και το 9,8% αντίστοιχα, ενώ μόλις 4,6% δήλωσε απόλυτη εμπιστοσύνη στις εν λόγω τεχνολογίες. Τέλος, 7,7% επέλεξε να αποκριθεί με το ΔΓ/ΔΑ· βλ. Γράφημα 3.2.19.δ.

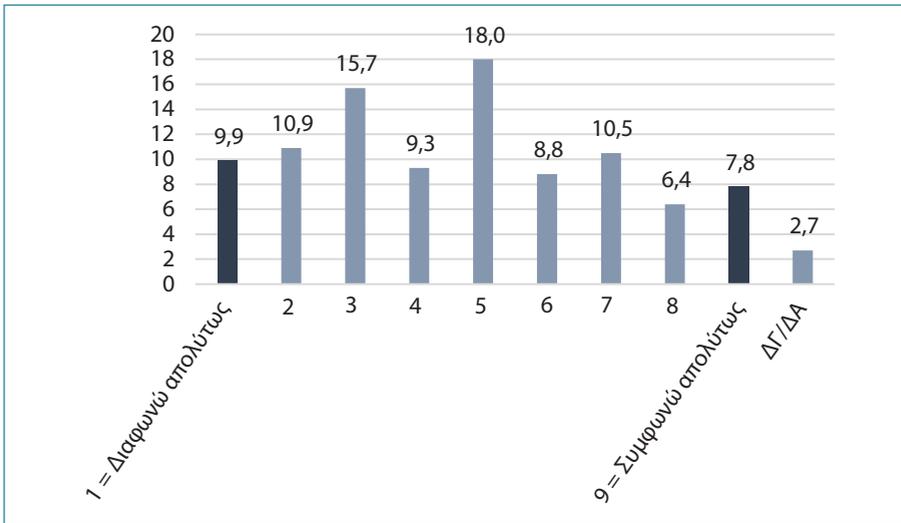

Γράφημα 3.2.19.δ. Πόσο εμπιστεύεστε καθεμία από τις παρακάτω τεχνολογικές καινοτομίες: *Ιατρικές τεχνολογίες που βασίζονται σε γονίδια (όπως εμβόλια mRNA, γονιδιακή ωρίμανση και γονιδιακή θεραπεία)* (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.19.4

Το 9,9% των ερωτώμενων διαφώνησε απόλυτα ότι οι τεχνολογικές καινοτομίες συμβαίνουν πολύ γρήγορα και οδηγούν σε αλλαγές που δεν είναι καλές για τους ίδιους. Ποσοστά 10,9%, 15,7% και 9,3% τοποθετήθηκαν στις επόμενες βαθμίδες («2» έως «4»). Τη μεσαία βαθμίδα («5») επέλεξε το 18,0%. Το 8,8%, το 10,5% και το 6,4% του δείγματος εξέφρασαν σταδιακά μεγαλύτερη συμφωνία (βαθμίδες «6» έως «8»), ενώ το 7,8% συμφώνησε απόλυτα. Τέλος, 2,7% δεν απάντησε ή δεν γνώριζε· βλ. Γράφημα 3.2.20.

Το 3,9% των ερωτώμενων δήλωσε ότι δεν ανησυχεί καθόλου για το ενδεχόμενο η νέα ψηφιακή εποχή να οδηγήσει σε νέες κοινωνικές ανισότητες και αποκλεισμούς. Ποσοστά 4,3%, 10,1% και 9,0% επέλεξαν τις βαθμίδες «2», «3» και «4» αντίστοιχως. Το 15,9% των ερωτώμενων τοποθετήθηκε στη μεσαία βαθμίδα («5»), ενώ αυξημένα ποσοστά 14,9%, 18,4% και 9,7% εξέφρασαν έντονη ανησυχία επιλέγοντας τις βαθμίδες «6», «7» και «8». Τέλος, το 4,0% επέλεξε τη μέγιστη τιμή ανησυχίας («9»), ενώ 4,0% επέλεξε ΔΓ/ΔΑ. Όπως, λοιπόν φαίνεται στο Γράφημα 3.2.21, οι περισσότεροι από τους μισούς ερω-

Γράφημα 3.2.20. Οι τεχνολογικές καινοτομίες συμβαίνουν πολύ γρήγορα και οδηγούν σε αλλαγές που δεν είναι καλές για μένα (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.20

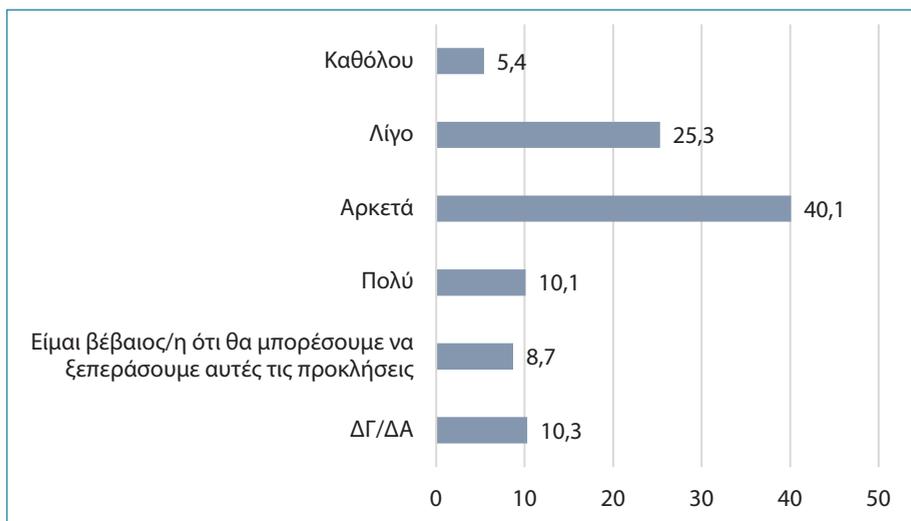

Γράφημα 3.2.21. Σε ποιο βαθμό ανησυχείτε ότι ο ανεξέλεγκτος τρόπος και η ταχύτητα με την οποία αναπτύσσεται η νέα ψηφιακή εποχή θα οδηγήσει σε νέες ανισότητες και αποκλεισμούς; (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.21

τώμενους εκφράζουν ανησυχία, αν και με διαφορετική ένταση, για την ταχύτατη ανάπτυξη της νέας ψηφιακής εποχής και τις ανισότητες και αποκλεισμούς στους οποίους μπορεί αυτή να οδηγήσει.

Η πλειονότητα των ερωτηθέντων (40,1%) δήλωσε ότι ελπίζει «αρκετά» πως θα καταφέρουμε να ξεπεράσουμε τις προκλήσεις της νέας ψηφιακής εποχής. Παράλληλα, ένα σημαντικό ποσοστό της τάξης του 25,3% δήλωσε ότι ελπίζει «λίγο», ενώ μόλις το 8,7% εξέφρασε απόλυτη βεβαιότητα. Επίσης, 5,4% των ερωτηθέντων δήλωσε «καθόλου». Αξιοσημείωτο είναι και το υψηλό ποσοστό (10,3%) που επέλεξε το «Δεν γνωρίζω/Δεν απαντώ»· βλ. Γράφημα 3.2.22.

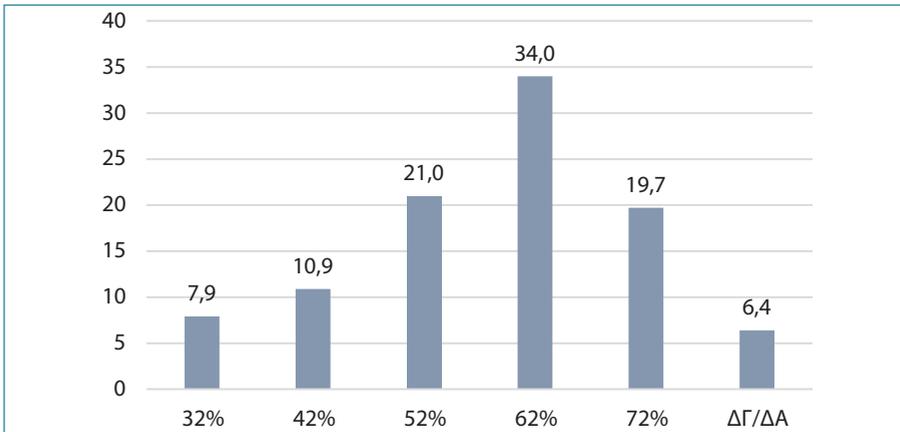

Γράφημα 3.2.22. Πόσο ελπίζετε ότι θα καταφέρουμε να ξεπεράσουμε τις προκλήσεις από τις γρήγορες αλλαγές που θέτει η νέα ψηφιακή εποχή; (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.22

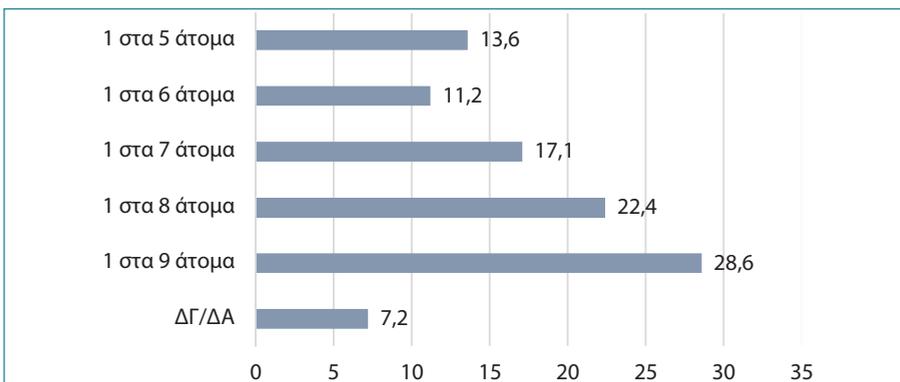
Στο Γράφημα 3.2.23 βλέπουμε πως η πλειονότητα των ερωτηθέντων υπερεκτίμησε το πραγματικό ποσοστό των ατόμων ηλικίας 16-74 ετών με τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες. Συγκεκριμένα, το 34,0% εκτίμησε ότι το ποσοστό ανέρχεται στο 62%, ενώ 19,7% θεώρησε πως είναι 72%. Το 21,0% επέλεξε το 52%, που ήταν και η σωστή απάντηση.⁴ Χαμηλότερες εκτιμήσεις (42% και 32%) έδωσαν ποσοστά 18,8% συνολικά (10,9% και 7,9% αντίστοιχα). Τέλος, το 6,4% του δείγματος δεν απάντησε ή δεν γνώριζε την απάντηση.

⁴ Πηγή: Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (DESI) 2024 (<https://digital-strategy.ec.europa.eu/el/policies/desi>).

Γράφημα 3.2.23. Ποιο εκτιμάτε ότι είναι το ποσοστό ατόμων ηλικίας 16-74 ετών που έχουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες; (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.23

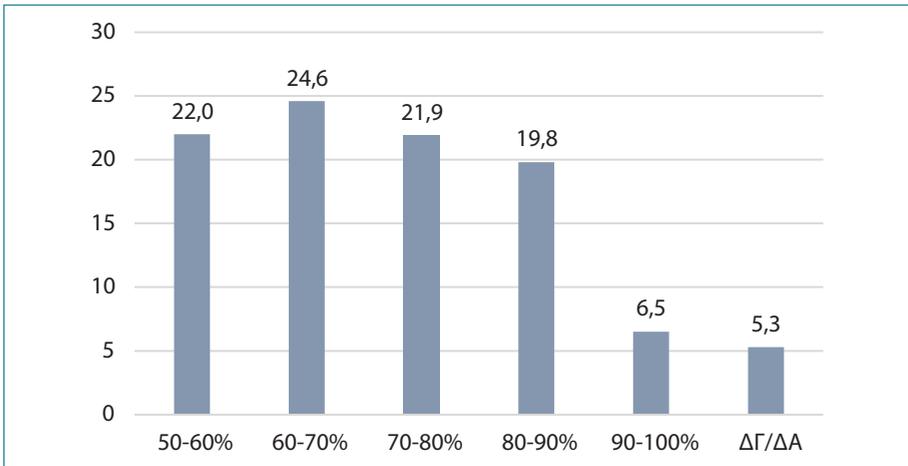

Γράφημα 3.2.24. Ποια θεωρείτε ότι είναι η αναλογία του πληθυσμού στην Ελλάδα που δεν έχει χρησιμοποιήσει ποτέ το διαδίκτυο; (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.24

Το 28,6% των ερωτηθέντων εκτίμησε ότι η αναλογία του πληθυσμού στην Ελλάδα που δεν έχει χρησιμοποιήσει ποτέ το διαδίκτυο είναι ένα στα εννέα άτομα. Το 22,4% θεώρησε ότι πρόκειται για ένα στα οκτώ άτομα, ποσοστό που αποτελεί τη σωστή απάντηση.⁵ Οι ερωτώμενοι με 17,1%, 11,2% και 13,6% αντίστοιχα επέλεξαν τις αναλογίες ένα στα επτά, ένα στα έξι και ένα στα πέντε άτομα. Τέλος, 7,2% δεν το γνώριζε ή δεν απάντησε (Γράφημα 3.2.24).

⁵ Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Έρευνα χρήσης των τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας από τα νοικοκυριά και τα μέλη τους 2023 (<https://www.statistics.gr/infographic-information-technologies-2023>)

Γράφημα 3.2.25. Ποιο εκτιμάτε ότι είναι το ποσοστό των νοικοκυριών στην Ελλάδα που διαθέτουν προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή; (%)

Πηγή: Ερώτηση 4.25

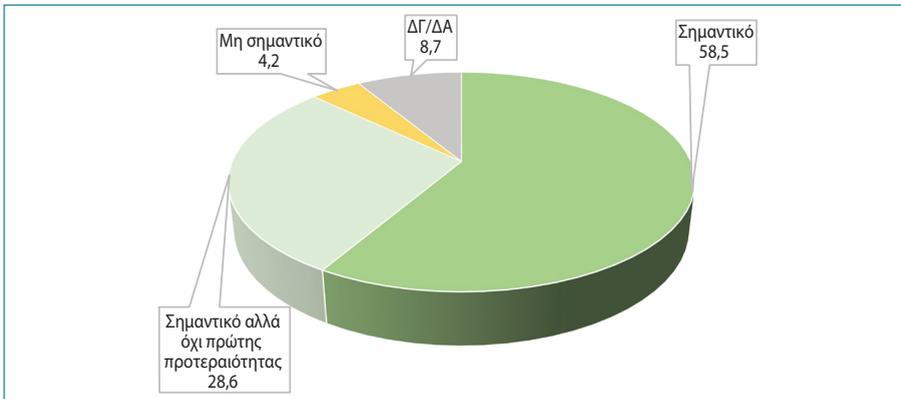
Όπως φαίνεται στο Γράφημα 3.2.25, οι περισσότεροι συμμετέχοντες στην έρευνα υποεκτίμησαν ή υπερεκτίμησαν το ποσοστό των νοικοκυριών στην Ελλάδα που διαθέτουν προσωπικό υπολογιστή. Ωστόσο, η σωστή απάντηση ήταν η κατηγορία 70-80%, την οποία επέλεξε το 21,9%.⁶

3.3. Διπλή μετάβαση

Η ενότητα του ερωτηματολογίου της έρευνας για τη διπλή μετάβαση περιλάμβανε 20 ερωτήσεις που αφορούν τον συνδυασμό πράσινης και ψηφιακής μετάβασης της οικονομίας και της κοινωνίας.

Η πλειονότητα των ερωτώμενων (58,5%) θεωρεί σημαντικό οι εφαρμοζόμενες από τις δημόσιες αρχές ψηφιακές τεχνολογίες να εξυπηρετούν ταυτόχρονα και την πράσινη μετάβαση, ενώ ένα υψηλό ποσοστό (28,6%) το θεωρεί σημαντικό αλλά όχι πρώτης προτεραιότητας. Οι ερωτώμενοι που αξιολογούν ως μη σημαντική αυτή τη σχέση ή δεν γνωρίζουν/δεν απαντούν ανέρχονται σε 4,2% και 8,7% αντίστοιχα (Γράφημα 3.3.1).

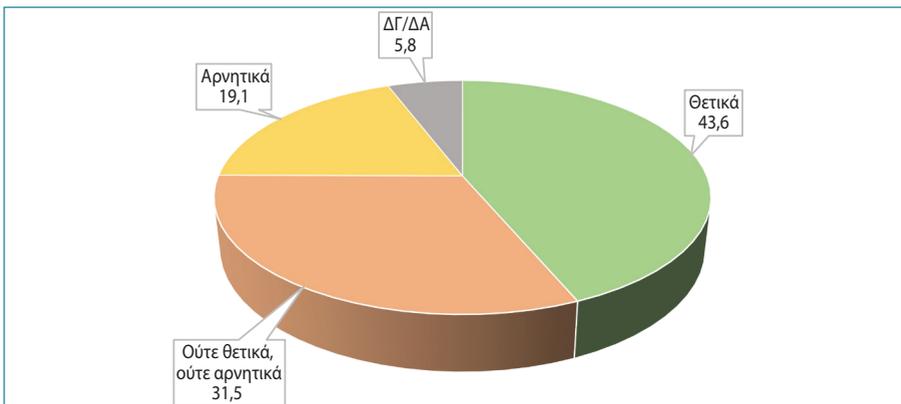
⁶ Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2024.

Γράφημα 3.3.1. Κατά τη γνώμη σας, πόσο σημαντικό θα πρέπει να είναι για τις δημόσιες αρχές οι ψηφιακές τεχνολογίες που εφαρμόζονται να εξυπηρετούν την πράσινη μετάβαση; (%)

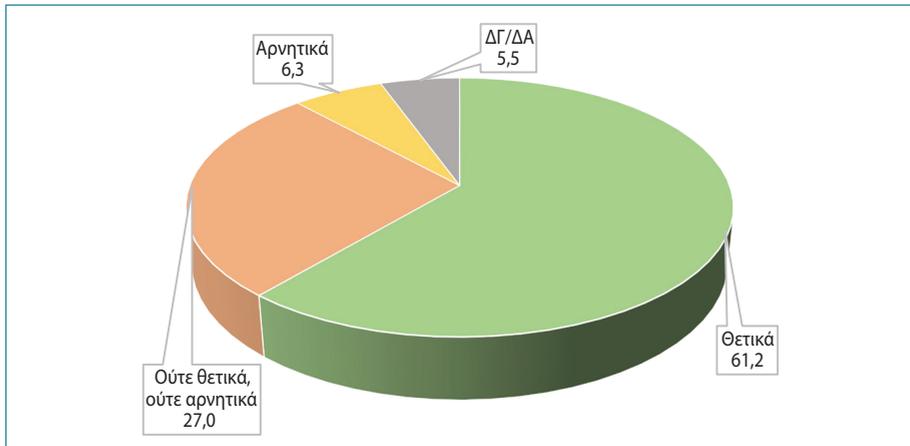
Πηγή: Ερώτηση 5.1

Η μεταρρύθμιση και το άνοιγμα της αγοράς ενέργειας τα τελευταία χρόνια δεν αξιολογούνται με τον ίδιο τρόπο από τους ερωτώμενους. Ειδικότερα, σε ποσοστό 43,6% τις αξιολογούν θετικά, 19,1% αρνητικά, ενώ περίπου 3 στους 10 ούτε θετικά ούτε αρνητικά (31,5%) (Γράφημα 3.3.2). Αντίθετα, η μεταρρύθμιση και το άνοιγμα της αγοράς τηλεπικοινωνιών αξιολογούνται ως θετική εξέλιξη για την πλειονότητα των ερωτώμενων (61,2%), με μόλις το 6,3% να τις αξιολογεί αρνητικά. Υπάρχει πάντως και εδώ ένα σημαντικό ποσοστό (31,5%) που θεωρεί ότι αυτή η εξέλιξη δεν είναι ούτε αρνητική ούτε θετική, καθώς και ένα μικρό ποσοστό (5,8%) που δεν τοποθετείται (Γράφημα 3.3.3).

Γράφημα 3.3.2. Πώς θα αξιολογούσατε συνολικά τη μεταρρύθμιση και το άνοιγμα της αγοράς ενέργειας τα τελευταία χρόνια; (%)

Πηγή: Ερώτηση 5.2

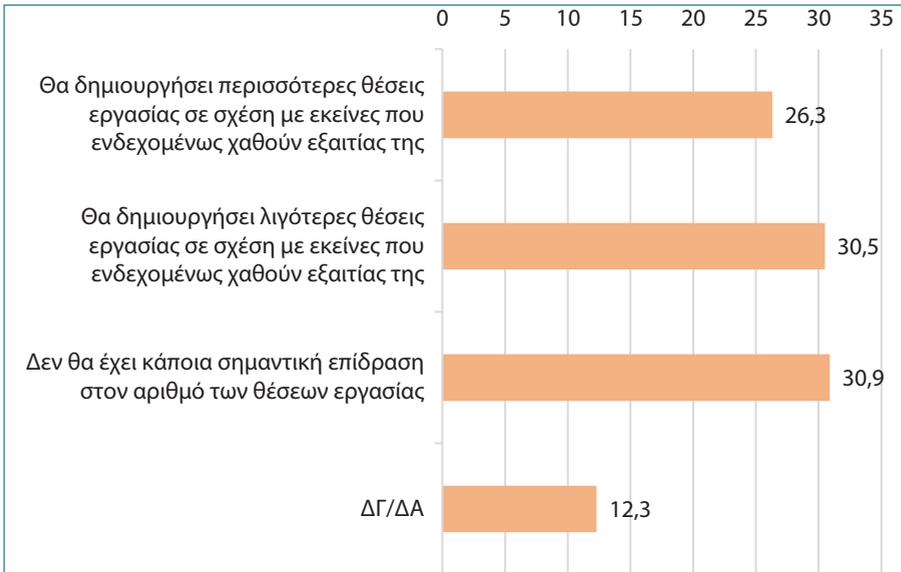

Γράφημα 3.3.3. Πώς θα αξιολογούσατε συνολικά τη μεταρρύθμιση και το άνοιγμα της αγοράς τηλεπικοινωνιών τα τελευταία χρόνια; (%)

Πηγή: Ερώτηση 5.3

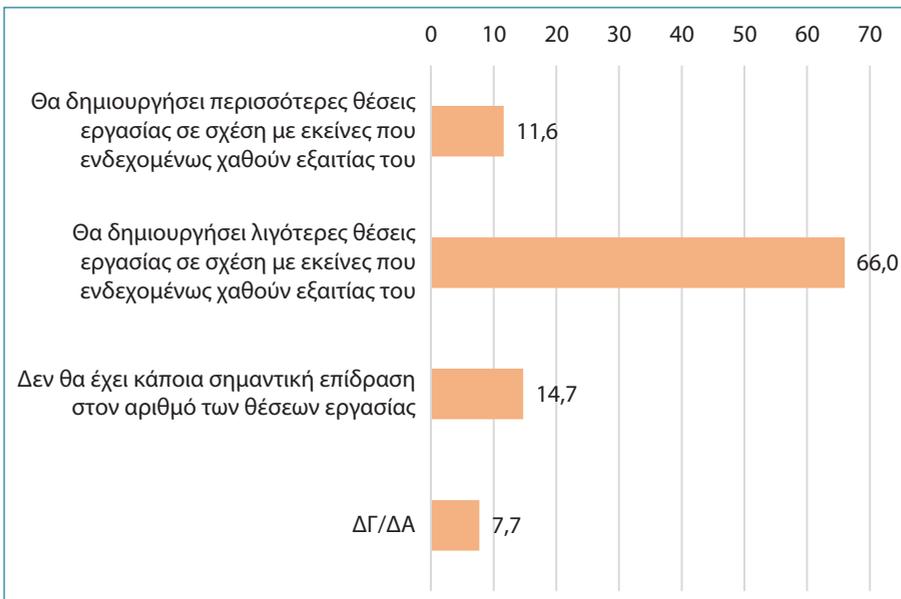
Οι απόψεις των ερωτώμενων για τις αρνητικές ή θετικές επιπτώσεις της πράσινης μετάβασης στην απασχόληση εμφανίζονται σχεδόν ισομερώς κατανεμημένες (Γράφημα 3.3.4). Ειδικότερα, το 30,5% των ερωτώμενων θεωρεί ότι η πράσινη μετάβαση «θα δημιουργήσει λιγότερες θέσεις εργασίας σε σχέση με εκείνες που ενδεχομένως χαθούν εξαιτίας της», σε αντίθεση με το 26,3% που θεωρεί ότι «θα δημιουργήσει περισσότερες θέσεις σε σχέση με εκείνες που ενδεχομένως θα χαθούν εξαιτίας της». Επιπλέον, το 30,9% πιστεύει ότι η πράσινη μετάβαση «δεν θα έχει κάποια σημαντική επίδραση στον αριθμό των θέσεων εργασίας». Αξίζει να σημειωθεί και το ποσοστό αυτών που δεν γνωρίζουν ή δεν απαντούν (12,3%).

Σε ό,τι αφορά την επίδραση του ψηφιακού μετασχηματισμού στην απασχόληση (Γράφημα 3.3.5), οι απόψεις εμφανίζονται περισσότερο σταθερές, καθώς η πλειονότητα των ερωτώμενων (66%) θεωρεί ότι ο ψηφιακός μετασχηματισμός θα δημιουργήσει λιγότερες θέσεις εργασίας σε σχέση με εκείνες που ενδεχομένως θα χαθούν στην πορεία. Μόλις το 11,6% των ερωτώμενων έχει αντίθετη άποψη εκφράζοντας πιο θετική προσδοκία για την επίδραση του ψηφιακού μετασχηματισμού στις θέσεις εργασίας («θα δημιουργήσει περισσότερες θέσεις σε σχέση με εκείνες που θα χαθούν»), ενώ το 14,7% των ερωτώμενων εκτιμά ότι δεν θα έχει κάποια σημαντική επίδραση στον αριθμό των θέσεων εργασίας.

Γράφημα 3.3.4. Πώς θεωρείτε ότι η πράσινη μετάβαση θα επηρεάσει τις θέσεις εργασίας; (%)

Πηγή: Ερώτηση 5.4

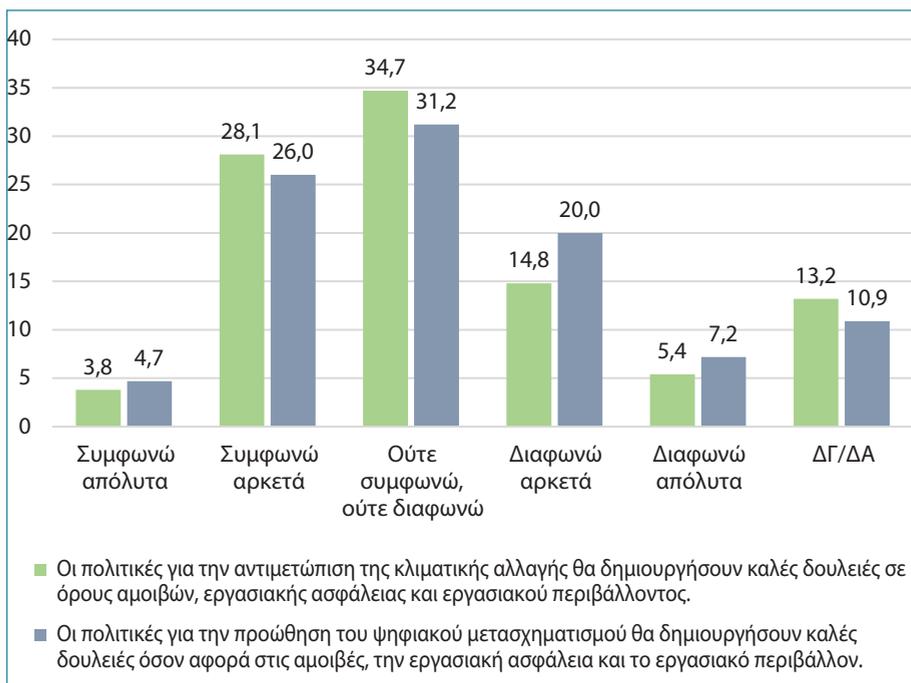

Γράφημα 3.3.5. Πώς προβλέπετε ότι μπορεί να επηρεάσει ο ψηφιακός μετασχηματισμός τις θέσεις εργασίας; (%)

Πηγή: Ερώτηση 5.5

Στο Γράφημα 3.3.6 αποτυπώνονται οι απόψεις των ερωτώμενων (συμφωνία ή διαφωνία) για την ποιότητα των θέσεων εργασίας που θα δημιουργηθούν από τις πολιτικές που θα εφαρμοστούν στο πλαίσιο της διπλής μετάβασης, δηλαδή τόσο στο πλαίσιο του ψηφιακού μετασχηματισμού όσο και σε αυτό της πράσινης μετάβασης.

Ειδικότερα, με την πρόταση ότι «οι πολιτικές για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής θα δημιουργήσουν καλές δουλειές σε όρους αμοιβών, εργασιακής ασφάλειας και περιβάλλοντος» συμφωνεί απόλυτα μόλις το 3,8% και «συμφωνεί αρκετά» το 28,1%, ενώ στον αντίποδα «διαφωνεί απόλυτα» ή «διαφωνεί αρκετά» το 5,4% και το 14,8% των ερωτώμενων αντίστοιχα. Ταυτόχρονα, περίπου ένας στους τρεις (34,7%) διατηρεί ουδέτερη στάση («ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ») και το 13,2% των ερωτώμενων δεν απαντά ή δεν γνωρίζει. Η άποψη πως οι πολιτικές για την προώθηση του ψηφιακού μετασχηματισμού θα δημιουργήσουν καλές δουλειές όσον αφορά τις αμοιβές, την εργασιακή ασφάλεια και το εργασιακό περιβάλλον, βρίσκει απόλυτα σύμφωνο το 4,7% των ερωτώμενων, ενώ δηλώνει ότι «συμφωνώ αρκετά» το 26,0%. Την απόλυτη διαφωνία του με τη συγκεκριμένη άποψη εκφράζει το 7,2%, ενώ ένας στους

Γράφημα 3.3.6. Σε ποιον βαθμό συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις ακόλουθες προτάσεις αναφορικά με την απασχόληση στο πλαίσιο της διπλής μετάβασης (%):

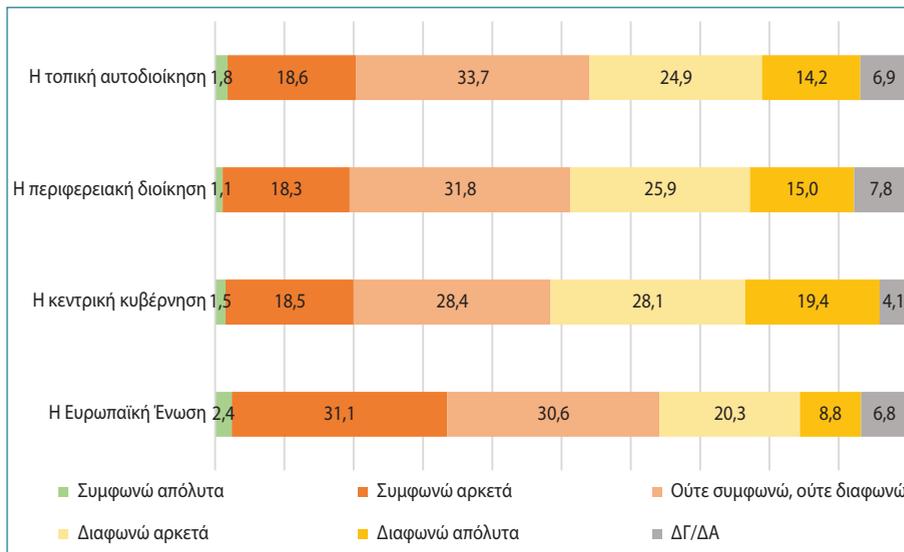
Πηγή: Ερωτήσεις 5.6.1 και 5.6.2

πέντε ερωτώμενους δηλώνει ότι διαφωνεί αρκετά. Η θέση «ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ», συγκεντρώνει το υψηλότερο ποσοστό (31,2%).

Συγκρίνοντας τις απόψεις των ερωτώμενων σχετικά με τη δημιουργία θέσεων εργασίας με καλές συνθήκες και προοπτικές από τις εφαρμοζόμενες πολιτικές για τη διπλή μετάβαση, προκύπτει σύγκλιση της πλειονότητας των απόψεων σε μία ουδέτερη στάση («ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ») για τις θέσεις εργασίας που θα δημιουργηθούν τόσο ένεκα της πράσινης μετάβασης όσο και λόγω του ψηφιακού μετασχηματισμού.

Στο Γράφημα 3.3.7 αποτυπώνεται η εκ μέρους των ερωτώμενων αξιολόγηση της επάρκειας των διαφόρων επιπέδων διοίκησης, συγκεκριμένα της τοπικής αυτοδιοίκησης, της περιφερειακής διοίκησης, της κεντρικής κυβέρνησης και τέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προς την κατεύθυνση της διασφάλισης μιας «δίκαιης για όλους» πράσινης και ψηφιακής μετάβασης.

Πιο συγκεκριμένα, μόλις το 2,4% των ερωτώμενων συμφωνεί απόλυτα ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση κάνει αρκετά προς αυτή την κατεύθυνση, ενώ σχεδόν ένας στους τρεις (31,1%) «συμφωνεί αρκετά». Παρόμοιο ποσοστό (30,6%) επιλέγει το «ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ», ενώ μόλις το 8,8% των ερωτώμενων εκφράζει απόλυτη διαφωνία (το μικρότερο ποσοστό μεταξύ των φορέων). Η εικόνα των απαντήσεων διαφοροποιείται όσον αφορά την κεντρική κυβέρνηση,

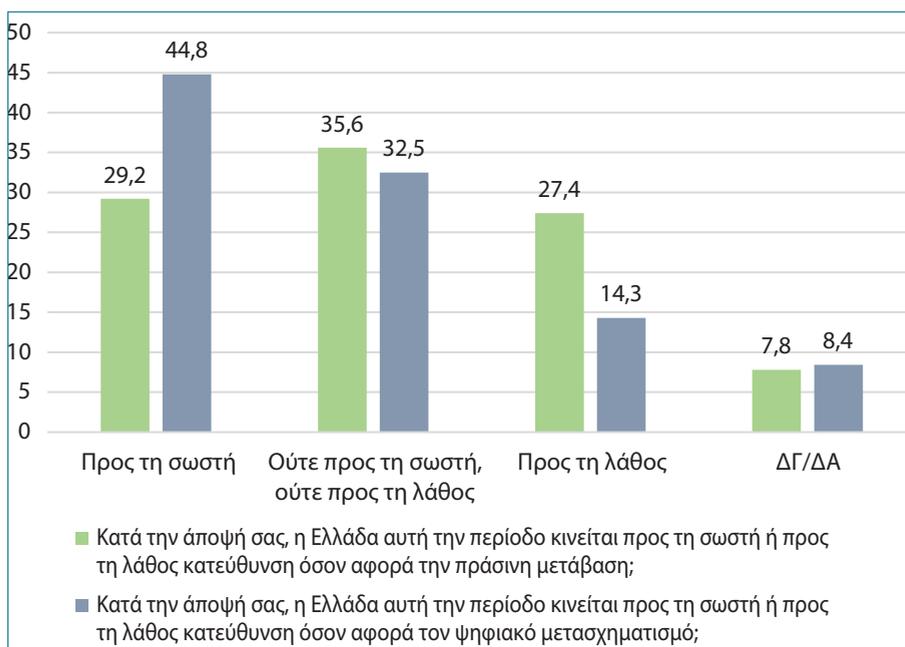

Γράφημα 3.3.7. Σε ποιον βαθμό συμφωνείτε ή διαφωνείτε ότι καθένας από τους παρακάτω φορείς κάνει αρκετά για να διασφαλίσει ότι η πράσινη και ψηφιακή μετάβαση είναι δίκαιη για όλους; (%)

Πηγή: Ερωτήσεις 5.7.1 έως 5.7.4

την περιφερειακή και την τοπική αυτοδιοίκηση. Η απόλυτη διαφωνία για την επάρκεια της κεντρικής κυβέρνησης εκφράζεται από το 19,4% των ερωτώμενων, ενώ ακολουθούν η περιφερειακή (15%) και η τοπική αυτοδιοίκηση (14,2%). Αντίστοιχα υψηλά ποσοστά καταγράφονται και για αυτούς που «διαφωνούν αρκετά», περίπου 25% για την περιφερειακή και για την τοπική αυτοδιοίκηση, με το ποσοστό αυτών που «διαφωνούν αρκετά» για τις ενέργειες διασφάλισης δίκαιης μετάβασης από την κεντρική κυβέρνηση να αγγίζει το 28%. Η επιλογή απάντησης «ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ» συγκεντρώνει τα υψηλότερα ποσοστά ανά φορέα διοίκησης, δηλαδή 28,4% για την κεντρική κυβέρνηση, 31,8% για την περιφερειακή διοίκηση και 33,7% για την τοπική αυτοδιοίκηση (Γράφημα 3.3.7).

Οι απαντήσεις των ερωτώμενων για το αν η πορεία της χώρας (αυτήν την περίοδο: πρώτο εξάμηνο του 2025) είναι «προς τη σωστή ή προς τη λάθος κατεύθυνση όσον αφορά την πράσινη μετάβαση», εμφανίζουν σχεδόν ισόρροπη κατανομή (Γράφημα 3.3.8). Ειδικότερα, το 29,2% των ερωτώμενων θεωρεί ότι η χώρα κινείται προς τη «σωστή κατεύθυνση», ποσοστό αντίστοιχο με αυτούς που αξιολογούν την πορεία της χώρας «προς τη λάθος κατεύθυνση» (27,4%).

Γράφημα 3.3.8. Κατά την άποψή σας, η Ελλάδα αυτή την περίοδο κινείται προς τη σωστή ή προς τη λάθος κατεύθυνση όσον αφορά την πράσινη μετάβαση και τον ψηφιακό μετασχηματισμό; (%)

Πηγή: Ερωτήσεις 5.8 και 5.9

Το μεγαλύτερο ποσοστό (35,6%) συγκεντρώνει η άποψη ότι η Ελλάδα αυτή την περίοδο κινείται «ούτε προς τη σωστή ούτε προς τη λάθος κατεύθυνση». Αντίστοιχα, οι απαντήσεις για την πορεία της χώρας προς τη σωστή ή τη λάθος κατεύθυνση όσον αφορά τον ψηφιακό μετασχηματισμό συγκρινόμενες με αυτές για την πράσινη μετάβαση, αποτυπώνουν μια διαφορετική αντίληψη των ερωτώμενων. Σχεδόν οι μισοί (44,8%) θεωρούν ότι η Ελλάδα κινείται προς τη «σωστή κατεύθυνση» όσον αφορά τον ψηφιακό μετασχηματισμό, με ένα μικρότερο ποσοστό (14,3%) να εκφράζει την αντίθετη άποψη. Όπως στην περίπτωση της πράσινης μετάβασης και εδώ ένα σημαντικό ποσοστό (32,5%) παραμένει ουδέτερο ή αναποφάσιστο, αξιολογώντας την πορεία της χώρας «ούτε προς τη σωστή, ούτε προς τη λάθος κατεύθυνση».

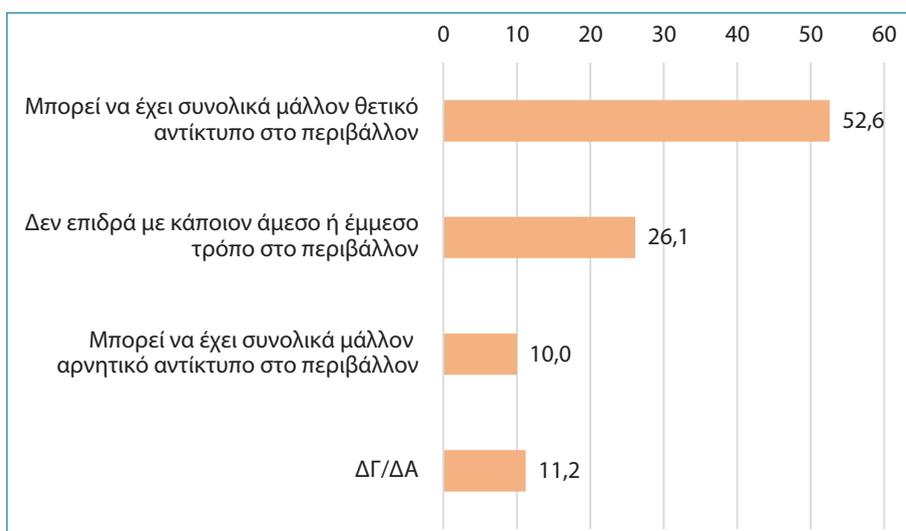
Οι απόψεις των ερωτώμενων για ένα από τα πιο κρίσιμα και επίκαιρα ζητήματα της πράσινης μετάβασης, αυτό της ισορροπίας μεταξύ της περιβαλλοντικής προστασίας και της οικονομικής ανάπτυξης, είναι ισόρροπα κατανεμημένες αναδεικνύοντας τις περιβαλλοντικές και οικονομικές προκλήσεις που τίθενται. Συγκεκριμένα, όπως αποτυπώνεται στο Γράφημα 3.3.9, το 44,7% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα, ακόμη κι αν αυτό συνεπάγεται επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας. Από την άλλη πλευρά, το 44,1% δίνει προτεραιότητα στην οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, ακόμη κι αν αυτό συνεπάγεται περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Γράφημα 3.3.9. Εδώ έχουμε δύο γνώμες που οι άνθρωποι συχνά διατυπώνουν όταν συζητούν για το περιβάλλον και την οικονομική ανάπτυξη. Ποια απ' αυτές πλησιάζει περισσότερο στη δική σας άποψη; (%)

Πηγή: Ερώτηση 5.10

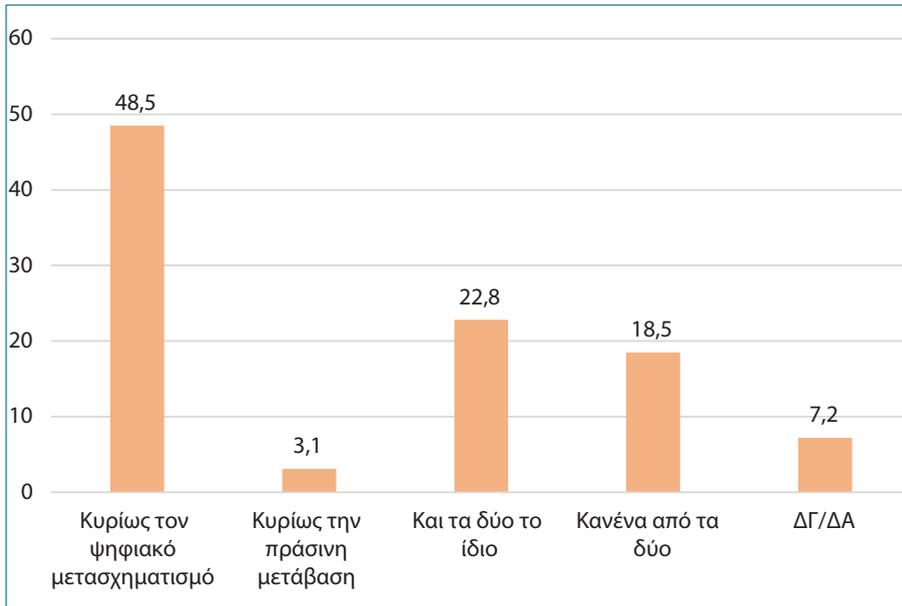
Στο Γράφημα 3.3.10 ο αντίκτυπος του ψηφιακού μετασχηματισμού στο περιβάλλον αξιολογείται συνολικά ως μάλλον θετικός από περισσότερους από τους μισούς ερωτώμενους (52,6%), ενώ μόλις το 10% τον αξιολογεί ως μάλλον αρνητικό. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ένα σημαντικό ποσοστό (26,1%) πιστεύει ότι δεν υπάρχει άμεση ή έμμεση επίδραση του ψηφιακού μετασχηματισμού στο περιβάλλον, άποψη που ενδεχόμενα φανερώνει ουδέτερη ή επιφυλακτική στάση των ερωτώμενων για την αλληλεπίδραση αυτή. Επιπροσθέτως, ένδειξη ότι το θέμα δεν είναι ακόμα πλήρως κατανοητό από όλους είναι το 11,2% των ερωτώμενων που δηλώνει ότι δεν γνωρίζει ή δεν απαντά.

Γράφημα 3.3.10. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός θεωρείτε ότι (%):

Πηγή: Ερώτηση 5.11

Οι δύο μεταβάσεις, τόσο ο ψηφιακός μετασχηματισμός όσο και η πράσινη μετάβαση, δημιουργούν σημαντικές προκλήσεις αλλά και ευκαιρίες για την απασχόληση αναδεικνύοντας ομάδες δυνητικά ωφελούμενων και πληττόμενων. Όπως διαφαίνεται στο Γράφημα 3.3.11, ο ψηφιακός μετασχηματισμός αξιολογείται από σχεδόν έναν στους δύο ερωτώμενους (48,5%) ως ενδεχόμενη απειλή η οποία μπορεί να οδηγήσει σε μελλοντική απώλεια θέσεων εργασίας. Ιδιαίτερος χαμηλό, μόλις 3,1%, είναι το ποσοστό των εκείνων που υποστηρίζουν το ίδιο για την πράσινη μετάβαση. Ωστόσο, το 18,5% των ερωτώμενων δεν αξιολογεί ως δυνητική απειλή για τις θέσεις εργασίας καμία από τις δύο μεταβάσεις, σε αντιδιαστολή με το 22,8% που θεωρεί τόσο τον ψηφιακό μετασχηματισμό όσο και την πράσινη μετάβαση ισοδύναμες ενδεχόμενες απειλές για την αγορά εργασίας.

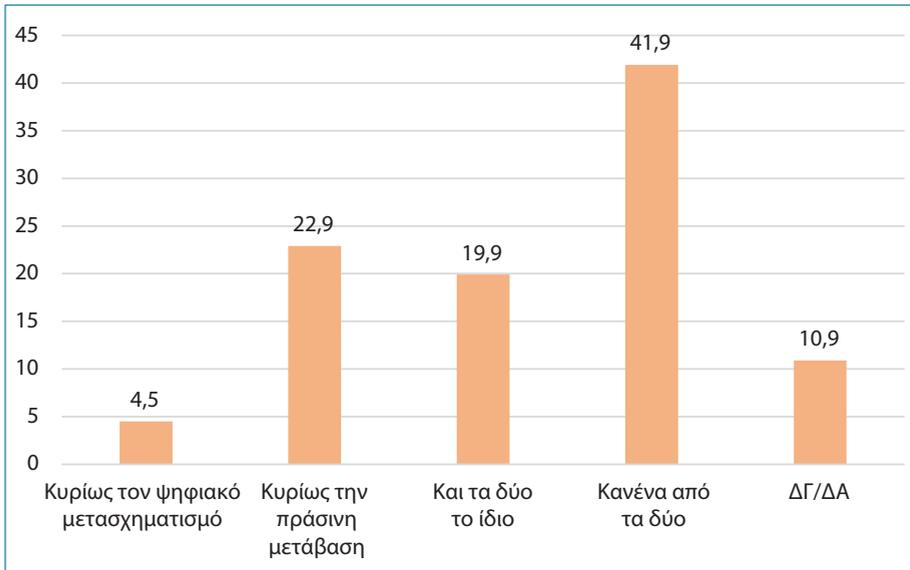

Γράφημα 3.3.11. Τι θεωρείτε ως ενδεχόμενη απειλή σχετικά με μια μελλοντική απώλεια θέσεων εργασίας; (%)

Πηγή: Ερώτηση 5.12

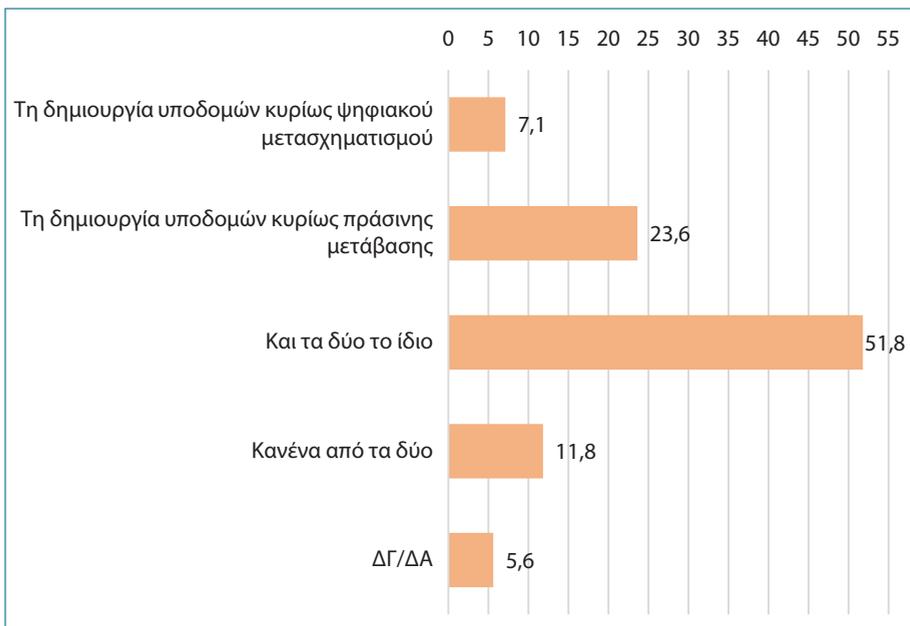
Αυτή η εκτίμηση ενισχύεται περαιτέρω και από το γεγονός ότι το 41,9% των ερωτηθέντων δεν θεωρεί ούτε τον ψηφιακό μετασχηματισμό ούτε την πράσινη μετάβαση ως ενδεχόμενη εγγύηση για τη μελλοντική διασφάλιση των θέσεων εργασίας (Γράφημα 3.3.12). Επιπλέον, ως πιο αξιόπιστη εγγύηση θεωρείται η πράσινη μετάβαση σε ποσοστό 22,9%, σε αντίθεση με τον ψηφιακό μετασχηματισμό (4,5%), ενώ σχεδόν το 20% των ερωτώμενων θεωρεί ότι αμφότερες οι μεταβάσεις μπορούν να αποτελέσουν εγγύηση για τη διατήρηση της απασχόλησης.

Η πλειονότητα των ερωτώμενων (51,8%) θεωρεί ότι και οι δύο τομείς – ψηφιακός μετασχηματισμός και πράσινη μετάβαση – πρέπει να προχωρήσουν παράλληλα, ως ισότιμες άμεσες προτεραιότητες πολιτικής για τη χώρα (Γράφημα 3.3.13). Το 23,6% δίνει προτεραιότητα στη δημιουργία υποδομών πράσινης μετάβασης, ενώ μόλις 7,1% θεωρεί ότι οι υποδομές ψηφιακού μετασχηματισμού πρέπει να είναι η κύρια προτεραιότητα, κάτι που μάλλον αντανακλά την αίσθηση ότι έχει ήδη σημειωθεί πρόοδος στον τομέα αυτόν. Το 11,8% δεν θεωρεί καμία από τις δύο επιλογές ως άμεση προτεραιότητα πολιτικής, πιθανόν εκφράζοντας είτε απογοήτευση από τα υπάρχοντα μέτρα και πολιτικές, είτε την ανάγκη για διαφορετικές κατευθύνσεις πολιτικής.

Γράφημα 3.3.12. Τι θεωρείτε ως ενδεχόμενη εγγύηση σχετικά με μια μελλοντική διασφάλιση θέσεων εργασίας; (%)

Πηγή: Ερώτηση 5.13

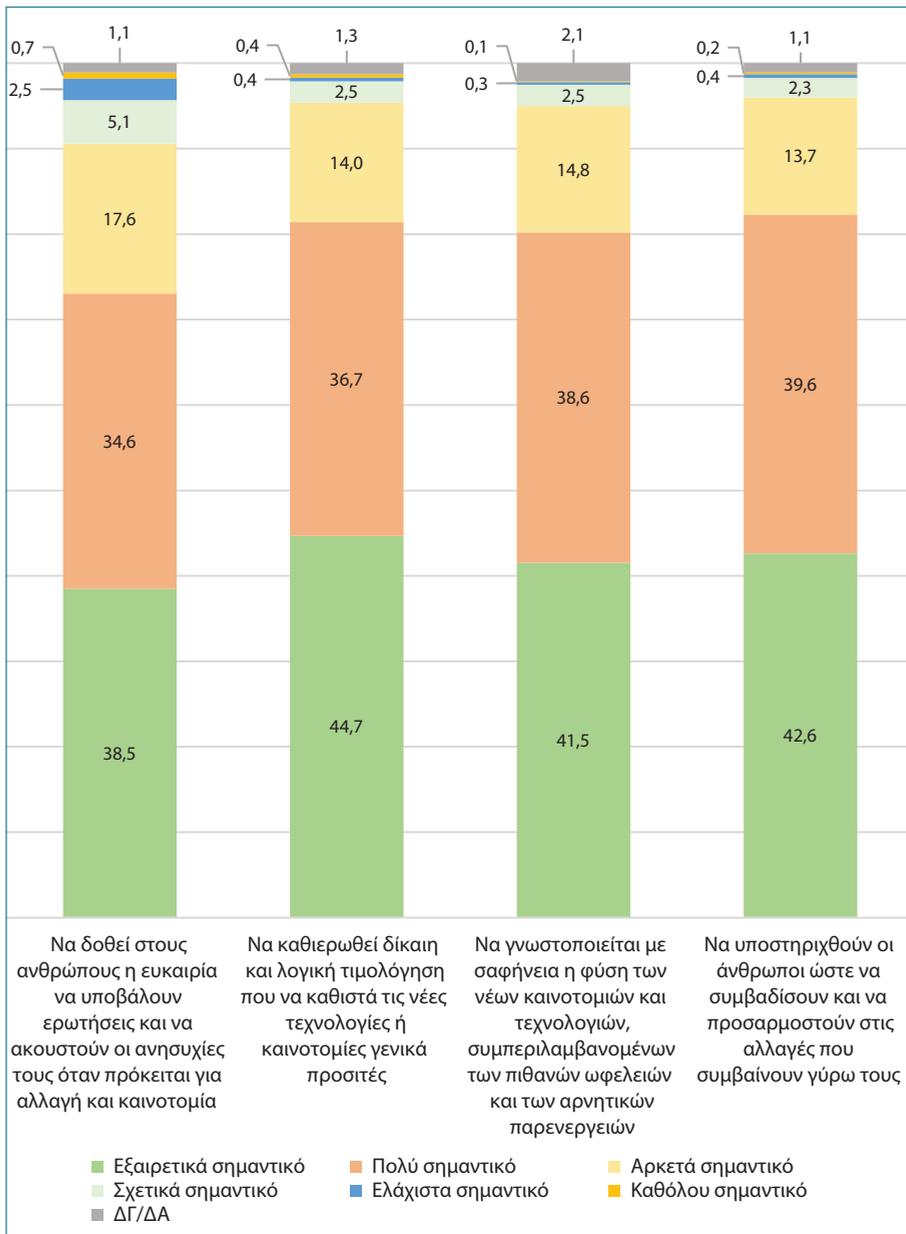
Γράφημα 3.3.13. Θεωρείτε (εσείς προσωπικά) ως άμεση προτεραιότητα πολιτικής για την Ελλάδα (%):

Πηγή: Ερώτηση 5.14

Στη συνέχεια ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να αξιολογήσουν πόσο σημαντικό είναι για εκείνους να υιοθετήσει η ελληνική πολιτεία συγκεκριμένα μέτρα και πολιτικές προκειμένου να κερδίσει την εμπιστοσύνη τους απέναντι στις τεχνολογικές και κοινωνικές αλλαγές που προωθούνται σήμερα στη χώρα. Όπως προκύπτει από το Γράφημα 3.3.14, στην πλειονότητα τους οι ερωτώμενοι αναδεικνύουν ως μοχλούς αύξησης εμπιστοσύνης τη σαφή ενημέρωση και τη συμμετοχή, τη δίκαιη και λογική τιμολόγηση, αλλά και την υποστήριξη για την προσαρμογή στις τεχνολογικές και συνακόλουθες κοινωνικές αλλαγές. Ειδικότερα, το 38,5% αξιολογεί ως «εξαιρετικά σημαντικό» και το 34,6% ως «πολύ σημαντικό» «να δοθεί στους ανθρώπους η ευκαιρία να υποβάλουν ερωτήσεις και να ακουστούν οι ανησυχίες τους όταν πρόκειται για αλλαγή και καινοτομία». Η «δίκαιη και λογική τιμολόγηση που να καθιστά τις νέες τεχνολογίες ή καινοτομίες γενικά προσιτές» αναδεικνύεται από το 44,7% ως εξαιρετικά σημαντική παράμετρος εμπιστοσύνης, όπως αντίστοιχα και η σαφής ενημέρωση για τη φύση των νέων καινοτομιών και τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένων των πιθανών ωφελειών και των αρνητικών παρενεργειών τους (41,5%). Επίσης, η υποστήριξη στην προσαρμογή στις αλλαγές που συντελούνται αξιολογείται από τουλάχιστον οκτώ στους 10 ερωτώμενους ως «εξαιρετικά» (42,6%) ή «πολύ σημαντική» (39,6%). Σημειώνεται ότι τα ποσοστά που αξιολογούν τα παραπάνω ως «ελάχιστα» ή «καθόλου σημαντικά» είναι αμελητέα.

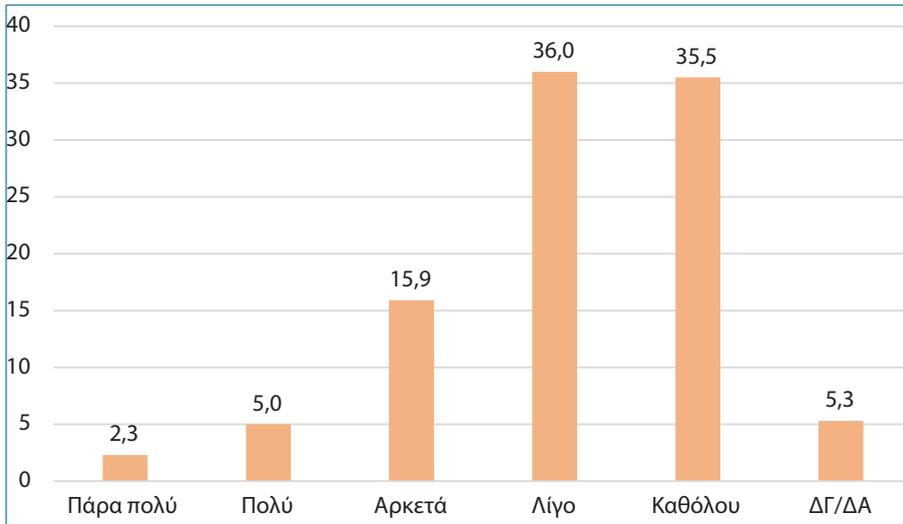
Η πλειονότητα των ερωτώμενων δηλώνει πως οι πολιτικές για την πράσινη μετάβαση έχουν βελτιώσει την ποιότητα ζωής στην περιφέρεια όπου διαμένει «λίγο» ή «καθόλου» (36% και 35,5% αντίστοιχα), ενώ ταυτόχρονα το ποσοστό εκείνων που θεωρούν ότι οι πολιτικές για την πράσινη μετάβαση την έχουν βελτιώσει «πάρα πολύ» και «πολύ» ανέρχεται σε μόλις 2,3% και 5,0% αντίστοιχα (Γράφημα 3.3.15). Παραμένει σημαντικό το ποσοστό των ερωτώμενων που πιστεύουν ότι οι πολιτικές για την πράσινη μετάβαση έχουν βελτιώσει «αρκετά» την ποιότητα ζωής στην περιφέρεια διαμονής τους (15,9%).

Σε αντίστοιχη ερώτηση για τη συμβολή των πολιτικών για τον ψηφιακό μετασχηματισμό στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην περιφέρεια διαμονής τους (Γράφημα 3.3.16), οι ερωτώμενοι απαντούν «αρκετά» σε ποσοστό 32,8%, «λίγο» σε ποσοστό 27,9% και «καθόλου» σε ποσοστό 11,9%, διαμορφώνοντας μια διαφορετική εικόνα σε σχέση με αυτή που περιγράφηκε παραπάνω για τις πολιτικές για την πράσινη μετάβαση. Επιπροσθέτως, το ποσοστό αυτών που δηλώνουν ότι οι πολιτικές για τον ψηφιακό μετασχηματισμό έχουν βελτιώσει την ποιότητα ζωής τους «πολύ» και «πάρα πολύ» είναι υπερδιπλάσιο του αντίστοιχου της αξιολόγησης των πολιτικών της πράσινης μετάβασης.

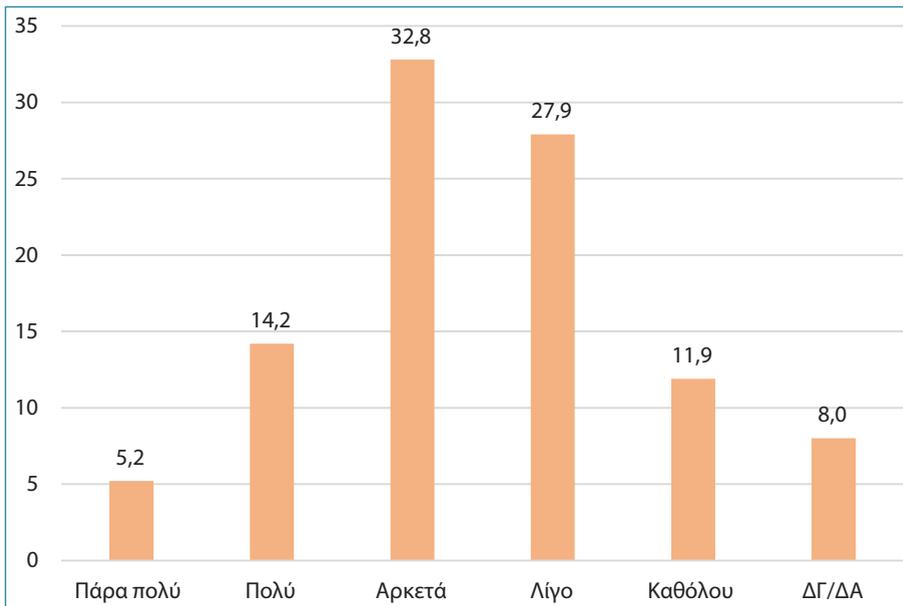

Γράφημα 3.3.14. Πόσο σημαντικό είναι κάθε ένα από τα παρακάτω ώστε η ελληνική πολιτεία να κερδίσει την εμπιστοσύνη σας σχετικά με τις τεχνολογικές και κοινωνικές αλλαγές που προωθούνται; (%)

Πηγή: Ερωτήσεις 5.15.1 έως 5.15.4

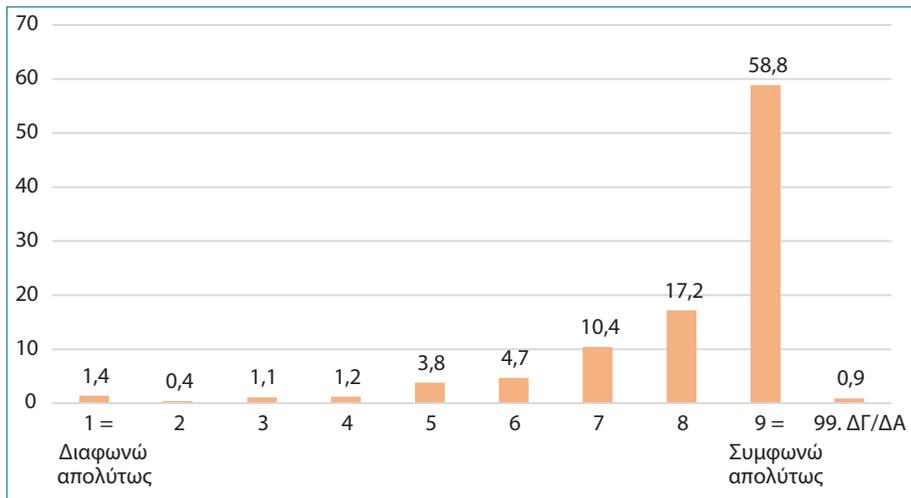

Γράφημα 3.3.15. Πιστεύετε ότι οι πολιτικές για την πράσινη μετάβαση έχουν βελτιώσει την ποιότητα ζωής στην περιφέρειά σας (π.χ. καθαρότερος αέρας, μείωση της ρύπανσης); (%)
Πηγή: Ερώτηση 5.16

Γράφημα 3.3.16. Πιστεύετε ότι οι πολιτικές για τον ψηφιακό μετασχηματισμό έχουν βελτιώσει την ποιότητα ζωής στην περιφέρειά σας (π.χ. υποδομές για το διαδίκτυο, ψηφιακές υπηρεσίες); (%)
Πηγή: Ερώτηση 5.17

Η κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση 5.18 (Γράφημα 3.3.17) αποτυπώνει, καταρχάς, μια πολύ ισχυρή άποψη της τάξης του 86,4% (θέσεις «7», «8» και «9») ότι η ενέργεια είναι δημόσιο αγαθό.

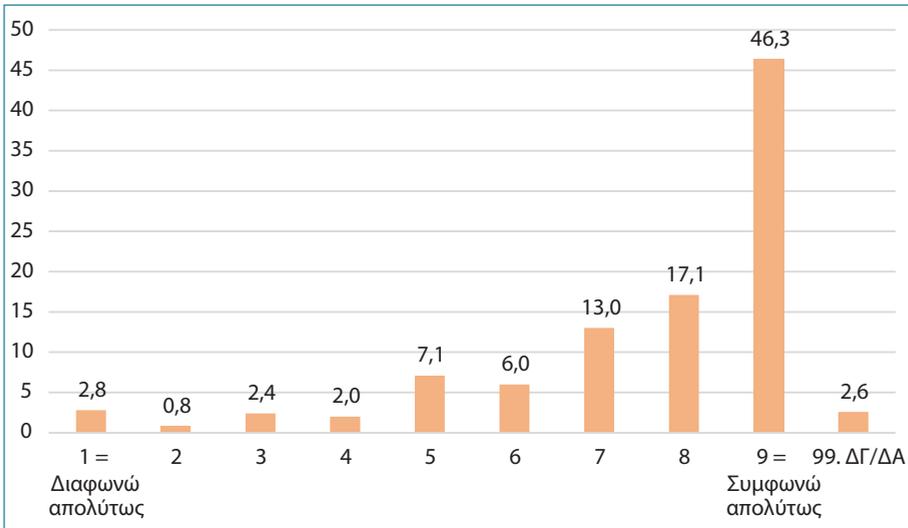

Γράφημα 3.3.17. Κατά πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την άποψη ότι η ενέργεια είναι δημόσιο αγαθό; (%) (Απαντήστε σε μια κλίμακα από το 1 έως το 9, όπου το 1 σημαίνει ότι «Διαφωνείτε απόλυτα» και το 9 ότι «Συμφωνείτε απόλυτα»)

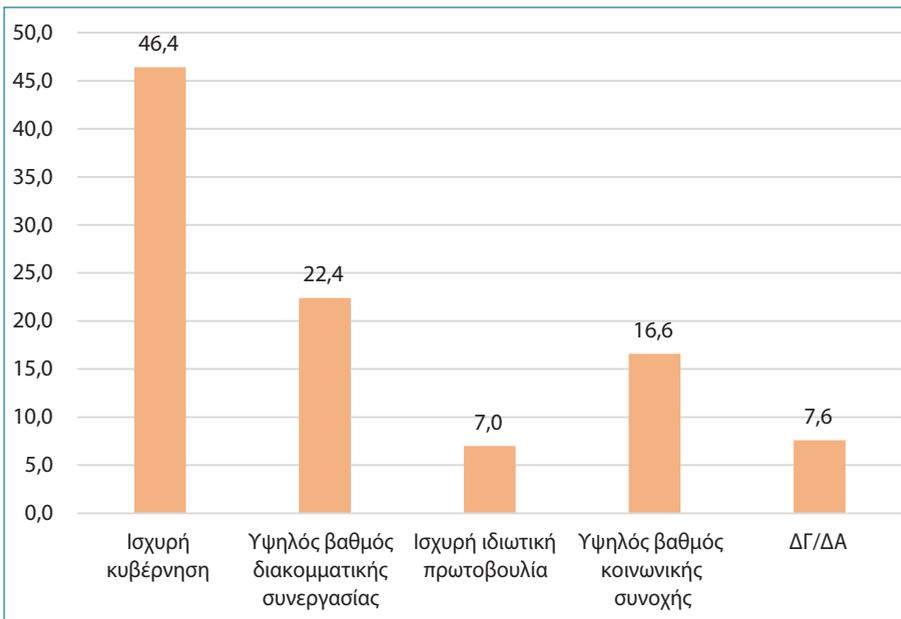
Πηγή: Ερώτηση 5.18

Κατά δέκα λιγότερες ποσοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με την ενέργεια (76,4%), αλλά πάντως στην πολύ μεγάλη πλειονότητά τους οι ερωτώμενοι συμφωνούν (θέσεις «7», «8» και «9») με την άποψη ότι το γρήγορο, σταθερό και δωρεάν διαδίκτυο είναι δημόσιο αγαθό (Γράφημα 3.3.18). Απόλυτη διαφωνία με αυτή την άποψη εκφράζει μόλις το 2,8% του δείγματος.

Ο σημαντικότερος παράγοντας για την εφαρμογή καινοτόμων δημοσίων πολιτικών για τη διπλή (πράσινη και ψηφιακή) μετάβαση στην Ελλάδα θεωρείται η ισχυρή κυβέρνηση από το 46,4% των ερωτώμενων. Ακολουθούν ο υψηλός βαθμός διακομματικής συνεργασίας (22,4%), ο υψηλός βαθμός κοινωνικής συνοχής (16,6%) και η ισχυρή ιδιωτική πρωτοβουλία (7%) (Γράφημα 3.3.19).

Γράφημα 3.3.18. Κατά πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την άποψη ότι το γρήγορο, σταθερό και δωρεάν διαδίκτυο είναι δημόσιο αγαθό; (%) (Απαντήστε σε μια κλίμακα από το 1 έως το 9, όπου το 1 σημαίνει ότι «Διαφωνείτε απόλυτα» και το 9 ότι «Συμφωνείτε απόλυτα»)
 Πηγή: Ερώτηση 5.19

Γράφημα 3.3.19. Ποιος θεωρείτε (εσείς προσωπικά) πως είναι ο σημαντικότερος παράγοντας για την εφαρμογή καινοτόμων δημοσίων πολιτικών για τη διπλή μετάβαση στην Ελλάδα; (%)
 Πηγή: Ερώτηση 5.20

4 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Στην ερευνητική έκθεση περιλαμβάνονται 5 παραρτήματα.

- Στο Παράρτημα 1 παρουσιάζεται το ερωτηματολόγιο της έρευνας ανά ενότητα.
- Στο Παράρτημα 2 παρουσιάζεται η κωδικοποίηση των δεδομένων της έρευνας.
- Στο Παράρτημα 3 παρουσιάζονται δευτερογενείς μεταβλητές και σταθμίσεις.
- Στο Παράρτημα 4 παρουσιάζεται το συνοδευτικό υλικό της έρευνας πεδίου.
- Στο Παράρτημα 5 παρουσιάζεται το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης της έρευνας πεδίου.

Παράρτημα 1: Ερωτηματολόγιο της έρευνας

1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

1.1. Σε ποια Περιφέρεια της Ελλάδας βρίσκεται το νοικοκυριό:

1. Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
2. Κεντρικής Μακεδονίας
3. Δυτικής Μακεδονίας
4. Ηπείρου
5. Θεσσαλίας
6. Ιονίων Νήσων
7. Δυτικής Ελλάδας
8. Στερεάς Ελλάδας
9. Πελοποννήσου
10. Αττικής
11. Βορείου Αιγαίου
12. Νοτίου Αιγαίου
13. Κρήτης

1.2. Κατοικία σε αστική, ημιαστική ή αγροτική περιοχή:

1. Αστική (πόλη άνω των 10.000 κατοίκων)
2. Ημιαστική (2.000 έως 10.000 κάτοικοι)
3. Αγροτική περιοχή (έως 2.000 κάτοικοι)

1.3. Πόσα άτομα 18 ετών και άνω κατοικούν σε αυτό το νοικοκυριό; (συμπεριλαμβάνεται και ο ερωτώμενος)

Εισάγετε έναν αριθμό

1.4. Σημείωση του φύλου του ερωτώμενου ατόμου:

1. Άνδρας
2. Γυναίκα

Επισημαίνεται τυχόν διαφορετική απάντηση.

1.5. Παρακαλώ πείτε μου το έτος γέννησής σας:

Εισάγετε τέσσερα ψηφία (< = 2007)

1.6. Η οικογενειακή σας κατάσταση αυτή τη στιγμή είναι:

1. Παντρεμένος/η ή Σύμφωνο Συμβίωσης
2. Συμβίωση
3. Διαζευγμένος/η
4. Σε διάσταση
5. Σε χηρεία
6. Ποτέ παντρεμένος/η ή με σύμφωνο συμβίωσης
99. ΔΓ/ΔΑ

1.7. Έχετε παιδιά (συνολικά από προηγούμενες και υφιστάμενες σχέσεις);

Εισάγετε 0 εάν δεν υπάρχουν παιδιά και τον αντίστοιχο αριθμό εάν υπάρχουν

99. ΔΓ/ΔΑ

1.8. Ποιο είναι το ανώτατο επίπεδο εκπαίδευσης που έχετε ολοκληρώσει επιτυχώς;

1. Μερικές τάξεις δημοτικού/καθόλου σχολείο
2. Απολυτήριο δημοτικού
3. Απολυτήριο γυμνασίου
4. Απολυτήριο λυκείου (Γενικού, ΕΠΑΛ, Πτυχίο επιπέδου 3, Πιστοποιητικό επαγγελματικής κατάρτισης επιπέδου 1)
5. Δίπλωμα μετα-δευτεροβάθμιας επαγγελματικής κατάρτισης (IEK)
6. Πτυχίο ΑΕΙ, ΤΕΙ, ΑΣΠΕΤΕ και Πτυχίο Ανώτερης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης
7. Μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης ΑΕΙ, ΤΕΙ, Πολυτεχνείου, Φαρμακευτικής ή Οδοντιατρικής Σχολής, Γεωπονικού Πανεπιστημίου
8. Διδακτορικό δίπλωμα
98. Άλλο (περιγραφή)
99. ΔΓ/ΔΑ

1.9. Ποια είναι η κύρια απασχόληση σας σήμερα; Είστε:

1. Μισθωτός/ή με πλήρη απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα
2. Μισθωτός/ή με μερική απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα
3. Μισθωτός/ή με μόνιμη θέση στον δημόσιο τομέα
4. Μισθωτός/ή με προσωρινή θέση στον δημόσιο τομέα
5. Αυτοαπασχολούμενος/η με προσωπικό (εκτός από αγρότης-κτηνοτρόφος-αλιείας)
6. Αυτοαπασχολούμενος/η χωρίς προσωπικό (εκτός από αγρότης-κτηνοτρόφος-αλιείας)
7. Αυτοαπασχολούμενος/η ως αγρότης-κτηνοτρόφος-αλιείας
8. Βοηθός σε οικογενειακή επιχείρηση (εκτός αγρότης-κτηνοτρόφος-αλιείας)
9. Βοηθός σε οικογενειακή επιχείρηση (πρωτογενή τομέα)
10. Άνεργος/η
11. Φοιτητής/τρια, σπουδαστής/τρια, μαθητής/τρια
12. Συνταξιούχος από δική σας εργασία
13. Αδύνατον να εργαστεί λόγω χρόνιων προβλημάτων υγείας, άτομο με μόνιμη αναπηρία
14. Φροντίδα σπιτιού, οικιακές εργασίες
98. Άλλη περίπτωση (περιγραφή)

99. ΔΓ/ΔΑ

1.10. Έχετε εργασθεί ποτέ;

1. Ναι

2. Όχι

99. ΔΓ/ΔΑ

1.11. Στην κατοικία που διαμένει το νοικοκυριό σας είστε:

1. Ιδιοκτήτης χωρίς οικονομικές υποχρεώσεις (δάνειο, υποθήκη κ.λπ.)

2. Ιδιοκτήτης με οικονομικές υποχρεώσεις (δάνειο, υποθήκη κ.λπ.)

3. Ενοικιαστής

4. Χωρίς ενόικιο – παραχωρημένη

99. ΔΓ/ΔΑ

1.12. Έτος κατασκευής της κατοικίας:

1. Πριν από το 1946

2. 1946-1960

3. 1961-1980

4. 1981-1995

5. 1996-2005

6. 2006-2011

7. 2012-2016

8. 2017 και μετά

99. ΔΓ/ΔΑ

1.13. Ποιο είναι το κύριο μέσο θέρμανσης της κατοικίας σας;

1. καλοριφέρ πετρελαίου

2. καλοριφέρ φυσικού αερίου

3. σόμπα πετρελαίου

4. σόμπα υγραερίου

5. θερμοσυσσωρευτές

6. σόμπα καυσόξυλων

7. ηλεκτρικές συσκευές

8. συσκευές κλιματισμού

9. αερόψυκτη αντλία θερμότητα

10. γεωθερμική αντλία θερμότητας

98. Άλλο (περιγραφή)

99. ΔΓ/ΔΑ

1.14. Από πόσα μέλη αποτελείται συνολικά το νοικοκυριό σας (συμπεριλαμβάνεται και ο ερωτώμενος);

Εισάγετε έναν αριθμό

99. ΔΓ/ΔΑ

- 1.15. Πόσα άτομα ηλικίας έως 12 ετών διαμένουν στο νοικοκυριό σας;**
Εισάγετε έναν αριθμό
99. ΔΓ/ΔΑ
- 1.16. Πόσα άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών διαμένουν στο νοικοκυριό σας (συμπεριλαμβάνεται και ο ερωτώμενος);**
Εισάγετε έναν αριθμό
99. ΔΓ/ΔΑ
- 1.17. Πώς θα χαρακτηρίζατε την υγεία των μελών του νοικοκυριού σας (συμπεριλαμβάνεται και ο ερωτώμενος);**
1. Πολύ καλή
 2. Καλή
 3. Μέτρια
 4. Κακή
 5. Πολύ κακή
99. ΔΓ/ΔΑ
- 1.18. Έχει κάποιο μέλος του νοικοκυριού σας χρόνια πρόβλημα υγείας ή χρόνια πάθηση; (συμπεριλαμβάνεται και ο ερωτώμενος)**
1. Ναι
 2. Όχι
99. ΔΓ/ΔΑ

2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

- 2.1. Σκεπτόμενος/η το συνολικό μηνιαίο εισόδημα του νοικοκυριού σας, θα λέγατε ότι η οικογένειά σας καταφέρνει να τα βγάλει πέρα**
1. Με μεγάλη δυσκολία
 2. Με δυσκολία
 3. Με μικρή δυσκολία
 4. Σχεδόν εύκολα
 5. Εύκολα
 6. Πολύ εύκολα
99. ΔΓ/ΔΑ
- 2.2. Μπορεί οικονομικά το νοικοκυριό σας να πληρώσει έκτακτες ή απροσδόκητες δαπάνες ύψους 500 ευρώ χωρίς να δανειστεί χρήματα;**
1. Ναι
 2. Όχι
99. ΔΓ/ΔΑ

- 2.3. Μπορεί οικονομικά το νοικοκυριό σας να πληρώσει έκτακτες ή απροσδόκητες δαπάνες ύψους 5.000 ευρώ χωρίς να δανειστεί χρήματα;**
1. Ναι
 2. Όχι
 99. ΔΓ/ΔΑ
- 2.4. Κατά τους τελευταίους 12 μήνες έχετε ανεχτεί το κρύο για να εξοικονομήσετε χρήματα, προκειμένου να κρατήσετε τα έξοδα σας χαμηλά;**
1. Ναι
 2. Όχι
 3. Δεν αφορά
 99. ΔΓ/ΔΑ
- 2.5. Κατά τους τελευταίους 12 μήνες έχετε ανεχτεί τη ζέστη για να εξοικονομήσετε χρήματα, προκειμένου να κρατήσετε τα έξοδα σας χαμηλά;**
1. Ναι
 2. Όχι
 3. Δεν αφορά
 99. ΔΓ/ΔΑ
- 2.6. Έχει το νοικοκυριό σας ληξιπρόθεσμες οφειλές σε λογαριασμούς, όπως ρεύμα, φυσικό αέριο, τηλέφωνο, νερό κ.λπ. λόγω οικονομικής αδυναμίας εξόφλησής τους;**
1. Ναι
 2. Όχι
 99. ΔΓ/ΔΑ
- 2.7. Τα τελευταία 2 χρόνια ήταν το νοικοκυριό σας σε θέση να αποταμιεύει χρήματα;**
1. Ναι
 2. Όχι
 99. ΔΓ/ΔΑ
- 2.8. Έχει το νοικοκυριό σας την οικονομική δυνατότητα να πληρώσει για μία εβδομάδα τον χρόνο διακοπές για όλα τα μέλη του;**
1. Ναι
 2. Όχι
 99. ΔΓ/ΔΑ
- 2.9. Πόσο ήταν το συνολικό καθαρό εισόδημα, το οποίο ολόκληρο το νοικοκυριό σας έχει σε έναν τυπικό μήνα; [= > 2.10]**
Εισάγετε ένα πόσο (αριθμός, χωρίς δεκαδικά)
99. ΔΓ/ΔΑ

2.10. Ποιο είναι το συνολικό (όλων των μελών αθροιστικά) καθαρό μηνιαίο εισόδημα του νοικοκυριού σας;

1. Μέχρι 480 ευρώ
2. 481-650 ευρώ
3. 651-800 ευρώ
4. 801-970 ευρώ
5. 971-1100 ευρώ
6. 1101-1350 ευρώ
7. 1351-1600 ευρώ
8. 1601-2000 ευρώ
9. 2001-3000 ευρώ
10. 3001-4000 ευρώ
11. 4001 ευρώ και άνω
99. ΔΓ/ΔΑ

3. ΠΡΑΣΙΝΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ

3.1. Πείτε μου τρεις λέξεις που σας έρχονται στο μυαλό όταν ακούτε τη φράση «κλιματική αλλαγή»;

- 1.
- 2.
- 3.
99. ΔΓ/ΔΑ

3.2. Με ποια από τις παρακάτω περιγραφές θα λέγατε ότι ταιριάζει περισσότερο η προσωπική σας άποψη;

1. Η φύση είναι ιδιότροπη, όσα συμβαίνουν σε αυτή είναι τυχαία, πέρα από τον έλεγχο μας
2. Η φύση είναι εξαιρετικά ανθεκτική και υπάρχει για να εξυπηρετεί τις ανάγκες μας
3. Η φύση μας ανέχεται και πρέπει να προσέχουμε
4. Η φύση είναι ευάλωτη και χρειάζεται να την προστατέψουμε συλλογικά
99. ΔΓ/ΔΑ

3.3. Γίνεται μεγάλη συζήτηση για τις έννοιες «κλιματική αλλαγή» και «κλιματική κρίση». Εσείς προσωπικά αν θα μπορούσατε να ρωτήσετε έναν ειδικό ΜΙΑ ΜΟΝΟ ΕΡΩΤΗΣΗ ποια από τις παρακάτω ερωτήσεις θα επιλέγατε;

1. Πώς γνωρίζετε ότι η κλιματική κρίση προκαλείται κυρίως από ανθρωπίνες δραστηριότητες και όχι φυσικές αλλαγές στο περιβάλλον;

2. Πώς γνωρίζετε ότι συμβαίνει πράγματι η κλιματική κρίση;
 3. Είναι η κλιματική κρίση μια απάτη;
 4. Συμβαίνει πραγματικά η κλιματική κρίση;
 5. Υπάρχει ακόμα χρόνος να περιορισθεί η κλιματική κρίση ή είναι πολύ αργά;
 6. Τι μπορούν να κάνουν τα κράτη για να περιορίσουν την κλιματική κρίση;
 7. Τι μπορεί να κάνει η χώρα για να μειώσει την κλιματική κρίση;
 8. Τι κακό θα προκαλέσει η κλιματική κρίση;
 9. Πότε θα αρχίσει η κλιματική κρίση να βλάπτει τους ανθρώπους;
 10. Καμία ερώτηση
99. ΔΓ/ΔΑ

3.4. Κατά πόσο νομίζετε ότι η κλιματική αλλαγή έχει επιπτώσεις σε εσάς προσωπικά σήμερα;

1. Πάρα πολύ
 2. Πολύ
 3. Αρκετά
 4. Λίγο
 5. Καθόλου
99. ΔΓ/ΔΑ

3.5. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι ευθύνεστε προσωπικά για την κλιματική αλλαγή;

1. Καθόλου
 2. Λίγο
 3. Αρκετά
 4. Πολύ
 5. Πάρα Πολύ
99. ΔΓ/ΔΑ

3.6. Επιλέξτε αν συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω απόψεις:

3.6.1. Έχω σοβαρότερα πράγματα να κάνω από το να προστατεύω το περιβάλλον.

1. Συμφωνώ
 2. Διαφωνώ
99. ΔΓ/ΔΑ

3.6.2. Είμαι πρόθυμος/η να χάσω κάποιες από τις καθημερινές μου ανέσεις προκειμένου να προστατευθεί το περιβάλλον.

1. Συμφωνώ
 2. Διαφωνώ
99. ΔΓ/ΔΑ

- 3.6.3. Ότι και να κάνω εγώ για την προστασία του περιβάλλοντος δεν μετράει αν και οι άλλοι δεν κάνουν το ίδιο.**
1. Συμφωνώ
 2. Διαφωνώ
 99. ΔΓ/ΔΑ
- 3.7. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω απόψεις:**
- 3.7.1. Η μείωση της εξάρτησης από τον λιγνίτη είναι ζωτικής σημασίας, ακόμη και αν αυτό συνεπάγεται το οριστικό κλείσιμο όλων των λιγνιτικών μονάδων της ΔΕΗ.**
1. Συμφωνώ
 2. Διαφωνώ
 99. ΔΓ/ΔΑ
- 3.7.2. Οι επιδοτήσεις για προγράμματα όπως τα «εξοικονομώ κατ' οίκον», «ανακυκλώνω-αλλάζω συσκευή», «φωτοβολταϊκά στη στέγη» βοηθούν όσους πραγματικά τα έχουν ανάγκη.**
1. Συμφωνώ
 2. Διαφωνώ
 99. ΔΓ/ΔΑ
- 3.7.3. Τα προγράμματα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής αποτελούν μέγιστη προτεραιότητα ακόμη και αν επιβαρύνουν το κόστος ζωής των νοικοκυριών.**
1. Συμφωνώ
 2. Διαφωνώ
 99. ΔΓ/ΔΑ
- 3.8. Παρακαλούμε πείτε μας αν συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω προτάσεις**
- 3.8.1. Θα διέθετα μέρος του εισοδήματός μου εφόσον ήμουν βέβαιος/η ότι τα χρήματα θα χρησιμοποιούνταν για την αποτροπή της μόλυνσης του περιβάλλοντος και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.**
1. Συμφωνώ
 2. Διαφωνώ
 99. ΔΓ/ΔΑ
- 3.8.2. Θα συμφωνούσα σε αύξηση της φορολογίας εφόσον τα επιπλέον χρήματα κατευθύνονταν για την αποτροπή της μόλυνσης του περιβάλλοντος και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.**
1. Συμφωνώ
 2. Διαφωνώ
 99. ΔΓ/ΔΑ

- 3.8.3. Το κράτος οφείλει να μειώσει τη μόλυνση του περιβάλλοντος χωρίς όμως αυτό να συνεπάγεται οικονομικό κόστος για μένα.**
1. Συμφωνώ
 2. Διαφωνώ
99. ΔΓ/ΔΑ
- 3.8.4. Προτιμώ να αγοράζω προϊόντα καθημερινής χρήσης φιλικά προς το περιβάλλον ακόμα κι αν τα πληρώνω ακριβότερα.**
1. Συμφωνώ
 2. Διαφωνώ
99. ΔΓ/ΔΑ
- 3.9. Η «ενεργειακή μετάβαση» στη χώρα μας μπορεί να αυξήσει κι άλλο τις τιμές στο ρεύμα. Παρακάτω πείτε μας τη γνώμη σας για πιθανές μελλοντικές επιδοτήσεις του κράτους στους λογαριασμούς του ρεύματος:**
- 3.9.1. Το δίκαιο είναι να πάρουν την ίδια επιδότηση όλοι οι καταναλωτές, χωρίς κανένα περιορισμό ή κριτήρια επιλογής.**
1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ σχετικά
 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ σχετικά
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ
- 3.9.2. Το δίκαιο είναι να πάρουν την επιδότηση μόνο εκείνοι οι καταναλωτές που έχουν χαμηλό εισόδημα.**
1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ σχετικά
 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ σχετικά
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ
- 3.9.3. Το δίκαιο είναι να πάρουν την επιδότηση μόνο όσοι θα έχουν μειωμένη κατανάλωση ρεύματος σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά.**
1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ σχετικά
 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ σχετικά
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ

3.9.4. Το δίκαιο είναι να πάρουν την επιδότηση μόνο οι εργαζόμενοι.

1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ σχετικά
 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ σχετικά
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ

3.10. Η αδυναμία ικανοποιητικής θέρμανσης ή/και δροσισμού του σπιτιού σας θεωρείτε ότι επηρεάζει: [\leq 2.4 & 2.5]**3.10.1. Τις κοινωνικές σας συναναστροφές (επισκέψεις) στον χώρο του σπιτιού σας**

1. Ναι
 2. Όχι
99. ΔΓ/ΔΑ

3.10.2. Την παραγωγικότητά σας όταν εργάζεστε στο σπίτι

1. Ναι
 2. Όχι
 3. Δεν αφορά
99. ΔΓ/ΔΑ

3.10.3. Τις μαθησιακές ικανότητές σας/ή των παιδιών σας όταν διαβάζετε/ διαβάζουν στο σπίτι

1. Ναι
 2. Όχι
 3. Δεν αφορά
99. ΔΓ/ΔΑ

3.10.4. Την ποιότητα ζωής σας

1. Ναι
 2. Όχι
99. ΔΓ/ΔΑ

3.11. Σε ποιον βαθμό θεωρείτε ότι η περιφέρεια που διαμένετε επωφελείται από τις επενδύσεις στην πράσινη ενέργεια (π.χ. δημιουργία θέσεων εργασίας, τοπικές επενδύσεις);

1. Πάρα πολύ
 2. Πολύ
 3. Αρκετά
 4. Λίγο
 5. Καθόλου
99. ΔΓ/ΔΑ

3.12. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα άτομα με χαμηλότερα εισοδήματα

είναι πιο ευάλωτα στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής (π.χ. καύσωνες, πλημμύρες) στην περιφέρειά σας;

1. Πάρα πολύ
 2. Πολύ
 3. Αρκετά
 4. Λίγο
 5. Καθόλου
99. ΔΓ/ΔΑ

3.13. Ορισμένοι θεωρούν πως η κλιματική αλλαγή αποτελεί σοβαρή και άμεση απειλή για τον πλανήτη. Εσείς τι θα λέγατε;

1. Πάντα το πίστευα αυτό
 2. Με την πάροδο του χρόνου άρχισα να το πιστεύω
 3. Ποτέ δεν το πίστεψα αυτό
99. ΔΓ/ΔΑ

3.14. Πόσο ανήσυχος/η είστε ότι η κλιματική αλλαγή θα κάνει τη ζωή εξαιρετικά δυσάρεστη για εσάς και την οικογένειά σας;

1. Καθόλου ανήσυχος/η
 2. Λίγο ανήσυχος/η
 3. Κάπως ανήσυχος/η
 4. Αρκετά ανήσυχος/η
 5. Εξαιρετικά ανήσυχος/η
99. ΔΓ/ΔΑ

3.15. Παρακαλώ επιλέξτε πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω προτάσεις:

3.15.1. Η υγεία μου ή η υγεία της οικογένειάς μου έχει χειροτερέψει λόγω της κλιματικής αλλαγής

1. Διαφωνώ απολύτως
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
 - 6.
 - 7.
 - 8.
 9. Συμφωνώ απολύτως
99. ΔΓ/ΔΑ

3.15.2. Τα καιρικά φαινόμενα στην περιοχή που ζω έχουν γίνει πιο ακραία τα τελευταία χρόνια

1. Διαφωνώ απολύτως
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
 - 6.
 - 7.
 - 8.
 9. Συμφωνώ απολύτως
99. ΔΓ/ΔΑ

3.16. Πόσο εμπιστεύεστε τον καθένα από τους παρακάτω θεσμούς/φορείς να πράξει το σωστό όσον αφορά την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής:

3.16.1. Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

1. Δεν εμπιστεύομαι καθόλου
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
 - 6.
 - 7.
 - 8.
 9. Εμπιστεύομαι απολύτως
99. ΔΓ/ΔΑ

3.16.2. Την κυβέρνηση

1. Δεν εμπιστεύομαι καθόλου 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Εμπιστεύομαι απολύτως

99. ΔΓ/ΔΑ

3.16.3. Την περιφερειακή διοίκηση

1. Δεν εμπιστεύομαι καθόλου 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Εμπιστεύομαι απολύτως

99. ΔΓ/ΔΑ

3.16.4. Την τοπική αυτοδιοίκηση

1. Δεν εμπιστεύομαι καθόλου 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Εμπιστεύομαι απολύτως

99. ΔΓ/ΔΑ

3.16.5. Μη κυβερνητικές οργανώσεις

1. Δεν εμπιστεύομαι καθόλου 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Εμπιστεύομαι απολύτως

99. ΔΓ/ΔΑ

3.16.6. Τις επιχειρήσεις

1. Δεν εμπιστεύομαι καθόλου 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Εμπιστεύομαι απολύτως

99. ΔΓ/ΔΑ

3.16.7. Πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα

1. Δεν εμπιστεύομαι καθόλου 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Εμπιστεύομαι απολύτως

99. ΔΓ/ΔΑ

3.16.8. Την Ευρωπαϊκή Ένωση

1. Δεν εμπιστεύομαι καθόλου 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Εμπιστεύομαι απολύτως

99. ΔΓ/ΔΑ

3.16.9. Τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών

1. Δεν εμπιστεύομαι καθόλου 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Εμπιστεύομαι απολύτως

99. ΔΓ/ΔΑ

3.17. Πόσο ανησυχείτε ότι η κλιματική αλλαγή θα οδηγήσει σε ξηρασία, άνοδο της στάθμης της θάλασσας και άλλες φυσικές καταστροφές;

1. Δεν ανησυχώ καθόλου για αυτό 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Είμαι εξαιρετικά ανήσυχος για αυτό

99. ΔΓ/ΔΑ

- 3.18. Πόσο ελπίζετε ότι θα καταφέρουμε να ξεπεράσουμε τις προκλήσεις που θέτει η κλιματική αλλαγή;**
1. Δεν έχω καμία ελπίδα
 2. Λίγο
 3. Αρκετά
 4. Πολύ
 5. Είμαι βέβαιος ότι θα μπορέσουμε να ξεπεράσουμε αυτές τις προκλήσεις
99. ΔΓ/ΔΑ
- 3.19. Γενικά, σε ποιον βαθμό εκτιμάτε ότι οι πολύ μεγάλες εταιρείες (πολυεθνικές επιχειρήσεις, τράπεζες, βιομηχανίες, παραγωγί και προμηθευτές ενέργειας) ανταποκρίνονται στις υποσχέσεις και τις δεσμεύσεις τους για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής;**
1. Καθόλου
 2. Όχι και τόσο
 3. Ουδέτερα
 4. Αρκετά
 5. Πολύ
99. ΔΓ/ΔΑ
- 3.20. Από αυτά που βλέπετε και ακούτε στα μέσα ενημέρωσης και στο διαδίκτυο υπάρχουν κάποια που σας κάνουν να ελπίζετε ότι μπορούμε να ξεπεράσουμε τις προκλήσεις που θέτει η κλιματική αλλαγή;**
1. Τίποτα από αυτά
 2. Μερικά από αυτά
 3. Σχεδόν τα μισά από αυτά
 4. Τα περισσότερα από αυτά
 5. Όλα από αυτά
99. ΔΓ/ΔΑ
- 3.21. Ποιοι τύποι ανθρώπων είναι πρωτίστως αξιόπιστοι για εσάς όσον αφορά τη συζήτηση για το κλίμα;**
1. Υποστηρίζουν όλα όσα λένε με έρευνες και δεδομένα
 2. Μιλούν με έναν τρόπο που είναι εύκολο για μένα να καταλάβω
 3. Δεν επωφελούνται προσωπικά για ό,τι μου λένε ή μου ζητούν να κάνω
 4. Έχουν ίδιους στόχους, προτεραιότητες και αξίες με μένα
 5. Μιλούν με πάθος για το θέμα
99. ΔΓ/ΔΑ

- 3.22. Πώς αξιολογείτε το ελληνικό κράτος (κεντρική κυβέρνηση, περιφερειακή διοίκηση, τοπική αυτοδιοίκηση) σε κάθε ένα από τα παρακάτω:**
- 3.22.1. Στην ισορροπία μεταξύ της ανάγκης να αντιμετωπιστεί η κλιματική αλλαγή και της ανάγκης να διασφαλίσουμε οικονομικά προσιτή ενέργεια**
1. Έχει αποτύχει
 2. Δεν αποδίδει καλά
 3. Έχει μέτρια απόδοση
 4. Αποδίδει καλά
 5. Έχει πολύ καλή απόδοση
99. ΔΓ/ΔΑ
- 3.22.2. Στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής ως ζητήματος πέρα από κομματικές διαμάχες**
1. Έχει αποτύχει
 2. Δεν αποδίδει καλά
 3. Έχει μέτρια απόδοση
 4. Αποδίδει καλά
 5. Έχει πολύ καλή απόδοση
99. ΔΓ/ΔΑ
- 3.22.3. Στη δημιουργία ελπίδας ότι μια καλή ζωή είναι ακόμα δυνατή για εμάς στο μέλλον παρά τις κλιματικές προκλήσεις**
1. Έχει αποτύχει
 2. Δεν αποδίδει καλά
 3. Έχει μέτρια απόδοση
 4. Αποδίδει καλά
 5. Έχει πολύ καλή απόδοση
99. ΔΓ/ΔΑ
- 3.22.4. Στην εφαρμογή μέτρων για να μειώσουν γρήγορα οι επιχειρήσεις τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου**
1. Έχει αποτύχει
 2. Δεν αποδίδει καλά
 3. Έχει μέτρια απόδοση
 4. Αποδίδει καλά
 5. Έχει πολύ καλή απόδοση
99. ΔΓ/ΔΑ
- 3.22.5. Στην εφαρμογή μέτρων που παρακινούν τους πολίτες να επιβαρύνουν λιγότερο το περιβάλλον**
1. Έχει αποτύχει
 2. Δεν αποδίδει καλά

3. Έχει μέτρια απόδοση
 4. Αποδίδει καλά
 5. Έχει πολύ καλή απόδοση
99. ΔΓ/ΔΑ

3.22.6. Στη διασφάλιση ότι οι λύσεις και οι πολιτικές για το κλίμα είναι δίκαιες για όλα τα άτομα ανεξαρτήτως εισοδήματος

1. Έχει αποτύχει
 2. Δεν αποδίδει καλά
 3. Έχει μέτρια απόδοση
 4. Αποδίδει καλά
 5. Έχει πολύ καλή απόδοση
99. ΔΓ/ΔΑ

3.23. Ποιο από τα παρακάτω επίπεδα διοίκησης στη χώρα μας θεωρείτε ότι έχει τη μεγαλύτερη ευθύνη για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής;

1. Τοπική αυτοδιοίκηση
 2. Περιφερειακή διοίκηση
 3. Κεντρική κυβέρνηση
99. ΔΓ/ΔΑ

3.24. Πόση διαφορά θα λέγατε ότι έχει ο σημερινός τρόπος ζωής σας απέναντι στο περιβάλλον από έναν τρόπο ζωής που θα είναι απολύτως φιλικός προς το περιβάλλον;

1. Δεν έχει καμία διαφορά
 2. Έχει μικρή διαφορά (ο τρόπος ζωής μου απέχει ελάχιστα από το πόσο φιλικός προς το περιβάλλον θα ήθελα να είναι)
 3. Έχει μέτρια διαφορά
 4. Έχει μεγάλη διαφορά
 5. Έχει πολύ μεγάλη διαφορά (ο τρόπος ζωής μου απέχει πολύ από το πόσο φιλικός προς το περιβάλλον θα ήθελα να είναι)
99. ΔΓ/ΔΑ

3.25. Ποιο από τα παρακάτω θα λέγατε ότι σας αποτρέπει κυρίως από το να έχετε έναν τρόπο ζωής πιο φιλικό προς το περιβάλλον; (ερωτάται εφόσον ο ερωτώμενος δεν έχει επιλέξει την απάντηση 1 στην ερώτηση 3.24)

1. Το κόστος θα ήταν πολύ υψηλό
 2. Έλλειψη πληροφοριών για προϊόντα και λύσεις
 3. Έλλειψη θεσμικής υποστήριξης
 4. Μη διαθέσιμες επιλογές φιλικές προς το περιβάλλον
 5. Δεν επιθυμώ να κάνω τη ζωή μου πιο φιλική προς το περιβάλλον
99. ΔΓ/ΔΑ

3.26. Στο σύνολο των αυτοκινήτων που κυκλοφορούν στην Ελλάδα το 2024 τα αμιγώς ηλεκτρικά (λειτουργία μονάχα με μπαταρία) αντιπροσωπεύουν ένα ποσοστό περίπου:

1. 0,5%
2. 3,5%
3. 6,5%
4. 9,5%
5. 12,5%

99. ΔΓ/ΔΑ

3.27. Ποιο θεωρείτε πως είναι περίπου το πραγματικό ποσοστό ανακύκλωσης στην Ελλάδα:

1. 16%
2. 31%
3. 45%
4. 56%
5. 72%

99. ΔΓ/ΔΑ

3.28. Για την Ελλάδα το 2023, οι ανανεώσιμες πηγές Ενέργειας [ΑΠΕ] αντιπροσωπεύουν:

1. Λιγότερο από το 12% της συνολικής ενέργειας που καταναλώνεται
2. Το 22% της συνολικής ενέργειας που καταναλώνεται
3. Το 32% της συνολικής ενέργειας που καταναλώνεται
4. Το 42% της συνολικής ενέργειας που καταναλώνεται
5. Άνω του 52% της συνολικής ενέργειας που καταναλώνεται

99. ΔΓ/ΔΑ

4. ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

4.1. Πείτε μου τρεις λέξεις που σας έρχονται στο μυαλό όταν ακούτε την έκφραση «νέα ψηφιακή εποχή»:

- 1.
- 2.
- 3.

99. ΔΓ/ΔΑ

4.2. Στην καθημερινή μας ζωή χρησιμοποιούμε επαγγελματικό και οικιακό εξοπλισμό υψηλής τεχνολογίας. Πώς θα αξιολογούσατε συνολικά τις δεξιότητές σας στη χρήση αυτών των πολλών και διαφορετικών συσκευών;

1. Άριστες
2. Πολύ καλές

3. Καλές
 4. Μέτριες
 5. Κακές
 99. ΔΓ/ΔΑ
- 4.3. Τις τελευταίες 7 ημέρες, έχετε χρησιμοποιήσει έστω και μία φορά το διαδίκτυο για επικοινωνία, ενημέρωση, αναζήτηση πληροφοριών, αγορές, ή για οποιοδήποτε άλλο σκοπό;**
1. Ναι
 2. Όχι
 99. ΔΓ/ΔΑ
- 4.4. Θεωρείτε ότι η ψηφιοποίηση των καθημερινών δημόσιων και ιδιωτικών υπηρεσιών κάνει τη ζωή σας ευκολότερη ή δυσκολότερη;**
1. Ευκολότερη
 2. Δυσκολότερη
 3. Καμία αλλαγή/Δεν επηρεάζει τη ζωή μου
 99. ΔΓ/ΔΑ
- 4.5. Με ποιο τρόπο διεκπεραιώσατε ηλεκτρονικές συναλλαγές ή ηλεκτρονικές διαδικασίες του δημοσίου μέσω διαδικτύου κατά τους τελευταίους 12 μήνες;**
1. Όλες μόνος/η σας δίχως δυσκολία
 2. Όλες, ορισμένες από αυτές μόνος/η σας και ορισμένες με βοήθεια από άλλο πρόσωπο
 3. Όλες μονάχα με βοήθεια από άλλο πρόσωπο, λόγω δυσκολίας που αντιμετωπίζατε να τις κάνετε μόνος/η σας
 4. Δεν καταφέρατε να τις διεκπεραιώσετε όλες, καθώς δεν γνωρίζατε και δεν είχατε κάποιον/α να σας βοηθήσει
 99. ΔΓ/ΔΑ
- 4.6. Αισθάνεστε ότι η υποχρεωτική ψηφιοποίηση ορισμένων βασικών καθημερινών διαδικασιών (π.χ. συναλλαγές με τράπεζες, καθημερινές διαδικασίες με το Δημόσιο κ.ά.)**
1. Σας διευκόλυνε, ώστε να τις κάνετε ταχύτερα σε σύγκριση με το παρελθόν
 2. Σας δυσκόλεψε, με αποτέλεσμα να τις κάνετε με μεγαλύτερη δυσκολία από ό,τι προηγουμένως
 3. Σας έχει αποκλείσει τελείως από το να τις κάνετε, με αποτέλεσμα να είναι για εσάς μη εφικτές ή ανολοκλήρωτες
 99. ΔΓ/ΔΑ

- 4.7. Για ορισμένες βασικές διαδικασίες που χρειάζεται πλέον να διεκπεραιώνετε αποκλειστικά μέσω διαδικτύου (π.χ. προς το Δημόσιο ή/και τις τράπεζες κ.λπ.).**
1. Το προτιμάτε που πλέον διεκπεραιώνονται μόνο μέσω διαδικτύου
 2. Θα θέλατε να μπορούσαν να διεκπεραιωθούν και με άλλον τρόπο (όχι μόνο ηλεκτρονικά)
 3. Θα θέλατε να μπορούσαν να διεκπεραιωθούν όπως προηγουμένως (διά ζώσης)
99. ΔΓ/ΔΑ
- 4.8. Κατά τους τελευταίους 12 μήνες, βοηθήσατε κάποιο άλλο άτομο (εντός ή εκτός νοικοκυριού) για προβλήματα χρήσης προϊόντων νέας τεχνολογίας;**
1. Δεν βοήθησα γιατί δεν χρειάστηκε
 2. Δεν βοήθησα γιατί δεν κατέστη δυνατό
 3. Βοήθησα
99. ΔΓ/ΔΑ
- 4.9. Κατά τους τελευταίους 12 μήνες, λάβατε βοήθεια από κάποιο άλλο άτομο (εντός ή εκτός νοικοκυριού) για προβλήματα χρήσης προϊόντων νέας τεχνολογίας;**
1. Δεν έλαβα γιατί δεν χρειάστηκε
 2. Δεν έλαβα γιατί δεν κατέστη δυνατό
 3. Έλαβα
99. ΔΓ/ΔΑ
- 4.10. Θεωρείτε ότι η ηλεκτρονική επικοινωνία με δημόσιες υπηρεσίες και αρχές (χρήση δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών) διευκολύνει γενικά την καθημερινότητα του πολίτη στις συναλλαγές του με το Δημόσιο;**
1. Διευκολύνει πολύ
 2. Διευκολύνει αρκετά
 3. Διευκολύνει λίγο
 4. Δεν διευκολύνει/επιηρεάζει καθόλου
99. ΔΓ/ΔΑ
- 4.11. Ποιες παρεχόμενες δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες επιλέγετε για την εξυπηρέτησή σας από δημόσιες υπηρεσίες ή αρχές (για προσωπική και όχι επαγγελματική χρήση);**
1. Επιλέγω να χρησιμοποιώ όσες είναι διαθέσιμες και με αφορούν
 2. Χρησιμοποιώ μόνο όσες είναι υποχρεωτικές (π.χ. υποβολή φορολογικής δήλωσης)
 3. Δεν τις χρησιμοποιώ καθόλου
99. Γ/ΔΑ

4.12. Χρησιμοποιείτε τις δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες (για προσωπική και όχι επαγγελματική χρήση):

1. Αποκλειστικά εσείς (χρησιμοποιώντας τους δικούς σας κωδικούς/ ταυτοποίηση χωρίς διαμεσολάβηση τρίτων προσώπων).
2. Εσείς αλλά και κάποιος τρίτος για λογαριασμό σας χωρίς αμοιβή (μέλος οικογένειας, φίλος κ.λπ.).
3. Εσείς αλλά και κάποιος τρίτος για λογαριασμό σας με αμοιβή (λογιστής ή άλλος επαγγελματίας)
4. Εσείς αλλά απευθύνεστε και σε Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών ή Κέντρο Κοινότητας του Δήμου.
5. Αποκλειστικά κάποιος τρίτος για λογαριασμό σας (με ή χωρίς αμοιβή)

99. ΔΓ/ΔΑ

4.13. Ποια είναι τα κυριότερα προβλήματα/δυσκολίες που αντιμετωπίζετε κατά τη χρήση των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών;**4.13.1. Έλλειψη απαραίτητων ψηφιακών δεξιοτήτων**

1. Ναι
2. Όχι

99. ΔΓ/ΔΑ

4.13.2. Απαιτήσεις σε προσωπικά ψηφιακά εργαλεία (email, ηλεκτρονική υπογραφή, ταυτοποίηση)

1. Ναι
2. Όχι

99. ΔΓ/ΔΑ

4.13.3. Έλλειψη εμπιστοσύνης για τη διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων

1. Ναι
2. Όχι

99. ΔΓ/ΔΑ

4.13.4. Έλλειψη παροχής επαρκών οδηγιών-ψηφιακού βοηθού

1. Ναι
2. Όχι

99. ΔΓ/ΔΑ

4.13.5. Πολυπλοκότητα υπηρεσιών-δυσκολία χρήσης

1. Ναι
2. Όχι

99. ΔΓ/ΔΑ

4.13.6. Το κόστος/αντίτιμο της διαμεσολάβησης για τη χρήση της υπηρεσίας από λογιστή ή άλλο επαγγελματία είναι πολύ υψηλό

1. Ναι

2. Όχι
99. ΔΓ/ΔΑ

4.13.7. Τεχνικά προβλήματα (π.χ. προβλήματα συστήματος, περιορισμένη πρόσβαση στο διαδίκτυο)

1. Ναι
2. Όχι
99. ΔΓ/ΔΑ

4.13.8. Εφαρμογές μη συμβατές με smartphone και tablet/δεν ήταν διαθέσιμη έκδοση για κινητές συσκευές

1. Ναι
2. Όχι
99. ΔΓ/ΔΑ

4.13.9. Κάποια άλλη δυσκολία;

1. Ναι
2. Όχι
98. Περιγραφή

4.14. Πώς θα μπορούσαν οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες να γίνουν περισσότερο προσβάσιμες/χρήσιμες στους πολίτες; (1η επιλογή, 2η επιλογή)

1. Με την παροχή οικονομικών κινήτρων για την απόκτηση / εκσυγχρονισμό του ψηφιακού εξοπλισμού (π.χ. με την παροχή vouchers).
2. Με επιδοτούμενα προγράμματα ψηφιακής κατάρτισης-εκπαίδευσης του γενικού πληθυσμού.
3. Με δωρεάν εκπαιδευτικά σεμινάρια-προγράμματα σε πολίτες μεγαλύτερης ηλικίας.
4. Με την παροχή on-line υποστήριξης/προσωπικού ψηφιακού βοηθού για όλες τις παρεχόμενες υπηρεσίες.
5. Με περαιτέρω απλοποίηση των ψηφιακών διαδικασιών.
6. Με περαιτέρω διασύνδεση/διαλειτουργικότητα των διαφορετικών ψηφιακών υπηρεσιών (π.χ. καταχώρηση αιτήματος ή πληροφορίας μία φορά και αυτοματοποιημένη διεκπεραίωση των υπολοίπων διαδικασιών).
7. Με επέκταση των δωρεάν παρεχόμενων υπηρεσιών διαμεσολάβησης από τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών ή τα Κέντρα Κοινότητας των Δήμων για τη χρήση δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών.
99. ΔΓ/ΔΑ

4.15. Συγκρίνοντας τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες με τις αντίστοιχες παρεχόμενες διά ζώσης υπηρεσίες, συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω απόψεις;

4.15.1. Οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες εξοικονομούν προσωπικό χρόνο στον πολίτη (πχ μειώνοντας την αναμονή στις ουρές).

1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ
 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ

4.15.2. Οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες εξασφαλίζουν εξοικονόμηση χρημάτων στον πολίτη.

1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ
 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ

4.15.3. Οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες εξασφαλίζουν ταχύτητα στην εξυπηρέτηση/διεκπεραίωση των αιτημάτων του πολίτη.

1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ
 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ

4.15.4. Οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες εξασφαλίζουν ασφάλεια στη συναλλαγή του πολίτη.

1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ
 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ

4.15.5. Οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες είναι πιο φιλικές προς το περιβάλλον (μείωση κατανάλωσης χαρτιού, μείωση μετακινήσεων, κλπ.).

1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ
 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ

4.15.6. Οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες εξασφαλίζουν καλύτερη εξυπηρέτηση στον πολίτη.

1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ
 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ

4.15.7. Οι δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες είναι ανεπαρκείς στην εξυπηρέτηση ιδιαίτερων περιπτώσεων/αιτημάτων.

1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ
 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ

4.16. Ποιο από τα παρακάτω θα λέγατε ότι σας χαρακτηρίζει;**4.16.1. Δεν είμαι άνθρωπος της τεχνολογίας**

1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ
 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ

4.16.2. Δεν θέλω να μάθω νέα χαρακτηριστικά της τεχνολογίας

1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ
 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ

4.16.3. Δεν αισθάνομαι άνετα με τη χρήση της τεχνολογίας

1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ
 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ

4.16.4. Η τεχνολογία δεν βελτιώνει την ποιότητα της ζωής μου

1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ
 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ

4.16.5. Αισθάνομαι ότι χάνω τον έλεγχο με τη χρήση της τεχνολογίας

1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ
 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ

4.16.6. Αισθάνομαι ότι η τεχνολογία περιπλέκει τις απλές εργασίες

1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ
 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ

4.16.7. Δεν τα καταφέρνω με την τεχνολογία

1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ
 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ

4.16.8. Πολλές φορές νιώθω άβολα όταν ασχολούμαι με την τεχνολογία

1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ
 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ

4.17. Θα λέγατε πως η ψηφιακή τεχνολογία και το διαδίκτυο σε 10 χρόνια από τώρα θα είναι για τη ζωή σας:

1. Πολύ πιο σημαντικά
2. Αρκετά πιο σημαντικά

3. Όχι τόσο σημαντικά
 4. Καθόλου σημαντικά
99. ΔΓ/ΔΑ

4.18. Θα λέγατε ότι η τεχνητή νοημοσύνη είναι κάτι καλό ή κάτι κακό για την ανθρωπότητα;

1. Δεν έχω ακούσει τίποτε γι' αυτό
 2. Είναι κακό για την ανθρωπότητα
 3. Είναι καλό για την ανθρωπότητα
99. ΔΓ/ΔΑ

4.19. Πόσο εμπιστεύεστε καθεμία από τις παρακάτω τεχνολογικές καινοτομίες;

4.19.1. Γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα (τρόφιμα που προέρχονται από γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς, όπως καλλιέργειες ανθεκτικές στην ξηρασία, τα παράσιτα και τις ασθένειες, τα ταχύτερα αναπτυσσόμενα ψάρια και τα προϊόντα που έχουν μεγαλύτερη διάρκεια ζωής)

1. Δεν εμπιστεύομαι καθόλου
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
 - 6.
 - 7.
 - 8.
 9. Εμπιστεύομαι απολύτως
99. ΔΓ/ΔΑ

4.19.2. Πράσινη ενέργεια (όπως βιοκαύσιμα και ανανεώσιμο φυσικό αέριο, υγρό υδρογόνο και αιολική και ηλιακή ενέργεια)

1. Δεν εμπιστεύομαι καθόλου
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
 - 6.
 - 7.
 - 8.
 9. Εμπιστεύομαι απολύτως
99. ΔΓ/ΔΑ

4.19.3. Τεχνητή νοημοσύνη (όπως μηχανική μάθηση, επεξεργασία φυσικής γλώσσας και παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη)

1. Δεν εμπιστεύομαι καθόλου
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
 - 6.
 - 7.
 - 8.
 9. Εμπιστεύομαι απολύτως
99. ΔΓ/ΔΑ

4.19.4. Ιατρικές τεχνολογίες που βασίζονται σε γονίδια (όπως εμβόλια mRNA, γονιδιακή ωρίμανση και γονιδιακή θεραπεία)

1. Δεν εμπιστεύομαι καθόλου
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
 - 6.
 - 7.
 - 8.
 9. Εμπιστεύομαι απολύτως
99. ΔΓ/ΔΑ

4.20. Οι τεχνολογικές καινοτομίες συμβαίνουν πολύ γρήγορα και οδηγούν σε αλλαγές που δεν είναι καλές για μένα

1. Διαφωνώ απολύτως
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
 - 6.
 - 7.
 - 8.
 9. Συμφωνώ απολύτως
99. ΔΓ/ΔΑ

- 4.21. Σε ποιο βαθμό ανησυχείτε ότι ο ανεξέλεγκτος τρόπος και η ταχύτητα με την οποία αναπτύσσεται η νέα ψηφιακή εποχή θα οδηγήσει σε νέες ανισότητες και αποκλεισμούς;**
1. Δεν ανησυχώ καθόλου για αυτό
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
 - 6.
 - 7.
 - 8.
 9. Είμαι εξαιρετικά ανήσυχος για αυτό
99. ΔΓ/ΔΑ
- 4.22. Πόσο ελπίζετε ότι θα καταφέρουμε να ξεπεράσουμε τις προκλήσεις από τις γρήγορες αλλαγές που θέτει η νέα ψηφιακή εποχή;**
1. Καθόλου
 2. Λίγο
 3. Αρκετά
 4. Πολύ
 5. Είμαι βέβαιος/η ότι θα μπορέσουμε να ξεπεράσουμε αυτές τις προκλήσεις
99. ΔΓ/ΔΑ
- 4.23. Ποιο εκτιμάτε ότι είναι το ποσοστό ατόμων ηλικίας 16-74 ετών που έχουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες;**
1. 32%
 2. 42%
 3. 52%
 4. 62%
 5. 72%
99. ΔΓ/ΔΑ
- 4.24. Ποια θεωρείτε ότι είναι η αναλογία του πληθυσμού στην Ελλάδα που δεν έχει χρησιμοποιήσει ποτέ το διαδίκτυο είναι:**
1. 1 στα 5 άτομα
 2. 1 στα 6 άτομα
 3. 1 στα 7 άτομα
 4. 1 στα 8 άτομα
 5. 1 στα 9 άτομα
99. ΔΓ/ΔΑ
- 4.25. Ποιο εκτιμάτε ότι είναι το ποσοστό των νοικοκυριών στην Ελλάδα που διαθέτουν προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή;**
1. 50-60%
 2. 60-70%
 3. 70-80%
 4. 80-90%
 5. 90-100%
99. ΔΓ/ΔΑ

5. ΔΙΠΛΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ

- 5.1. Κατά τη γνώμη σας, πόσο σημαντικό θα πρέπει να είναι για τις δημόσιες αρχές οι ψηφιακές τεχνολογίες που εφαρμόζονται να εξυπηρετούν την πράσινη μετάβαση;**
1. Σημαντικό
 2. Σημαντικό αλλά όχι πρώτης προτεραιότητας
 3. Μη σημαντικό
99. ΔΓ/ΔΑ
- 5.2. Πώς θα αξιολογούσατε συνολικά τη μεταρρύθμιση και το άνοιγμα της αγοράς ενέργειας τα τελευταία χρόνια;**
1. Θετικά
 2. Ούτε θετικά, ούτε αρνητικά
 3. Αρνητικά
99. ΔΓ/ΔΑ
- 5.3. Πώς θα αξιολογούσατε συνολικά τη μεταρρύθμιση και το άνοιγμα της αγοράς τηλεπικοινωνιών τα τελευταία χρόνια;**
1. Θετικά
 2. Ούτε θετικά, ούτε αρνητικά
 3. Αρνητικά
99. ΔΓ/ΔΑ
- 5.4. Πώς θεωρείτε ότι η πράσινη μετάβαση θα επηρεάσει τις θέσεις εργασίας;**
1. Θα δημιουργήσει περισσότερες θέσεις εργασίας σε σχέση με εκείνες που ενδεχομένως χαθούν εξαιτίας της
 2. Θα δημιουργήσει λιγότερες θέσεις εργασίας σε σχέση με εκείνες που ενδεχομένως χαθούν εξαιτίας της
 3. Δεν θα έχει κάποια σημαντική επίδραση στον αριθμό των θέσεων εργασίας
99. ΔΓ/ΔΑ
- 5.5. Πώς προβλέπετε ότι μπορεί να επηρεάσει ο ψηφιακός μετασχηματισμός τις θέσεις εργασίας;**
1. Θα δημιουργήσει περισσότερες θέσεις εργασίας σε σχέση με εκείνες που ενδεχομένως θα χαθούν εξαιτίας του
 2. Θα δημιουργήσει λιγότερες θέσεις εργασίας σε σχέση με εκείνες που ενδεχομένως χαθούν εξαιτίας του
 3. Δεν θα έχει κάποια σημαντική επίδραση στον αριθμό των θέσεων εργασίας
99. ΔΓ/ΔΑ

- 5.6. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις ακόλουθες προτάσεις αναφορικά με την απασχόληση στο πλαίσιο της διπλής μετάβασης:**
- 5.6.1. Οι πολιτικές για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής θα δημιουργήσουν καλές δουλειές σε όρους αμοιβών, εργασιακής ασφάλειας και εργασιακού περιβάλλοντος.**
1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ αρκετά
 3. Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ αρκετά
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ
- 5.6.2. Οι πολιτικές για την προώθηση του ψηφιακού μετασχηματισμού θα δημιουργήσουν καλές δουλειές όσον αφορά τις αμοιβές, την εργασιακή ασφάλεια και το εργασιακό περιβάλλον.**
1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ αρκετά
 3. Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ αρκετά
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ
- 5.7. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε ή διαφωνείτε ότι καθένας από τους παρακάτω φορείς κάνει αρκετά για να διασφαλίσει ότι η πράσινη και ψηφιακή μετάβαση είναι δίκαιη για όλους;**
- 5.7.1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση**
1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ αρκετά
 3. Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ αρκετά
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ
- 5.7.2. Η κεντρική κυβέρνηση**
1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ αρκετά
 3. Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ αρκετά
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ
- 5.7.3. Η περιφερειακή διοίκηση**
1. Συμφωνώ απόλυτα

2. Συμφωνώ αρκετά
 3. Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ αρκετά
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ

5.7.4. Η τοπική αυτοδιοίκηση

1. Συμφωνώ απόλυτα
 2. Συμφωνώ αρκετά
 3. Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
 4. Διαφωνώ αρκετά
 5. Διαφωνώ απόλυτα
99. ΔΓ/ΔΑ

5.8. Κατά την άποψή σας, η Ελλάδα αυτή την περίοδο κινείται προς τη σωστή ή προς τη λάθος κατεύθυνση όσον αφορά την πράσινη μετάβαση;

1. Προς τη σωστή
 2. Ούτε προς τη σωστή, ούτε προς τη λάθος
 3. Προς τη λάθος
99. ΔΓ/ΔΑ

5.9. Κατά την άποψή σας, η Ελλάδα αυτή την περίοδο κινείται προς τη σωστή ή προς τη λάθος κατεύθυνση όσον αφορά τον ψηφιακό μετασχηματισμό;

1. Προς τη σωστή
 2. Ούτε προς τη σωστή, ούτε προς τη λάθος
 3. Προς τη λάθος
99. ΔΓ/ΔΑ

5.10. Εδώ έχουμε δύο γνώμες που οι άνθρωποι συχνά διατυπώνουν όταν συζητούν για το περιβάλλον και την οικονομική ανάπτυξη. Ποια απ' αυτές πλησιάζει περισσότερο στη δική σας άποψη;

1. Θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην προστασία του περιβάλλοντος, ακόμα κι αν προκαλεί επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης και κάποια απώλεια θέσεων εργασίας.
2. Η οικονομική ανάπτυξη και η δημιουργία θέσεων εργασίας θα πρέπει να αποτελούν προτεραιότητα, ακόμη κι αν το περιβάλλον επιβαρύνεται ως έναν βαθμό.

99. ΔΓ/ΔΑ

5.11. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός θεωρείτε ότι:

1. Μπορεί να έχει συνολικά μάλλον θετικό αντίκτυπο στο περιβάλλον
2. Δεν επιδρά με κάποιον άμεσο ή έμμεσο τρόπο στο περιβάλλον

3. Μπορεί να έχει συνολικά μάλλον αρνητικό αντίκτυπο στο περιβάλλον

99. ΔΓ/ΔΑ

5.12. Τι θεωρείτε ως ενδεχόμενη απειλή σχετικά με μια μελλοντική απόλυτα θέσεων εργασίας;

1. Κυρίως τον ψηφιακό μετασχηματισμό

2. Κυρίως την πράσινη μετάβαση

3. Και τα δύο το ίδιο

4. Κανένα από τα δύο

99. ΔΓ/ΔΑ

5.13. Τι θεωρείτε ως ενδεχόμενη εγγύηση σχετικά με μια μελλοντική διασφάλιση θέσεων εργασίας;

1. Κυρίως τον ψηφιακό μετασχηματισμό

2. Κυρίως την πράσινη μετάβαση

3. Και τα δύο το ίδιο

4. Κανένα από τα δύο

99. ΔΓ/ΔΑ

5.14. Θεωρείτε (εσείς προσωπικά) ως άμεση προτεραιότητα πολιτικής για την Ελλάδα:

1. Τη δημιουργία υποδομών κυρίως ψηφιακού μετασχηματισμού

2. Τη δημιουργία υποδομών κυρίως πράσινης μετάβασης

3. Και τα δύο το ίδιο

4. Κανένα από τα δύο

99. ΔΓ/ΔΑ

5.15. Πόσο σημαντικό είναι κάθε ένα από τα παρακάτω ώστε η ελληνική πολιτεία να κερδίσει την εμπιστοσύνη σας σχετικά με τις τεχνολογικές και κοινωνικές αλλαγές που προωθούνται;

5.15.1. Να δοθεί στους ανθρώπους η ευκαιρία να υποβάλουν ερωτήσεις και να ακουστούν οι ανησυχίες τους όταν πρόκειται για αλλαγή και καινοτομία

1. Εξαιρετικά σημαντικό

2. Πολύ σημαντικό

3. Αρκετά σημαντικό

4. Σχετικά σημαντικό

5. Ελάχιστα σημαντικό

6. Καθόλου σημαντικό

99. ΔΓ/ΔΑ

- 5.15.2. Να καθιερωθεί δίκαιη και λογική τιμολόγηση που να καθιστά τις νέες τεχνολογίες ή καινοτομίες γενικά προσιτές**
1. Εξαιρετικά σημαντικό
 2. Πολύ σημαντικό
 3. Αρκετά σημαντικό
 4. Σχετικά σημαντικό
 5. Ελάχιστο σημαντικό
 6. Καθόλου σημαντικό
99. ΔΓ/ΔΑ
- 5.15.3. Να γνωστοποιείται με σαφήνεια η φύση των νέων καινοτομιών και τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένων των πιθανών ωφελειών και των αρνητικών παρενεργειών**
1. Εξαιρετικά σημαντικό
 2. Πολύ σημαντικό
 3. Αρκετά σημαντικό
 4. Σχετικά σημαντικό
 5. Ελάχιστο σημαντικό
 6. Καθόλου σημαντικό
99. ΔΓ/ΔΑ
- 5.15.4. Να υποστηριχθούν οι άνθρωποι ώστε να συμβαδίσουν και να προσαρμοστούν στις αλλαγές που συμβαίνουν γύρω τους**
1. Εξαιρετικά σημαντικό
 2. Πολύ σημαντικό
 3. Αρκετά σημαντικό
 4. Σχετικά σημαντικό
 5. Ελάχιστο σημαντικό
 6. Καθόλου σημαντικό
99. ΔΓ/ΔΑ
- 5.16. Πιστεύετε ότι οι πολιτικές για την πράσινη μετάβαση έχουν βελτιώσει την ποιότητα ζωής στην περιφέρειά σας (π.χ., καθαρότερος αέρας, μείωση της ρύπανσης);**
1. Πάρα πολύ
 2. Πολύ
 3. Αρκετά
 4. Λίγο
 5. Καθόλου
99. ΔΓ/ΔΑ

- 5.17. Πιστεύετε ότι οι πολιτικές για τον ψηφιακό μετασχηματισμό έχουν βελτιώσει την ποιότητα ζωής στην περιφέρειά σας (π.χ., υποδομές για το διαδίκτυο, ψηφιακές υπηρεσίες);**
1. Πάρα πολύ
 2. Πολύ
 3. Αρκετά
 4. Λίγο
 5. Καθόλου
99. ΔΓ/ΔΑ
- 5.18. Κατά πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την άποψη ότι η ενέργεια είναι δημόσιο αγαθό; (Απαντήστε σε μια κλίμακα από το 1 έως το 9, όπου το 1 σημαίνει ότι «Διαφωνείτε απόλυτα» και το 9 ότι «Συμφωνείτε απόλυτα»)**
1. Διαφωνώ απολύτως
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
 - 6.
 - 7.
 - 8.
 9. Συμφωνώ απολύτως
99. ΔΓ/ΔΑ
- 5.19. Κατά πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την άποψη ότι το γρήγορο, σταθερό και δωρεάν διαδίκτυο είναι δημόσιο αγαθό; (Απαντήστε σε μια κλίμακα από το 1 έως το 9, όπου το 1 σημαίνει ότι «Διαφωνείτε απόλυτα» και το 9 ότι «Συμφωνείτε απόλυτα»)**
1. Διαφωνώ απολύτως
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
 - 6.
 - 7.
 - 8.
 9. Συμφωνώ απολύτως
99. ΔΓ/ΔΑ
- 5.20. Ποιος θεωρείτε (εσείς προσωπικά) πως είναι ο σημαντικότερος παράγοντας για την εφαρμογή καινοτόμων δημοσίων πολιτικών για τη διπλή μετάβαση στην Ελλάδα;**
1. Ισχυρή κυβέρνηση
 2. Υψηλός βαθμός διακομματικής συνεργασίας
 3. Ισχυρή ιδιωτική πρωτοβουλία
 4. Υψηλός βαθμός κοινωνικής συνοχής
99. ΔΓ/ΔΑ

6. ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

- 6.1. Πόσο σας ενδιαφέρει η πολιτική;**
1. Πολύ
 2. Αρκετά
 3. Λίγο
 4. Καθόλου
99. ΔΓ/ΔΑ

6.2. Ποια από τις παρακάτω φράσεις αποδίδει καλύτερα τη σχέση σας με την πολιτική;

1. Δεν ασχολούμαι καθόλου
 2. Δεν ψηφίζω
 3. Απλώς ψηφίζω στις εκλογές
 4. Αισθάνομαι κοντά σε ένα κόμμα χωρίς, όμως, να το υποστηρίζω ενεργά
 5. Υποστηρίζω ενεργά ένα κόμμα
 6. Είμαι μέλος κάποιου κόμματος
99. ΔΓ/ΔΑ

6.3. Κάποιοι άνθρωποι αισθάνονται ότι έχουν απόλυτη ελευθερία επιλογής και έλεγχο στη ζωή τους, ενώ κάποιοι άλλοι νιώθουν ότι οτιδήποτε κάνουν δεν έχει καμιά πραγματική επίδραση σε αυτά που τους συμβαίνουν. Σε μια κλίμακα όπου το «1» σημαίνει «καθόλου επιλογή» και το «10» σημαίνει «πάρα πολλές επιλογές» (για να προσδιορίσετε πόση ελευθερία επιλογής και έλεγχο αισθάνεστε ότι έχετε πάνω στον τρόπο που κυλά η ζωή σας) τι θα επιλέγατε;

Εισάγετε έναν αριθμό από το 1 έως το 10

99. ΔΓ/ΔΑ

6.4. Παίρνοντας υπόψη όλα τα δεδομένα, πόσο ικανοποιημένος/η είστε από τη ζωή σας αυτό τον καιρό; Σε μια κλίμακα σύμφωνα με την οποία «1» σημαίνει «εντελώς δυσαρεστημένος» και «10» «πλήρως ικανοποιημένος», πού θα τοποθετήσετε την ικανοποίηση με τη ζωή σας συνολικά;

Εισάγετε έναν αριθμό από το 1 έως το 10

99. ΔΓ/ΔΑ

Παράρτημα 2: Κωδικοποίηση των μεταβλητών [Codebook]

Η κωδικοποίηση που ακολουθεί συνδέει σε ζεύγη τις ερωτήσεις και κατηγορίες απαντήσεων του ερωτηματολογίου με τις μεταβλητές και τους κωδικούς απαντήσεων των αρχείων με τα πρωτογενή δεδομένα της έρευνας.

A/A	Αριθμός ερώτησης	Κωδικός Μεταβλητής	Τύπος Μεταβλητής	Κωδικός Απαντήσεων
1	1.1	q1_1	Numeric	1-13
2	1.2	q1_2	Numeric	1-3
3	1.3	q1_3	Numeric	Εισαγωγή αριθμού
4	1.4	q1_4	Numeric	1-2
5	1.5	q1_5	Numeric	Εισαγωγή αριθμού
6	1.6	q1_6	Numeric	1-6, 99
7	1.7	q1_7	Numeric	Εισαγωγή αριθμού
8	1.8	q1_8	Numeric / String	1-8, 99 / 98
9	1.9	q1_9	Numeric/String	1-14, 99 / 98
10	1.10	q1_10	Numeric	1-2
11	1.11	q1_11	Numeric	1-4, 99
12	1.12	q1_12	Numeric	1-8, 99
13	1.13	q1_13	Numeric/String	1-10, 99 / 98
14	1.14	q1_14	Numeric	Εισαγωγή αριθμού
15	1.15	q1_15	Numeric	Εισαγωγή αριθμού, 99
16	1.16	q1_16	Numeric	Εισαγωγή αριθμού, 99
17	1.17	q1_17	Numeric	1-5
18	1.18	q1_18	Numeric	1-2, 99
19	2.1	q2_1	Numeric	1-6, 99
20	2.2	q2_2	Numeric	1-2, 99
21	2.3	q2_3	Numeric	1-2, 99
22	2.4	q2_4	Numeric	1-3, 99
23	2.5	q2_5	Numeric	1-3, 99
24	2.6	q2_6	Numeric	1-2, 99
25	2.7	q2_7	Numeric	1-2, 99
26	2.8	q2_8	Numeric	1-2, 99

A/A	Αριθμός ερώτησης	Κωδικός Μεταβλητής	Τύπος Μεταβλητής	Κωδικός Απαντήσεων
27	2.9	q2_9	Numeric	Εισαγωγή Αριθμού, 99
28	2.10	q2_10	Numeric	1-11, 99
29	3.1	q3_1_0 q3_1_1 q3_1_2	String/numeric String/numeric String/numeric	Εισαγωγή λέξης /99
30	3.2	q3_1_2	Numeric	1-4, 99
31	3.3	q3_3	Numeric	1-10, 99
32	3.4	q3_4	Numeric	1-5, 99
33	3.5	q3_5	Numeric	1-5, 99
	3.6			
34	3.6.1	q3_6a	Numeric	1-2, 99
35	3.6.2	q3_6b	Numeric	1-2, 99
36	3.6.3	q3_6c	Numeric	1-2, 99
	3.7			
37	3.7.1	q3_7a	Numeric	1-2, 99
38	3.7.2	q3_7b	Numeric	1-2, 99
39	3.7.3	q3_7c	Numeric	1-2, 99
	3.8			
40	3.8.1	q3_8a	Numeric	1-2, 99
41	3.8.2	q3_8b	Numeric	1-2, 99
42	3.8.3	q3_8c	Numeric	1-2, 99
43	3.8.4	q3_8d	Numeric	1-2, 99
	3.9			
44	3.9.1	q3_9a	Numeric	1-5, 99
45	3.9.2	q3_9b	Numeric	1-5, 99
46	3.9.3	q3_9c	Numeric	1-5, 99
47	3.9.4	q3_9d	Numeric	1-5, 99
	3.10			
48	3.10.1	q3_10a	Numeric	1-2, 99
49	3.10.2	q3_10b	Numeric	1-3, 99
50	3.10.3	q3_10c	Numeric	1-3, 99
51	3.10.4	q3_10d	Numeric	1-2, 99
52	3.11	q3_11	Numeric	1-5, 99

A/A	Αριθμός ερώτησης	Κωδικός Μεταβλητής	Τύπος Μεταβλητής	Κωδικός Απαντήσεων
53	3.12	q3_12	Numeric	1-5, 99
54	3.13	q3_13	Numeric	1-3, 99
55	3.14	q3_14	Numeric	1-5, 99
	3.15			
56	3.15.1	q3_15a	Numeric	1-9, 99
57	3.15.2	q3_15b	Numeric	1-9, 99
	3.16			
58	3.16.1	q3_16a	Numeric	1-9, 99
59	3.16.2	q3_16b	Numeric	1-9, 99
60	3.16.3	q3_16c	Numeric	1-9, 99
61	3.16.4	q3_16d	Numeric	1-9, 99
62	3.16.5	q3_16e	Numeric	1-9, 99
63	3.16.6	q3_16f	Numeric	1-9, 99
64	3.16.7	q3_16g	Numeric	1-9, 99
65	3.16.8	q3_16h	Numeric	1-9, 99
66	3.16.9	q3_16i	Numeric	1-9, 99
67	3.17	q3_17	Numeric	1-9, 99
68	3.18	q3_18	Numeric	1-5, 99
69	3.19	q3_19	Numeric	1-5, 99
70	3.20	q3_20	Numeric	1-5, 99
71	3.21	q3_21	Numeric	1-5, 99
	3.22			
72	3.22.1	q3_22a	Numeric	1-5, 99
73	3.22.2	q3_22b	Numeric	1-5, 99
74	3.22.3	q3_22c	Numeric	1-5, 99
75	3.22.4	q3_22d	Numeric	1-5, 99
76	3.22.5	q3_22e	Numeric	1-5, 99
77	3.22.6	q3_22f	Numeric	1-5, 99
78	3.23	q3_23	Numeric	1-3, 99
79	3.24	q3_24	Numeric	1-5, 99
80	3.25	q3_25	Numeric	1-5, 99
81	3.26	q3_26	Numeric	1-5, 99
82	3.27	q3_27	Numeric	1-5, 99

A/A	Αριθμός ερώτησης	Κωδικός Μεταβλητής	Τύπος Μεταβλητής	Κωδικός Απαντήσεων
83	3.28	q3_28	Numeric	1-5, 99
84	4.1	q4_1_0q4_1_1q4_1_2	String/numeric String/numeric String/numeric	Εισαγωγή λέξης /99
85	4.2	q4_2	Numeric	1-5, 99
86	4.3	q4_2	Numeric	1-2, 99
87	4.4	q4_4	Numeric	1-3, 99
88	4.5	q4_5	Numeric	1-4, 99
89	4.6	q4_6	Numeric	1-3, 99
90	4.7	q4_7	Numeric	1-3, 99
91	4.8	q4_8	Numeric	1-3, 99
92	4.9	q4_9	Numeric	1-3, 99
93	4.10	q4_10	Numeric	1-4, 99
94	4.11	q4_11	Numeric	1-3, 99
95	4.12	q4_12	Numeric	1-3, 99
	4.13			
96	4.13.1	q4_13a	Numeric	1-2, 99
97	4.13.2	q4_13b	Numeric	1-2, 99
98	4.13.3	q4_13c	Numeric	1-2, 99
99	4.13.4	q4_13d	Numeric	1-2, 99
100	4.13.5	q4_13e	Numeric	1-2, 99
101	4.13.6	q4_13f	Numeric	1-2, 99
102	4.13.7	q4_13g	Numeric	1-2, 99
103	4.13.8	q4_13h	Numeric	1-2, 99
104	4.13.9	q4_13i	Numeric	1-2, 99
	4.14			
105	4.14.1	q4_14_1	Numeric	0-3
106	4.14.2	q4_14_2	Numeric	0-3
107	4.14.3	q4_14_3	Numeric	0-3
108	4.14.4	q4_14_4	Numeric	0-3
109	4.14.5	q4_14_5	Numeric	0-3
110	4.14.6	q4_14_6	Numeric	0-3
111	4.14.7	q4_14_7	Numeric	0-3

A/A	Αριθμός ερώτησης	Κωδικός Μεταβλητής	Τύπος Μεταβλητής	Κωδικός Απαντήσεων
112	4.14.99	q4_14_8	Numeric	0-3
	4.15			
113	4.15.1	q4_15a	Numeric	1-5, 99
114	4.15.2	q4_15b	Numeric	1-5, 99
115	4.15.3	q4_15c	Numeric	1-5, 99
116	4.15.4	q4_15d	Numeric	1-5, 99
117	4.15.5	q4_15e	Numeric	1-5, 99
118	4.15.6	q4_15f	Numeric	1-5, 99
119	4.15.7	q4_15g	Numeric	1-5, 99
	4.16			
120	4.16.1	q4_16a	Numeric	1-5, 99
121	4.16.2	q4_16b	Numeric	1-5, 99
122	4.16.3	q4_16c	Numeric	1-5, 99
123	4.16.4	q4_16d	Numeric	1-5, 99
124	4.16.5	q4_16e	Numeric	1-5, 99
125	4.16.6	q4_16f	Numeric	1-5, 99
126	4.16.7	q4_16g	Numeric	1-5, 99
127	4.16.8	q4_16h	Numeric	1-5, 99
128	4.17	q4_17	Numeric	1-4, 99
129	4.18	q4_18	Numeric	1-3, 99
	4.19			
130	4.19.1	q4_19a	Numeric	1-9, 99
131	4.19.2	q4_19b	Numeric	1-9, 99
132	4.19.3	q4_19c	Numeric	1-9, 99
133	4.19.4	q4_19d	Numeric	1-9, 99
134	4.20	q4_20	Numeric	1-9, 99
135	4.21	q4_21	Numeric	1-5, 99
136	4.22	q4_22	Numeric	1-5, 99
137	4.23	q4_23	Numeric	1-5, 99
138	4.24	q4_24	Numeric	1-5, 99
139	4.25	q4_25	Numeric	1-5, 99
140	5.1	q5_1	Numeric	1-3, 99
141	5.2	q5_2	Numeric	1-3, 99

A/A	Αριθμός ερώτησης	Κωδικός Μεταβλητής	Τύπος Μεταβλητής	Κωδικός Απαντήσεων
142	5.3	q5_3	Numeric	1-3, 99
143	5.4	q5_4	Numeric	1-3, 99
144	5.5	q5_5	Numeric	1-3, 99
	5.6			
145	5.6.1	q5_6a	Numeric	1-5, 99
146	5.6.2	q5_6b	Numeric	1-5, 99
	5.7			
147	5.7.1.	q5_7a	Numeric	1-5, 99
148	5.7.2.	q5_7b	Numeric	1-5, 99
149	5.7.3.	q5_7c	Numeric	1-5, 99
150	5.7.4.	q5_7d	Numeric	1-5, 99
151	5.8.	q5_8	Numeric	1-3, 99
152	5.9.	q5_9	Numeric	1-3, 99
153	5.10.	q5_10	Numeric	1-2, 99
154	5.11.	q5_11	Numeric	1-3, 99
155	5.12.	q5_12	Numeric	1-4, 99
156	5.13.	q5_13	Numeric	1-4, 99
157	5.14.	q5_14	Numeric	1-4, 99
	5.15			
158	5.15.1	q5_15a	Numeric	1-6, 99
159	5.15.2	q5_15b	Numeric	1-6, 99
160	5.15.3	q5_15c	Numeric	1-6, 99
161	5.15.4	q5_15d	Numeric	1-6, 99
162	5.16	q5_16	Numeric	1-5, 99
163	5.17	q5_17	Numeric	1-5, 99
164	5.18	q5_18	Numeric	1-9, 99
165	5.19	q5_19	Numeric	1-9, 99
166	5.20	q5_20	Numeric	1-4, 99
167	6.1	q6_1	Numeric	1-4, 99
168	6.2	q6_2	Numeric	1-4, 99
169	6.3	q6_3	Numeric	1-10, 99
170	6.4	q6_4	Numeric	1-10, 99

Παράρτημα 3: Παραγωγή μεταβλητών-σταθμίσεων

Παραγωγή μεταβλητών

Οι απαντήσεις των ερευνώμενων στην ερώτηση του ερωτηματολογίου «**1.8 Ποιο είναι το ανώτατο επίπεδο εκπαίδευσης που έχετε ολοκληρώσει επιτυχώς;**», περιλαμβάνονται στη μεταβλητή με το όνομα **q1_8** στα αρχεία με τα δεδομένα της έρευνας. Η εν λόγω ερώτηση περιλαμβάνει οκτώ κατηγορίες απαντήσεων (που αντιστοιχούν σε διαφορετικές βαθμίδες εκπαίδευσης), συν μια ακόμη κατηγορία απάντησης στην οποία οι ερευνώμενοι έχουν τη δυνατότητα να αναφέρουν κάποιο άλλο μορφωτικό επίπεδο, πέραν αυτών που αναφέρονται στις κατηγορίες απαντήσεων. Η εν λόγω κατηγορία με το όνομα «98. Άλλο» επιλέχθηκε από 13 ερευνώμενους/ες. Μία νέα μεταβλητή με το όνομα **q1_8_clean** δημιουργήθηκε, στην οποία οι 13 παρατηρήσεις που είχαν καταχωρηθεί στην ερώτηση q1_8 στην κατηγορία απάντησης με το όνομα «98. Άλλο» επανακαταχωρήθηκαν στις οκτώ πρώτες κατηγορίες απαντήσεων σύμφωνα με το επίπεδο εκπαίδευσης που ήταν πλησιέστερο στην περιγραφή της απάντησης που είχαν αναφέρει οι ερευνώμενοι/ες. Έτσι, η μεταβλητή **q1_8_clean** έχει την ίδια πληροφορία με την μεταβλητή **q1_8**, με μόνη διαφορά ότι οι 13 απαντήσεις που είχαν καταχωρηθεί στην ερώτηση **q1_8** στην κατηγορία «98. Άλλο», στην ερώτηση **q1_8_clean** έχουν επανακαταχωρηθεί στις οκτώ κατηγορίες απαντήσεων που αντιστοιχούν στο επίπεδο εκπαίδευσης. Έπειτα, **δημιουργήθηκε** μια νέα μεταβλητή με το όνομα **q1_8_generated**, στην οποία οι απαντήσεις των ερευνώμενων για το επίπεδο εκπαίδευσης (όπως είχαν καταχωρηθεί στις μεταβλητές **q1_8** και **q1_8_clean**), επανακαταχωρήθηκαν στις έξι κατηγορίες απαντήσεων της μεταβλητής **q1_8_generated**, όπως αυτές αντιστοιχούν στα έξι επίπεδα εκπαίδευσης σύμφωνα τη Διεθνή Τυποποιημένη Ταξινόμηση της Εκπαίδευσης (ISCED, έκδοση 1997).

Πίνακας Π.3.1. Μεταβλητές για το εκπαιδευτικό επίπεδο

Όνομα μεταβλητής: q1_8	Όνομα μεταβλητής: q1_8_clean	Όνομα μεταβλητής: q1_8_generated
1= Μερικές τάξεις δημοτικού/καθόλου σχολείο	1= Μερικές τάξεις δημοτικού/καθόλου σχολείο	0="ISCED-1997 0" (περίπτωση 1 της q1_8_clean)
2= Απολυτήριο δημοτικού	2= Απολυτήριο δημοτικού	1="ISCED-1997 1" (περίπτωση 2 της q1_8_clean)
3= Απολυτήριο γυμνασίου	3= Απολυτήριο γυμνασίου	2="ISCED-1997 2" (περίπτωση 3 της q1_8_clean)
4= Απολυτήριο λυκείου (Γενικού, ΕΠΑΛ, Πτυχίο επιπέδου 3, Πιστοποιητικό επαγγελματικής κατάρτισης επιπέδου 1)	4= Απολυτήριο λυκείου (Γενικού, ΕΠΑΛ, Πτυχίο επιπέδου 3, Πιστοποιητικό επαγγελματικής κατάρτισης επιπέδου 1)	3="ISCED-1997 3" (περίπτωση 4 της q1_8_clean)
5= Δίπλωμα μετα-δευτεροβάθμιας επαγγελματικής κατάρτισης (IEK)	5= Δίπλωμα μετα-δευτεροβάθμιας επαγγελματικής κατάρτισης (IEK)	4="ISCED-1997 4" (περίπτωση 5 της q1_8_clean)
6= Πτυχίο ΑΕΙ, ΤΕΙ, ΑΣΠΕΤΕ και Πτυχίο Ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης	6= Πτυχίο ΑΕΙ, ΤΕΙ, ΑΣΠΕΤΕ και Πτυχίο Ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης	5="ISCED-1997 5" (περίπτωση 6 της q1_8_clean)
7= Μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης ΑΕΙ, ΤΕΙ, Πολυτεχνείου, Φαρμακευτικής ή Οδοντιατρικής Σχολής, Γεωπονικού Πανεπιστημίου	7= Μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης ΑΕΙ, ΤΕΙ, Πολυτεχνείου, Φαρμακευτικής ή Οδοντιατρικής Σχολής, Γεωπονικού Πανεπιστημίου	6="ISCED-1997 6" (περίπτώσεις 7&8 της q1_8_clean)
8= Διδακτορικό δίπλωμα	8= Διδακτορικό δίπλωμα	99= ΔΓ/ΔΑ (περίπτωση 99 της q1_8_clean)
98= Άλλο (περιγραφή)	99= ΔΓ/ΔΑ	
99= ΔΓ/ΔΑ		

Αντιστοίχως, μια νέα μεταβλητή με το όνομα q1_9_clean δημιουργήθηκε, προκειμένου να επανακαταχωρηθούν οι 122 απαντήσεις που είχαν συμπεριληφθεί στην κατηγορία απάντησης «98. Άλλο» στην ερώτηση «**1.9 Ποια είναι η κύρια απασχόλησή σας σήμερα; Είστε:**» Αξιοποιώντας την πληροφορία από την περιγραφή της απάντησης, η μεταβλητή **q1_9_clean** επανακαταχώρησε τις εν λόγω 122 απαντήσεις στις 14 υφιστάμενες κατηγορίες απαντήσεων, αναλόγως με τη συνάφεια της περιγραφής του επαγγέλματος, δημιουργώντας μια επιπλέον κατηγορία απάντησης (η 15^η κατηγορία), οι οποία αφορά τις απαντήσεις των ερευνόμενων που αφορούσαν περιπτώσεις συντάξεων χρειάς. Τέλος, η μεταβλητή **q1_9_generated** συνένωσε τις κατηγορίες απαντήσεων της ερώτησης **q1_9_clean** σε τρεις κατηγορίες: α) Απασχολούμενοι (στην οποία συμπεριελήφθησαν οι κατη-

γορίες απαντήσεων 1 έως 9 στην ερώτηση **q1_9_clean**). β) Άνεργοι (αφορά την κατηγορία απάντησης 10 της **q1_9_clean**). γ) τους οικονομικά μη ενεργούς (αφορά τις κατηγορίες απάντησης «11-15» και «97» της **q1_9_clean**).

Πίνακας Π.3.2. Μεταβλητές για την κατάσταση απασχόλησης

q1_9	q1_9_clean	q1_9_generated
1 = Μισθωτός/ή με πλήρη απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα	1 = Μισθωτός/ή με πλήρη απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα	1 = Απασχολούμενοι (περιπτώσεις «1-9» της «q1_9_clean»)
2 = Μισθωτός/ή με μερική απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα	2 = Μισθωτός/ή με μερική απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα	2 = Άνεργοι (περιπτώσεις της «10» της «q1_9_clean»)
3 = Μισθωτός/ή με μόνιμη θέση στον δημόσιο τομέα	3 = Μισθωτός/ή με μόνιμη θέση στον δημόσιο τομέα	3 = Οικονομικά μη ενεργοί (περιπτώσεις «11-15» και «97» της «q1_9_clean»)
4 = Μισθωτός/ή με προσωρινή θέση στον δημόσιο τομέα	4 = Μισθωτός/ή με προσωρινή θέση στον δημόσιο τομέα	99 = ΔΓ/ΔΑ (περιπτώσεις «99» της q1_9_clean)
5 = Αυτοαπασχολούμενος/η με προσωπικό (εκτός από αγρότης-κτηνοτρόφος-αλιείας)	5 = Αυτοαπασχολούμενος/η με προσωπικό (εκτός από αγρότης-κτηνοτρόφος-αλιείας)	
6 = Αυτοαπασχολούμενος/η χωρίς προσωπικό (εκτός από αγρότης-κτηνοτρόφος-αλιείας)	6 = Αυτοαπασχολούμενος/η χωρίς προσωπικό (εκτός από αγρότης-κτηνοτρόφος-αλιείας)	
7 = Αυτοαπασχολούμενος/η ως αγρότης-κτηνοτρόφος-αλιείας	7 = Αυτοαπασχολούμενος/η ως αγρότης-κτηνοτρόφος-αλιείας	
8 = Βοηθός σε οικογενειακή επιχείρηση (εκτός αγρότης-κτηνοτρόφος-αλιείας)	8 = Βοηθός σε οικογενειακή επιχείρηση (εκτός αγρότης-κτηνοτρόφος-αλιείας)	
9 = Βοηθός σε οικογενειακή επιχείρηση (πρωτογενή τομέα)	9 = Βοηθός σε οικογενειακή επιχείρηση (πρωτογενή τομέα)	
10 = Άνεργος/η	10 = Άνεργος/η	
11 = Φοιτητής/τρια, σπουδαστής/τρια, μαθητής/τρια	11 = Φοιτητής/τρια, σπουδαστής/τρια, μαθητής/τρια	
12 = Συνταξιούχος από δική σας εργασία	12 = Συνταξιούχος από δική σας εργασία	
13 = Αδύνατον να εργαστεί λόγω χρόνιων προβλημάτων υγείας, άτομο με μόνιμη αναπηρία	13 = Αδύνατον να εργαστεί λόγω χρόνιων προβλημάτων υγείας, άτομο με μόνιμη αναπηρία	
14 = Φροντίδα σπιτιού, οικιακές εργασίες	14 = Φροντίδα σπιτιού, οικιακές εργασίες	
98 = Άλλη περίπτωση (περιγραφή)	15 = Σύνταξη χηρείας	
99 = ΔΓ/ΔΑ	97 = Άλλο	
	99 = ΔΓ/ΔΑ	

Τέλος, προκειμένου να επανακαταχωρηθούν σε μια συγκεκριμένη κατηγορία απάντησης οι 224 απαντήσεις που είχαν καταχωρηθεί στην κατηγορία απάντηση «98. Άλλο» στην ερώτηση «1.3. Ποιο είναι το κύριο μέσο θέρμανσης της κατοικίας σας;», δημιουργήθηκε η μεταβλητή **q1_13_clean** με 19 αναλυτικές κατηγορίες απαντήσεων (οι 10 από αυτές ήταν οι ίδιες με αυτές που περιείχε η αρχική ερώτηση **q1_13** και οι επιπλέον εννέα περιλάμβαναν νέες κατηγορίες απαντήσεων που αφορούσαν επιπλέον μέσα θέρμανσης της κατοικίας όπως είχαν αναφερθεί στις απαντήσεις στην κατηγορία «98. Άλλο»). Έχοντας πλέον καταχωρήσει όλες τις απαντήσεις σε κατηγορίες απαντήσεων, χωρίς την κατηγορία «98. Άλλο», δημιουργήθηκε μια νέα μεταβλητή (η **q1_13_generated**), η οποία συνένωσε τις υφιστάμενες κατηγορίες απαντήσεων από 19 που υπήρχαν στην μεταβλητή **q1_13_clean** σε 14 πλέον κατηγορίες όσον αφορά το μέσο θέρμανσης της κατοικίας, όπως παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας Π.3.3. Μεταβλητές για το κύριο μέσο θέρμανσης της κατοικίας

q1_13	q1_13_clean	q1_13_generated
1 = καλοριφέρ πετρελαίου	1 = καλοριφέρ πετρελαίου	1 = καλοριφέρ πετρελαίου
2 = καλοριφέρ φυσικού αερίου	2 = καλοριφέρ φυσικού αερίου	2 = καλοριφέρ φυσικού αερίου
3 = σόμπα πετρελαίου	3 = σόμπα πετρελαίου	3 = σόμπα πετρελαίου
4 = σόμπα υγραερίου	4 = σόμπα υγραερίου	4 = σόμπα υγραερίου
5 = θερμοσυσσωρευτές	5 = θερμοσυσσωρευτές	5 = θερμοσυσσωρευτές
6 = σόμπα καυσόξυλων	6 = σόμπα καυσόξυλων	6 = σόμπα καυσόξυλων ή πέλλετ/τζάκι (περιπτώσεις «6», «16» & «18» της q_1_13_clean)
7 = ηλεκτρικές συσκευές	7 = ηλεκτρικές συσκευές	7 = ηλεκτρικές συσκευές/αντλίες θερμότητας (περιπτώσεις «7» & «15» της q_1_13_clean)
8 = συσκευές κλιματισμού	8 = συσκευές κλιματισμού	8 = συσκευές κλιματισμού
9 = αερόψυκτη αντλία θερμότητα	9 = αερόψυκτη αντλία θερμότητα	9 = αερόψυκτη αντλία θερμότητα
10 = γεωθερμική αντλία θερμότητας	10 = γεωθερμική αντλία θερμότητας	10 = γεωθερμική αντλία θερμότητας
98 = Άλλο (περιγραφή)	11 = καυστήρας με πέλλετ & λοιπά βιοκαύσιμα	11 = καυστήρας με πέλλετ & λοιπά βιοκαύσιμα, καυσόξυλα (περιπτώσεις «11» και «17» της q_1_13_clean)
99 = ΔΓ/ΔΑ	12 = σόμπα με πέλλετ	12 = τηλεθέρμανση (επιλογή «13» της q_1_13_clean)
	13 = τηλεθέρμανση	13 = Δεν διαθέτει θέρμανση (επιλογή «14» της q_1_13_clean)

q1_13	q1_13_clean	q1_13_generated
	14 = Δεν διαθέτει	14 = λέβητες υγραερίου, λαδιού κ.λπ. (περίπτωση «19» της q_1_13_clean)
	15 = αντλίες θερμότητας / θερμοπομποι	
	16 = ενεργειακό Τζάκι	
	17 = καυστήρας με καυσόξυλα	
	18 = τζάκι	
	19 = λέβητες υγραερίου, λαδιού κ.λπ.	
	99 = ΔΓ/ΔΑ	

Παραγωγή σταθμίσεων

Πραγματοποιήθηκε στάθμιση βάσει των κατανομών της απογραφής του 2021 της ΕΛΣΤΑΤ για τις ακόλουθες 4 μεταβλητές:

- Γεωγραφικές περιφέρειες (13 περιφέρειες βάσει NUTS2)
- Βαθμός αστικότητας περιοχής (αστικές, ημιαστικές, αγροτικές)
- Φύλο (άντρας, γυναίκα)
- Ηλικιακή ομάδα (18-29, 30-39, 40-49, 50-59, 60-69, 70+).

Για τις ανάγκες της παρούσας έκθεσης και συγκεκριμένα για τις ενότητες 2.3, 3.1, 3.2 και 3.3 τα αποτελέσματα είναι σταθμισμένα στο σύνολο του δείγματος (ενδιάμεσο δίστηλο του Πίνακα Π.3.4).

Πίνακας Π.3.4. Δείγμα δίχως σταθμίσεις, με σταθμίσεις στο σύνολο του δείγματος, και σταθμίσεις στο σύνολο της χώρας (18+)

Περιφέρεια	Δείγμα δίχως σταθμίσεις		Με σταθμίσεις στο σύνολο του δείγματος		Σταθμίσεις στο σύνολο της χώρας	
	N	%	N	%	N	%
Αν. Μακ. και Θράκη	282	5,6	268	5,3	467111	5,3
Κεντρική Μακεδονία	870	17,4	857	17,1	1495806	17,1
Δυτική Μακεδονία	141	2,8	123	2,5	214311	2,4
Ηπείρου	152	3,0	155	3,1	271170	3,1
Θεσσαλίας	331	6,6	329	6,6	573830	6,6
Ιονίων Νήσων	100	2,0	97	1,9	169700	1,9
Δυτικής Ελλάδας	323	6,4	308	6,2	537965	6,1
Στερεάς Ελλάδας	252	5,0	245	4,9	427748	4,9
Πελοποννήσου	270	5,4	262	5,2	456615	5,2
Αττικής	1774	35,4	1833	36,6	3199801	36,6
Βορείου Αιγαίου	81	1,6	93	1,8	161827	1,8
Νοτίου Αιγαίου	143	2,9	152	3,0	265921	3,0
Κρήτης	291	5,8	290	5,8	505600	5,8
Σύνολο	5010	100	5010	100	8747405	100

Παράρτημα 4: Υλικό έρευνας πεδίου

Στο Παράρτημα 4 έχει συγκεντρωθεί το υλικό το οποίο υποστήριξε την έρευνα πεδίου και στις δύο φάσεις υλοποίησης (πιλοτική εφαρμογή και κύρια έρευνα). Το υλικό χρησιμοποιήθηκε είτε διαμέσου της ηλεκτρονικής πλατφόρμας είτε απευθείας κατά τις επαφές με τα ερευνώμενα άτομα.

Παράρτημα 4.1. Εισαγωγική επιστολή προς τα ερευνώμενα άτομα

Καλώς ήρθατε στην «Έρευνα για την Πράσινη και Ψηφιακή Μετάβαση» στην Ελλάδα

Αυτή η επιστολή είναι προσωπικά για εσάς και μπορείτε να την κρατήσετε ως μια ζωντανή μαρτυρία της συνεργασίας που είχαμε μαζί σας και της εμπιστοσύνης που μας δείξατε, αφιερώνοντας ένα μέρος από τον πολύτιμο χρόνο σας για να πείτε τη γνώμη σας για θέματα που απασχολούν την ελληνική κοινωνία σήμερα.

Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) σε συνεργασία με την Kara Research διεξάγουν στην Ελλάδα μια έρευνα με στόχο την αποτύπωση των απόψεων, στάσεων και συμπεριφορών για την πράσινη μετάβαση και τον ψηφιακό μετασχηματισμό. Έχετε επιλεγεί με τυχαίο τρόπο να συμμετέχετε σε αυτό το σημαντικό ερευνητικό έργο.

Τι είναι η «Έρευνα για την Πράσινη και Ψηφιακή Μετάβαση»;

Η έρευνα αυτή εντάσσεται σε ένα ευρύτερο ερευνητικό έργο με τίτλο «Ανθεκτικότητα, Συμπερίληψη, και Ανάπτυξη: Προς μια Δίκαιη Πράσινη και Ψηφιακή Μετάβαση των Ελληνικών Περιφερειών» [JustReDI]. Μια ομάδα ερευνητών από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, το Ερευνητικό Κέντρο Αθηνά, το Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών, το Ελληνικό Κέντρο Θαλασσιών Ερευνών, το Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής και το Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδας λαμβάνουν συνεντεύξεις από άτομα ηλικίας 18 ετών και άνω στην Ελλάδα διερευνώντας με ένα κοινό ερωτηματολόγιο ταυτοχρόνως τις δύο μεταβάσεις. Ο σκοπός του ερευνητικού έργου είναι η αντιμετώπιση των προκλήσεων που θέτουν για την κοινωνία η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση.

Η έρευνα στοχεύει να απαντήσει σε ερωτήματα που αφορούν τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των ευρωπαϊκών και εθνικών στρατηγικών για τη δίκαιη πράσινη και ψηφιακή αναπτυξιακή μετάβαση της χώρας. Να διερευνήσει τον αντίκτυπο

για την τοπική κοινωνία αλλά και τις ευρύτερες κοινωνικές επιπτώσεις της διπλής μετάβασης ιδίως για τις ευάλωτες ομάδες και περιφέρειες. Να εξετάσει την οικονομική και κοινωνική ανθεκτικότητα υπό το πρίσμα της δίκαιης ανάπτυξης και της συμπερίληψης.

Τι ακριβώς σας ζητάμε;

Σας καλούμε να συζητήσουμε μαζί για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, μέσω ενός ερωτηματολογίου στο οποίο οι απαντήσεις σας θα καταγραφούν σε πλήρη εναρμόνιση με τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων και την εθνική νομοθεσία. Ζητάμε τη συμμετοχή σας, καθώς είναι τεράστιας σημασίας για την ποιότητα και την επιστημονική αξία της μελέτης μας. Μονάχα με αυτή θα μπορούσαμε να βρούμε διεξοδικές απαντήσεις στα επίμονα ερωτήματα που θέτουν οι δύο μεταβάσεις.

Το νοικοκυριό σας έχει επιλεγεί με αυστηρά τυχαία δειγματοληψία από τον χάρτη της περιοχής σας, όπως και το άτομο από το νοικοκυριό σας που καλείται να απαντήσει στο ερωτηματολόγιο της έρευνας. Αυτό σημαίνει ότι τα νοικοκυριά και τα άτομα που θα επιλεγούν σε όλη τη χώρα δεν μπορούν να αντικατασταθούν με κάποια άλλα. Για τον λόγο αυτό, η συμμετοχή σας είναι μοναδική και απαραίτητη για εμάς, γιατί δεν μπορεί κανένα άλλο νοικοκυριό να πάρει τη θέση του δικού σας αλλά ούτε και να μιλήσει κάποιος άλλος αντί για εσάς.

Ποιο είναι το όφελός σας;

Τέτοιου είδους μοναδικές πληροφορίες (δεδομένα) υψηλής ποιότητας επιτρέπουν στους επιστήμονες να λάβουν γνώση σχετικά με τι μπορεί να γίνει καλύτερα. Μεταβιβάζοντας αυτή τη γνώση στους φορείς άσκησης πολιτικής όπως οι δήμοι, οι περιφέρειες και το κοινοβούλιο μπορούν και εκείνοι να έχουν καλύτερη γνώση της κοινωνίας, όταν λαμβάνουν σημαντικές αποφάσεις που μας αφορούν. Ως τέτοια, η συνεισφορά σας στην «Έρευνα για την Πράσινη και Ψηφιακή Μετάβαση» είναι εξαιρετικής σημασίας για το πώς θα πρέπει να προσαρμοστούμε στο μέλλον δίνοντας σε περισσότερους ανθρώπους την ευκαιρία για μια καλύτερη ζωή.

Βεβαίως, η συμμετοχή σας είναι εθελοντική. Ταυτόχρονα, είναι πολύ σημαντικό για την αξία των αποτελεσμάτων όλοι οι επιλεγμένοι ερευνώμενοι και ερευνώμενες να λάβουν μέρος. Σας εγγυόμαστε ότι όλες τις πληροφορίες που θα παρέχετε θα τις χειριστούμε με άκρα εμπιστευτικότητα. Σε περίπτωση που θέλετε να μάθετε περισσότερα για το απόρρητο της συνέντευξής μας μη διστάσετε να ρωτήσετε τον ερευνητή μας.

Θα θέλατε να μάθετε περισσότερα;

Την επιστημονική ευθύνη της έρευνας έχει το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών. Το ΕΚΚΕ είναι το μοναδικό δημόσιο ερευνητικό κέντρο ειδικευμένο εδώ και 60 χρόνια σε κοινωνικές έρευνες. Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0», με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης-NextGenerationEU. Συνολικά, θα έρθουμε σε επαφή με περισσότερα από 5.000 άτομα σε όλη τη χώρα, ενώ για τη διεξαγωγή των συνευτεύξεων το ΕΚΚΕ συνεργάζεται με την εταιρεία Kara Research.

- Επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών: www.ekke.gr
- Επίσημη ιστοσελίδα του ερευνητικού έργου JustReDI: www.justredi.gr
- Επίσημη ιστοσελίδα της Kara Research: www.kaparesearch.com

Ευχαριστούμε για τη συμμετοχή σας στην «Έρευνα για την Πράσινη & Ψηφιακή Μετάβαση»,

Με εκτίμηση,

Ο επιστημονικός υπεύθυνος του ερευνητικού έργου JustReDI Καθηγητής ΕΚΠΑ, Νίκος Δεμερτζής	Ο επιστημονικός υπεύθυνος της έρευνας για την Πράσινη & Ψηφιακή Μετάβαση Ερευνητής ΕΚΚΕ, Γιώργος Παπαδούδης
--	---

Παράρτημα 4.2. Εισαγωγές ανά τμήμα του ερωτηματολογίου

Γενική εισαγωγή: Χαίρετε, το όνομά μου είναι _____ και εργάζομαι για το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, το μοναδικό δημόσιο ερευνητικό κέντρο στην Ελλάδα που εξειδικεύεται στην κοινωνική έρευνα. Αυτή την περίοδο διεξάγουμε μια σημαντική έρευνα που αφορά την κοινωνία, το περιβάλλον και την τεχνολογία. Θα το εκτιμούσαμε ιδιαίτερα αν μπορούσατε να αφιερώσετε λίγο χρόνο για να μας απαντήσετε σε κάποιες ερωτήσεις. Σας διαβεβαιώνουμε ότι όλες οι απαντήσεις σας θα παραμείνουν αυστηρά εμπιστευτικές, δεν θα διαβιβαστούν σε τρίτους και τα δεδομένα σας θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για στατιστικούς σκοπούς. Σε περίπτωση που αποδεχτείτε να συμμετάσχετε, έχετε το δικαίωμα να ασκήσετε όλα τα δικαιώματά σας, όπως αυτά προβλέπονται από τη νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Μπορείτε να διαβάσετε περισσότερα για την πολιτική προστασίας των προσωπικών δεδομένων του ΕΚΚΕ στην ιστοσελίδα www.ekke.gr. Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συνεργασία σας.

Ειδική εισαγωγή: Η κλιματική αλλαγή μετασχηματίζει με δραματικό τρόπο τον κόσμο όπως τον γνωρίζαμε, ώστε πλέον να συζητάμε για «κλιματική κρίση». Η

προσαρμογή και η αντιμετώπισή της απαιτεί μια δίκαιη και αναπτυξιακή μετάβαση σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές και διεθνείς συμφωνίες. Παράλληλα, οι κοινωνίες αλλάζουν και μέσα από τη γρήγορη εξάπλωση και χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών σε δραστηριότητες του δημόσιου και του ιδιωτικού βίου δημιουργούνται σημαντικές ευκαιρίες αλλά και απειλές. Έτσι, προκύπτει η ανάγκη για ένα πρόσολο και ψηφιακό μέλλον για ολόκληρη την κοινωνία, δηλαδή για όλες και όλους. Η διασύνδεση πράσινης και ψηφιακής μετάβασης (ή αλλιώς «διπλή μετάβαση») αποτελεί το αντικείμενο της έρευνάς μας και είναι συνάμα ο λόγος για τον οποίο χρειαζόμαστε λίγο από τον πολύτιμο χρόνο σας.

Εισαγωγή για τα κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά και την οικονομική κατάσταση: Οι ερωτήσεις μας περιλαμβάνουν αρχικά πληροφορίες για οικονομικο-κοινωνικά στοιχεία, τα οποία θα μας βοηθήσουν να δημιουργήσουμε αντιπροσωπευτικά προφίλ των πολιτών της Ελλάδας σήμερα, με βάση τα θέματα που διερευνούμε.

Εισαγωγή για την πράσινη μετάβαση: Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό γίνεται πολλή συζήτηση για την «πράσινη μετάβαση». Δηλαδή την ανάγκη μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και άλλων αερίων που συμβάλλουν στην υπερθέρμανση του πλανήτη. Στο πλαίσιο αυτό γίνεται λόγος και για «ενεργειακή μετάβαση». Δηλαδή την ανάγκη χρήσης φιλικών στο περιβάλλον πηγών ενέργειας (π.χ. ηλιακή, η αιολική κ.λπ.). Θα ήθελα τώρα να συνεχίσουμε με ορισμένες σχετικές ερωτήσεις.

Εισαγωγή για τον ψηφιακό μετασχηματισμό: Τα τελευταία χρόνια γίνεται στην Ελλάδα και το εξωτερικό μεγάλη συζήτηση για τον «ψηφιακό μετασχηματισμό». Δηλαδή τις αλλαγές που κάνουν ή πρέπει να εφαρμόσουν πολλές επιχειρήσεις, η δημόσια διοίκηση και άλλοι φορείς στον τρόπο που λειτουργούν χρησιμοποιώντας τη ψηφιακή τεχνολογία για να γίνουν πιο αποδοτικοί. Θα ήθελα τώρα να συνεχίσουμε με μερικές ακόμα ερωτήσεις γύρω από το όλο ζήτημα.

Εισαγωγή για τη διπλή μετάβαση: Και τώρα επιτρέψτε μου να ζητήσω τη γνώμη σας για τη διπλή μετάβαση, δηλαδή τον συνδυασμό πράσινης και ψηφιακής μετάβασης της οικονομίας και της κοινωνίας, καθώς η μία μπορεί να επηρεάσει την άλλη με διαφορετικούς τρόπους.

Εισαγωγή για το πλαίσιο αναφοράς: Σε αυτό το σημείο χρειαζόμαστε από εσάς λίγες ακόμη πληροφορίες, γενικές όπως η στάση σας απέναντι στην πολιτική και πιο ειδικές αναφορικά με τη ζωή σας.

Παράρτημα 4.3. Ορισμοί και παραδείγματα για χρήση κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων

Πράσινη μετάβαση

«Πρόκειται για την νέα αναπτυξιακή στρατηγική για τον μετασχηματισμό της Ε.Ε. σε μια δίκαιη και ευημερούσα κοινωνία με μια οικονομία σύγχρονη, ανταγωνιστική και αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων, στην οποία μέχρι το 2050 θα έχουν μηδενιστεί οι καθαρές εκπομπές αερίων θερμοκηπίου και η οικονομική ανάπτυξη θα έχει αποσυνδεθεί από τη χρήση των πόρων. Η στρατηγική της Πράσινης Μετάβασης αποσκοπεί επίσης στην προστασία, τη διατήρηση και την ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου της Ε.Ε., καθώς και στην προστασία της υγείας και της ευημερίας των πολιτών από κινδύνους και επιπτώσεις που σχετίζονται με το περιβάλλον (Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία)».

Η **πράσινη μετάβαση** είναι η διαδικασία αλλαγής του τρόπου που ζούμε, δουλεύουμε και παράγουμε, ώστε να προστατεύσουμε το περιβάλλον και να μειώσουμε τις αρνητικές επιπτώσεις μας στον πλανήτη. Παραδείγματα:

Χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

Ανεμογεννήτριες
Φωτοβολταϊκά συστήματα
Βιοκαύσιμα (παραγωγή καυσίμων από φυτά και οργανικά υλικά)
Υδροηλεκτρική ενέργεια

Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων

Μονώσεις, Κουφώματα
Διπλά τζάμια
Ηλιακοί θερμοσίφωνες
Φωτισμός με LED
Αντλίες θερμότητας
Χρήση συσκευών που καταναλώνουν λίγη ενέργεια (π.χ. αντικατάσταση ηλεκτρικού φούρνου με air-fryer)

Μετακινήσεις

Χρήση ηλεκτρικών οχημάτων
Μέσα Μαζικής Μεταφοράς: μετρό και τραμ, ηλεκτρικά λεωφορεία
Ηλεκτρικά πατίνια και ποδήλατα

Ανακύκλωση και κυκλική οικονομία

Ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση υλικών
Ανακύκλωση απορριμμάτων ή μετατροπή τους σε ενέργεια

Γεωργία-βιομηχανία

Θερμοκήπια με ενεργειακή αυτονομία
 Περιορισμός κατανάλωσης νερού
 Χρησιμοποίηση ανακυκλωμένων πρώτων υλών

Αστική ανάπτυξη

Δενδροφυτεύσεις στις πόλεις για να μειωθεί η θερμοκρασία και να απορροφηθεί διοξείδιο του άνθρακα
 Ποδηλατόδρομοι
 Φωτισμοί δημόσιων χώρων με LED και φωτοβολταϊκά

Ψηφιακός μετασχηματισμός

«Αποτελεί μια διαδικασία θεμελιώδους αλλαγής, που καθίσταται δυνατή μέσα από την καινοτόμο χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών σε συνδυασμό με τη στρατηγική αξιοποίηση βασικών πόρων και δυνατοτήτων, με στόχο τη ριζική βελτίωση ενός οργανισμού, ενός επιχειρηματικού δικτύου, ενός κλάδου ή μιας κοινωνίας και τον επαναπροσδιορισμό της αξίας του/της για τα ενδιαφερόμενα μέρη (Developing a unified definition of digital transformation)».

Ο **ψηφιακός μετασχηματισμός** είναι η διαδικασία κατά την οποία οι επιχειρήσεις, οι οργανισμοί ή ακόμα και ολόκληρες κοινωνίες χρησιμοποιούν τις ψηφιακές τεχνολογίες (όπως το διαδίκτυο, τα κινητά τηλέφωνα, την τεχνητή νοημοσύνη κ.λπ.) για να βελτιώσουν ή αλλάξουν τον τρόπο που λειτουργούν. Παραδείγματα:

Στη Δημόσια Διοίκηση

Ψηφιακή εξυπηρέτηση των πολιτών από το δημόσιο (gov.gr)
 Ψηφιακή έκδοση εγγράφων και πιστοποιητικών
 Πληρωμή παραβόλων
 Ρύθμιση οφειλών

Στον τραπεζικό τομέα

Εφαρμογές e-banking

Στον αθλητισμό, την ψυχαγωγία, τις μετακινήσεις

Αγορά-φόρτιση ηλεκτρονικών εισιτηρίων
 Ταυτοποίηση για τους αγώνες
 Πλατφόρμες ψηφιακής μουσικής (π.χ. Spotify), ταινιών (π.χ. Netflix)

Στην καθημερινή ζωή

Ηλεκτρονικές αγορές ρούχων
 Εφαρμογές e-food, wolt
 Super-market

Στην υγεία

Άυλη συνταγογράφηση

Ηλεκτρονικά ραντεβού

Τηλεϊατρική

Στην εκπαίδευση

Εξ αποστάσεως (τηλε)εκπαίδευση,

Ψηφιακές εγγραφές στα σχολεία και τα πανεπιστήμια

E-class

Στην κοινωνική προστασία

Πλατφόρμες/αιτήσεις για τα επιδόματα π.χ. επίδομα θέρμανσης, επίδομα καυσίμων

Youthpass

Ηλεκτρονικές αιτήσεις για απονομή σύνταξης

Στην εργασία

Τηλεργασία

Σύστημα Εργάνη

Ψηφιακή κάρτα εργασίας

Ψηφιακό σύστημα ΣΕΠΕ

Ψηφιακό σύστημα Επιθεώρησης Εργασίας

Διττή μετάβαση

«Η ομαλή ενσωμάτωση της ψηφιακής καινοτομίας παράλληλα με τη συνεχή επίδωξη της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας» (Medium).

Διπλή μετάβαση

Αναφέρεται στον συνδυασμό της **πράσινης** και της **ψηφιακής μετάβασης** για να δημιουργήσουμε έναν κόσμο που είναι και **πιο φιλικός προς το περιβάλλον** και **πιο τεχνολογικά εξελιγμένος**, έτσι ώστε να μπορούμε να ζούμε καλύτερα χωρίς να βλάπτουμε τον πλανήτη. Παραδείγματα:

Στο Δημόσιο

Ηλεκτρονικές δημόσιες υπηρεσίες συμβάλλουν στη μείωση της κατανάλωσης του χαρτιού και σε μείωση των μετακινήσεων άρα και της εκπομπής ρύπων.

Στην απασχόληση

Χάρη στην τεχνολογία και τις ψηφιακές δεξιότητες, εργαζόμαστε από το σπίτι και μειώνονται οι μετακινήσεις και οι εκπομπές ρύπων.

Στην κατοικία

Ο απομακρυσμένος έλεγχος ηλεκτρικών συσκευών (π.χ. ηλεκτρικού θερμοσίφωνα) συμβάλλει στη μείωση της κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος. Χρήση έξυπνων συσκευών με χαμηλή κατανάλωση ενέργειας.

Στις μετακινήσεις

Έξυπνα φανάρια για ρύθμιση της κυκλοφορίας – μειώνουν τους ρύπους.

Πλατφόρμες όπως το Uber για ταξί – περιορίζουν τις άσκοπες μετακινήσεις.

Πλατφόρμες πλοήγησης/GPS/GoogleMaps – βρίσκουν την ταχύτερη διαδρομή και περιορίζουν τις άσκοπες μετακινήσεις μειώνοντας τους ρύπους.

Αυτόνομα ηλεκτρικά λεωφορεία με μηδενικές εκπομπές αερίων.

Στη γεωργία

Έξυπνα συστήματα ποτίσματος που περιορίζουν την κατανάλωση νερού.

Χρήση drones για την παρακολούθηση των καλλιεργειών.

Παράρτημα 5: Χρονοδιάγραμμα και άλλες συμβατικές υποχρεώσεις για την υλοποίηση της έρευνας πεδίου

Η σύμβαση για τη «Διεξαγωγή Δειγματοληπτικής Κοινωνικής Έρευνας για την Πράσινη Μετάβαση και τον Ψηφιακό Μετασχηματισμό» περιλαμβάνεται στην Ενότητα Εργασίας 15 «Απόψεις, στάσεις, και συμπεριφορές για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση» του ερευνητικού έργου με τίτλο «Ανθεκτικότητα, Συμπερίληψη και Ανάπτυξη: Προς μια Δίκαιη Πράσινη και Ψηφιακή Μετάβαση των Ελληνικών Περιφερειών» και κωδ. ΠΣΚΕ: TAEDR-0537352, το οποίο υλοποιείται από σύμπραξη ερευνητικών φορέων με συντονιστή το ΕΚΚΕ, στο πλαίσιο της Δράσης «Εμβληματικές δράσεις σε διαθεματικές επιστημονικές περιοχές με ειδικό ενδιαφέρον για τη σύνδεση με τον παραγωγικό ιστό» (ID 16618), με κωδικό ΟΠΣ ΤΑ 5149305 του Ελλάδα 2.0 - Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Σύμφωνα με τις σχετικές προβλέψεις, η Kara Research κατά την εκτέλεση του έργου, υποχρεούνται:

- Να συμμορφώνεται με τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων [GDPR], Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της Οδηγίας 95/46/ΕΚ.
- Να συμμορφώνεται με τους εκάστοτε ισχύοντες κανόνες του Διεθνούς Κώδικα Δεοντολογίας για την Πρακτική της Έρευνας Αγοράς και της Κοινωνικής Έρευνας [International Code of Marketing and Social Research Practice], του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Κοινής Γνώμης και Έρευνας Αγοράς [ICC/ESOMAR] και του Κώδικα Δεοντολογίας του Συλλόγου Εταιρειών Δημοσκοπήσης και Έρευνας Αγοράς [ΣΕΔΕΑ].
- Να συμμορφώνεται με τους κανόνες δημοσιότητας και τις προδιαγραφές πληροφόρησης και επικοινωνίας που θέτει ο Οδηγός Επικοινωνίας για το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας [ΕΣΑΑ] Ελλάδα 2.0 (<https://greece20.gov.gr/epikoinwnia-dimosiotita/>). Ιδιαίτερη μέριμνα έπρεπε να ληφθεί σχετικά με την τήρηση και την εφαρμογή των όσων ορίζονται αναφορικά με την εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία.

Η συνολική διάρκεια υλοποίησης ορίστηκε σε οκτώ (8) μήνες από την υπογραφή της σύμβασης. Η προσέγγιση που παρουσιάζεται παρακάτω και τα στάδια υλοποίησης που περιγράφονται έθεσαν τα γενικά και ειδικά όρια της εκτέλεσης του συνολικού σχεδιασμού σύμφωνα με τις καθορισμένες προδιαγραφές.

Πίνακας Π.5.1. Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης σε στάδια και παραδοτέα ανά στάδιο

Στάδιο Α	Προετοιμασία έρευνας πεδίου
A1	Οριστικοποίηση μεθοδολογίας υλοποίησης του έργου
A2	Υλοποίηση της πλατφόρμας CAPI, CMS, real-time reporting
A3	Μεθοδολογία υλοποίησης της δειγματοληψίας
A4	Προετοιμασία συνοδευτικού υλικού της πιλοτικής έρευνας
A5	Εκπαίδευση (εποπών/συνεντευκτών) για την πιλοτική έρευνα
A6	Υλοποίηση πιλοτικής έρευνας
Στάδιο Β	Συλλογή δεδομένων
B1	Προετοιμασία συνοδευτικού υλικού της κύριας έρευνας
B2	Εκπαίδευση (εποπών/συνεντευκτών) για την κύρια έρευνα
B3	Προμέτρηση, καταγραφή κατοικιών σε χωρικές μονάδες
B4	Υλοποίηση κύριας έρευνας (τουλάχιστον 3.400 διά ζώσης ολοκληρωμένες συνεντεύξεις)
B5	Υλοποίηση κύριας έρευνας (κατά το υπόλοιπο του συνολικού αριθμού των συνεντεύξεων, ήτοι τουλάχιστον 1.600 επιπλέον διά ζώσης ολοκληρωμένες συνεντεύξεις)
B6	Παρακολούθηση και έλεγχος της κύριας έρευνας πεδίου συμπεριλαμβανομένων των επανελέγχων ποιότητας
B7	Κατάθεση ενδιάμεσων αρχείων με ολοκληρωμένες συνεντεύξεις της κύριας έρευνας καθώς και καταλόγων κατοικιών και ατόμων εντός των νοικοκυριών
Στάδιο Γ	Επεξεργασία και υποβολή δεδομένων
Γ1	Έκθεση υλοποίησης του σχεδιασμού δειγματοληψίας και διαχείρισης δείγματος.
Γ2	Προετοιμασία δεδομένων (καθαρισμός/επεξεργασία/κωδικοποίηση/ποιοτικός έλεγχος)
Γ3	Κατάθεση τελικού αρχείου δεδομένων
Γ4	Τελική έκθεση (Τεχνική Περίληψη)

